Patericul de la Optina

http://logos.md/carti/optina/pater_opt.html

Continut:

I. PREFAȚĂ

Odată cuviosul Nectarie de la Optina l-a întrebat pe scriitorul S.A. Nilus:
– Cunoașteți, oare, câte vieți de obște au existat de la facerea lumii și până în zilele noastre? Dar mai bine nu vă chinuiți căci vă voi răspunde eu însumi. Trei!
– Care sunt acestea?
– Prima – în Rai, a doua – în comunitatea creștină apostolică, iar a treia… s-a oprit…– a treia – la Optina prin marii noștri stareți.
– Dar în timpul lui Noe? – l-a întrebat Nilus.
– Păi – a râs atunci starețul – ce fel de viață de obște a fost aceea? O sută de ani Noe i-a chemat pe oameni la el, dar au venit numai vitele. Ce fel de viețuire în comun este aceasta?
Cuviosul Macarie de la Optina iubea foarte mult florile. Le planta lângă chilia sa și în timp foarte scurt au apărut o mulțime de imitatori. Înșiși acești stareți, ca și florile raiului, răspândeau un miros plăcut prin sfințenia lor.
Dar ce este aceea „sfințenie“?
Arhiepiscopul Ivan Maximovici a definit sfințenia prin următoarele cuvinte:
„Sfințenia nu este pur și simplu dreptatea pentru care drepții sunt răsplătiți cu fericirea în Împărăția lui Dumnezeu, ci acea înălțime a dreptății, care îi umple pe oameni într-atât de bucuria de Dumnezeu, încât ea trece de la ei și vine la aceia care intră în contact cu ei. Mare e bucuria lor care provine din contemplarea slavei lui Dumnezeu. Fiind plini de iubire către oameni, iubire care provine din dragostea de Dumnezeu, ei sunt înțelegători ai nevoilor omenești și rugători, fiind apărători ai lor înaintea lui Dumnezeu.“ Acea sfințenie, care a atras întreaga Rusie la Schitul Optina este „raiul pe pământ“.
Bătrânețea fericită este una din cele mai înalte realizări ale vieții duhovnicești a Bisericii, este lumina ei, este cununa luptelor duhovnicești, rodul tăcerii și al contemplației divine. Ea este organic legată de luptele interioare ale monahilor, având ca țel realizarea despătimirii.
Bătrânul fericit, prin propria sa experiență la școala ascultării, înfrânării și rugăciunii din inima smerită, care a

deprins, datorită acesteia, mecanismul psiho-spiritual şi care, personal, a atins despătimirea, însuşi devine capabil să îndrume începătorii în „războiul nevăzut“. El trebuie să pătrundă adâncurile sufletului omenesc, să vadă naşterea răului, cauza acestei naşteri, să stabilească diagnosticul precis al bolii şi să arate metoda sigură de vindecare. Stareţul este un doctor sufletesc iscusit. El trebuie să vadă clar structura ucenicului său, caracterul sufletului acestuia şi treapta dezvoltării sale spirituale. El trebuie negreşit să aibă darul chibzuielii şi al „deosebirii duhurilor“, aşa încât tot timpul să lupte cu răul care se poate preface în înger de lumină. Ca unul care a atins despătimirea, stareţul, de obicei, are şi alte daruri duhovniceşti: clarviziunea, facerea de minuni, proorocia. Iată ce i-a spus cuviosul Varsanufie de la Optina fiului său duhovnicesc:
„Stareţii sunt numiţi clarvăzători, ceea ce înseamnă că ei pot vedea viitorul; dar marea bucurie a bătrâneţii este darul chibzuielii. Acesta este cel mai grozav dar dat de Dumnezeu omului. El are, în afară de ochii fizici, ochi spirituali, înaintea cărora se deschide sufletul omenesc. Înainte ca omul să gândească, înainte să apară gândul, ei văd cu ochii duhovniceşti chiar pricina apariţiei acelui gând. De ei nu se poate ascunde nimic. „Tu locuieşti la Petersburg şi gândeşti că eu nu te văd. Atunci când doresc, văd tot ce faci şi ce gândeşti“.
Adevărata relaţie spirituală a fiilor duhovniceşti cu bătrânul învăţător se descoperă prin următoarele semne:
1. Credinţa deplină.
2. Sinceritate în cuvânt şi faptă.
3. Să nu îndeplinească niciodată voia sa, ci întotdeauna să-l întrebe pe stareţ în toate.
4. Să nu contrazică şi să nu se certe.
5. Spovedania completă şi curată a păcatelor şi a secretelor inimii.
Ascultarea sinceră faţă de stareţ, după spusele sfinţilor părinţi este drumul cel mai sigur pentru mântuirea sufletului. Stăreţia nu este o treaptă ierarhică în Biserică deoarece „Duhul suflă oriunde doreşte“. Stareţ poate fi monahul fără trepte spirituale, cum au fost la început Varnava Ghefsimanski, Zosima Verhovski şi alţii. Stareţ poate fi şi episcopul, de exemplu mitropolitul Filaret Moscoveanul sau preotul – Sfântul Ioan de Kronstadt. În sfârşit, stareţă a fost şi fericita clarvăzătoare Pelaghia Ivanovna, nebuna pentru Hristos din Diveev. Fără sfatul ei nu se făcea nimic în mănăstire.
Stăreţia este slujire proorocească. De la proorocii primelor timpuri ale creştinismului ştim că trebuie să fie evidentă sfinţenia vieţii: «El (proorocul sau stareţul în cazul nostru, n.n.) trebuie să aibă „firea Domnului“. Datorită firii poate fi numit prooroc mincinos sau prooroc adevărat» („Învăţătura celor 12 apostoli“ [Didahia] secolul al II-lea).
Ivan Mihailovici Dontevici în cartea sa „Dobândirea Duhului Sfânt pe drumurile vechii Rusii“ scrie: „În falsa-stareţie voia unui om înrobeşte voia altui om. De el este legat de sentimentul deprimării, tristeţii sau patimile sufleteşti nesănătoase ale ucenicului în stareţul închipuit. Dimpotrivă, adevărata şi îmbelşugata stăreţie, deşi e întemeiată pe deplina ascultare, îl umple pe om de sentimentul bucuriei şi al libertăţii în Dumnezeu, astfel încât el nu îndeplineşte voia omului, ci voia lui Dumnezeu, care lucrează prin stareţ. În acelaşi timp, aşa cum stareţul fericit apare ca îndrumător spre voia lui Dumnezeu, aşa stareţul fals îl acoperă în sine pe Dumnezeu“.
Sfântul Vasile cel Mare spune că cel care caută cu sârguinţă profesor bun, acela negreşit găseşte. Cuviosul Simeon Noul Teolog învaţă: „Cu rugăciuni şi lacrimi înduplecă-L pe Dumnezeu să-ţi arate omul care ar putea să te îndrume bine“. Şi spune mai departe: „Mai bine este ca novicele să devină ucenic, iar nu să trăiască de capul său şi e mai bine să scape de roadele nefolositoare ale voii sale. Totuşi, dacă cineva, după o căutare meticuloasă şi sârguincioasă nu ar găsi îndrumător duhovnicesc, într-o aşa nevoie cuviosul Paisie Velicicovski dă următorul sfat: „Însuşi Dumnezeu şi cuvântările dumnezeieşti ale Preacuvioşilor Părinţi, îndrumători ai vieţii de obşte, care au respectat lucrarea lui Dumnezeu până în zilele noastre, vă sunt profesori şi îndrumători dacă sunteţi atenţi la ei cu frică de Dumnezeu şi cu veneraţie“.
De-a lungul secolelor stăreţia a înflorit, atingând culmea dezvoltării sale, apoi a slăbit, a ajuns la declin, ca mai târziu să renască din nou. A cam fost uitată în Rusia, în timpul cuviosului Paisie Velcicovski (sec. XVIII). Prin luptele sale, prin traducerile cărţilor Sfinţilor Părinţi şi prin exemplu personal, el a readus stăreţia peste ucenicii săi şi, astfel, a început să înflorească în Rusia, în special la schitul Optina. Primii stareţi la Optina – Lev, Macarie, Moisei şi Antonie au fost ucenici apropiaţi ai marelui stareţ Paisie. Această mlădiţă îmbelşugată a înflorit continuu de-a lungul a o sută de ani, trecând de la părinte la fiu, în duhul ascultării autentice.
Schitul Optina, sfinţit în cinstea Intrării în Biserică a Maicii Domnului, se află la sud de Moscova, nu departe de oraşul Kozelsk, în gubernia Kaluga. Istoria veche a mănăstirii nu ne este întru totul clară, dar este cunoscut faptul că e foarte veche.
Naşterea obştii începe cu anul 1795, când mitropolitul moscovean Platon, vizitându-şi eparhia, a găsit acolo numai trei monahi foarte bătrâni. Fiind vrăjit de minunatul aşezământ al Optinei, el şi-a propus să clădească o mănăstire cu viaţă de obşte. Cu această intenţie mitropolitul s-a îndreptat către un oarecare arhimandrit Macarie. Părintele Macarie purta corespondenţa în plan duhovnicesc cu stareţul Paisie şi se nevoia în obştea din Pesnos. Pentru acest

lucru el l-a ales pe grădinarul său, părintele Avraamie şi împreună cu el s-au îndreptat spre Optina doisprezece monahi ai săi. Multă durere a trebuit să îndure părintele Avraamie din cauza sărăciei mari, însă, cu ajutorul lui Dumnezeu, obştea a început să se consolideze.
Următorul eveniment decisiv în istoria Optinei a fost construirea schitului cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul“. De aceasta s-a îngrijit primul arhiereu al eparhiei nou întemeiate din Kaluga, episcopul Filaret, care ulterior a devenit mitropolitul Kievului. Iubind din fragedă tinereţe viaţa monahală duhovnicească – după cum a mărturisit el însuşi – a considerat că trebuie să întemeieze la Optina un schit unde ar putea să trăiască monahi, ducând o viaţă retrasă, în asceză şi rugăciune. Episcopul Filaret a început să caute oameni care s-ar fi potrivit să întemeieze un aşa schit. El a ales doi călugări: pe cuviosul Moisei şi cuviosul Antonie Putilov.
În pustia Roslavl trăia un grup mic de bătrâni sihaştri, fiecare separat, într-o chilie mică. La unul dintre aceşti bătrâni a venit ca ucenic viitorul cuvios Moisei Optineanul. În scurt timp l-a urmat şi fratele său mai mic, Antonie. Stareţii din Roslavl au fost ucenicii marelui Paisie. Cei doi fraţi au învăţat aici meşteşugul rugăciunii necontenite a lui Iisus, săvârşită cu mintea în inimă, după regulile Sfinţilor Părinţi. Începând cu miezul nopţii, în taină săvârşeau zilnic toate slujbele bisericeşti, în afară de Liturghie. În zilele de sărbătoare, pustnicii ieşeau şi slujeau împreună. Iar la praznicele mari venea preotul din cel mai apropiat sat şi îi împărtăşea cu Sfintele Daruri. În timpul în care nu-şi făceau pravila, pustnicii se îndeletniceau cu rucodelia (lucrul mâinilor) – transcrierea operelor sfinţilor părinţi şi grădinăritul, pe un loc unde în afară de ridichi nu creştea nimic. Fraţii Moisei şi Antonie Putilov au devenit aşa buni călugări, încât episcopul Filaret i-a considerat potriviţi pentru construirea schitului. Primind binecuvântarea pustnicească, cuviosul Moisei şi cuviosul Antonie s-au îndreptat spre Optina împreună cu alţi doi călugări roslavliţi. În anul 1821 a început construirea schitului.
Pentru înflorirea şi faima sa, Optina îi este datoare cuviosului întemeietor Moisei, care a condus-o treizeci şi şapte de ani, până la sfârşitul vieţii sale. Datorită lui, obştea a fost dusă la ordinea deplină. Au fost ridicate biserici noi, iar cele vechi restaurate; şi au fost construite: chilii pentru fraţi, o curte pietruită, cu turnuri, camere de oaspeţi şi alte clădiri. Au fost cultivate grădini mari şi livezi cu pomi fructiferi, iar proprietăţile agricole au sporit. Dar această ordine exterioară reflecta însă principala realizare a întemeietorului cuvios Moisei – răspândirea lucrării de îndrumare duhovnicească şi, împreună cu aceasta, înflorirea spirituală a schitului Optina. Bunăstarea materială a obştii s-a datorat, în principal, pelerinilor care au fost atraşi de Optina prin duhul ei deosebit, amintind de vremurile ascetismului vechi. Creştinismul modern invocă: „Mântuieşte-mă, Doamne, că a lipsit cel cuvios!“
Cu toate că numărul adevăraţilor stareţi s-a împuţinat, stareţii dreptcredincioşi de la Optina au continuat să fie îndrumători spirituali.
Înainte ca stareţul Ambrozie să moară, ucenicii l-au întrebat: „Ce-o să ne facem fără sfinţia ta, părinte?“. Iar el le-a spus: „Voi aţi văzut cum m-am purtat înaintea voastră; dacă doriţi să mă urmaţi, hrăniţi-vă şi voi cu învăţăturile Domnului şi Domnul vă va da binecuvântarea Sa. Şi noi tot aşa ne-am întristat când au plecat de la noi la Dumnezeu părinţii noştri dar, îndeplinind poruncile Domnului şi învăţăturile stareţilor, am trăit aşa ca şi cum ei ar fi fost cu noi. Faceţi şi voi la fel şi vă veţi mântui!“ Prin urmare, dacă şi noi vom împlini poruncile Domnului şi învăţăturile stareţilor optineni, ei vor fi cu noi în chip nevăzut, călăuzindu-ne pe drumul mântuirii. „Dă-le, Doamne, darul de a se ruga pentru noi!“
Prin rugăciunile fierbinţi ale acestor mesageri aducem şi noi roadele pocăinţei spre mântuirea sufletelor noastre. Cuvioşilor părinţi de la Optina, rugaţi-vă lui Dumnezeu pentru noi!

II. CUVIOSUL STAREŢ PAISIE DIN MOLDOVA

(15 noiembrie)

Smerenia inimii îl mântuieşte
fără greutate pe om…
datorită ei se iartă toate păcatele.

A. Viaţa

Publicând în ediţia noastră vieţile stareţilor optineni, găsim de cuviinţă să publicăm şi viaţa marelui stareţ Paisie Velicicovski, iniţiatorul stăreţiei în Rusia, în sec. XVIII–XIX, cu deosebire la schitul Optina.

Monahismul rus până la începutul secolului al XVIII-lea – epoca transformărilor pentru Rusia – de două ori a trecut prin înflorire şi vremuri de decădere. În vechime răspândirea monahismului de către cuvioşii Antonie şi Teodosie de la Pecerska a servit Rusia Kieveană şi a dat un ţel mulţimii sfinţilor. Pe când sudul Rusiei îndelung suferea din cauza tătarilor şi monahismul apunea, în Rusia Moscovită se instaura perioada de înflorire. Aici a apărut cuviosul Serghie de Radonej, făcătorul de minuni, marele restaurator şi conducător al monahismului.

În rândul ucenicilor săi se căuta cu râvnă ţelul tuturor sfinţilor nevoitori – mântuirea. Atunci monahismul s-a înviorat şi a înflorit în partea de nord-vest a Rusiei. Şi iarăşi, din cauza diverselor nenorociri din viaţa poporului, el s-a stins către începutul sec. al XVIII-lea. Şi din nou a revenit la viaţă cu forţe puternice şi a avut parte de înflorire şi în nordul şi în sudul Rusiei şi chiar în îndepărtata Siberie. Rădăcina multivalentă a acestui monahism de început a crescut cu putere chiar în inima marii Rusii – la schitul Optina. Primul îndrumător al acestei mişcări în viaţa monahală şi restaurator al ei a fost stareţul Paisie Velicicovski.

Marele stareţ Paisie Velicicovski s-a născut în anul 1722 în oraşul Poltava, unde tatăl său, Ioan Velicicovski s-a străduit să construiască catedrala Uspenskaia. Atât tatăl, cât şi mama lui Petru (cum i se spunea în lume cuviosului Paisie), pe nume Irina, erau oameni evlavioşi. Când Petru avea patru ani, tatăl său a murit. Băieţelul împreună cu mama sa au rămas în grija fratelui său mai mare, Ioan, care a şi ocupat locul tatălui. Când băiatul a crescut, mama sa l-a trimis la învăţătură şi Petru a învăţat suficient de repede alfabetul şi să citească din Ceaslov şi Psaltire. Când băiatul a stăpânit ştiinţa de carte, cu deosebită dragoste s-a dedicat lecturii Sfintei Scripturi, a Noului şi Vechiului Testament, vieţilor sfinţilor, învăţăturilor cuviosului Efrem Sirul, avei Dorotei, Sfântului Ioan Gură de Aur şi altor cărţi.

Lectura l-a captivat cu totul pe băiat; se retrăgea într-o cameră liberă şi citea şi tot citea. Sub influenţa acestei lecturi i s-a născut pasiunea pentru viaţa monahală. Petru era foarte tăcut, blajin şi timid. Când băiatul a împlinit treisprezece ani, a murit şi fratele său, Ioan. Aflându-se în cea mai mare sărăcie, mama lui s-a hotărât să meargă la Kiev, la mitropolitul Rafael şi să-l roage să-l instaleze pe Petru într-un loc. Colonelul din Poltava, naşul de botez al lui Petru, împreună cu alţi cetăţeni respectabili au adresat o cerere către mitropolit pentru a uşura situaţia lui Petru. Prea Sfinţitul l-a acceptat ca fiu duhovnicesc şi el însuşi l-a examinat pe băiat. Când acesta i-a citit câteva versuri, mitropolitul l-a simpatizat şi mai mult. El i-a dat mamei binecuvântare ca să-l dea pe băiat la Şcoala duhovnicească din Kiev şi l-a instalat într-un loc. Petru Velicicovski a stat acolo patru ani. Învăţa foarte bine, iar timpul liber şi-l petrecea în rugăciune şi în citirea cuvântului lui Dumnezeu şi a cărţilor Sfinţilor Părinţi. Printre colegii săi erau câţiva băieţi evlavioşi cu care Petru Velicicovski s-a împrietenit.

Tinerii prieteni se retrăgeau adesea şi-şi petreceau noaptea, până-n zori, în discuţii despre modul în care să se lepede de lume. Cu fermitate au hotărât să devină călugări şi să intre în mânăstiri, dar nicidecum în cele bogate pentru că, dacă ar fi trăit printre ceilalţi fraţi în îmbelşugare, ar fi trecut neobservat de pe calea cea strâmtă pe calea cea largă. Petru s-a străduit să fie cât mai blând, chiar şi în gânduri, neavând pe nimeni pizmă, fără să osândească pe cineva, nici să aibă ură faţă de cineva. Ştiinţa de carte şi studiul savant nu l-au mulţumit; sufletul său tânjea după fapte mai mari. Prietenii săi l-au susţinut în hotărârea de a renunţa la studiu şi de a intra în viaţa monahală. Ca urmare, Petru a început să caute înţelepciunea în rugăciunea sporită, rugându-L pe Însuşi Dumnezeu să-i arate drumul. Hotărârea puternică l-a pătruns şi, în taină, a părăsit Kievul şi şcoala duhovnicească pentru ca să pornească pe drumul vieţii monahale. Cu greu a suportat vestea plecării sărmana lui mamă. Ca văduvă îndurerată trăia numai cu nădejdea pentru fiul ei şi iată ce a devenit acest fiu! Îndelung şi cu amar a plâns şi, din cauza supărării, a hotărât să nu mai mănânce şi nici să mai bea până ce nu va muri. Mintea ei a început să slăbească, iar nora sa, soţia fiului mort, Ioan, şi alte persoane i-au aşteptat moartea. Dar dintr-o dată, bătrâna bolnavă şi răpusă de supărare a revenit în simţiri, a cerut acatistul Maicii Domnului şi a citit vreme îndelungată, apoi a chemat duhovnicul şi i-a povestit următoarele lucruri: „Când am început să slăbesc din pricina plânsului şi lipsei de vlagă şi m-am apropiat de moarte, am văzut mulţi diavoli care arătau îngrozitor şi care voiau să mă prindă. Atunci am cerut acatistul şi am început să-l citesc.

Citind acatistul neîntrerupt, ziua şi noaptea, dracii tremurau şi nu puteau să mă atingă. Apoi am început să mă bucur şi am văzut cerul deschizându-se şi din el coborând un înger. Îngerul era luminos şi cobora ca un fulger. S-a aşezat lângă mine şi a început să-mi vorbească astfel: «O, neînţeleapto, ce ai făcut? În loc să-L iubeşti pe Dumnezeu cu tot sufletul şi cu toată inima ta, pe Creatorul tău, tu ai iubit mai mult decât pe Creator, creatura sa, pe fiul tău! Şi datorită iubirii tale potrivnice lui Dumnezeu, ţi-ai propus să te omori prin înfometare şi pentru acest lucru să cazi sub osândă veşnică?! Să ştii bine: fiul tău, cu ajutorul darului lui Dumnezeu, negreşit, va deveni monah. Trebuie ca

şi tu să-i urmezi fiului tău pe această cale, să te lepezi de lume şi de toate cele din lume şi să devii călugăriță. Aceasta este voia lui Dumnezeu! Dacă tu te vei împotrivi voii lui Dumnezeu, iată care e porunca dată mie de Domnul Hristos, Dumnezeul nostru şi Făcătorul a toate: îți voi trimite demoni, care vor aştepta să te prindă şi să-ți chinuie sufletul şi trupul. Aşa se va întâmpla şi cu alți părinți, care trebuie să învețe să nu-şi iubească copiii mai mult ca pe Dumnezeu». Când am auzit aceste cuvinte ale îngerului lui Dumnezeu, am exclamat: «Dacă aceasta este voia lui Dumnezeu, atunci nu voi mai fi îndurerată pentru fiul meu de azi înainte». Şi, în acel timp, diavolii au dispărut.

Îngerul Domnului, bucuros, s-a ridicat la cer." Părintele duhovnic şi cei apropiați, ascultând cu bucurie povestirea Irinei, învățând multe lucruri de aici şi luând aminte, au plecat la casele lor. În scurt timp, evlavioasa mamă a tânărului călugăr a intrat într-o mănăstire de maici, a fost tunsă în monahism cu numele Iuliana şi după zece ani a adormit în pace. Odată cu părăsirea şcolii din Kiev, pentru viitorul conducător al monahismului rus a început perioada educației monahiceşti, plină de mâhnire şi dezamăgire. Precum am spus deja, monahismul slăbise în duh în acele timpuri. Şi atunci erau însă mănăstiri care duceau o puternică viață de obşte, însă tânărului Petru Velicicovski Dumnezeu nu i-a îngăduit să meargă acolo. Dacă el ar fi izbutit să intre într-una din acele mănăstiri, s-ar fi dedicat cu totul, liniştit nevoinței interioare. Traversând drumul vieții pregătitoare în mănăstirile ruseşti dezorganizate, el însuşi a depăşit dezordinea şi a văzut ce trebuia făcut pentru refacerea vieții monahale.

Trecând prin acestea, fără să vrea, a devenit capabil să uşureze drumul pentru ceilalți. Aşa au fost viețile celor pe care Dumnezeu i-a ales spre a fi conducătorii oamenilor pe calea mântuirii!
Ieşind din Kiev, Petru Velicicovski a ajuns peste Nipru, în mănăstirea Liubecesk, aproape de oraşul Liubeci. Îndrumătorul obştii, egumenul Nichifor l-a primit cu dragă inimă şi i-a dat o chilie, făcându-l chelar. Egumenul Nichifor îi îndruma pe frați cu blândețe, dragoste, căldură şi smerenie. Dacă unul dintre frați greşea în ceva, el îl povățuia cu înțelepciune, îi dădea canon şi acel frate devenea din nou un bun nevoitor. Nu e de mirare faptul că, datorită unui astfel de îndrumător, frații trăiau în pace şi linişte. Însă nu mult s-a mângâiat Petru cu o aşa viață de obşte. După trei luni bunul îndrumător a fost schimbat cu altul.

Acesta a fost egumenul învățat Gherman Zagorovski, care a început să ocârmuiască mănăstirea în alt chip – ca un stăpân. Imediat au văzut frații în mod clar cu cine au de-a face, mulți dintre ei, de frică, s-au răspândit pe la alte mănăstiri. Şi Petru Velicicovski a plecat. Ca îndemn pentru acest lucru i-a slujit următoarea întâmplare: odată noul egumen i-a poruncit lui Petru să-i pregătească pentru masă varză, însă nu i-a spus precis cum, iar Petru nu a îndrăznit să întrebe şi l-a rugat pe bucătarul egumenului să aleagă el cele necesare. Au pregătit apoi prânzul egumenului. Bucătarul însă, nu a pregătit ceea ce dorea egumenul. Aşezându-se la masă, egumenul l-a chemat pe Petru şi, pentru că era supărat din cauza neîndeplinirii poruncii sale, l-a lovit pe Petru peste obraz, îmbrâncindu-l în aşa fel încât acesta a căzut peste prag, apoi i-a strigat: „Treci afară, trântorule!" Iar duhovnicului i s-a adus la cunoştință această faptă nesăbuită.

Aceste împrejurări au constituit îndemnul pentru plecarea lui Petru din obşte. Însă principala cauză a plecării a fost, desigur, alta. Petru nu a întâlnit aici acea îndrumare de stareț experimentat, la care atât de mult s-a gândit şi pe care şi-a dorit-o cu ardoare. Rugându-se cu lacrimi lui Dumnezeu, într-o noapte, Petru a părăsit această obşte care, în curând, a fost dezorganizată de către îndrumătorul nepriceput. A trecut Niprul şi s-a îndreptat spre Ucraina pentru a căuta o altă mânăstire. Astfel a ajuns la mânăstirea Sfântului Nicolae de pe malul râului Tiasmin. Aici era conducător tot Nichifor, de care Petru a ascultat înainte. Acesta l-a primit bucuros şi i-a dat ca ascultare să slujească la trapeză. Iar când a început postul Adormirii Maicii Domnului, la praznicul Schimbării la Față a Domnului, egumenul l-a tuns pe Petru ca rasofor cu numele de Platon; pe atunci avea nouăsprezece ani. Călugărul începător se ostenea cu sârguință. Cu mare râvnă îşi îndeplinea ascultarea la trapeză, iar când era nevoie ajuta şi la bucătărie. Pravila sa de rugăciuni nu numai că o îndeplinea cu râvnă, ci se ruga şi în timpul nopților. Însă nici în această obşte nu i-a fost dat lui Platon să viețuiască mult timp. În Ucraina a început prigonirea Ortodoxiei de către uniții cu Roma. De acest lucru a fost atinsă şi obştea mănăstirii. Pentru că biserica a fost închisă mai mult de două luni, frații au început să se împrăştie care încotro. Câțiva au mers în Kiev şi tot acolo a mers şi Platon. În sinea lui exista deja gândul de a merge în Moldova, însă din cauza fricii de prigonitori nu a luat o hotărâre. În Kiev tânărul s-a stabilit la Lavra şi s-a ocupat de tipografie împreună cu ieromonahul Macarie. Aici el a învățat să graveze icoane pe metal. Tot aici a primit şi vestea despre mama sa de la văduva fratelui său, Ioan. Vestea despre mama sa iubită, care l-a părăsit cu voia lui Dumnezeu, i-a mişcat inima şi l-a liniştit. Apoi s-a dedicat cu totul vieții de călugăr. În setea de a face fapte, Platon adesea vizita peşterile Lavrei.

Cu lacrimi din dragoste şi înduioşare atingea moaştele făcătorilor de minuni din Pecerska, cu ardoare le cerea ajutor şi învățături pentru lucrarea mântuirii. El ardea de dorința de a duce o viață pustnicească sub o îndrumare aleasă a unui stareț, atât în viața cât şi în lupta duhovnicească. Pentru că nu a găsit acest lucru în Rusia, tânărul s-a gândit să îl caute aici. În scurt timp s-a întâlnit cu doi călugări experimentați. Aceşti călugări se întâlniseră ca să meargă în Moldo-Vlahia. Platon i-a rugat să îl ia şi pe el cu ei şi astfel a părăsit Kievul. Trecând prin Ucraina şi Moldova cei trei au ajuns în Valahia şi au sosit la obştea Sfântului Nicolae, Făcătorul de minuni. Aici Platon a găsit ceea ce căuta: nevoitori înflăcărați, după care atât a tânjit sufletul său şi de la care a învățat foarte mult. Îndrumătorul acestei mânăstiri era ieromonahul Dimitrie, care i-a primit cu dragoste pe cei trei călugări. Schimnicul acestei obşti, ieroschimonahul Mihail, se afla în acel timp în Ucraina cu treburi mănăstireşti. Însă în scurt timp a sosit de la Schitul Poiana Mărului bătrânul schimonah Vasile. Acesta a trăit mult timp în Rusia în Munții Mosin şi în alte pustiuri. Datorită râvnei sale în ascultarea față de Dumnezeu se asemăna foarte mult cu marii nevoitori. Schimonahul Vasile trecuse în Moldo-Vlahia împreună cu ucenicul său, ieromonahul Mihail. El se bucura aici de o mare popularitate, datorită experienței sale duhovniceşti, cunoştințelor şi înțelegerii scrierilor Sfinților Părinți. Schimonahul Vasile a petrecut câteva zile în schitul Sfântului Nicolae şi nu puțin a vorbit spre folosul fraților. Platon a fost profund mişcat de cuvântările bătrânului înțelept şi, înduioşat, i-a mulțumit lui Dumnezeu din toată inima pentru că l-a învrednicit să vadă un aşa bărbat cucernic.

Schimonahul Vasile a îndreptat deosebită atenție către Platon şi l-a chemat la schitul Poiana Mărului. Însă Platon se temea ca acolo să nu-l hirotonească preot şi de aceea a refuzat să meargă în acel schit. În scurt timp s-a întors din Ucraina şi starețul Mihail, care a fost întâmpinat cu bucurie de toți frații chiar de pe drum, înainte de a intra în mănăstire. Chilia părintelui Platon se afla nu departe de schit, lângă apă, iar biserica schitului o putea vedea din chilie. Despre râvna cu care îşi lucra mântuirea în acest timp părintele Platon şi despre profunzimea cu care se dedica împlinirii pravilei vieții călugăreşti ne grăieşte următoarea întâmplare: într-o zi de duminică, părintele Platon nu a auzit chemarea la utrenie şi a pierdut începutul ei. Când s-a trezit şi a mers la biserică, utrenia era în desfăşurare, se citise evanghelia, începuseră rugăciunile. Platon s-a ruşinat pentru că a întârziat, s-a întors şi s-a aşezat sub un copac începând cu durere să îşi plângă abaterea. S-a terminat liturghia şi călugării s-au adunat la trapeză, însă Platon nu era printre ei. Schimnicul Mihail, care îl iubea pe tânăr, a observat absența sa, i-a rugat pe călugări să aştepte şi l-a trimis pe ucenicul său, Atanasie, scriitor de cărți duhovniceşti, să-l caute pe Platon. Cu greu l-a găsit Atanasie pe părintele Platon şi l-a convins să intre în schit unde toți îl aşteptau. Când părintele Platon a revenit în schit şi i-a văzut pe stareț şi pe ceilalți stând la masă, s-a tulburat şi mai mult şi, căzând la pământ, le-a cerut iertare cu lacrimi fierbinți. Schimnicul, egumenul şi frații l-au ridicat de la pământ şi, mângâindu-l, l-au întrebat despre cauza acestei mari dureri.

Părintele Platon nu putea să vorbească din cauza lacrimilor. Când părintele Atanasie a lămurit pricina lacrimilor tânărului, toată obştea a răsuflat uşurată şi s-a liniştit. Consolându-l şi luându-l cu ei în trapeză, au început cu toții să mănânce, însă părintele Platon nu putea să guste nimic şi abia după masă a mâncat puțin. Iar în timp ce el se afla în trapeză, schimnicul discuta cu ucenicii şi îi îndemna la rugăciune ca să dobândească şi ei asemenea dor înfocat după Dumnezeu, precum avea tânărul Platon. După aceasta schimnicul l-a iubit şi mai mult pe tânăr. Iar acesta stătea lângă picioarele lui şi asculta cu mintea şi cu inima cuvântările minunatului schimnic. După un oarecare timp, la schimnicul Mihail a sosit în vizită schimnicul Onufrie din schitul Cârcul, un om al vieții duhovniceşti. După dorința schimnicului Mihail el a discutat cu toți frații despre mântuire şi în timpul discuției a făcut referire la schitul său. El a vorbit despre minunățiile aşezământului şi despre frumusețea singurătății. Cuvintele schimnicului au deşteptat în părintele Platon dorința de a viețui acolo. Schimnicul Mihail cu dragă inimă i-a dat voie ucenicului să plece. Acesta, mulțumindu-i adânc învățătorului său şi părintelui stareț, a luat binecuvântarea lor şi s-a îndreptat împreună cu părintele Onufrie către schitul Cârcul.

Trei zile au mers părintele Onufrie şi părintele Platon prin păduri întinse, câmpuri minunate şi munți înalți până au ajuns la schit unde, starețul, ieromonahul Teodosie, l-a primit pe Platon cu multă dragoste. În următoarele zile starețul i-a dat părintelui Platon o chilie, iar el a început să viețuiască în singurătate desăvârşită. Acest schit era pustnicesc. Aici, după regula sfântă, frații se adunau numai în zilele de duminică şi sărbătoare. Împreună săvârşeau pravila rugăciunilor de dimineață, ascultau liturghia dumnezeiască şi tot împreună luau masa. După masă, până la vecernie, îşi petreceau timpul în convorbiri duhovniceşti. Îşi împărtăşeau necazurile şi experiențele, se rugau unul pentru celălalt, iar după vecernie se răspândeau din nou la chiliile lor pentru a viețui în singurătate şi în linişte deplină. Părintele Platon a trăit aici în chip cuvios. Singur în chilie se dedica rugăciunilor, citirii cuvântului lui Dumnezeu şi a scrierilor Sfinților Părinți, era atent la sine şi îşi concentra puterile sufleteşti. Îşi simțea neputințele şi

îşi amintea de Înfricoşătoarea Judecată şi de chinurile veşnice pregătite păcătoşilor. Vărsa lacrimi de pocăință şi trăia împăcat în sufletul său.

În ceasurile de odihnă se ocupa cu lucrul mâinilor, confecționând linguri de lemn. Schimnicul Onufrie trăia pe vârful muntelui, la un ceas de mers de la schit. Din munte până la chilia pustnicului se deschideau într-o minunată privelişte împrejurimile, dealurile şi văile cu păduri bogate, iar la poalele muntelui curgea un izvor de apă limpede. Schimnicul trăia în rugăciune, lectură, psalmodiere şi lucrul mâinilor. Acelora care veneau la el pentru sfat, schimnicul le era un povățuitor adevărat. El îi învăța cu multă răbdare, vorbindu-le despre patimile sufleteşti şi trupeşti, despre lupta neobosită a gândurilor cu diavolii, despre atacurile lor neînțelese de la care nu exista izbăvire decât în Hristos Mântuitorul. Către acest schimnic se îndrepta şi părintele Platon care trăia la schitul Cârcul ca să primească sfaturi şi învățături. Cu evlavie primea sfaturile schimnicului şi se dedica rugăciunii cu mai multă ardoare, adesea rugându-se întins pe pământ şi cu lacrimi.

Trei ani a viețuit părintele Platon în schiturile moldoveneşti; aici el a vizitat pe toți călugării îmbunătățiți. De la fiecare în parte şi, în acelaşi timp, de la toți laolaltă, din ordinea vieții lor de obşte a luat pentru sine multe pilde mântuitoare, împlinind el însuşi toate nevoințele ascetice. A ajuns la o aşa măsură, încât marii schimnici Vasile, Mihail şi Onufrie l-au numit „schimnicul cel tânăr“. Pe atunci, părintele Platon avea 24 de ani. Întreaga lui ființă era plină de dragostea lui Dumnezeu care începuse să licărească în el încă din copilărie prin citirea cărților sfinte. În scurt timp, părintele Platon a hotărât să meargă la Muntele Athos, deoarece a auzit că schimnicii au de gând să-l oblige să se hirotonească. El s-a speriat de acest lucru pentru că, din smerenie, se considera nevrednic. Schimnicii Vasile, Mihail şi Onufrie nu au vrut să se despartă de el cu nici un chip şi l-au înduplecat să rămână cu ei. Le era foarte greu să se lipsească de un astfel de nevoitor. În cele din urmă, văzând dorința lui puternică şi recunoscând în aceasta voia lui Dumnezeu, cei trei schimnici – învățători s-au rugat cu râvnă şi i-au dat părintelui Platon binecuvântare pentru drum. Acesta şi-a găsit un tovarăş de drum, pe ieromonahul Trifon şi, după multe şi grele încercări, au ajuns la Sfântul Munte. Platon s-a nevoit la Athos precum făcuse şi în mănăstirile ruseşti. Se afla acum pe piscul nevoințelor şi putea cunoaşte diferite reguli de viețuire, ceea ce nu aflase în schiturile moldoveneşti. Însă şi Athosul trecea printr-o perioadă de declin, iar părintele Platon nu a reuşit imediat să atingă tezaurul către care tânjea – scrierile ascetice ale Sfinților Părinți. Când Platon şi Trifon au pătruns în Sfântul Munte, înainte de toate au intrat în Lavra cuviosului Atanasie, unde s-au şi odihnit. Apoi au mers către călugării slavi, care viețuiau în mănăstirea Pantocrator. Aici ieromonahul Trifon a răcit, s-a îmbolnăvit greu şi după patru zile a murit.

Părintele Platon s-a stabilit într-o chilie care se numea Coparis. Vizitându-i pe călugări, şi-a căutat un părinte duhovnic îndrumător, însă nu a găsit şi a trăit în singurătate, ducându-şi viața în nevoințe şi mai mari decât în Valahia. Foarte greu era războiul său cu diavolii şi, în mod deosebit, cu tristețea sufletului. Ținea post aspru şi mânca seara hrană uscată cu apă, dar numai în afara sărbătorilor, zilelor de duminică şi sâmbătă. Nevoința lui era aşa de mare, încât nu avea nici cămaşă; avea numai sutană, toată numai petice. Uşile chiliei sale niciodată nu se închideau şi nimic nu avea la el în afară de icoane şi cărți, pe care cu greu le-a găsit şi pe care le-a luat de la călugării bulgari. Pe acestea el le studia şi le citea cu o deosebită atenție. Cu ele şi-a început reînnoirea vieții duhovniceşti. Aşa a trăit părintele Platon trei ani şi jumătate. În acel timp a vizitat Sfântul Munte schimnicul Vasile, învățătorul lui Platon, care l-a şi călugărit şi l-a numit Paisie. Avea atunci 28 de ani. Schimnicul a discutat mult cu Paisie şi i-a explicat învățătura vechilor asceți despre cele trei tipuri de viață monahală. După ce a stat câtva timp la Athos, părintele Vasile s-a întors la obştea sa din Valahia. La trei luni după plecarea lui a sosit din Valahia la Sfântul Munte tânărul călugăr moldovean, Visarion. El a vizitat părinții atoniți şi şi-a căutat un îndrumător, dar nu a găsit. Visarion a ajuns la cuviosul Paisie şi i-a destăinuit acestuia mâhnirea inimii sale. Şi l-a rugat să îl ia la el în ucenicie. Cei doi au discutat mult, iar cuviosul Paisie a refuzat de multe ori.

Trei zile l-a rugat Visarion cu lacrimi. Văzând o asemenea sârguință, cuviosul Paisie n-a mai rezistat şi l-a primit la el în tovărăşie, însă nu ca ucenic, ci ca frate. Şi au început să viețuiască împreună, iar ca învățători aveau cărțile Sfinților Părinți. Plăcută era această viață în comun a lor. Se nevoiau serios spre mântuire, ajutându-se şi înțelegându-se unul pe celălalt. Însă nu mult timp s-au bucurat nevoitorii de liniştea lor deplină. Au petrecut împreună patru ani. Pentru că în Sfântul Munte s-a răspândit vestea despre cei doi nevoitori, la cuviosul Paisie au început să sosească mulți călugări râvnitori şi să-l roage să-i primească la el în ucenicie. Cuviosul Paisie i-a refuzat patru ani întregi, însă după aceea i-a îngăduit lângă sine.

Rugătorii erau atât de sârguincioşi, încât tot timpul cereau să fie primiți în ucenicie, iar părintele Visarion, călugăr inimos, a început să insiste pentru ei la cuviosul Paisie. Atunci acesta a primit treptat opt ucenici în tovărăşie şi i-a instalat în două chilii. Curând aceste două chilii au devenit neîncăpătoare şi stareţul a dobândit chilia Sfântului Constantin de lângă biserică. Cu cei opt fraţi moldoveni s-au unit încă patru călugări ruşi. În biserică au început să facă slujbă şi în limba slavă şi în limba română. Având nevoie de preoţi, întreaga obşte a început să îl roage pe stareţ să primească cinul preoţesc. Însă el nu a vrut nici măcar să audă. Fraţii au continuat şi au insistat, spunându-i că el, ca stareţ al lor, trebuie să fie şi duhovnic. I-au explicat şi faptul că, dacă el nu este de acord cu ei, neavând duhovnic priceput, se pot prăpădi şi atunci vina va fi a lui. Călugării mai în vârstă şi mai experimentaţi din Sfântul Munte l-au convins să primească cinul preoţesc pentru folosul fraţilor. Cu lacrimi a acceptat stareţul să le îndeplinească dorinţele şi a fost hirotonit ieromonah şi a devenit duhovnicul fraţilor.

Mare a fost bucuria în grădina lui duhovnicească! Chilia Sfântului Constantin a devenit neîncăpătoare şi cuviosul Paisie a cumpărat pentru mănăstirea Pantocrator vechea chilie a Sfântului Prooroc Ilie şi a refăcut schitul Sfântului Ilie. Călugării au construit aici biserică, trapeză, brutărie, arhondaric şi şaisprezece chilii. Stareţul şi-a propus ca obştea să nu se mărească şi să nu aibă mai mult de cincizeci de oameni, de aceea a construit doar şaisprezece chilii, una la câte trei. Spre slava lui Dumnezeu, călugării s-au adunat cu bucurie în noul lor aşezământ. Viaţa lor curgea armonios, însă greutăţile stareţului s-au înmulţit şi mai mult. Mulţi dintre fraţii de la Sfântul Munte şi chiar nou veniţi, văzând o asemenea viaţă cuvioasă în obştea lui Paisie, cu insistenţă l-au rugat pe stareţ să-i primească şi pe ei în aşezământul său. Stareţul a fost nevoit să-i primească. Chilii pentru aceşti ucenici nu existau, însă ei şi-au făcut chiliuţe în zidul de piatră de sub primele chilii, pentru câte doi sau trei. Se nevoiau împreună. Stareţul, ziua făcea linguri, iar noaptea, pentru că nu dormea mai mult de trei ore, traducea cărţile Sfinţilor Părinţi din limba greacă în limba slavă şi corecta textele ruseşti vechi. De la unul dintre fraţii săi, Macarie, el a învăţat nu numai limba neogreacă vorbită, ci şi limba greacă veche a cărţilor.

În afară de obştea schitului, mulţi călugări ai altor mănăstiri de la muntele Athos erau fiii duhovniceşti ai cuviosului. Chiar şi Prea Fericitul Patriarh Serafim, care trăia în mănăstirea Pantocrator, adesea îl vizita pe stareţ pentru sfaturi duhovniceşti, venind când pe jos, când pe măgăruş. Nu o dată Patriarhul şi cei mai bătrâni călugări din mănăstirea Pantocrator l-au invitat pe stareţ să slujească dumnezeiasca Liturghie şi când acesta slujea erau mişcaţi duhovniceşte. Stareţul slujea întotdeauna cu adâncă smerenie, evlavie şi lacrimi. Slujirea lui atât de mult îi înduioşa pe toţi încât o parte din călugări, datorită abundenţei de sentimente şi lacrimi, nu puteau să stea până la sfârşitul slujbei şi ieşeau din biserică mai devreme ca să se liniştească. Plângeau aproape toţi; plângea stareţul şi patriarhul din preaplinul inimii rostea: „Slavă lui Dumnezeu! Slavă lui Dumnezeu!". Pe Sfântul Munte s-a răspândit mult faima stareţului Paisie; ea atrăgea dragostea multora pentru el, dar şi invidia unora. În acel timp se afla la sfântul munte un monah moldovean de vârstă înaintată, Atanasie. El îl invidia pe cuviosul Paisie şi a început să-l clevetească, însă nu a reuşit să-l învinuiască de erezie şi a hulit rugăciunea minţii (a lui Iisus), pe care o răspândea stareţul. El i-a adus învinuiri şi, plin de răutate, nu a mai rezistat şi i-a scris stareţului o scrisoare. În această scrisoare, care începea pe un ton cuvios de sfat prietenesc, el şi-a revărsat toată răutatea.

Cuviosul Paisie, primind scrisoarea, a citit-o duhovnicului său. Apoi, împreună cu el, a mers la stareţii nevoitori atoniţi, care au văzut acesta scrisoare şi s-au mâhnit din cauza conţinutului ei. Datorită îndemnului tuturor stareţilor, cuviosul Paisie i-a scris lui Atanasie moldoveanul un răspuns în paisprezece capitole, unde a dezminţit toate învinuirile. După ce a primit acest răspuns şi l-a citit Atanasie şi-a dat seama de greşeala sa şi a regretat adânc fapta lui şi l-a rugat pe Paisie să-l ierte. Acesta l-a primit pe Atanasie cu dragoste şi bucurie şi mai târziu, după o discuţie duhovnicească cu stareţul, Atanasie s-a înapoiat împăcat. Obştea cuviosului s-a înmulţit tot mai mult şi aşezământul a devenit neîncăpător. După sfatul călugărilor atoniţi, Paisie a mutat jumătate din fraţi în mănăstirea părăsită a lui Simon Petru, însă turcii l-au forţat să plece de acolo. Ei au luat de la el şapte sute de lei ca plată pentru această mănăstire şi au mai vrut să ia, de aceea stareţul a trăit aici numai trei luni. Acest eveniment a constituit îndemnul care i-a determinat pe cuviosul Paisie şi ucenicii săi să părăsească Sfântul Munte şi să meargă în Moldo-Vlahia. Aflând despre această intenţie a stareţului, călugării atoniţi l-au rugat adânc să nu îi părăsească. Însă când au văzut greutăţile pe care le-a îndurat obştea lui Paisie, nu au putut să nu fie de acord cu argumentele stareţului şi, luându-şi rămas bun cu lacrimi în ochi, s-au despărţit în pace de el şi de ucenicii lui. Greu i-a fost şi stareţului să părăsească Sfântul Munte Athos, mai ales pe prietenul său, fericitul patriarh Serafim. Sfinţitul părinte, cu lacrimi, i-a dat prietenului său binecuvântare şi cu adâncă tristeţe s-a înapoiat la chilia sa.

Multe îl legau pe părintele Paisie de Athos – nu numai ataşamentul faţă de locuri, dar şi prietenia duhovnicească pe care o purta multor cuvioşi, plus acele nevoinţe pe care le-a început. Odată cu primirea părintelui Visarion, pentru cuviosul Paisie a început perioada slujirii monahale adevărate şi avea intenţia de a reînnoi totul. Această perioadă, de la venirea părintelui Visarion şi până la plecarea din Athos, a fost, de fapt, perioada alcătuirii primei obşti de călugări. Iar perioada vieţuirii în Moldo-Vlahia a fost cea în care stareţul vedea cu proprii săi ochi deschizându-se în toată splendoarea ei experienţa lui duhovnicească. Şi mai vedea cum lumina lavrei de la Neamţ a început să strălucească în toată Rusia.

Faptul că stareţul s-a mutat în Moldova şi nu în Rusia se explică uşor. Cuviosul Paisie iubea profund Rusia şi deseori se semna „născut în Poltava“, dar ca să treacă în Rusia ar fi însemnat pentru el să piardă tot ce a dobândit. Pe atunci, vremurile în Rusia erau sumbre (conflictul între Ecaterina I şi Ecaterina a II-a). Despre cum s-au reflectat în mănăstiri ne vorbesc prin vieţile lor primii ocârmuitori ai Sarovului, Ioan şi Efrem. Domnia Ecaterinei a II-a a fost marcată de distrugerea unor mănăstirilor de către stat, dăunând astfel multor mănăstiri adevărate. Moldova, însă, era liberă din punct de vedere al presiunii statului privind ruinarea şi închiderea mănăstirilor. Iar acele nenorociri prin care a trecut aici cuviosul Paisie nici nu se puteau compara cu cele care l-ar fi întâmpinat în Rusia. De aceea el, fiind înţelept, a ales un loc în afara Rusiei. Minunat a fost faptul că nici mitropoliţii Platon şi Gavriil, nici alţi ierarhi din acea perioadă, care îi arătau stareţului dragoste, nu l-au chemat în Rusia.

Aşadar călugării au umplut două corăbii şi au plecat. Numărul fraţilor în obştea lui Paisie crescuse în ultimul timp până la şaizeci şi patru. Într-o corabie a intrat stareţul Paisie împreună cu ucenicii ruşi, iar în cealaltă s-au aşezat călugării moldoveni împreună cu părintele Visarion. Monahii au navigat cu bine în călătoria lor de la Sfântul Munte la Ţarigrad şi de la Ţarigrad la Galaţi, unde au ieşit pe uscat. În Valahia au trăit pentru o vreme în schitul Vărzăreşti. La Iaşi stareţul a primit binecuvântare de la mitropolitul Gavriil şi a fost primit cu dragoste de către voievodul Grigorie Calimachi. Mitropolitul le-a dat stareţului şi ucenicilor săi mănăstirea Dragomirna cu biserica având ca hram Pogorârea Sfântului Duh, iar voievodul cărturar a scutit mănăstirea şi proprietăţile ei de dările către domnie. Mitropolitul i-a scris episcopului Rădăuţilor, în administrarea căruia se afla obştea şi l-a rugat să cerceteze cât mai des obştea cuviosului Paisie cu dragoste şi cu stima cuvenită. Văzând o aşa primire, cuviosul Paisie i-a mulţumit lui Dumnezeu pentru căile Sale de nepătruns şi pentru că i-a umplut sufletul de pace, aplecându-Se cu iubire şi milostivire asupra lui, păcătosului.

Când stareţul şi-a instalat obştea, a venit în vizită de la Poiana Mărului ieromonahul Alexie. Acest lucru l-a umplut de încântare pe stareţ. Părintele Alexie fusese prieten cu Paisie încă de la şcoala din Kiev şi ucenicul aceluiaşi stareţ Vasile. După dorinţa cuviosului Paisie, părintele Alexie l-a îmbrăcat pe acesta în schimă, lăsându-i acelaşi nume. După Paşti, Alexie, fiind însoţit de stareţ şi de toţi fraţii, s-a întors în obştea sa, unde a devenit stareţ (după Vasile şi Teodosie). Acolo stareţul Paisie a început să organizeze obştea. A instaurat şi aici o puternică viaţă de obşte, dând el însuşi exemplu celorlalţi fraţi. Trapeza obştii, încălţămintea şi veşmintele date de stareţ, ascultarea la muncile comune, tăcerea, rugăciunea lui Iisus rostită în chilii, citirea scrierilor asceţilor şi mărturisirea zilnică a gândurilor – iată care erau fundamentele pe care s-a dezvoltat şi a curs viaţa obştii părintelui Paisie.

Stareţul era foarte atent la tot şi mai mult decât orice se îngrijea de liniştea obştii; de aceea, celor care se certau, până nu se împăcau, nu le îngăduia nici chiar să păşească peste pragul bisericii şi nici să citească rugăciuni. La ascultări în afara obştii stareţul îi numea numai pe aceia care nu dădeau frâu liber ispitei. Într-un asemenea concurs de împrejurări, în care, datorită câştigului exterior era inevitabilă încălcarea unui vot monahal, stareţul sacrifica câştigul tocmai pentru ca să fie respectate poruncile. Pe fraţii bolnavi cuviosul îi încredinţa în mod deosebit în grija fratelui Gonorie – un om care cunoştea medicina şi care era luminat la minte şi milos. Lui i se acorda o aşa mare încredere, încât putea să ia din chilia stareţului atâţia bani câţi erau necesari pentru treburi. Părintele Gonorie a trăit la cuviosul Paisie doar un singur an.
Stareţul, în tot timpul care îi rămânea în afara rugăciunilor şi ascultării în obşte făcea traduceri din scrierile greceşti ale sfinţilor asceţi din vechime, cu ajutorul părintelui Macarie, al părintelui Ilarion şi al altor câţiva călugări. Începând încă din postul Crăciunului şi până în săptămâna lui Lazăr, în afara zilelor de duminică şi sărbători, stareţul citea în fiecare seară la trapeză învăţături din traducerile făcute de el din operele sfântului Vasile cel Mare, ale Sfântului Ioan Scărarul, ale Avvei Dorotei, ale Sfântului Teodor Studitul, ale Sfântului Simeon Noul Teolog şi ale altora. Într-o zi citirea se făcea în ruseşte, iar în altă zi în româneşte. Când se citea în ruseşte, se făcea şi pavecerniţa tot în ruseşte.

Textele pe care le citea stareţul erau însoţite de tâlcuiri. Tuturor fraţilor, care veneau la el pentru sfaturi şi mângâieri în necazuri, stareţul le dădea poveţe de folos cu dragoste. Tot cu dragoste îi lămurea şi pe cei care erau vinovaţi. Cuviosul Paisie era aspru numai cu cei răuvoitori şi chiar şi cu aceia numai până ce apăreau primele semne ale căinţei. Numai pentru că el însuşi era fără patimi, simţea milă pentru fiecare, iar uşile chiliei sale erau deschise de dimineaţă până la ora nouă seara. Viaţa călugărilor curgea în pace. Mulţi dintre ei au atins treapta înaltă a perfecţiunii. Curgerea liniştită a vieţii lor a fost tulburată de o adâncă întristare: moartea prietenului său duhovnicesc, părintele Visarion. Jelind adânc această despărţire, stareţul a stabilit pentru prietenul său o zi anuală de pomenire pentru a-i păstra amintirea în mijlocul obştii.
După războiul ruso-turc, când o parte din teritoriul Moldovei a fost cedată Austriei, stareţul, din cauza uneltirilor provocate de catolici a fost nevoit să părăsească Dragomirna. A primit de la ocârmuitorul Mănăstirii Secu invitaţia de a se stabili în obştea acestuia. Domnitorul moldovean Grigore Ghica şi mitropolitul i-au permis cu dragă inimă stareţului şi obştii sale să se stabilească la Secu. În acea vreme numărul tuturor ucenicilor stareţului ajunsese la trei sute cincizeci. Părintele Paisie, după ce s-a rugat cu lacrimi în biserică, a părăsit mănăstirea care îi era atât de dragă şi a plecat la Secu. Mănăstirea Secu se afla într-un defileu îngust, cu un izvor care din cauza ploii adesea se revărsa cu putere.

Calea de acces în mănăstire nu era prea uşoară, însă aşezământul era foarte potrivit pentru fraţi. Cu toate acestea, în scurt timp s-a adeverit că Secu este neîncăpătoare pentru o asemenea obşte şi stareţul s-a hotărât să-l roage pe prinţul Constantin Morzzi să-i dea o altă mănăstire. Prinţul a fost bucuros să-l poată servi pe respectabilul stareţ şi i-a trimis un om învăţat care să-l ajute pe stareţ să se stabilească la mănăstirea Neamţ. Obştea de la Neamţ, aflând despre intenţia prinţului a mers la stareţ şi l-a rugat să nu o deranjeze. Stareţul însuşi se cam temea să se mute acolo, deoarece n-ar fi vrut să încalce rânduiala vieţii de obşte realizate de el oarecum diferită de viaţa obştii monahale din mănăstirea Neamţ. I-a scris prinţului o scrisoare în care l-a rugat să-şi schimbe hotărârea de a-l trimite la Neamţ. Această scrisoare a trimis-o prin duhovnicul călugărilor moldoveni din obştea sa, Irinarh, care cunoştea limba greacă. Împreună cu acesta a mai trimis un alt frate. Mesagerii i-au dus prinţului scrisoarea şi i-au tâlcuit-o literal. Însă prinţul a întărit în continuare prima sa dispoziţie; i-a scris stareţului o nouă scrisoare, pe care a întărit-o cu semnătura sa şi cu ştampila şi la care a adăugat următoarele cuvinte: „Să faci ascultare şi să mergi la Neamţ fără să te împotriveşti".

După ce a primit răspunsul prinţului, stareţul, din cauza tânguirii s-a îmbolnăvit. Fraţii mai în vârstă s-au adunat în jurul său şi prin voinţă comună s-a hotărât ca voia prinţului să fie îndeplinită. La obştea Neamţului s-a trimis o scrisoare princiară, iar în seara prohodului Adormirii Maicii Domnului, în anul 1779, părintele Paisie a ajuns la Neamţ, care se afla la două ore de drum de mănăstirea Secu. La Secu el a lăsat o parte din fraţi sub îndrumarea duhovnicului Ilarion. Stareţul era destul de bătrân şi vlăguit şi a mers într-o teleguţă uşoară, iar fraţii pe lângă el, înconjurându-l. În biserică, cuviosul Paisie a fost întâmpinat cu cântarea „Cuvine-se cu adevărat", şi rugându-se cu lacrimi, s-a apropiat de icoana făcătoare de minuni a Preacuratei, rugând-o pe Maica Domnului să-l păzească şi să-l ajute. În ziua Adormirii Maicii Domnului, după liturghie, stareţul i-a primit la el pe începătorii vechii obşti de la Neamţ şi i-a liniştit cu făgăduinţa că îi va respecta până la moarte. El primea tot ceea ce i se oferea în mănăstire, însă nu avea nevoie de multe lucruri. Schimnicii, de obicei, erau împăcaţi în sine şi au trăit în mănăstire amintindu-şi până la moarte de părintele Paisie. După ce primeau marea schimă, îşi încheiau viaţa în chip cuvios. O parte din obştea Neamţului a plecat din mănăstire, însă cea mai mare parte a rămas şi în scurt timp s-a unit desăvârşit cu noii veniţi.

Stareţul a descris totul prinţului, care îi era foarte apropiat şi care a promis mănăstirii ajutorul său permanent. Prin mijloacele materiale acordate de prinţ, cuviosul Paisie a organizat întreaga mănăstire şi a construit special un corp de chilii pentru călugării din alte mănăstiri, care vizitau temporar mănăstirea Neamţ.
Faţă de cei bolnavi stareţul avea o grijă deosebită. Părintele Gonorie a administrat spitalul, în care a acordat o atenţie deosebită curăţeniei mediului şi mai ales bolnavilor. Datorită acestui spital cu chilii pentru bolnavi, încet, încet s-a construit şi un arhondaric unde poposeau călugări străini şi mireni, handicapaţi fizic şi psihic, iar câţiva dintre ei au şi murit aici. Iar celor săraci le dădeau pentru drum hrană, încălţăminte şi îmbrăcăminte. Numărul fraţilor de la Neamţ a crescut până la patru sute în timp ce la Secu erau în jur de o sută. Stareţul singur administra mănăstirile din jur şi schiturile care s-au înfiinţat pe lângă acestea. La Secu el mergea o dată pe an pentru nouă zile. Aici slujea în biserică la praznicul Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul şi cu cei care îi cereau sfatul vorbea în duhul dragostei. Chiar şi celor bolnavi le trimitea cuvinte de folos prin ucenicul său, părintele Dositei, care era pentru ei un duhovnic sârguincios şi mângâietor.

Cuviosul Paisie a trimis câtiva fraţi de la Neamţ la Secu, iar de la Secu a adus câtiva la Neamţ. Această legătură strânsă şi ocârmuire desăvârşită a stareţului privind întreaga obşte nu au putut fi întrerupte. Însăşi personalitatea stareţului îi influenţa puternic pe toţi şi prin prezenţa lui îi îndemna la fapte. El era plin de darurile binecuvântate ale Sfântului Duh: înţelepciunea şi ştiinţa, povăţuirea şi întărirea, ocârmuirea şi evlavia. Astfel era împodobit duhul stareţului lui Dumnezeu. Fiind plin de o mare dragoste pentru cei apropiaţi, era cât se poate de liniştit şi paşnic, blând, îndelung răbdător şi curat ca un copil.
Felul smerit al părintelui Paisie răspândea înţelepciune adevărată şi chiar faţa stareţului strălucea de slava cerească. Privirii sale curate i se descopereau taine. El a văzut dinainte moartea voievodului binefăcător Grigore Ghica. Adesea a văzut în vis o sabie agăţată de un fir de păr deasupra capului voievodului; în scurt timp acesta a fost torturat şi omorât de sultanul turc.

Pe doi călugări nepăsători stareţul i-a rugat cu lacrimi să-şi îndrepte vieţile, însă aceştia nu l-au ascultat. Iată că, nu după mult timp, unul s-a înecat, iar celălalt a murit pe drum. Datorită rugăciunilor sale fierbinţi, în acel timp, s-au săvârşit multe minuni la icoana Maicii Domnului. Întreaga viaţă a stareţului a fost închinată slujirii monahale. Încă de la intrarea în mănăstire şi până când l-a primit în obştea sa pe părintele Visarion, stareţul a mers pe un drum plin de experienţe în viaţa monahală; iar în timpul care a urmat şi până la sfârşitul vieţii sale a slujit monahismului ca un stareţ priceput. Marele său merit a constat în faptul că, prin propriul exemplu şi prin exemplul obştii sale a reinstaurat acele principii vechi de viaţă monahală, pe baza cărora monahismul a înflorit, însă datorită ignoranţei decăzuseră din ce în ce mai mult. Aceste principii sunt: rugăciunea lui Iisus şi întreg canonul de rugăciuni, învăţăturile duhovniceşti ale părinţilor asceţi, viaţa de obşte, îndrumarea de către stareţ a începătorilor, mărturisirea gândurilor. Pe aceste temelii a şi fost organizată obştea părintelui Paisie care avea câteva sute de oameni. Prin exemplul său personal şi ocârmuind de-a lungul multor ani această obşte, stareţul a ştiut să educe mulţimea călugărilor care şi-au însuşit profund duhul lui, iar după moartea lui au devenit restauratorii monahismului în întreaga Rusie.

Pomenind aceste fapte, nicidecum nu se epuizează marele merit al stareţului. El a săvârşit şi o altă faptă vrednică de pomenire: a alcătuit literatura operelor asceţilor în limba rusă, ceea ce constituie adevăratul izvor al trăirii monahale ruse. E adevărat că şi până la Paisie au fost traduse câteva opere mistice ale vechilor părinţi, dar aceste traduceri se găseau rar; apăreau ocazional şi, mai ales, erau neglijate în viaţa practică. Părintele Paisie a dedicat multă muncă, putere, sănătate, timp şi cheltuială acestor traduceri. De asemenea a învăţat limba greacă veche. Cât a trăit la Sfântul Munte a fost ocupat în mod special cu strângerea de manuscrise, iar în Moldova a început să traducă şi să aplice în viaţă învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Din traducerile stareţului s-au alcătuit cărţi de căpătâi pentru fiecare călugăr: „Dobroliubovi“ („Filocalia“), „Scara“ şi „Învăţăturile cuviosului Isaac Sirul“. Prin traducerile sale şi prin punerea în practică a învăţăturilor asceţilor, stareţul a reînnoit monahismul rus. Până la sfârşitul vieţii a tradus cărţile Sfinţilor Părinţi şi a călăuzit personal viaţa monahilor. Când ajungea la capătul puterilor, lucra stând pe pat, fiind înconjurat cu totul de cărţi, iar în timpul nopţii scria şi tot scria la lumina lumânării, fără să observe că, încetul cu încetul, se iveau zorile. Cu câteva zile înainte de moarte a recitit totul şi a corectat traducerile. Deşi era îndrumătorul monahilor, cuviosul Paisie, atunci când putea, slujea şi mirenilor. Hramul bisericii Lavrei Neamţului era Înălţarea Domnului. La acest praznic se organizau pelerinaje nu numai din Moldova şi Valahia, ci şi de pe tărâmul rusesc. Iar stareţul îi primea pe toţi credincioşii cu bunăvoinţă şi amabilitate; le mulţumea pentru osteneala depusă ca să viziteze mănăstirea şi fiecăruia îi slujea cu ospitalitate şi bucurie sufletească. În acele patru zile uşile chiliei sale erau deschise şi ziua şi noaptea.
Faima stareţului printre oamenii de rând a atras la mănăstire sute de credincioşi. Însă cu această reputaţie de sfânt, Paisie nu numai că nu se îngâmfa, ci, dimpotrivă, se smerea.

În timpul vieţii, stareţul s-a bucurat de o mare popularitate în Rusia Ortodoxă, atât printre categoriile cele mai înalte ale societăţii, cât şi în mijlocul oamenilor de rând. Mitropolitul Gavriil din Petersburg se afla în corespondenţă cu el şi a publicat „Dobrotoliubovi“. Arhiepiscopul Ambrozie Ecaterinoslavski, ocârmuitorul mitropoliei valahe, când a fost cu prinţul Potemkin la Iaşi, a poposit special patru zile la Lavra Neamţ, unde şi-a petrecut timpul în convorbiri cu stareţul, pe care l-a învrednicit cu rangul de arhimandrit spre slujirea mănăstirii sale (în anul 1790).
După ce şi-a îndeplinit marea sa misiune şi a ajuns la adânci bătrâneţi, stareţul s-a apropiat de sfârşitul său, însă înainte a zăcut bolnav patru zile. În ziua de duminică şi-a adunat puterile şi a mers la Dumnezeiasca Liturghie, unde s-a împărtăşit cu Sfintele lui Hristos Taine. Devotaţii săi ucenici, Gonorie şi Martirie, l-au îngrijit şi, înainte de a muri, stareţul i-a chemat la sine pe duhovnicii obştii: pe rusul Sofronie şi pe moldoveanul Silvestru; le-a dat ultima binecuvântare şi, primind încă o dată Sfintele lui Hristos Taine, a adormit în pace în ziua de 15 noiembrie a anului

1794. Fiind jelit pretutindeni, stareţul Paisie a fost înmormântat în mănăstirea Neamţului, iar mormântul lui a devenit sfânt loc de pelerinaj pentru toţi creştinii ortodocşi.

B. Învăţăturile

Despre cele zece virtuţi

Prima virtute – credinţa, deoarece prin credinţă obţii tot ce doreşti – a spus Domnul. Datorită libertăţii, credinţa noastră ori se micşorează ori se măreşte.
A doua virtute – dragostea nefăţarnică pentru Dumnezeu şi oameni – prin dragoste se împlineşte legea şi se desăvârşeşte viaţa slujirii divine. Dragostea constă în predarea sufletului tău celuilalt şi în a nu face celuilalt ceea ce nu-ţi doreşti ţie.
A treia virtute – postul. Consider post a mânca puţin o dată pe zi. Încă nefiind sătul să te ridici de la masă.
A patra virtute – înfrânarea – mama şi unirea tuturor virtuţilor. Înfrânarea este uciderea păcatului, lepădarea de patimi, începutul vieţii duhovniceşti şi stăruinţa spre fericirea veşnică.
A cincea virtute – trezvia. Trezvia împreună cu meditaţia purifica mintea de gândurile împrăştiate, o face mai limpede şi o îndeamnă la rugăciune. Privegherea chibzuită veseleşte inima.
A şasea virtute – rugăciunea lui Iisus. Aceasta este lucrarea comună a oamenilor şi a îngerilor; prin această rugăciune oamenii se apropie imediat de vieţuirea îngerească. Rugăciunea este bucurie dumnezeiască.
A şaptea virtute – smerenia şi smerita înţelepciune. Smerenia inimii mântuieşte fără greutate pe omul bătrân, bolnav, sărac şi neînvăţat; datorită ei se iartă toate păcatele.
A opta virtute – tăcerea, ceea ce înseamnă despărţirea de tulburările şi grijile lumeşti sau tăcerea smerită în mijlocul mulţimii oamenilor. Cel care îşi înfrânează limba şi se abţine îşi va putea înfrâna întregul trup.
A noua virtute – nelipirea de lucruri şi desăvârşita sărăcie.
A zecea virtute – dreapta socoteală şi smerita cugetare despre fiecare lucru, deoarece fără acestea te duci către ce e rău şi nu ajungi să înfăptuieşti binele.
Fără aceste zece virtuţi arătate mai sus este imposibil să te mântuieşti.

Despre rugăciunea neîncetată a lui Iisus

Ce trebuie să facem pentru ca mintea să fie întotdeauna ocupată de Dumnezeu? Dacă nu dobândim următoarele trei virtuţi: iubirea către Dumnezeu şi oameni, înfrânarea şi rugăciunea lui Iisus, atunci nici mintea noastră nu va fi pe deplin ocupată cu Dumnezeu, deoarece iubirea potoleşte mânia, înfrânarea slăbeşte patima, iar rugăciunea eliberează mintea de gânduri şi alungă toată ura şi trufia: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă".
Dacă cineva deprinde rugăciunea lui Iisus şi ea se uneşte cu inima, atunci va curge ca un izvor în fiecare loc, în orice lucrare, în orice vreme. Când se îndeplineşte cu sârguinţă un lucru urgent sau când gândurile chinuie cu putere mintea sau vine somnul, atunci trebuie să ne rugam cu râvnă şi cu voce tare pentru ca mintea să fie atentă la voce. Când mintea e liniştită şi eliberată de gânduri, atunci e posibil să ne rugăm în tăcere. Din rugăciunea rostită îndelung cu limba se naşte cea a minţii, iar din cea mintală se naşte rugăciunea inimii. Acesta este drumul rugăciunii – mai rapid spre mântuire decât prin intermediul psalmilor, canoanelor şi rugăciunilor obişnuite pentru cei învăţaţi. Ceea ce reprezintă bărbatul desăvârşit faţă de un novice, aceea înseamnă rugăciunea faţă de ştiinţa de carte. Această rugăciune are nevoie de trezvie, înfrânare, depărtare de oameni, lipsa tuturor grijilor şi tulburărilor, din care creşte şi se întăreşte rugăciunea adevărată şi neîncetată.

Cum să deosebim lucrarea lui Dumnezeu de lucrarea potrivnicului

Întrebare: De ce trebuie să cunoaştem voia lui Dumnezeu sau ispita vrăjmaşului şi de ce, când se întâmplă un lucru bun, care e îndoielnic, unul te îndeamnă să-l faci, iar altul, dimpotrivă, te împiedică să-l faci?
Răspuns: Duşmanul are deprinderea de a ascunde adevărul şi de a amesteca binele cu răul. Dar de ce trebuie să cunoaştem adevărul? Voia lui Dumnezeu în toate intenţiile noastre este bună, de încredere şi evidentă. Nu numai în lucrul nostru bun, ci şi în fărădelegile noastre Dumnezeu îndelung rabdă şi aşteaptă pocăinţa noastră. Dar de ce să cunoaştem lucrarea vrăjmaşului. De obicei vrăjmaşul ne împiedică şi ne îndepărtează de la lucrul bun. Totuşi, dacă în ceva, care pare a fi bun în exterior, mintea noastră se tulbură, alungă frica de Dumnezeu şi distruge liniştea astfel

încât inima se îmbolnăveşte fără cauză, mintea care rătăceşte, ştie că aceasta este lucrarea potrivnicului şi atacul lui. Vrăjmaşul este ispititorul şi tulburătorul minții în toate intențiile noastre. Nici starea inimii noastre nu trebuie să o credem întru totul, ci chibzuind cu folos, vom vedea dacă există lipsă de bunăvoință. Când mintea noastră este legată de vrăjmaş prin gânduri şi tristețe, atunci trebuie să renunțăm cu desăvârşire la orice gând şi judecată, deoarece noi nu vom cunoaşte adevărul până când mintea nu se va purifica prin rugăciune. Atunci gândurile, ca o apă tulbure se mişcă în minte sau ca un nor hoinăresc, iar sentimentele față de toate nu mai pot fi simțite. De aceea, dorind să cunoaştem adevărul, nu ne dedicăm unui timp lung de rugăciune fierbinte şi de lucruri folositoare. În timpul rugăciunii vrăjmaşul nu poate ascunde adevărul, astfel încât el nu mai are putere; aşa poți verifica adevărata credință în ceea ce faci. Slavă Dumnezeului nostru în veci. Amin.

Despre patimi şi vicii dăunătoare şi despre naşterea unora din celelalte

Înaintea fiecărui păcat diavolii îl conduc pe om spre următoarele patimi: uitarea, mânia cumplită, care este răutatea neomenească şi neştiința, ca un întuneric dens. Aceste trei patimi preced fiecare păcat. Căci omul nici un păcat nu poate săvârşi înainte de a face rău prin uitare, mânie sau neştiință. Din acestea ia naştere nesimțirea sufletească, ceea ce înseamnă că mintea – ochiul sufletului, se întunecă şi se umple de toate patimile. Înainte de toate se naşte necredința. Necredința dă naştere iubirii de sine care este şi începutul şi sfârşitul şi rădăcina şi sămânța tuturor relelor; ea este iubirea irațională față de propriul trup, când peste tot şi în toate lucrurile caută să-şi aleagă pentru sine ceva folositor. Această rădăcină rea a patimilor se dezrădăcinează prin dragoste, milă şi renunțarea la voia proprie.

Iubirea de sine dă naştere egoismului şi iubirii de argint, lăcomiei pântecelui, care înseamnă rădăcina şi cauza fiecărui rău. Din acestea două: iubirea de sine şi iubirea de argint, pătrund în fiecare loc nefericirea şi cumplitele fărădelegi. Atât în rândul mirenilor, cât şi în rândul monahilor, iubirea de argint dă naştere mândriei, din cauza căreia diavolii au căzut din slava cerească.

Mândria dă naştere iubirii de slavă deşartă cu care s-a amăgit. Adam când şi-a dorit să fie ca Dumnezeu şi prin care a adus suferința şi blestemul pentru tot neamul omenesc. Iubirea de slavă deşartă dă naştere iubirii de plăceri datorită căreia Adam a căzut şi a fost izgonit din Rai.

Iubirea de plăceri dă naştere lăcomiei pântecelui şi desfrânării. Desfrâul dă naştere mâniei care distruge căldura sufletească şi e dăunătoare pentru fiecare virtute.

Mânia dă putere pomenirii răului care duce la răcirea sufletului. Pomenirea răului dă naştere hulei răutăcioase la adresa fratelui. Hula dă naştere întristării premature ca o rugină care îl mănâncă pe om.

Întristarea dă naştere îndrăznelii nesăbuite. Îndrăzneala dă naştere trufiei care acționează împotriva virtuților.

Trufia dă naştere vorbăriei nemăsurate, iar vorbăria dă naştere clevetelii. Dacă cineva învinge aceste patimi, acela poate fi supus de către altele care sunt: frica, invidia, ura, fățărnicia, necredința, linguşirea, cârtirea, semeția, iubirea lumească, răutatea sufletului, laşitatea, îngâmfarea, obrăznicia, râsul care duce la cădere, deznădejdea în care omul singur se aruncă fără să vadă iubirea de oameni şi mila lui Dumnezeu, care îi mântuiesc pe cei păcătoşi, pentru că nu există pe pământ un asemenea păcat pentru care să nu existe iertare.

Din următoarele şapte patimi – iubirea de sine, iubirea de argint, mândria cu trufia, pomenirea răului, judecata, desfrânarea, deznădejdea, reiese finalul tuturor patimilor. Dacă cineva nu se îndulceşte cu aceste patimi şi le omoară, acela dobândeşte următoarele virtuți: credința, dragostea, postul, înfrânarea, trezvia, rugăciunea, smerenia cu smerita înțelepciune, tăcerea şi dreapta socoteală.

Dacă cineva are numai una din principalele patimi, acela nicidecum nu va reuşi în ceva chiar dacă ar lucra împotriva celorlalte patimi şi ar avea virtuți şi chiar dacă sângele său s-ar vărsa pentru Hristos, rugăciunea lui nu va fi plăcută lui Dumnezeu.

Doamne Dumnezeule, izbăveşte-ne pe noi cu darul Tău de orice patimi şi ispite în veci. Amin.

III. CUVIOSUL STAREȚ LEONID (LEV)

(1768 - 1841) (11 octombrie)

Cei care trăiesc fără să fie atenți la sine,
niciodată nu se vor învrednici
de primirea darurilor.

A. Viața

Primul stareț vrednic de amintire de la Optina este Lev Nagolkin şi s-a născut în oraşul Karacev, gubernia Orlovsca, fiind numit la Sfântul Botez Lev. În lume s-a ocupat cu negustoria, lucrând ca vânzător de cânepă şi ducea cânepă prelucrată spre vânzare în locuri îndepărtate. Odată tânărul a fost atacat de un lup, care i-a vătămat o mare parte dintr-un picior. Fiind neobişnuit de puternic şi curajos, Lev a băgat pumnul în gâtul lupului, iar cu cealaltă mână i-a strivit gura. Astfel lupul neputincios a căzut din căruță. După această întâmplare Lev a şchiopătat toată viața.

Priceputul şi prosperul negustor, în timpul călătoriilor sale, intra în contact cu reprezentanți ai tuturor claselor sociale. Se familiarizase bine cu obiceiurile şi felul de viață al fiecăruia dintre ei. Această experiență i-a folosit în anii de stăreție, când soseau la el şi îşi deschideau sufletele cei mai diverşi oameni, cunoscuți şi necunoscuți. Începutul vieții monahale cuviosul Lev l-a petrecut la Schitul Optina, însă după aceea s-a mutat la schitul Beloberejschi (Mesteacănul Alb), unde în acel timp ocârmuia cunoscutul nevoitor atonit, părintele Vasilie Kişkin.

În scurt timp, Lev a fost tuns în monahism cu numele Leonid. Aici el a încercat să dobândească virtuțile monahale: ascultarea, răbdarea şi tot lucrul folositor. În anul 1804 a devenit succesorul părintelui Vasilie. Până la instituirea sa ca stareț, cuviosul a petrecut câtva timp în mănăstirea Ciolnsk, unde s-a întâlnit cu ucenicul stareţului Paisie Velicicovschi, părintele Teodor şi a devenit discipolul devotat al acestuia. Schimnicul Teodor l-a învățat pe cuviosul Leonid înalta lucrare duhovnicească, acest meşteşug al meşteşugurilor, cum se numeşte rugăciunea neîncetată prin intermediul căreia ia naştere curățirea inimii de patimi. În acest timp, cuviosul a făcut cunoştință cu inspectorul seminarului din Orlovsk, egumenul Filaret, viitorul mitropolit al Kievului. Aceasta împrejurare a avut o mare importanță pentru stareț şi viața lui următoare.

După ce schimnicul Leonid a fost numit ocârmuitorul schitului Mesteacănul Alb, părintele Teodor s-a mutat la el în locuință. Mai târziu, mulți alți nevoitori din multe schituri au locuit câte doi împreună cam 20 ani. Sub îndrumarea părintelui Teodor, cuviosul Leonid a dobândit înalte daruri duhovniceşti. Însă pe părintele Teodor l-a cuprins o boală îndelungată după care i-au construit o chilie singuratică în desişul pădurii, la două verste de mănăstire, unde şi cuviosul Leonid s-a aşezat împreună cu părintele Cleopa. Cu aceşti mari nevoitori s-a unit şi cuviosul David, care a primit numirea de stareț în anul 1808. Aici, în tăcerea pustiei, el a primit în taină marea schimă şi a fost numit Lev. Imediat după aceasta schimnicii Lev şi Cleopa s-au instalat la mănăstirea Valaam iar în anul 1812 s-a unit cu ei şi schimnicul Teodor.

Timp de şase ani au trăit marii schimnici la schitul Valaam bine încă de la început, cum scrie despre aceasta părintele Teodor: „Cu adevărat se cuvine slavă lui Dumnezeu pentru bunătatea pe care a arătat-o față de noi, nevrednicii. Ne-a aşezat într-un loc liniştit, ferit de oameni, liber şi lipsit de gălăgie“.

Nebunul pentru Hristos, Anton Ivanovici spunea: „S-au târguit bine“. Aceasta însemna că atrăgeau la ei, prin înțelepciune şi smerenie, mulți frați care veneau pentru îndrumare duhovnicească. Alături de ei s-a retras, ca să se mântuiască de adâncă deznădejde, chelarul mănăstirii, părintele Evdochie care, îndeplinind treburile lumeşti, nu putea să se elibereze de unele patimi cum ar fi mânia. Cuvioşii schimnici i-au arătat adevăratul drum către întărirea inimii, iar el a înțeles ştiința smereniei părinților, a început să se smerească şi să renască, iar ulterior a devenit el însuşi învățător pentru frați. Numele lui Leonid şi al lui Teodor întotdeauna se aflau pe buzele lui. Egumenul mănăstirii, părintele Inochentie, era indignat de faptul că schimnicii i-au luat ucenicul şi s-a îndreptat cu o reclamație la Petersburg, către mitropolitul Ambrozie. Astfel, de la Petersburg a sosit o comisie, schimnicii au fost reabilitați iar egumenului i s-a făcut o mustrare puternică. Însă cunoscând firea omenească, schimnicii s-au temut să mai rămână la Valaam, mai ales după ce prințul Golițin a vizitat mănăstirea şi le-a acordat o atenție deosebită. Astfel s-au strămutat la mănăstirea Alexandro-Svirsk.

În anul 1820, împăratul Alexandru I a vizitat domeniile din partea de nord. Drumul său trecea aproape de mănăstirea Alexandro-Svirsk.

Trăind acolo, părintele Teodor şi cuviosul Leonid, cu respect i-au propus stareţului să se pregătească să-l întâmpine pe împărat, deşi în itinerarul acestuia nu era pomenită această mănăstire. Părintele stareț a ascultat sfatul schimnicilor şi în ziua menționată de ei l-a aşteptat pe suveran la poartă. Între timp, pe drum, împăratul, după obiceiul său, i-a întrebat pe vizitii ce locuri sunt acelea şi care le sunt locuitorii. Apropiindu-se de drumul unde stătea o cruce ca semn al aşezământului monahal, arătând calea către acesta, împăratul a întrebat: „Pentru ce este această cruce?“. Aflând că nu departe se află mănăstirea Svirsk a poruncit să pornească într-acolo. Apoi a început să

întrebe ce fel de mănăstire este şi cum sunt călugării. Vizitiul, care fusese de multe ori acolo, i-a răspuns că în ziua de azi a devenit mai bună decât era înainte. „Din ce cauză?“ a întrebat împăratul. „Nu demult au venit acolo schimnicii Teodor şi Lev, acum şi la strană se cântă mai bine şi în toate există o mai mare ordine“. Împăratul, care auzise de la prinţul Goliţin aceste nume, a dorit să facă cunoştinţă cu schimnicii. Printre aceia care îl aşteptau pe ţar şi care simţeau mâhnire, schimnicii au făcut o consfătuire despre cum să se poarte în cazul în care împăratul îi va vizita şi au hotărât ca ei înşişi să tacă pentru ca să nu provoace invidie fraţilor. Ajungând la mănăstire, împăratul s-a minunat de întâmpinare: „Oare m-aţi aşteptat?“. Stareţul a spus că i-a ieşit în întâmpinare după cum a fost sfătuit de schimnici. Îndreptându-se către sfintele moaşte, ţarul a întrebat: „Unde sunt părintele Teodor şi părintele Lev?“. Schimnicii n-au vorbit mult, însă la toate întrebările împăratului au răspuns cumpătat şi scurt. Ţarul a observat acest lucru şi a încetat întrebările, însă a dorit să capete binecuvântare de la părintele Teodor. „Eu sunt un monah necălugărit – a spus schimnicul smerit – sunt un simplu mujic“. Împăratul şi-a luat rămas bun în chip prietenos şi a plecat mai departe la drum.
În perioada în care a stat la mănăstirea Alexandro-Svirsk, cuviosul Leonid a ieşit uneori cu treburi în Petersburg şi din povestirile despre călătoriile sale în capitală se poate vedea că şi atunci era un adevărat schimnic clarvăzător, înzestrat cu multe daruri duhovniceşti. El mergea în vizită la o fiică duhovnicească pe care a izbăvit-o de rătăcirea sufletească din urma facerii de farmece.
Odată, schimnicul a venit la ea şi i-a cerut să se mute numaidecât în noul ei apartament care îi fusese oferit şi pe care îl refuzase. Şi a izbutit să o convingă. În timpul nopţii a pătruns în vechiul ei apartament fostul servitor cu scopul de a o jefui şi de a o ucide. Ulterior s-a descoperit intenţia lui.
După ce marele schimnic Teodor a murit, cuviosul Leonid nu a plecat imediat la schitul Optina, unde îl chemaseră episcopul Filaret Kalujski şi cuviosul Moisei – stareţul obştii.
La început l-au ţinut în mănăstirea Alexandro-Svirsk, apoi a vieţuit câtva timp la schitul Ploşceansk, unde se afla cuviosul Macarie – viitorul său ajutor din timpul stăreţiei la schitul Optina şi succesorul său neîntârziat.
În sfârşit, a ajuns la schitul Optina în anul 1829 întemeietorul ocârmuirii duhovniceşti renumite – al acelei şcoli duhovniceşti din care a ieşit toată pleiada stareţilor următori. Meritul cuviosului Leonid nu se limitează doar la întemeierea stăreţiei, ci este nemăsurat mai ales pentru faptul că că el a dat acel impuls, care a însufleţit generaţiile următoare de stareţi în decursul a 100 ani, până la sfârşitul vieţii şi înfloririi vestitului schit de la Optina. Marii stareţi Macarie şi Ambrozie au fost ucenicii lui.
Schimnicul Leonid a trăit în Schitul Optina până la sfârşitul zilelor. Era mare de statură, chipeş, iar în tinereţe avea o forţă neobişnuită, pe care a avut-o până la bătrâneţe, fără să aibă graţie şi armonie în mişcări.
Memoria sa extraordinară unită cu clarviziunea îi dădea posibilitatea de a vedea pe deplin sufletele oamenilor. Sufletul schimnicului era plin de o mare dragoste şi milă faţă de oameni, însă faptele lui erau uneori categorice şi năvalnice. Despre cuviosul Leonid nu se poate gândi ca despre un om obişnuit, deoarece el a atins acea înălţime duhovnicească şi se nevoia ascultând glasul lui Dumnezeu. În locul discuţiilor lungi, uneori, dintr-o dată, scotea pământ de sub picioarele omului şi îi dădea ca să-şi cunoască şi să-şi simtă nedreptatea şi în acest fel, cu tăişul său spiritual, descoperea buboiul care se forma în adâncul inimii omului. Şi ca rezultat, începeau să-i curgă lacrimi de pocăinţă celui credincios. Schimnicul ştia prin ce metodă să îşi atingă zelul. Iată un exemplu:
Nu departe de Optina trăia un moşier care se lăuda că, atunci când se uită la stareţul Leonid îl vede pe deplin. Acest moşier era înalt şi gras. Odată a venit la stareţ iar la acesta erau mulţi vizitatori.
Cuviosul avea un obicei: când vroia să îşi formeze o impresie deosebită despre cineva, îşi acoperea ochii cu mâna stângă din cauza soarelui, punând-o ca un paravan. Aşa a procedat când a venit acest moşier şi a spus: „Iată cum merge prostănacul! A venit ca să vadă sufletul păcătosului Leonid, însă el de 17 ani nu a mai fost la Sfânta Spovedanie şi la Sfânta Împărtăşanie“. Boierul a început să tremure ca o frunză şi după aceea să plângă şi să se căineze, deoarece era un păcătos şi într-adevăr de 17 ani nu se mai spovedise şi nu se mai împărtăşise cu Sfintele lui Hristos Taine.
Iată o altă întâmplare. La Optina a sosit ajutorul P. şi, văzându-l pe schimnic, a gândit despre el: „De ce se tot spune că el este un om neobişnuit? La fel ca şi ceilalţi, nu se vede nimic neobişnuit în el“. Dintr-o dată stareţul i-a vorbit: „Să-ţi construieşti toate casele. Iată, câte ferestre sunt aici, atâtea case să-ţi construieşti şi tot atâtea pridvoare“. Trebuie să menţionăm că P., pe drum spre Optina, a văzut nişte locuri atât de frumoase încât s-a gândit să îşi construiască acolo casă şi şi-a făcut planul în minte, gândindu-se la câte ferestre o să aibă, iar stareţul l-a demascat. Când P. a început să se spovedească, cuviosul i-a adus aminte păcatul uitat, pe care acesta nu-l considera păcat.
Odată a avut loc o întâmplare când a sosit un domn şi i-a comunicat schimnicului că a venit special ca să-l „privească“. Schimnicul s-a ridicat de pe loc şi a început „să se răsucească înaintea lui“. „Iată, poftiţi de mă priviţi“. Domnul s-a plâns de el stareţului, care l-a contrazis, spunându-i că schimnicul e un sfânt şi că răspunsul lui a fost pe măsura cuvintelor cu care i s-a adresat. După aceea domnul s-a întors la cuvios, i-a făcut metanie şi i-a vorbit:

„Iertaţi-mă, părinte, pentru că nu am ştiut să vă explic rugămintea mea“. Schimnicul i-a trimis din chilie pe cei care îl vizitau şi a discutat cu oaspetele două ore. După acest lucru domnul a mai stat la Optina o lună, deseori mergând la schimnic, apoi i-a scris stareţului o scrisoare în care i-a explicat că s-a aflat în stare de deznădejde şi că schimnicul l-a reînnoit şi l-a înviat.
Un erou vestit şi renumit în războiul pentru apărarea patriei aflându-se pe drum, în apropiere de schitul Optina, a pătruns în schit şi a mers la schimnicul Leonid. Schimnicul l-a întrebat despre numele său. Generalul a răspuns că se numeşte Culnev şi că a rămas de mic fără tată, apoi a intrat într-o instituţie de învăţământ şi a terminat un curs de ştiinţe şi de atunci se află în slujbă.
– Dar unde se află mama dumneavoastră?
– Cu adevărat nu ştiu dacă se mai află printre cei vii sau nu. De altfel, pentru mine e totuna.
– Cum aşa? Sunteţi un fiu bun.
– Şi ce dacă. Mie nu mi-a lăsat nimic, a vândut toate moşiile, de aceea şi eu am scos-o din viaţa mea.
– Of, generale, generale! Cum ai decăzut! Spui că mama ta nu ţi-a lăsat nimic, dar ea abia a supravieţuit. Şi cum poţi să spui că a vândut tot? Iată că nu te gândeşti că ea nu a putut să îndure lovitura morţii părintelui tău şi soţului ei: de atunci şi până în prezent a stat înaintea lui Dumnezeu ca o lumânare nestinsă şi ca o jertfă curată şi-a închinat viaţa suferinţelor, tuturor relelor şi sărăciei pentru unicul său fiu drag, Nicolae. Iată că de aproape 30 de ani ea a trecut prin asemenea nevoinţe. Oare aceste rugăciuni ale ei pentru fiul Nicolae nu sunt o moştenire? Mulţi generali prin toate mijloacele materiale, luxoase, au avut copii nu mai buni decât nişte ticăloşi, iar Nicolae, fără mijloace materiale a ajuns general.
Pe Culnev l-au mişcat adânc aceste cuvinte simple, dar adevărate ale schimnicului. Îndreptându-se către sfintele icoane a plâns în hohote, apoi generalul, după nenumărate mulţumiri, a cerut adresa mamei sale. Şi, ajungând la ea, s-a târât în genunchi până la pat şi i-a sărutat mâinile şi picioarele… iar bătrâna lui mamă doar că nu a murit de bucurie…
Foarte reprezentativă este povestirea unui monah atonit, părintele Partenie, care l-a vizitat pe schimnicul Leonid. Monahul era îmbrăcat în veşminte lumeşti, cu toate acestea schimnicul l-a numit călugăr atonit şi i-a interzis să se prezinte înaintea lui în genunchi, aşa cum făceau de obicei mirenii. Printre vizitatori era un om care venise „să dobândească învăţături folositoare pentru suflet“. Dar, întrebându-l pe schimnic, a aflat că nu a împlinit poruncile primite mai înainte. El nu se lăsase de fumat, aşa cum îl îndemnase părintele Leonid. Cuviosul a poruncit cu severitate ca să îl alunge pe acest om afară din chilie. După aceea au sosit trei femei înlăcrimate care au adus-o pe o alta ce-şi pierduse minţile şi judecata. Ele l-au rugat să se roage pentru bolnavă. Schimnicul şi-a pus epitrahilul, a aşezat capătul epitrahilului şi mâinile sale pe capul bolnavei şi, citind rugăciuni, i-a închinat de trei ori capul şi, vindecată, a poruncit să fie dusă în arhondaric. Acestea le-a făcut stând jos, deoarece nu putea să stea în picioare, fiind bolnav şi trăindu-şi ultimele zile.
Părintele Partenie l-a vizitat pe schimnic într-o altă zi şi a văzut că bolnava dinainte se însănătoşise complet. Iar domnul care fusese alungat venise să-i ceară iertare. Schimnicul l-a iertat şi i-a reînnoit porunca. Monahul atonit s-a înspăimântat pentru că schimnicul fără să se teamă de ceea ce era rău pentru sine, făcea vindecări. Cuviosul i-a răspuns: „Eu am făcut acestea nu prin puterea mea, ci ele se petrec prin credinţa pelerinilor şi prin darul Sfântului Duh dat mie prin hirotonie; însă eu însumi sunt un om păcătos“.
Minunile săvârşite de schimnic erau nenumărate: mulţimile năpăstuite veneau la el şi îl înconjurau.
„Mi s-a întâmplat odată – scria ieromonahul Leonid (Cavelin, viitorul întemeietor al Lavrei Sf. Treime din Serghiev) – să ies din Kozelsk şi să merg în gubernia Smolensk. Pe drum, prin ţinuturile singuratice, locuitorii aflând că am ieşit din Kozelsk, au venit care mai de care să afle câte ceva despre schimnicul Leonid: «Miluieşte-ne, Doamne, cum să nu îl ştim pe părintele Leonid? Dar el este pentru noi, sărmanii şi neînvăţaţii mai mult decât un părinte».
Odată au venit la schimnic câteva feţe bisericeşti în rândul cărora se afla şi arhiereul din Kaluga, Prea Sfinţitul Nicolae, care făcuse multe neplăceri schitului Optina. Acest episcop avea intenţia hotărâtă de a-l trimite pe schimnicul Leonid în mănăstirea Soloveţ, pentru a-l pedepsi. Episcopul dinainte, Nicanor, viitorul mitropolit de la Petersburg îl respecta pe schimnic. În timpul şederii cuviosului la Kaluga, persoanele apropiate, aflând despre acesta, au îngenuncheat şi i-au făcut metanii. Şeful poliţiei, neştiind cine este, şi-a dat seama că acest lucru e un indiciu pentru o faţă bisericească de cinste şi a făcut un raport corespunzător către episcopul Nicanor. Episcopul l-a chemat la el pe schimnic şi după cum i s-a cerut, schimnicul i-a cântat simbolul credinţei după modelul kievean începând cu notele de jos şi ridicând tonul până la cea mai înaltă notă. După proverbul „cine se aseamănă se adună“, bunul episcop şi-a dat seama de cel pe care îl avea în faţa sa şi a înţeles motivul pentru care schimnicului i se făceau metanii. L-a ţinut pe schimnic lângă el câteva zile, având grijă de el şi l-a ospătat, astfel încât schimnicul, întorcându-se acasă, nu a mâncat două zile. Din păcate, acest bun arhipăstor nu a cârmuit prea mult în Kaluga şi

atunci a venit episcopul Nicolae şi l-a mutat pe schimnic. Stăreţia cuviosului Leonid a durat la schitul Optina din anul 1829 şi până în anul sfârşitului său, care a avut loc în 1841, în total 12 ani. Acest interval de timp schimnicul l-a petrecut aproape ca pe o persecuţie neîntreruptă. Când a venit la schitul Optina egumenul Moisei, i-a predat acestuia conducerea duhovnicească a obştei, iar el s-a ocupat în mod deosebit de partea gospodărească şi nimic nu începea fără binecuvântarea schimnicului. La fel se purta faţă de schimnicul Leonid şi fratele egumenului Antonie, care era conducătorul schitului.
Împotriva schimnicului se afla un oarecare părinte Vasian, care se considera cel mai vechi în mănăstire şi nu recunoştea îndrumarea schimnicului. Acest părinte Vasian recunoştea numai foloasele exterioare ale omorârii timpului. Acest călugăr a fost descris de Dostoievski în romanul „Fraţii Karamazov", sub numele de Ferapont.
De-a lungul primilor 6 ani, prigonirile nu au avut un caracter prea aspru. Însă cu trecerea timpului acestea au suferit o schimbare mult mai periculoasă. Către perioada de început, a fost trimisă scrisoarea unei oarecare Paşa Trunova, sora lui Pavel Trunov, ucenicul schimnicului. Ea povesteşte că odată, în timpul şederii sale la schitul Optina, schimnicul Leonid i-a interzis să vină la el în ziua următoare, deoarece „va fi o judecată". „Cine va fi judecat?" a întrebat Paşa. „Eu", a răspuns schimnicul.
În ziua următoare toată mănăstirea a fost interogată de anchetatori, iar toate declaraţiile au ţintit către cuvios. Acesta a fost doar începutul. În anul 1835 şi mai ales în anul 1836, prigonirile s-au înmulţit. În afară de toate mărturiile mincinoase, episcopul din Kaluga a obţinut prin poliţia secretă din Moscova o declaraţie anonimă cu învinuiri la adresa schimnicului şi a stareţului. Trebuie menţionat că schimnicii schitului manifestau o preferinţă pentru cei care trăiau în mănăstire şi că schitul pricinuia mănăstirii o mare pierdere dacă el ar fi distrus iar vechea obşte ar fi fost ruinată. În cadrul anchetei stareţul a fost chemat la interogatoriu, iar schimnicului Leonid i s-a interzis să mai poarte schimă, astfel încât el a fost închis în chilie şi i s-a interzis cu asprime să primească vizitatori. Pe schimnic l-au mutat din schit în mănăstire, iar acolo l-au plimbat dintr-o chilie în alta. Cuviosul se purta faţă de aceste nenorociri cu deplină seninătate; cu cântarea „Cuvine-se…", a adus personal în noul locaş icoana din Vladimir a Maicii Domnului, dată ca binecuvântare de cuviosul Paisie Velicikovski schimnicului Teodor. Biograful cuviosului Leonid ne spune că „odată egumenul Moisei, trecând prin mănăstire a văzut o mare mulţime de oameni înaintea chiliei schimnicului, deşi primise poruncă de la arhiereul de la Kaluga să nu lase pe nimeni să intre la el. Părintele egumen a intrat la schimnic în chilie şi i-a spus: «Părinte Leonid, cum se face că primiţi poporul? Doar episcopul v-a interzis să-l primiţi!»". În loc de răspuns, schimnicul i-a părăsit pe aceia de care se ocupa şi i-a poruncit ucenicului să i-l aducă pe ologul care stătea în acel moment întins la uşa chiliei. Acesta a fost adus şi aşezat înaintea lui. Părintele egumen se uita la el cu nedumerire. „Iată – a început schimnicul să vorbească – priviţi la acest om. Vedeţi cum are părţile corpului paralizate? Dumnezeu l-a pedepsit pentru păcatele necurăţate. El a săvârşit când una, când alta şi pentru toate suferă acum – e în iad de viu. Însă trebuie să-l ajutăm. Dumnezeu l-a adus la mine pentru ca să facă pocăinţă sinceră şi pentru ca eu să-l vindec şi să îl ridic. Pot eu oare să nu-l primesc? Ce spuneţi despre acest lucru?". Ascultându-l pe cuvios şi privind la nenorocitul care stătea întins înaintea lui, părintele egumen s-a cutremurat.
„Însă Prea Sfinţitul – a şoptit el – ameninţă că vă trimite sub blestem".
Schimnicul a răspuns: „Chiar dacă mă trimiteţi în Siberia, chiar dacă mă puneţi pe rug, chiar dacă mă băgaţi în foc, eu voi fi acelaşi Leonid. Eu la mine nu chem pe nimeni; cine vine la mine, pe acela nu pot să îl dau afară. Mulţi dintre oamenii de rând se prăpădesc din cauza nesocotinţei şi nădăjduiesc într-un ajutor duhovnicesc. Cum aş putea să îi dispreţuiesc pe cei care tânjesc după folosul duhovnicesc?".
Părintele egumen Moisei nu a putut să-i răspundă nimic la aceasta şi tăcând s-a retras, lăsându-l pe schimnic să trăiască şi să lucreze aşa cum îi arată Însuşi Dumnezeu.
Schimnicul ar mai fi întâmpinat greutăţi dacă nu le-ar fi pus capăt mitropolitul Filaret, mitropolitul Kievului, care l-a protejat pe schimnic pentru că se afla în sinod şi de asemenea, a vizitat schitul Optina unde i-a arătat cuviosului deosebite dovezi de respect în timpul vizitei. La mitropolitul Filaret Moscoveanul a ajuns scrisoarea schimnicului Macarie prin episcopul Ignatie Briancianinov care în tinereţe a fost ucenicul cuviosului Leonid. Mitropolitul Filaret i-a scris episcopului din Kaluga: „Nu există pricină de ivire a ereziei în părintele Leonid".
Nu cu mult timp înainte de moartea schimnicului au apărut din nou prigoniri şi în mănăstirile de maici asupra fiicelor duhovniceşti ale schimnicilor optineni. Monahiile au fost izgonite. Această prigonire a fost întemeiată pe neadevăr şi ignoranţă. Pe schimnic l-au numit mason, iar cărţile Sfinţilor Părinţi, cum ar fi scrierile Avvei Dorotei pe care el le-a dat monahilor, au fost numite „vrăjitorii".
Cu toate acestea, înainte de sfârşitul său, monahiile au fost reabilitate, astfel încât schimnicul a murit liniştit. Cele mai bune ucenice ale cuviosului Leonid s-au ocupat în continuare de treburile lor mănăstireşti.
În primele zile ale lunii septembrie din anul 1841, schimnicul a început să slăbească şi a bolit cinci săptămâni. După

suferințe cumplite, Lev s-a mutat la Domnul pe 11 octombrie, în anul 1841. Întristarea obştii a fost nedescrisă şi mare a fost mulțimea de oameni, care l-a dus la groapă pe cel răposat.

B. Minunile

Vindecarea bolnavilor şi îndrăciților

Beneficiind de ajutorul părinților în toate nevoile, cu care veneau oamenii la el, cuviosul Leonid, în afară de îndrumarea duhovnicească, nu refuza să acorde ajutorul şi în bolile trupeşti, folosind câteva metode încercate în popor. În principal, folosea pentru vindecare aşa numita apă amară, pe care o ținea la el în timpul zilei, având uneori până la un ciubăr şi jumătate. Obştea nu a încetat să pregătească apa amară şi să o dea bolnavilor nici după sfârşitul schimnicului, însă după ce el a murit, această apă şi-a pierdut acea putere mult tămăduitoare, care ajută la toate bolile, deşi îşi făcea efectul numai în cazul câtorva boli.

Pe mulți dintre bolnavii care veneau la el, schimnicul îi trimitea la moaştele Sfântului Mitrofan de Voronej şi existau cazuri ale bolnavilor care mergeau sute de verste, se vindecau pe drum şi se întorceau să-i mulțumească tămăduitorului.
Multora, care sufereau din cauza bolilor trupeşti, deseori legate de bolile sufleteşti şi de aceea neînțelese întotdeauna de oamenii obişnuiți, părintele Leonid le dădea ajutorul binecuvântat, ungându-i cu mir de la candela nestinsă care ardea încet în chilia sa înaintea icoanei „Vladimirskaia" a Maicii Domnului, care, aşa cum am spus deja, fusese binecuvântarea schimnicului Teodor, ucenicul marelui stareț Paisie (astăzi această icoană se păstrează la mănăstirea de maici „Novo Diveevo" (Noua minune). Întrebuințând această metodă, schimnicul, evident îşi punea toată nădejdea în mila şi ajutorul lui Dumnezeu, în lucrarea Împărătesei Cereşti şi în rugăciunile părinților schitului. Prin credința schimnicului şi a celor care veneau la el, această metodă avea o mare putere de tămăduire: astfel mulți au obținut vindecare în bolile trupeşti, mângâiere în necazuri şi uşurință în luptele sufleteşti. Pentru că schimnicul le ungea pe femeile bolnave în semnul Sfintei Cruci nu numai pe frunte, buze şi obraji, ci uneori pe gât şi pe piept, pentru acestea îndura o mare luptă din cauza ispititorilor. Câțiva dintre ucenicii lui l-au rugat să renunțe la această metodă de vindecare, însă nu au putut nicicum să-l convingă. Desigur, puterea şi însemnătatea ungerii le ştia foarte bine cuviosul Leonid şi le-a întrebuințat până la îmbolnăvirea sa înainte de moarte, întotdeauna cu folos.

La cuviosul Leonid au fost aduşi mulți îndrăciți şi nu puțini erau aceia care nu ştiau dinainte că sunt posedați de diavol şi numai la apropierea de schimnic ieşeau la iveală toate tainele lor, începeau să se înfurie.
Cel mai des cu aceştia veneau mireni neînvățați care pentru mântuirea sufletului îi înconjurau cu lanțuri grele de fier, fără să se gândească la eliberarea inimii de patimi. Cuviosul Leonid poruncea să fie scoase lanțurile acelor oameni şi când i se îndeplinea voia, la câțiva dintre ei începeau crizele de nebunie.
Peste toți aceşti nenorociți schimnicul îşi punea epitrahilul şi citea deasupra lor o scurtă rugăciune din Trebnic, iar pe lângă aceasta îi ungea cu mir şi le dădea să bea ulei binecuvântat. Au fost foarte multe cazuri neobişnuite în care Mântuitorul Hristos a făcut vindecări minunate. Ceea ce se zicea pe atunci se poate spune şi acum: „Dar acest lucru nu e greu: fiecare poate să ungă cu mir şi să rostească o rugăciune".

Ca răspuns la o asemenea afirmație, merită amintit exemplul fiului iudeului Scheva care a început să vorbească atunci când Sf. Pavel a izgonit duhurile cu numele lui Iisus Hristos: „Pe Iisus Îl ştiu – a răspuns diavolul – şi Pavel mi-e cunoscut, dar voi cine sunteți?" (Fapte 19, 15).
Odată a fost adusă la cuviosul Leonid, de şase oameni, o îndrăcită. Aceasta, cum l-a văzut pe schimnic, a căzut înaintea lui şi cu putere a strigat: „Iată cum mă goneşte boşorogul ăsta; eu am fost şi la Kiev şi la Moscova şi la Voronej şi nimeni nu m-a gonit, dar acum trebuie să ies".
Schimnicul i-a citit o rugăciune şi a uns-o cu untdelemn sfințit din candela Maicii Domnului. La început, când au adus-o pe femeie la schimnic, aceasta s-a împiedicat zdravăn şi l-a călcat pe picior, astfel încât degetul bolnav al piciorului i s-a învinețit şi după aceea l-a durut mult. După rugăciunile schimnicului, îndrăcita s-a sculat liniştită şi a plecat. Şi sănătoasă fiind, venea în fiecare an la Optina; şi după moartea cuviosului Leonid, cu credință aduna pământ de pe mormântul lui pentru alții care se foloseau de el.

„În scurt timp de la sosirea mea în schitul Optina (în jurul anului 1832) – povestea părintele egumen P. – pe când tovarăşii de chilie ai cuviosului Leonid erau părintele Gherontie, părintele Macarie Gruzinov şi Pavel Tambovțev, am adus la schimnic o țărancă îndrăcită, care în timpul crizelor de nebunie vorbea în limbi străine. Martor era Pavel

Tambovțev pentru că ştia câteva limbi străine. Cuviosul Leonid i-a citit rugăciunea de trei ori, a uns-o cu mir de la candela nestinsă dinaintea icoanei Maicii Domnului şi i-a dat să bea din acel untdelemn sfinţit. A treia oară au adus-o în alt fel, iar când Tambovțev a rugat-o să vorbească în limbi străine aşa cum mai făcuse şi în alte daţi, ea a spus: «E-e-e, părinte! Unde să vorbesc în limbi străine? Şi în ruseşte dacă vorbesc şi de-abia merg. Slavă lui Dumnezeu, că boala dinainte a trecut!»".

Previziunile schimnicului

Un locuitor din Kozelsk, S.I., care a fost unul dintre cei mai devotaţi ucenici ai cuviosului Leonid, povestea:
„Timp de 30 ani până acum eu m-am ocupat cu fabricarea vaselor de lut. Locuiam împreună cu mama în căsuţa noastră. Nu aveam cai, însă aveam o căruţă de care ne ajutam mult. Puneam în ea vasele de lut, ceream de la cineva un cal şi mergeam la târg. Aşa munceam şi trăiam. În acea vreme stătea la noi în casă un soldat, dar mai târziu a plecat de la noi şi a cam rătăcit. Odată, pândind momentul potrivit, s-a furişat la noi în curte şi a furat roţile de la căruţă.

Eu i-am explicat părintelui Leonid necazul meu şi i-am spus că ştiu hoţul şi că pot să-mi găsesc roţile. «Lasă, Semenuşca, nu alerga după roţile tale – a răspuns părintele. Aşa te-a pedepsit Dumnezeu: să-ţi duci pedeapsa de la Dumnezeu şi atunci te vei izbăvi de la multe. Dar dacă nu vrei să rabzi în această mică încercare, atunci vei fi şi mai mult pedepsit». Eu am urmat sfatul schimnicului şi cum a spus el, aşa am şi făcut. În scurt timp, acel soldat a pătruns iar la noi în curte, a şterpelit din hambar sacul cu făină, l-a pus pe umăr şi vrând să treacă cu el prin grădină s-a întâlnit cu mama. «Unde vrei să duci sacul?». Atunci el a aruncat sacul şi a fugit. Însă imediat a avut loc altă întâmplare. Noi aveam o vacă pe care vroiam să o vindem. Am găsit cumpărător, ne-am târguit şi am luat arvună. Însă cumpărătorul nu a luat vaca de la noi vreo câteva zile. În cele din urmă a luat-o la el. Însă în noaptea care a urmat, hoţul a pătruns în curtea noastră şi a dărâmat şopronul unde stătuse vaca, fără îndoială ca să omoare vaca, însă vaca nu mai era acolo. Astfel încă o dată Dumnezeu, pentru rugăciunile schimnicului ne-a scăpat de nenorocire. După aceasta, peste mulţi ani, ni s-a întâmplat şi un al treilea fapt.

Se încheiase Săptămâna Patimilor şi începuse Sărbătoarea Paştilor. Nu ştiu cum mi-a venit în gând să mut toate lucrurile de trebuinţă din căsuţa mea la sora vecină. Aşa am şi făcut. În prima zi a praznicului am încuiat pe toate părţile casa şi am plecat la utrenie. Întotdeauna mergeam la această utrenie bucuros, însă acum, nu ştiu de ce, aveam ceva neplăcut în suflet. Întorcându-mă de la slujbă, văd că ferestrele casei sunt deschise, iar uşa descuiată. Atunci m-am gândit că a fost nebunul. Şi într-adevăr, el a fost, însă pentru că toate lucrurile fuseseră mutate, a plecat fără să ia aproape nimic. Aşa mi s-a îndeplinit de trei ori prezicerea părintelui Leonid, aceea că dacă voi duce mica pedeapsă de la Dumnezeu, atunci Dumnezeu nu mă va mai pedepsi deloc."
Monahia O. povestea:
„Încă din copilărie nutream marea dorinţă de a trăi în mănăstire şi în anul 1837, când aveam 12 ani, am rugat-o pe mama să mă lase în ucenicie la mănăstirea din Kiev, unde mergeam adesea în călătorie. Ea nu a fost de acord, însă mi-a promis că mă voi instala în schitul Borisovsk când voi împlini 15 ani. Dar nu după mult timp a murit, iar tatăl meu nicidecum nu vroia să mă ducă la mănăstire mai înainte de vârsta de 35 de ani.
Din această cauză m-am mâhnit mult şi, în anul 1840, când am trecut în al 15-lea an, m-am temut foarte mult ca să nu hotărască ceva împotriva dorinţei mele şi de aceea m-am gândit să plec pe ascuns din casa părintească.
Însă singura mea mătuşă, care îmi era foarte apropiată, m-a luat cu ea acasă şi cu ea, mai târziu l-am convins pe tatăl meu să mergem la schitul Optina, la părintele Leonid şi să îi cer sfat. Tatăl meu a fost de acord. Când am ajuns la părintele Leonid, el, care niciodată nu ne văzuse, ne-a chemat pe fiecare după numele său şi a spus că de mult aştepta astfel de oaspeţi. Datorită acestei întâmpinări neaşteptate, noi toţi ne găseam în impas, neştiind ce să răspundem. Apoi am mers unul câte unul în chilia lui şi aici fiecăruia, după structura sufletească, i-a descris prezentul, trecutul şi viitorul. Eu am ajuns la el după toţi ceilalţi. În aşteptarea acelui moment în care trebuia să intru la el, am simţit o mare teamă, însă am ieşit din chilia sa liniştită şi cu sufletul foarte înduioşat. Părintele mi-a dat binecuvântare pentru schitul Borisovsk şi datorită rugăciunilor lui, tatăl meu nu m-a mai împiedicat, însă mie nu mi-a dat nici o sumă de bani. Iar când l-am întrebat pe schimnic despre cum va fi viaţa mea, el a răspuns: «Ea va fi mai bună decât vieţile celor mai buni». Cuvintele părintelui Leonid s-au îndeplinit întru totul.

În anul 1841 tatăl meu m-a dus personal la schitul Borisovsk, în care am trăit până în prezent şi întotdeauna am recunoscut în toate voia lui Dumnezeu, datorită sfintelor rugăciuni ale schimnicului".
„În anul 1839, o fată de nobil din judeţul Sigrovsk a venit la schimnicul Leonid ca să ceară binecuvântare pentru a

intra în mănăstire. El i-a spus: «Mai aşteaptă un an şi atunci vino iar la noi». Fata s-a întors acasă cu mâhnire pentru că trebuia să aştepte mult şi se temea ca în decursul acestui timp să nu întâmpine vreun obstacol. Astfel gândind şi sosind acasă, s-a întristat şi a plâns mult. În întristarea ei a văzut de două ori în vis cum schimnicul i-a dat o bucată de pâine, prima dată fără sare, dar a doua oară cu sare şi i-a vorbit: «Nu te întrista! Eu am spus că vei fi la mănăstire, numai că trebuie ca mai înainte să vii la mine». Când s-a împlinit anul ea a mers la Optina şi cum l-a văzut pe părintele Leonid nu a apucat să-i comunice nimic pentru că el i-a zis: «Ia spune, de ce te-ai întristat şi ai plâns? Doar ți-am dat bucata de pâine şi tu ai mâncat-o, acum fii liniştită». Atunci fata a primit de la el binecuvântare ca să intre în mănăstire.

O oarecare negustoreasă Tulska, după moartea soțului, a rămas cu o fată domnişoară pe care vroia să o căsătorească şi a mers la părintele Leonid pentru binecuvântare. El i-a poruncit să o aducă pe fată la sine spunându-i că are pentru ea un tânăr minunat. Mama a adus-o pe fată la schimnic însă el i-a dat acesteia binecuvântare să meargă la mănăstirea de maici Belevska, unde în scurt timp s-a stins din viață.

C. Învățăturile

Cuviosul Leonid se deosebea printr-o înțelepciune a practicilor duhovniceşti, fiind un îndrumător al sufletelor celor care alergau la el după ajutor şi un tămăduitor al neputințelor şi bolilor lor.
Vorbirea de rău şi clevetirea sunt diferite, iar judecata este altceva. Una este ispita spre o faptă ruşinoasă şi alta este cuvântul rău: când judeci, atunci te transformi în judecătorul (osânditorul) aproapelui şi vrei să te aşezi pe tronul unicului Judecător Hristos.

Credința se pierde din cauza neîncrederii, evlavia – din cauza îndrăznelii, iar folosul învățăturii – din cauza curiozității.
Curiozitatea se alungă prin „credința că Dumnezeu împreună cu tine merge înaintea altora ca să nu te mândreşti; ține-te sub ascultarea Lui".
Cel care are puțină credință vie, niciodată nu se va îndoi – cu ajutorul lui Dumnezeu nimic nu este greu de făcut.
Ține-ți mintea în iad şi ia aminte la pildele oglindite în Sfânta Scriptură. Vrei să ai parte de chinurile veşnice din cauza plăcerii păcatului vremelnic? Înțelege că eşti muritor.
În ce fel se poate încălzi sufletul înghețat? Prin cuvântul lui Dumnezeu, prin rugăciune, smerenia inimii față de Dumnezeu în toate situațiile, nu numai în stările exterioare, ci şi în cele interioare.

Ceea ce îți doreşti, Dumnezeul cel Atotputernic îți va da după inima ta, căci începutul şi izvorul virtuților îl constituie hotărârea, dorința de a face binele.
Străduieşte-te să fii cât mai atent la tine, iar nu să judeci faptele şi atitudinea altora față de tine, căci dacă nu vezi în ei iubirea, atunci nici în tine însuți nu vei avea dragoste. Unde este smerenie acolo este şi simplitate, iar pe acestea Dumnezeu nu le va supune judecății. Dumnezeu nu disprețuieşte rugăciunile, însă uneori nu îndeplineşte dorințele lor tocmai pentru că intenția Lui supremă este de a rândui totul mai bine. Ce s-ar întâmpla dacă Dumnezeu – Atoatevăzătorul – ar îndeplini cu desăvârşire dorințele noastre? Eu cred, deşi nu aprob, că toți ar muri şi ar ajunge în pământ.
Îngâmfarea care poate veni în urma virtuților este potrivnică lui Dumnezeu. Cei care trăiesc fără să fie atenți la sine niciodată nu se vor învrednici să primească daruri.

Din scrisorile cuviosului Lev
despre îndepărtarea de reaua tovărăşie

Câți pot spune: „Îndepărtează-te de gălăgie, fereşte-te de oamenii nefolositori"? Foloseşte-ți voința şi râvna în a face ceea ce e plăcut lui Dumnezeu şi în a dobândi darurile veşnice. Totul se schimbă în timp, însă ceea ce e veşnic rămâne pe veci. Nu îngădui gândurilor bune să se împrăştie; toate sunt deşertăciuni dacă nu zidesc sufletul pentru mântuire şi nu îl sfințesc prin frica de Dumnezeu. Îngerul păzitor îți apără inima ta cu gânduri paşnice. Vă las ca un rugător nevrednic şi mult păcătos
11 iulie, anul 1839
Obştea cuviosului Tihon

Despre boală şi ascultarea voii lui Dumnezeu

Boala, după cum îmi dau seama, este mai mult din cauza grijilor lumeşti; în acest caz vă rog să nu vă tulburați mai mult, să vă supuneți voii lui Dumnezeu în toate lucrurile şi prin aceasta, după cuvântul Sfântului Apostol (Pavel, nota red.). Dumnezeu vă va fi grabnic ajutător în treburile frățiilor voastre.
8 decembrie, anul 1839

Despre gândurile rele

Am primit scrisoarea frăției voastre; în ea îmi explicați că în timpul rugăciunii vă vin gânduri din cauza cărora se tulbură sufletul. În acest caz al împrăştierii gândurilor la rugăciune, Sfinții Părinți ne învață să nu ne tulburăm, ci să ne smerim şi să le îndepărtăm şi atunci e posibil să ne liniştim. Despre aceasta ne învață şi Sfântul Ioan Scărarul când ajunge la treapta a patra: „Străduieşte-te întotdeauna ca gândurile care te năpădesc să le aduni la un loc. Dumnezeu vrea ca tu, în timpul rugăciunii, să nu poți dobândi alte gânduri. Nu deznădăjdui, fii luptător împotriva gândurilor, însă cu blândețe. Niciodată însă să nu lupți împotriva gândurilor care vin de la îngerul păzitor".

Despre dorința de călugărie

Îți doresc din toată inima să dobândeşti pacea şi binecuvântarea lui Dumnezeu. Am primit scrisoarea ta şi am observat în chip deosebit că ai dorința de a răspunde chemării monahale. Această dorință este bună însă, ca să o îndeplineşti trebuie să te rogi lui Dumnezeu şi să nu fii o ramură care se clatină în toate părțile. Dumnezeu vrea să-ți dăruiască acest al doilea botez, care înseamnă viețuire în chip îngeresc. Mai înainte ți-am trimis o scrisoare; nădăjduiesc să o primeşti astăzi. Îți încredințez darul lui Dumnezeu şi de-acum încolo voi nădăjdui în mântuirea ta ca un rugător nevrednic şi mult păcătos.

Despre întristări în clevetiri

Voi vă îmbolnăviți pentru că ați săvârşit clevetiri şi calomnii la adresa celor mai mari, celor egali şi apropiați ai voştri ca nişte oameni nesăbuiți ce sunteți; acesta este semnul clar al iubirii de sine.
Chiar dacă sunteți nevinovați, conştiința trebuie să vă mustre după cum zice Mântuitorul nostru: Fericiți veți fi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor spune tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine; bucurați-vă şi vă veseliți că plata voastră multă este în ceruri (Matei 5, 10–12).

Despre citirea cărților duhovniceşti

Negăsind nimic în mine, nici în faptă, nici în minte ca să vă dau învățăturile pe care le căutați, vă sfătuiesc să recurgeți la acei cuvioşi care, trăind cu evlavie, au ajuns la îndeplinirea poruncilor lui Dumnezeu, primind daruri cum sunt smerita înțelepciune, curăția, nepătimirea şi au dobândit de la Dumnezeu darul ştiinței pentru învățătura şi luminarea multora, predându-ne nouă operele şi cărțile lor. Voi, având mințile formate, citiți învățăturile lor nu numai din curiozitate, ci din dorința de a le înfăptui după putere. Aveți posibilitatea să treceți sub ascultarea şi darul lui Dumnezeu şi să găsiți drumul adevărat şi drept.
Căutați-vă îndrumător duhovnicesc care să poată, după credința voastră, să vă dea sfaturi sănătoase şi bune pentru fiecare faptă, cuvânt şi gând.

Despre neliniştea sufletească

Am primit scrisoarea frăției voastre pe data de 11 august; prin ea am văzut tulburarea frăției voastre şi durerea că v-ați întors de la noi cu sufletul răvăşit. Vă considerați vinovat datorită împotrivirii voastre, însă nici eu nu îndrăznesc să mă consider înțelept şi vrednic să dau tuturor învățături despre modul de viață, dar pacea şi luminarea minții în acest veac sunt la cei care se duc în cercul „Luminii Mari la Hristos Domnul". Dar dacă vine cineva cu credință şi inimă nefățarnică învingându-şi rațiunea şi voința, pe acela Dumnezeu cel puternic îl va înzestra cu cuvânt de învățătură. Iar pe cei care vin cu îndoieli şi fără credință ca să-l întrebe pe prooroc, acelora Dumnezeu le dă cuvânt împotriva poftei inimii lor.
Totuşi neliniştea aceasta ar trebui să vă arate unde să căutați liniştea. Ea v-a obligat să-mi scrieți mie care sunt

mărginit la minte: astfel v-ați deschis rănile iar „deschizând rănile – după cuvintele părinților – nu înseamnă că se înrăutățesc, ci că se vindecă“. Fie ca Domnul să vindece şi boala sufletească pe care o aveți ca să recunoaşteți şi să mărturisiți adevărul.
Când nu aveți linişte, să ştiți că, de fapt, nu aveți smerenie. Aceasta a arătat-o Domnul prin următoarele cuvinte care ne descoperă unde să căutăm liniştea. El a zis: „Învățați de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veți găsi odihnă sufletelor voastre“ (Matei 11, 29). Voi vreți ca în puțin timp să ajungeți la desăvârşita dragoste a lui Dumnezeu, care este cununa virtuților însă negăsindu-o în voi, vă neliniştiți. În loc de aceasta trebuie să dobândiți smerenia, să vă considerați nevrednici de înălțimea ei şi întotdeauna mintea să coboare în adâncul smereniei. Aceasta v-ar putea linişti. Dar tulburarea voastră să o socotiți pedeapsă pentru trândăvie şi încălcarea poruncilor lui Dumnezeu.

Mângâiere la moartea aproapelui

Cu un sentiment de mâhnire am aflat din scrisoarea onorabilului M. vestea despre sfârşitul soției iubite, după voia lui Dumnezeu. Ştiu că pentru frăția voastră această despărțire e o mare nenorocire şi, judecând după neputința firii noastre, nu se poate să nu vă întristați gândindu-vă la ființa cea mai apropiată inimii şi întrebându-vă unde să căutați mângâiere? În sfânta credință. Pentru cei care nu cred şi nu nădăjduiesc în viața veşnică nu există mângâiere în pierderea celor apropiați.

Însă noi, deşi suntem păcătoşi, avem nădejde în mila Atotbinefăcătorului şi Iubitorului de oameni Dumnezeu şi Domn, Iisus Hristos Care Şi-a vărsat pentru noi neprețuitul Său Sânge şi ne-a dat încă din viața aceasta viață veşnică.
Sfântul Apostol îi mângâie pe cei credincioşi astfel: fraților, despre cei ce au adormit, nu voim să fiți în neştiință, „ca să nu vă întristați ca ceilalți, care nu au nădejde. Pentru că, de credem că Iisus a murit şi a înviat tot aşa (credem) că Dumnezeu pe cei adormiți întru Iisus îi va aduce împreună cu El“ (I Tesaloniceni 4, 13–14).

Soția frăției voastre era o adevărată creştină, care şi-a păstrat credința până la sfârşitul vieții şi cu ea a plecat la Domnul, deşi nu s-a împărtăşit înainte de a muri cu Sfintele Taine. Vă întristați mai mult pentru că nu cunoaşteți judecățile ascunse ale lui Dumnezeu! Dacă citiți în cărțile Sfinților Părinți veți găsi multe exemple. Nu vă întristați şi puneți-vă toată nădejdea în binefacerile nespuse şi în mila iubitorului de oameni Dumnezeu.

IV. CUVIOSUL STAREȚ MACARIE

(1788-1860) (7 septembrie)

Învățătura Domnului şi însăşi viața Lui
înseamnă blândețe şi smerenie, exact ceea
ce ne-a poruncit să învățăm de la El.

A. Viața

Schimnicul Macarie Ivanov s-a născut pe **20 noiembrie anul 1788** şi provine dintr-o familie de nobili din gubernia Orlovska. Această familie se distingea prin evlavie. Străbunicul Ioan, după moartea soției sale, a intrat în monahism. Părinții, asistentul de colegiu Nicolae Mihailovici Ivanov şi mama sa, Elizabeta Alexeevna l-au numit pe fiul mai mare Mihail, în amintirea sfântului cneaz Tverski, a cărui pomenire se face pe 22 noiembrie. În afară de el au mai avut încă trei fii şi o fiică. Locuiau în împrejurimile Kalugăi, într-un loc extrem de frumos, aproape de mănăstirea Lavrentie, al cărei arhimandrit era Teofan şi care îi îndruma duhovniceşte. „Printre frumusețile care încântau privirea şi liniştea plăcut inima, având înaintea ochilor paşnica obşte a călugărilor din care zilnic se auzea dangătul clopotelor care chemau călugări la rugăciune, a răsărit viitorul monah ascuns lumii de atunci“ – astfel descrie primele impresii ale băiatului un contemporan.

Când Mihail a împlinit cinci ani, s-a stins din viață draga lui mamă, care l-a iubit mai mult decât pe ceilalți copii şi a zis nu o dată despre fiul ei blând şi liniştit: „Inima mea simte că din acest copil va ieşi ceva nemaipomenit“.
Odată cu îmbolnăvirea mamei, familia şi-a schimbat domiciliul.

În oraşul Karacev, Mihail a început şi a terminat şcoala generală, iar când a împlinit 14 ani a intrat în slujba nu prea uşoară de contabil, pe care o îndeplinea în chip deosebit, concentrându-şi toată atenția asupra ei. Cu toate acestea, Mihail a continuat să trăiască în lumea lui. Citea mult şi căuta rezolvări la cele mai arzătoare întrebări ale minții şi inimii. Iubea muzica şi cânta deosebit la vioară, găsind în ea o mare bucurie. În al 24-lea an al vieții, după moartea tatălui, s-a retras din slujbă şi s-a instalat la moşia din sat, însă nu s-a ocupat cu succes de agricultură.

Odată țăranii i-au furat hrişca. Mihail nu i-a osândit pentru că ținea cont de Sfânta Scriptură. Ca rezultat, țăranii au căzut în genunchi, pocăindu-se sincer din cauza ruşinii față de bunul Mihail, de care înainte râdeau. A avut loc şi o încercare de a-l căsători însă pentru că nu era atrăgător din punct de vedere fizic şi nu avea dorință de însurătoare, a fost îndepărtat acest gând. Mergând la iarmarocul din Koren Kursk şi-a cumpărat cărți cu conținut duhovnicesc şi s-a cufundat în ele. Din când în când mergea în atelierul de tâmplărie şi acolo muncea până la epuizare, călindu-şi trupul tânăr în ascultare de suflet.

În anul 1810, pe vreme de toamnă, a mers în pelerinaj la schitul Ploşceansk şi a descoperit vocația pe care o avea de mult timp şi a hotărât să-şi închine viața lui Dumnezeu. A rămas acolo. Comunicându-le fraților că renunță la moşie, a cerut un singur lucru, numai să se construiască cu 1000 de ruble un paraclis la mormântul părinților.
În acel timp, la schitul Ploşceansk se afla ucenicul marelui schimnic Paisie Velicicovski, Atanasie, care era foarte interesat de tânărul rugător. A intrat sub îndrumarea deplină a aceluia şi a primit prima ascultare. Din păcate, nu prea aveau scrieri duhovniceşti care să aducă lumină în acest suflet minunat. La mănăstire, în bibliotecă, descoperă traducerile operelor asceților şi vechilor părinți ai monahismului făcute de cuviosul Paisie.
La schitul Ploşceansk, ascultătorul Mihail a învățat rânduiala bisericească şi cântarea pe note.
Pe 7 martie 1815 a fost tuns în monahism cu numele Macarie, în cinstea cuviosului Macarie cel Mare şi a plecat pe jos, cu un toiag, spre Kiev. Pe drumul de întoarcere s-a oprit la schitul Galinsk, unde a făcut cunoştință cu schimnicul – egumen Filaret.
În anul 1824 a mers la Rostov ca să se închine la moaştele Sfântului Dimitrie Rostovski, după care s-a dus pentru prima dată la schitul Optina. În următorul an a murit îndrumătorul său duhovnicesc. Cuviosul Macarie a fost ales ca duhovnic la mănăstirea de maici din Slovsk. Astfel începe activitatea lui ca îndrumător duhovnicesc. Însă cuviosului îi era foarte greu fără învățătorul său. Dar iată că a avut loc o întâlnire foarte importantă. În obştea lui a sosit schimnicul Leonid (Lev) împreună cu ucenicii lui şi cuviosul Macarie a dobândit din nou un îndrumător. Acest lucru a fost răspunsul la rugăciunile lui, deoarece singurătatea sufletului este mult mai grea decât cea a trupului.

Deşi schimnicul Leonid îl considera pe cuviosul Macarie colaboratorul său în îndrumarea duhovnicească, totuşi îndeplinindu-i dorințele şi după smerenia lui s-a hotărât să se poarte cu el ca şi cu un ucenic. Cu toate acestea viețuirea lor împreună în acel loc s-a încheiat. Cuviosul Leonid a trebuit să plece la Optina. Au continuat să comunice prin corespondență, care s-a încheiat cu mutarea schimnicului Macarie la Optina, în schitul Sf. Ioan Înaintemergătorul. Mult timp însă şi-a păstrat dragostea pe care o avea pentru schitul Ploşceansck. Schimnicul Leonid era un om nemaipomenit. Ducea o luptă interioară neîncetată, rostind rugăciunea lui Iisus şi avea darul vederii înainte şi al vindecării. Ca să se ferească de slava deşartă, afişa o oarecare sminteală. Nu suporta lipsa de sinceritate, îngâmfarea şi răceala inimii. Cuviosul Macarie, a fost alături de el permanent, până a murit. Ei doi l-au respectat mult pe marele schimnic Ambrozie, clarvăzătorul şi făcătorul de minuni. Se poate spune că se crease acolo o atmosferă purtătoare de daruri în care Domnul Hristos făcea minuni. Drumul către Optina era bătut de picioarele celor săraci şi de ale celor care sufereau fizic şi spiritual şi care veneau nu la o mănăstire obişnuită, ci pentru darurile ei. Schimnicul Lev adesea vedea unde zace răul şi cu asprime îi dădea de gol pe cei care veneau la el, pentru ca apoi să îi stropească cu dragostea lui caldă astfel încât aceştia să simtă bucurie prin conştiința curată. Schimnicul Macarie avea o structură sufletească fragilă. S-a ocupat în continuare cu corespondența. După moartea cuviosului Leonid i-a revenit toată răspunderea pentru îndrumarea duhovnicească şi nu i-a fost uşor. Însă bucuria şi pacea lui Dumnezeu niciodată nu l-au părăsit pe acest sfânt nevoitor, care se nevoia şi cu sufletul şi cu trupul.

Prin ungerea cu mir din candela care ardea, schimnicul aducea un mare folos trupurilor bolnave şi astfel vindecările erau nenumărate. Şi, cu deosebire, se făceau des vindecări ale îndrăciților.
Cuviosul Macarie era de statură mijlocie. Chipul nu era frumos, avea urme de la vărsat, însă era luminos, privirea era liniştită şi plină de smerenie. Avea o fire extrem de vioaie şi agilă şi o memorie minunată. Reținea un om după prima spovedanie din viața acestuia. Pentru că era puțin cam bâlbâit nu respira uşor când vorbea. Acest lucru l-a indispus tot timpul vieții. De îmbrăcat, se îmbrăca întotdeauna sărăcăcios.
Iată cum îl descrie pe schimnic unul dintre contemporanii săi: „Chipul nu impresionează prin nimic la prima vedere,

deoarece nu este frumos, din punct de vedere al frumuseții trupești; e chiar neregulat prin defectele care s-au format la ochi datorită adâncirii permanent în sine, având o fire mai mult puternică decât blândă, însă prin puterea darurilor, acest chip care oglindeşte sufletul curat, iubitor şi smerit, poartă o frumusețe oarecum nepământeană, exprimând trăsăturile interioare ale omului, roadele sufletului pe care le pomenesc apostolii. În general, păstra acea îmbinare a simplității copilăreşti, a liniştii şi a smereniei şi aceasta îl făcea asccesibil tuturor şi fiecăruia în parte". („Biografiile cucernicilor părinți nevoitori" – M. 1909, septembrie, p. 120).

De când părintele cuvios Macarie a venit în schitul în care l-au numit stareț, viața lui a căpătat un caracter care nu s-a mai schimbat până la moarte. Era plină de griji atât pentru slujirea preoțească, cât şi pentru ordinea exterioară petrecând astfel din zori şi până noaptea târziu. În biserică a stabilit rânduiala cântării kievene, a introdus tipicul, citirea şi cântarea armonioasă a podobiilor.
În jurul bisericii au fost plantate mulțimi de flori şi de o parte şi de alta a aleilor schitului. Spațiul interior al schitului a fost transformat în livadă de către cuviosul Moisei. Pentru că a continuat cu sârguință îndeletnicirile părintelui Macarie, pe timp de iarnă adesea veneau locuitori din sate şi oraşe şi cereau fructe pentru cei bolnavi. Starețul, deşi era şi preot nu săvârşea slujbe atât din cauza bâlbâielii, cât şi din smerenie adâncă. Cu toate acestea cânta din toată inima şi cu lacrimi. Cu deosebire iubea cântarea „Cămara Ta, Mântuitorule…".
Iată însă ce a scris un om luminat despre cuviosul Macarie: „Prima mea întâlnire cu schimnicul, împotriva aşteptărilor, nu a avut în ea nimic deosebit. Amintindu-mi de povestirea părintelui R., am crezut că voi întâlni la acest nevoitor o deosebită expresie a feței la întâmpinare; am văzut însă că era un monah simplu, obişnuit, extrem de modest, care nu prea vorbea şi se cam bâlbâia. Am fost de-a dreptul dezamăgit, însă soția mea nețînând cont de manierele ei lumeşti, a simțit de prima dată o oarecare teamă nedescrisă, amestecată cu respect şi în următoarele vizite pe care le-a făcut şi-a deschis sufletul înaintea lui.

În următoarea toamnă am vizitat din nou schitul Optina. Părintele Macarie era amabil şi deschis cu noi. Ne întreba în amănunt despre traiul nostru, ne vorbea despre Petersburg şi despre ispitele pe care le întâlneşti acolo la tot pasul. Când i-am mărturisit tulburările care m-au urmărit neîncetat datorită atracțiilor capitalei, părintele Macarie a vorbit cu noi aşa cum niciodată nu mai vorbise. Cu nesaț culegeam fiecare cuvânt al schimnicului. La moartea lui, sfătuindu-ne unul cu altul, aveam să scriem un discurs minunat starețului lui Dumnezeu, folosind învățăturile sale date nouă acum.
Banalitatea vieții lumeşti a început să ni se descopere în toată urâțenia ei; pieptul devenise neîncăpător pentru lacrimile acumulate, care începuseră să curgă din ochii mei ca un torent vijelios. Aşa am plâns şi dulci erau aceste lacrimi de adâncă pocăință pentru păcate! Părintele Macarie ne-a sfătuit să ne îndreptăm şi, dându-ne binecuvântare, a plecat în alte camere ale arhondaricului spre a-i învăța şi a-i povățui pe vizitatori care îl aşteptau să-i îndrume. În toată perioada noastră de pregătire pentru spovedanie şi Sfânta Împărtăşanie, starețul ne-a vizitat zilnic şi ne-a întărit sufletele". (S. Nilus, „Odorul de sub obroc", Serghiev Posad, an 1911).

Starețul locuia în chilia din partea stângă a porților schitului, alcătuită dintr-un hol împărțit în două jumătăți: una pentru el şi una pentru ucenici. Jumătatea lui se compunea din pridvor şi dormitor, fiind o chilie mică, cu o singură fereastră în partea de sud, cu vedere spre cărarea care ținea de la porțile schitului până la biserică.
În fața ferestrei avea o masă. Pe ea, în ordine deplină, erau aşezate scrisori, instrumentul de scris, reviste duhovniceşti noi şi întotdeauna două-trei cărți ale Sfinților Părinți în mijloc. În fața mesei avea un fotoliu cu pernă. În colțul de la răsărit avea icoane, imagini cu mănăstiri şi altele. Cea mai importantă era icoana din Vladimir a Maicii Domnului cu candela nestinsă, iar sub ea se afla un colțar de lemn pentru săvârşirea pravilei. Pe el stăteau: Psaltirea, Evanghelia şi alte cărți. La peretele din partea de apus avea un pat îngust cu Răstignirea la căpătâi, iar mai sus icoana Mântuitorului – Păstorul cel Bun. Pe pereți mai erau portretele sfinților: Tihon Zadonski, Simeon de la schitul Mesteacănul Alb, ieromonahul Filaret de la mănăstirea Novospaski, stareților Atanasie, Teodor, Leonid.
În această chilie a trăit starețul 20 de ani. Totul mărturisea despre sufletul lui, tainele lui spirituale şi lepădarea de grijile pământeşti.

Aici a petrecut dese nopți de priveghere, făcându-şi pravila, până când începeau să bată clopotele schitului la ora două dimineața; adesea îi scula şi pe ucenicii săi din chilie. Şi citeau rugăciunile dimineții, cei 12 psalmi, primul ceas, canonul Născătoarei de Dumnezeu plus acatistul. Irmosele le cânta el însuşi. La ora şase, se citeau Ceasurile cu tâlcuiri şi starețul bea una-două ceşti de ceai. Apoi deschidea uşa spre vestibul şi primea vizitatori. Pe femei le primea dincolo de porțile schitului, într-o chilie separată. Era foarte atent la necazurile oamenilor. În mod clar avea darul judecății duhovniceşti şi de asemenea avea puterea de a se smeri şi de a iubi, ceea ce făcea cuvântul său să fie

autoritar. După discuțiile cu el, oamenii renăşteau. Pridvorul era împodobit cu portretele sfinților şi nevoitorilor care mai trăiau încă sau muriseră nu demult.

La ora 1100 erau chemați la trapeză şi stareţul mergea acolo după ce se odihnea, apoi din nou primea vizitatori. La ora două mergea cu cârja într-o mână şi cu metanierul în cealaltă, în arhondaric, unde îl aşteptau uneori sute de oameni, fiecare cu problemele lui duhovniceşti şi lumeşti. Pe toți îi asculta cu dragoste; unora le dădea explicații, pe alții îi ridica din groaza deznădejdii. Cuviosul Macarie înțelegea şi rezolva problemele actuale ale vieții societății Rusiei. Când i s-a comunicat starea de dezastru, stareţul a plâns în hohote şi s-a rugat în genunchi înaintea icoanei Maicii Domnului. Şi s-a întristat adânc după moartea împăratului Nicolae I.

După ce s-a chinuit până aproape de ultima suflare, cuviosul Macarie s-a întors la nevoințele zilnice şi la spovedirea credincioşilor. La ora nouă sosea timpul pravilei de rugăciuni, o catismă şi canonul îngerului păzitor. Apoi erau chemați la masa de seară. Dar şi în aceste momente primea frați din schit şi mănăstire dacă cineva dintre ei nu reuşea să-şi îndeplinească ascultarea zilnică din cauza gândurilor necurate. Iar dacă vreunul nu trecea pe la el mult timp, stareţul se nelinişte a, el însuşi mergea la chilia aceluia şi la momentul potrivit întotdeauna reinstaura liniştea şi bucuria. El dădea ca ascultare citirea cărților Sfinților Părinți, fiecăruia potrivit cu măsura vârstei sale spirituale. Cartea avvei Dorotei stareţul o numea „Alfabetul monahicesc". Trândăvia nu o putea îndura. De aceea, în schit a pus bazele rucodeliei (lucrul mâinilor): strungăria, legătoria de cărți şi altele. Fiecare dintre frați ştia şi simțea că povara lucrului şi mâhnirii sale e împărțită cu părintele înțelept şi mulțumitor. Cuviosul ştia să mângâie şi să încurajeze în aşa fel încât vinovatul ieşea din chilia lui, nemaiputând de bucurie.

Când se încheia ziua, săvârşeau mica pavecerniță, rugăciunile înainte de culcare, două capitole din scrierile Sfinților Apostoli, o evanghelie apoi, după o scurtă spovedanie, cuviosul Macarie îi binecuvânta pe toți şi îi slobozea. Fiind deja târziu, stareţul intra în chilia lui unde pâlpâia candela dinaintea icoanei Apărătoarei Doamne. Pe masă se afla un teanc de scrisori cărora trebuia să le răspundă. Trupul îl durea din cauza epuizării, iar inima din cauza sensibilităților față de suferințele omeneşti, care se iveau din abundență. Ochii îi erau plini de lacrimi, iar în minte îi răsuna minunata cântare „Cămara Ta, Mântuitorul meu, o văd împodobită şi îmbrăcăminte nu am ca să intru întrînsa. Luminează haina sufletului meu, dătătorule de lumină şi mă mântuieşte".
Focurile din chiliile schitului de mult s-au stins. S-a instaurat noaptea pentru rugăciune, stareţul s-a aşezat la masă ca să dea răspunsuri la scrisori.

S-a stins lumânarea. Stareţul s-a aşezat la rugăciune… În el rugăciunea nu înceta niciodată, ori că era înconjurat de mulțime de oameni, ori că era la trapeză sau în vreo discuție sau în liniştea nopții. Ea răspândea mirul smeritei sale înțelepciuni.
Cu un an înainte de moarte, stareţul Macarie i-a prezis unei moşierese grav bolnave: „Tu te vei însănătoşi, dar vom muri împreună". Ea a murit pe 23 august în anul 1860. După trei zile stareţul s-a îmbolnăvit pe neaşteptate, iar pe 30 august şi-a împărțit lucrurile, dând povețe şi şi-a luat rămas bun. Poporul s-a adunat în jurul lui. Cu două zile înainte de a muri, după dorința lui, l-au dus pe cuvios în antreu şi l-au aşezat pe podea pentru ca vizitatorii să-l poată vedea prin fereastră. Către seară, părintelui bolnav i-a fost foarte rău şi a cerut să fie împărtăşit cu Sfintele Taine, ceea ce s-a şi întâmplat pe la ora 800, aflându-se în fotoliu. Pe la miezul nopții stareţul l-a chemat la el pe duhovnic şi după ce a vorbit cu el o jumătate de oră, i-a cerut să-i citească rugăciunea de plecare: „Slavă ție, Împăratului şi Dumnezeului meu!" – a exclamat stareţul în timp ce se citea rugăciunea, îndreptându-şi privirea când către icoana Mântuitorului cu cununa de spini de deasupra patului, când spre icoana Vladimirskaia a Maicii Domnului, cinstită de el în mod deosebit.
„Maica Domnului, ajută-mă!", aşa i se ruga cuviosul pe drumul plecării sale de pe pământ, cerând să fie dezlegat mai repede de trup.

Noaptea aceea a fost foarte grea: prin ridicarea mâinilor şi binecuvântare, stareţul a revărsat darul său peste cei care l-au îngrijit. La ora 600, pe 7 septembrie s-a împărtăşit cu Sfintele lui Hristos Taine în deplină cunoştință şi simțire iar peste o oră, la o nouă cântare a canonului pentru despărțirea sufletului de trup, marele stareț Macarie, în linişte, a plecat la Domnul spre Cămara Cerească.
Aceasta a fost scurta istorie a străinului de lume şi marelui înțelept Macarie.

B. Minunile

Vindecările bolnavilor şi îndrăciţilor

Celor care sufereau de anumite boli, uneori necunoscute, în afară de sfaturi duhovniceşti, stareţul le dădea mir sfinţit de la candela nestinsă, care ardea în chilie înaintea mult cinstitei icoane din Vladimir a Maicii Domnului, singura martoră a nevoinţelor tăinuite de robul său. Povestirile despre vindecări făcute de stareţ erau nenumărate. O femeie îndrăcită, stând pe drumul care ducea de la mănăstire la schit îl ocăra pe stareţ, spunând printre altele: „Nu moare mai repede acest Macarie? A torturat toată lumea… Of, nenorocita de mine!".

Fiind adusă la stareţ prin credinţa soţului ei, această femeie, care de câţiva ani suferea de îndrăcire, după întrebuinţarea mirului sfinţitor dat de stareţ, s-a însănătoşit complet. Mai târziu a născut un copil care ţipa puternic şi l-au adus la stareţ. Primind binecuvântarea acestuia, copilul s-a liniştit, iar zilele şi nopţile în care îi îngrozea pe părinţi cu ţipetele lui, cu mila lui Dumnezeu, au încetat.

A mai fost un caz la fel de curios. Unul dintre oamenii care făcea parte din cercul învăţaţilor avea neplăceri din cauza crizelor de nebunie. Rudele s-au sfătuit cu cei mai pricepuţi doctori, însă aceia l-au tratat acasă mult timp şi în cele din urmă l-au trimis pe bolnav peste hotare, la băi; nici acolo nu a găsit vindecare. Neînţelegând semnele evidente de îndrăcire (crizele de nebunie erau mai mari în zilele sărbătorilor bisericeşti, iar convulsiile se amplificau la atingerea lucrurilor sfinte: Sfânta Cruce, evanghelia, aghiazma şi bolnavul nu era dus de bunăvoie la spovedanie şi împărtăşanie), rudele se temeau sau nu vroiau să recunoască numele bolii. Unul dintre prietenii bolnavului, văzându-i starea neputincioasă din cauza chinurilor, l-a luat cu el şi l-a dus la mănăstire ca să se sfătuiască în legătură cu această boală neînţeleasă a lui cu stareţul pe care îl cunoştea personal. Ca să îl convingă pe cel bolnav şi să îl aducă la mănăstire a folosit nu ştiu ce şiretlic.

Chiar în momentul sosirii, stabilindu-se în arhondaric, a trimis vorbă către stareţ, fără să-i pomenească nici un cuvânt despre prietenul care a venit cu el şi nici prietenului nu i-a spus despre aceasta. În acest timp, bolnavul începuse să manifeste o puternică nelinişte – semn al unei crize care se apropia – şi a zis: „Vine Macarie! Vine Macarie!" şi când stareţul a intrat în camera ocupată de el, îndrăcitul s-a aruncat asupra lui cu furie spunând diferite cuvinte urâte; înainte să fie oprit, l-a lovit pe stareţ. Viteazul războinic al lui Hristos, ştiind cine a făcut această mişcare cu mâna nefericitului îndrăcit, a folosit împotriva lui o armă puternică: după porunca lui Hristos, a întors repede şi celălalt obraz, rostind cuvintele Evangheliei: „Cine te loveşte peste obrazul drept, întoarce-l şi pe celălalt!". Fiind ruşinat prin smerenie, diavolul l-a părăsit pe cel suferind. Bolnavul a căzut fără simţire la picioarele smeritului stareţ şi a stat aşa mult timp într-o amorţire completă, apoi s-a sculat sănătos, nemaiamintindu-şi nimic despre această întâmplare, în care cu îngăduinţa lui Dumnezeu, a fost doar o unealtă.

Câte vindecări sufleteşti se făceau în fiecare zi! Unii plecau mângâiaţi în necazuri, alţii erau treziţi din amorţirea provocată de păcate, alţii erau ridicaţi din groapa deznădejdii. Cele spuse de proorocul: „Dacă tu vei deosebi lucrul de preţ de cel fără de preţ, vei fi ca gura Mea" (Ier. 15, 19) pot fi atribuite şi stareţului. Cuvântul lui smerit era un cuvânt puternic, deoarece îl determina pe cel necredincios să se supună şi să creadă; îl ridica pe cel deznădăjduit şi încetul cu încetul făcea duhovnicesc pe omul trupesc. Deşi nu putea fi numit un bun orator, totuşi învăţăturile toate erau de mare folos. Fără îndoială, este cunoscut faptul că toţi cei care urmau cu credinţă sfaturile stareţului, care avea binecuvântatul dar al deosebirii duhurilor, dobândeau nu numai un folos sufletesc, ci şi un ajutor grabnic în treburile lor lumeşti. Exemplele de felul acesta sunt atât de multe, încât este cu neputinţă să le prezentăm în amănunt.

Clarviziunea stareţului

N.P. Kireevskaia, soţia cunoscutului filosof rus Ivan Kireevski îşi aminteşte: „În luna martie a anului 1846, părintele Macarie a fost la noi în Dolbina, iar Ivan Vasilievici pentru prima dată s-a spovedit la el; în luna octombrie a anului 1846 i-a scris pentru prima dată părintelui la Moscova şi mi-a spus: «I-am scris părintelui şi i-am pus multe întrebări foarte importante pentru mine, fără ca să-ţi spun ţie, temându-mă ca, din dragoste pentru el, să nu îi scrii ceva despre ele; sunt curios să văd când voi primi răspunsul lui. Ştiu că îi va fi greu să-mi răspundă». Nu a trecut mult timp după această discuţie şi de la poştă au sosit câteva scrisori, două dintre ele fiind semnate de mâna stareţului: una pe numele meu, cealaltă pe numele lui Ivan Vasilievici. El nici nu a deschis scrisoarea şi a întrebat: «Ce înseamnă asta? Părintele Macarie niciodată nu mi-a mai scris». Citind scrisoarea s-a schimbat la faţă şi a spus:

«Nemaipomenit! Uimitor! În această scrisoare sunt răspunsuri la toate întrebările mele pe care tocmai acum i le-am trimis»“.

Neputrezirea moaştelor stareţului

Este cunoscut faptul că pe stareţul Anatolie Potapov l-au îngropat în rând cu mormântul stareţului Macarie. Când au săpat, acel mormânt al cuviosului Macarie s-a surpat, coşciugul s-a deschis şi trupul fericitului stareţ a ieşit la iveală cu totul neputrezit.

Descoperirea stareţului Macarie faţă de stareţul Ilarion

Nu o dată i-a apărut în vedenii stareţului Ilarion părintele Macarie, însă în ultimul timp ele s-au înmulţit şi acest lucru l-a înduioşat mult pe devotatul ucenic. Stareţul Macarie i-a apărut părintelui Ilarion în vis şi i-a vorbit: „Iată că am venit la tine, Ilarioane“. Şi, ca şi cum s-ar fi grăbit undeva, a adăugat: „Acum, ca şi odinioară, am multe treburi de făcut; voi mai veni la tine, dar deocamdată, iartă-mă!“.
Într-o zi, unul dintre fraţii mai în vârstă ai mănăstirii l-a văzut în vis pe părintele Macarie, mergând în grabă de la mănăstire la schit în compania multor oameni – călugări şi mireni, printre care se afla şi el, cel ce avea vedenia. Văzându-l pe stareţ, acesta i-a cerut binecuvântare: „Ia repede binecuvântare, pentru că trebuie să merg degrabă la schit să fiu acolo“.
Aceste vedenii îl înduioşau mult pe părintele Ilarion. În următoarele două – trei luni de boală, stareţul a pus înaintea locului pe care stătea un portret mare cu stareţul Macarie, pe care i-l dăduse una din fiicele duhovniceşti, egumena Macaria Bolotnicova.

Noaptea de 6 septembrie a fost una dintre cele mai grele pentru bolnavul Ilarion; la prima oră după miezul nopţii i s-au citit rugăciunile pentru împărtăşanie. Stareţul a cerut portretul părintelui Macarie, care stătea permanent atârnat deasupra patului şi l-a sărutat cu putere. După ascultarea rugăciunilor, stareţul s-a împărtăşit spunând cu lacrimi: „Slavă Ţie, Doamne!“ şi a întrebat: „De câte ori m-am împărtăşit cu Sfintele Taine?“ (în ultimele luni, nota red.). Şi i-au spus: „De douăzeci de ori“. Din nou stareţul a început să-i mulţumească cu lacrimi lui Dumnezeu. Apoi a spus: „Chiar acum aş putea să mor, dar nu voi muri. Moartea s-a întors înapoi; e clar că trebuie să mă mai nevoiesc – nu sunt pregătit! A vrut părintele să mă ia, dar nu m-a luat; e clar că nu sunt deplin pregătit“. Şi a privit către sfintele icoane şi cu un oftat a rostit: „Tânjeşte şi se sfârşeşte sufletul meu după grădinile lui Dumnezeu. Dar facă-se voia Ta. Rău mi-e mie, blestematului, după păcatele mele. Mai bine să sufăr aici ca să primesc acolo mila lui Dumnezeu“. Nu numai o dată l-a văzut bolnavul pe stareţul său liniştit, părintele Macarie, care l-a înduioşat.

C. Învăţăturile

„Milostenia se face din inima care arde de dragoste pentru fiecare făptură şi doreşte binele acesteia. Milostenia nu constă într-o simplă pomană, ci în suferinţa pe care o simţim atunci când vedem nenorocirea aproapelui şi în ajutorul pe care i-l dăm pe măsura puterilor noastre“.
„Pentru mântuirea noastră e nevoie nu numai de credinţă, ci şi de fapte. Iată care sunt cuvintele **Sfântului Apostol Pavel**: «De la împlinirea Legii nu se îndreaptă tot trupul», cu referire la poruncile Vechiului Testament. Învăţătura că îndreptarea se face numai prin credinţă – fără fapte – este protestantă, neortodoxă. Dar cine nădăjduieşte numai în faptele sale, chiar dacă are credinţă, greşeşte. Mântuirea o primim şi ca dar de la Mântuitorul“.
„Pentru ca inima să se îndrepte prin poruncile Lui Dumnezeu, trebuie să cerem ajutorul Lui, deoarece fără El nu putem face nimic“.

„Cel Ce doreşte să se îndrepte, dar încă se luptă cu patimile trebuie neapărat să încerce să se smerească, chiar dacă e greu, şi astfel să atragă darul lui Dumnezeu la sine“.
„Neliniştea şi deznădejdea din lupta cu patimile duc la mândria sufletească. Chiar şi în cele mai grele încercări nu trebuie să se bucure vrăjmaşul de neliniştea şi deznădejdea noastră; pacea se coboară în adâncimea smereniei, iar noi vedem exact neputinţa noastră, pe care o aducem înaintea lui Dumnezeu şi dobândim liniştea“.
„Mai bine decât toate este a ne căi şi a ne smeri, nicidecum a deznădăjdui; prin pocăinţă şi smerenie dobândim darul lui Dumnezeu şi ajutorul Lui“.
„Pe valurile vieţii, prin comuniunea cu ceilalţi oameni ni se oferă posibilitatea de a lucra cu sufletele noastre, adică

de a împlini poruncile lui Dumnezeu. Cum le-am putea îndeplini, dacă nu am fi în comuniune cu oamenii?".
„Învățătura Mântuitorului și însăși viața Lui înseamnă blândețe și smerenie, ceea ce ne-a și poruncit să învățăm de la El. Cauza tuturor relelor noastre este mândria, iar pavăza tuturor darurilor este smerenia".

„Cum poate fi socotit sentimentul trecător al înduioșării și lacrimile ca fiind iubirea Lui Dumnezeu? În mod tainic mintea este captivată de acestea și ajunge la slava deșartă și la mândrie, care o lipsesc de toate, inclusiv de smerenie. Dumnezeu ne-a arătat că darul Lui este cu noi, însă îl ia ca să nu ne lăudăm; totuși nu ne lipsește complet de el, ci doar îl tăinuiește, ca să ne putem dedica Lui cu smerenie. Uneori socotește să ne lase în întunericul sufletesc, în împietrire și răceală, ca să ne considerăm cei mai răi și mai păcătoși decât toți, fără să căutăm mângâiere duhovnicească, socotindu-ne a fi nevrednici; în acestea constă devotamentul smerit, desăvârșit față de Mântuitorul. El a parcurs drumul suferinței și în rugăciunea către „Tatăl Său a rostit: «Întristat este sufletul meu până la moarte» (Matei 26, 38), însă a tăcut voia Lui, iar nouă ne-a poruncit să mergem pe drumul crucii, nu pe cel al mângâierii. Voi, crezând că veți găsi iubirea lui Dumnezeu în sentimentul mângâierii, nu Îl căutați pe Dumnezeu, ci pe voi, mângâierea voastră și veți fi feriți din calea suferinței, dorindu-vă ca, mai degrabă să muriți decât să nu fiți mângâiați. Pe noi, dimpotrivă, lipsa acesteia ne smerește, nu ne stăpânește".

„Pe tine te neliniștește faptul că nu poți îndeplini desăvârșit toate poruncile și te temi că întreaga viață o vei petrece cu gândul despre cum va fi sfârșitul; să citim a 34-a cuvântare a Sfântul Isaac Sirul care spune: «Răsplata nu se dobândește prin îndeplinirea poruncilor, ci prin smerenie, iar când puterea înfăptuirii slăbește, atunci smerenia este mult mai plăcută»".
„Uniți fiecare virtute cu smerenia, pe care sfântul Dorotei o numește «mortar»; așa cum pietrele sau cărămizile se folosesc în clădirea unei case, unindu-se cu mortar, pentru a fi mai solidă construcția, iar fără mortar totul se dărâmă, tot așa și virtuțile fără smerenie nu aduc foloase".
„Cauza neîndreptării și căderii noastre nu este numai neglijența, ci și alungarea păcii. Așa cum mândria este vinovată pentru toate relele, tot așa smerenia este dăruitorul tuturor celor bune".
„Citirea cărților Sfinților Părinți este folositoare pentru a înțelege voia lui Dumnezeu, căci părinții, citind cuvântul lui Dumnezeu, pe care ni l-a dat în Sfânta Scriptură, l-au îndeplinit și au trăit o viață sfântă, lăsându-ne exemple în învățăturile lor.

Dacă nu citiți acestea, nu veți cunoaște modul în care să trăiți și să luptați. Credeți că citind cuvântul lui Dumnezeu puteți să îl îndepliniți și nu vă smeriți. Însă dacă-i citiți pe Sfinții Părinți, veți cunoaște drumul către împlinire. Dar pentru că nu veți atinge măsura lor, vă veți cunoaște neputința și vă veți smeri și veți dobândi mila lui Dumnezeu, care se revarsă cu deosebire peste cei smeriți".
„Dreapta judecată a lui Dumnezeu, pentru a-i curăța pe oameni de păcate încă de aici, de pe pământ, trimite asupra lor și necazuri exterioare ca pe niște unelte care să îi aducă mai bine în simțiri și să înțeleagă că, păcătuind înaintea lui Dumnezeu, sunt demni de cele mai mari pedepse și prin răbdare să se curețe. Nu e nevoie să găsim pricinile pentru care oamenii ne jignesc pe nedrept; pentru că păcătuim înaintea lui Dumnezeu este principala cauză care Îl determină să aducă asupra noastră furtuna nenorocirilor".

„Datoria creștinului, care face pocăință este să-i mulțumească lui Dumnezeu pentru că îl pedepsește aici, pe pământ, ceea ce e mai bine decât să primească pedeapsa veșnică în viața viitoare. Și de aceea trebuie să ierte conform cu poruncile: «Iubiți-vă vrăjmașii» (Mt. 5, 44) și «Iertați, ca să fiți iertați» (Mt. 6, 14), pe care să le îmbine cu virtuțile deoarece prin ele se poate obține iertarea păcatelor".
„După poruncile Bisericii și testamentul Apostolilor trebuie să respectați preoții, care sunt slujitorii altarului și ai tainelor dumnezeiești, deoarece fără ei nu e posibil să ne mântuim, așa că dați-le după puterea voastră pentru nevoile lor, căci «cei ce slujesc altarului au parte de la altar» (1 Cor. 9, 13). A-i judeca după păcatele lor nu este nicicum treaba voastră. Oaia nu îl judecă pe păstor, cum ar trebui să fie el și n-a fost. A judeca preotul înseamnă a-L judeca pe însuși Hristos; cum e posibil să se întâmple acest lucru?".
„Cei care făgăduiesc că se vor dedica Lui Dumnezeu și părăsesc această intenție nu vor avea o viață fericită".

Din scrisorile cuviosului Macarie despre smerita înțelepciune

Slavă lui Dumnezeu pentru că v-ați păstrat pe latura sănătății adevărate. Fie ca El să păstreze sănătatea voastră sufletească în puterea spiritualității noastre ortodoxe și a dogmelor Bisericii, întărite de Însuși Dumnezeu prin

hotărârile celor şapte sinoade ecumenice, unde Sfântul Duh a lucrat la facerea dogmelor şi a aşezămintelor. Vă urez aceasta pentru că vă aflaţi în mijlocul ispitelor şi al diferitelor concepţii dăunătoare faţă de credinţă şi chiar în necredinţă şi ateism, în care nu poate fiecare să se împotrivească atacurilor puternice ale armatei vrăjmaşului. Dar sunt încredinţat în inima mea că, prin ajutorul lui Dumnezeu, nu vă veţi rătăci, ci neclintiţi veţi fi pe temelia sfintei noastre credinţe ortodoxe şi o veţi păstra ca pe o perlă nepreţuită în inimile voastre, pentru care cu smerenie mă rog preamilostivului Dumnezeu; şi vouă vă cer: rugaţi-vă lui Dumnezeu cu smerenie pentru aceasta. Nicidecum nu se poate să credeţi că prin puterea şi raţiunea voastră vă puteţi păstra în credinţă. Dumnezeu este ajutorul vostru şi Atotţiitorul. Iar Maica Domnului – Apărătoarea noastră – să vă acopere sub sfântul său acoperământ.

Despre menţinerea în ortodoxie

Din scrisoarea ta am văzut că ai conştientizat greşeala pe care ai făcut-o, crezând că nu ai mândrie şi ai descoperit că aceasta şi-a făcut cuib în tine pentru că nădăjduiai în meritele personale şi îi insultai pe ceilalţi. Slavă lui Dumnezeu că ţi s-au deschis ochii şi că vei fi smerită, căci celor smeriţi Dumnezeu le poartă de grijă. Te întrebi: „Ce impresie trebuie să fac înaintea celui Preaînalt?". Dar cum poţi să gândeşti aşa? Noi trebuie să ne dăm seama că în inimă suntem păcătoşi şi să ne smerim căci cu siguranţă, „inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50, 19). Dacă ne închipuim că slujim cumva prin dreptatea noastră, bunătatea lui Dumnezeu nu ne miluieşte, iar roadele Jertfei Sale de pe cruce şi ale Răscumpărării nu ne aduc iertare.
Sfinţii se considerau a fi mai prejos decât toată făptura şi mai răi decât toţi şi astfel erau mult mai plăcuţi lui Dumnezeu. Necazurile pe care le ai acum primeşte-le pentru că sunt trimise de Dumnezeu spre întărirea credinţei tale sau ca pedeapsă. Tu îmi scrii că în tot acest timp ai cârtit şi te-ai întristat şi crezi că acelea îţi distrug firea: mai bine nu da vina pe necazuri, ci pe tine şi mustră-te pentru micimea de suflet ca să se poată naşte smerenia.

Despre pregătirea pentru împărtăşanie

Te-ai pregătit în Săptămâna Mare pentru a primi preacinstitele lui Hristos Taine şi presupun că te-ai învrednicit pentru aceasta împreună cu întreaga ta familie în ziua pomenirii Cinei cele de Taină; vă felicit pe toţi din toată inima. Însă observ că în perioada pregătirii pentru Sfânta Taină, adică în timpul postului, te-ai neliniştit din cauză că nu te-ai pregătit bine, că te-ai rugat puţin şi că ai postit fără evlavie. Îndrăzneşti, oare, să te apropii de înfricoşătoarea Taină? Nu ai făcut rugăciunile cu toată inima, nu ai făcut nici o faptă bună, iar pocăinţa ta a fost rece şi fără interes. Tu nu crezi că această nelinişte vine din împotrivire şi de aceea niciodată nu vei putea fi liniştită. Te-ai gândit că dacă te pregăteşti bine, te vei învrednici să te împărtăşeşti?! Fără pregătire nimeni nu s-ar putea împărtăşi cu vrednicie. Numai prin conştientizarea nevredniciei noastre, „inima înfrântă şi smerită" îl primeşte pe Dumnezeu şi prin bunătatea Lui nespusă ne învredniceşte să ne apropiem de marea Taină. Eu sunt încredinţat că tu ţi-ai dorit cu adevărat să te pregăteşti pentru Sfânta Împărtăşanie, însă te-ai încrezut în propriile puteri şi văzând că nu poţi să îndeplineşti un lucru sau altul nu te-ai smerit în neputinţa ta, iar vrăjmaşul ţi-a adus tulburarea şi din această cauză nu te-ai pocăit, n-ai avut smerenie, nici linişte.

Când citim nu numai cu gura, ci şi cu inima „Fărădelegea mea o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea", atunci se va arăta şi rodul – „inima înfrântă şi smerită", pe care „Dumnezeu nu o va urgisi". Dar dacă n-am simţi astfel, ci dimpotrivă, răceală, atunci n-ar trebui să ne tulburăm, ci să ne smerim. Dacă ne tulburăm, nimic folositor nu dobândim. Datorită rugăciunii lui Iisus pe care ai făcut-o, ai reuşit să renunţi la discuţiile cu ceilalţi. E clar că nu ai observat că a fost spre folosul tău încrederea în ea, dar ţi-a arătat neputinţa ca să te smereşti. Cine foloseşte această sabie duhovnicească trebuie să fie smerit, căci atunci numai prin ea poate să uimească vrăjmaşii, dar fără ea mulţi se aruncă în boli de netămăduit.

Despre trecerea Marelui Post
şi despre Împărtăşanie

Trecând prin câmpul deşertăciunilor vieţii, cu adevărat v-aţi îngrijit să vă consacraţi trupul îmbunătăţirii spirituale prin post în aceste zile sfinte, care înseamnă a zecea parte din tot anul adusă omagiu lui Dumnezeu, după cum a zis avva Dorotei. Slujba deosebită, mâncarea deosebită, înfrânarea, încetarea balurilor şi spectacolelor, toate acestea duc la sporirea evlaviei şi la meditarea privind menirea noastră prezentă, timpul trecut şi veşnicia. Văzând abaterile de la legea lui Dumnezeu, să ne străduim să ne schimbăm prin pocăinţă şi prin împărtăşirea cu preacinstitele şi de viaţă făcătoarele lui Hristos Taine care distrug spinii păcatelor noastre. Cele pe care nu le-aţi îndeplinit înainte, le

veți îndeplini în timpul postului. Dumnezeu cel preamilostiv ne-a iubit atât de mult, încât ne-a dat să mâncăm preacuratul Său Trup şi să bem Sângele de viață făcător, care sunt zălog al vieții veşnice. Să îi aducem mulțumire cu inima, cu gura şi cu faptele bune.

Despre pocăință

Pocăința, dată nouă prin mila lui Dumnezeu, este medicament sufletesc. Voi, fiind atacați de boala păcatului, ați alergat la acest medicament; pentru că mila lui Dumnezeu vă acoperă, fiți atenți la cuvintele Mântuitorului: „Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuieşti!". Slavă Domnului că v-a deşteptat conştiința şi v-a lăsat să simțiți greutatea bolii şi să căutați medicamente. Cauzele bolii trebuie să le căutăm nu în afara, ci înlăuntrul nostru. Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Unde are loc căderea, acolo apare mândria". Despre acesta am discutat cu voi, v-am amintit de neputințele voastre şi v-am arătat cum trebuie să vă străduiți să vă păstrați inima smerită. Iar Dumnezeu nu urgiseşte inima înfrântă şi smerită şi poartă de grijă celor smeriți, dându-le ajutorul Lui.
Vrăjmaşul vă necăjeşte cu deznădejdea, însă alergați cu smerenie la mila nespusă a lui Dumnezeu, în care să aveți încredere. Şi spre mângâierea voastră, vă propun ca până la Naşterea lui Hristos să faceți pe zi cinci metanii Mântuitorului şi 3 metanii Maicii Domnului, cu rugăciunea: „Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te…".

Despre pierderea casei şi despre ascultarea voii lui Dumnezeu

După citirea scrisorii voastre, inima mea a fost cuprinsă de mâhnire din cauza nenorocirii voastre, provocate de incendiu: aveați o casă splendidă cu tot confortul pentru viața familiei, dar acum vă uitați la dărâmături – mare necaz! Dar cum putem să ne întărim într-o astfel de situație? Numai prin ascultarea voii lui Dumnezeu; nădejdea în cuvântul Său atotînțelept şi atotputernic ne poate întări şi se poate revărsa ca un balsam plăcut în inima întristată. „O, adâncul bogăției şi al înțelepciunii şi al ştiinței lui Dumnezeu! Căci cine a cunoscut gândul Domnului; sau cine a fost Sfetnicul Lui" (Rom. 11, 33–34). Hotărârile Tale, Doamne, sunt de nepătruns pentru noi, iar bunătatea Ta, face totul, iubindu-ne şi mântuindu-ne.

Despre milostenie

Despre milostenie s-a spus şi s-a scris mult: prin milostenii să-ți cureți păcatele, căci „dacă dai săracului, îl împrumuți pe Dumnezeu" (Pilde, 19, 17) şi mai potrivit: „milă voiesc, iar nu jertfă" (Osea 6, 6). Mila față de aproapele atrage asupra noastră şi mila lui Dumnezeu, iar la înfricoşătoarea judecată vom fi învredniciți de Hristos să locuim în Împărăția Cerească. Dacă citiți capitolul 25 din Evanghelia după Matei, veți vedea pentru ce anume îi va trimite Domnul în Împărăție pe unii şi pentru ce îi va trimite în gheenă pe alții: „Flămând am fost şi Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost şi Mi-ați dat să beau, străin am fost şi M-ați primit; în temniță am fost şi ați venit la Mine" (Mt. 25, 35–36).
Vedeți că Însuşi Dumnezeu primeşte ceea ce facem noi săracilor: „ce faceți unuia dintre aceşti frați mai mici ai Mei, Mie îmi faceți". Astfel doresc ca şi voi să aveți bunăvoință față de săraci. Însuşi Hristos v-a cerut acest lucru ca apoi să vă miluiască şi pe voi; nu vă uitați la firea lor, căci nu trebuie să-i judecăm noi; este de ajuns să facem în numele lui Hristos şi El va primi. Citiți viața Sfântului Ioan cel Milostiv (12 noiembrie); eu nu vă opresc să faceți bine rudelor voastre, dar nu pentru a se îmbogăți, ci pentru că au nevoie.

Este foarte bine să vă ajutați rudele, însă trebuie să împărțiți o parte şi sărmanilor şi să îi ajutați. E bine să vă lipsiți pe voi de ceva şi să dați săracilor, cum ar fi îmbrăcăminte care prisoseşte şi altele. Eu aşa chibzuiesc, însă fie după cum vă dictează libera voință; vă rog numai să aveți bunăvoință față de săraci, aşa cum v-am spus mai înainte.
Fie ca Domnul să vă dăruiască milă şi iubire față de aproapele.

V. CUVIOSUL STAREȚ MOISEI

(1782-1862) (16 iunie)

Dacă te mustri pe tine însuți,
dacă te învinuieşti şi te osândeşti,
atunci vei fi îndreptat.

A. Viața

Cuviosul Moisei, care în lume s-a numit **Timotei Ivanovici Putilov**, a fost fiul cel mai mare al lui Ivan Grigorievici şi al Annei Ivanovna şi s-a născut pe 15 ianuarie 1782 în oraşul Borisoglebsk, în regiunea Iaroslavsk. Au fost 10 copii la părinți, iar patru dintre ei au murit în copilărie.
Ivan Grigorievici trăia cu evlavie, respectând fără încetare normele Sfintei Biserici, dedicându-se slujirii lui Dumnezeu şi citirii cărților sfinte şi fiind un om binevoitor. Soția sa era o femeie neînvățată, însă pricepută şi avea în neam câțiva monahi care duceau o viață aspră.

Putilovii şi-au educat copiii în frica lui Dumnezeu. Au studiat în casa părintească şi nu au mers la şcoală, deoarece tatăl lor se temea de tovărăşiile rele. În sărbători îi ducea la biserică şi după ce se întorceau acasă, le punea întrebări despre slujbă.
În Biserică, Putilov, având voce frumoasă, cânta la strană; îi plăcea şi acasă să cânte cu copiii cântări bisericeşti. Deseori Putilov era vizitat de fețe bisericeşti şi de aceea copiii lui încă din copilărie au auzit multe lucruri ziditoare de suflet.
Fata lui Putilov tindea către viața de mănăstire însă, după dorința tatălui, s-a căsătorit şi nu după mult timp a murit; soțul ei s-a retras atunci la schitul din Sarov.
Pe la 19 ani, Timotei, împreună cu fratele său de 14 ani, Iona, au fost duşi de tatăl lor la Moscova să lucreze la concesionarul Karpâşev. Moscova, prin mulțimea de biserici şi lucruri sfinte pe care le avea, se potrivea cu năzuințele duhovniceşti ale lui Timotei care se dezvoltaseră în el încă de pe când trăia în casa părintească; aici însă era mai uşor să-şi procure cărți duhovniceşti.

Timotei era nedespărțit de cărți şi în prăvălie punea cartea deoparte numai când sosea vreun cumpărător, apoi din nou se întorcea la ea. Tinerii aveau cunoştințe printre adevărații oameni duhovniceşti. Prin monahia Dositeia (care înainte fusese renumita cneaghină Tarakovna) ei au făcut cunoştință cu schimnicii mănăstirii Novospask, Alexandru şi Filaret, care se aflau în legătură spirituală cu Paisie Velicikovschi. Într-o astfel de situație, în cei doi frați s-a cuibărit definitiv dorința de viață monahală, mai ales că în Sarov se izolase cumnatul lor. În anul 1804, când Timotei a împlinit 22 ani, s-a înscris împreună cu tatăl său în societatea comercială moscoveană şi, luându-şi paşaport pe trei ani, s-a îndreptat spre Sarov alături de fratele său Iona. Ştiind că tatăl lor nu le-ar da consimțământul, ei i-au scris că au plecat de la patron pentru că nu mai era posibil să trăiască acolo şi că au ca model un stăpân căruia i-au promis să-i slujească. Din Sarov i-au trimis o scrisoare în care i-au explicat deschis tatălui intenția lor. Ivan Grigorievici s-a înfuriat şi le-a poruncit copiilor să se întoarcă imediat acasă, însă nu i-a văzut timp de doi ani şi jumătate. În această perioadă Putilov s-a îmbolnăvit şi când Timotei a venit să se împace cu el, deşi nu dintr-o dată, s-a hotărât totuşi să-şi primească fiul. După un an, datorită şi insistențelor îndelungate, l-a primit şi pe Iona. Ivan Grigorievici n-a mai trăit mult după aceea.
În oraşul Molog din gubernia Iaroslavsk, în cimitir, la altarul bisericii Tuturor Sfinților stă un simplu monument din marmură cu inscripția numelui lui Ivan Grigorievici Putilov. Pe partea dreaptă e scris că monumentul a fost ridicat de copiii lui Putilov: Moisei, egumenul schitului Optina, Isaia egumenul schitului Sarov, Antonie, egumenul mănăstirii Nicolaevsk Maloiaroslavețki.
Sarovul, unde şi-a început Timotei viața monahală, se afla în acel timp în deplină înflorire. De treizeci de ani se afla acolo marele schimnic Serafim. Acolo devenise schimonah nebunul pentru Hristos, Mark şi tot acolo trăia, în linişte, restauratorul mănăstirii Varlaam, egumenul Nazarie.
De asemenea, era cunoscut că Isaia ducea o viață aspră. Timotei avea o ascultare grea la brutărie, însă după aceea l-a îngrijit pe părintele nevoitor Isaia care se îmbolnăvise; în timpul celor trei ani în care a stat la Sarov, Timotei s-a folosit mult de învățăturile schimnicilor de acolo.
Nu se ştie de ce Timotei nu s-a mai întors la Sarov după împăcarea cu tatăl său, însă fratele lui a rămas acolo şi a devenit următorul egumen al Sarovului. Timotei a intrat în ascultare la mănăstirea Adormirii Maicii Domnului din Svensk, aparținând eparhiei Orlovska. Într-adevăr, aceasta l-a atras prin faptul că în apropierea ei erau pădurile Roslavl şi Briansk, unde în acel timp se nevoiau mulți sihastri. În anul 1811, în rândul acestor sihaştri, a intrat şi Timotei Ivanovici. În pădurile Roslavl, Timotei Ivanovici a petrecut 10 ani. El s-a încredințat îndrumării ieroschimonahului Atanasie. Acest schimnic înțelept, ucenicul cuviosului Paisie Velicicovski, trăia neîncetat în trezvie duhovnicească şi avea darul rugăciunii minții. Dezinteresul lui pentru tot ce era lumesc nu avea margini. Cu ajutorul acestui schimnic s-a tuns în monahism Timotei Ivanovici, căpătând numele Moisei, în cinstea cuviosului Moisei Murin. Acest nume i-a fost dat prin consimțământul tuturor schimnicilor datorită ospitalității pe care

cuviosul Moisei o arăta, cu dragoste, străinilor care veneau la pustnici. Cuviosul Moisei Murin îi iubea pe străini şi îi alina.

Pustnicii cu care vieţuia în pădure cuviosul Moisei trăiau în trei chilii. Locul însingurării lor se afla în vilele moşierului Bronevski, la 40 de verste de Roslavl, la cinci verste de sătuleţul Iakimovsk, la 7 de satul Lugov şi la 30 de sătucul Mejov, pe malul râului Bogdacevka.
Pustnicii săvârşeau toată rânduiala bisericească în fiecare zi la ei în chilii, începând cu ora 1200 noaptea; în zilele de duminică şi sărbători săvârşeau slujbele împreună. De Crăciun, Paşti şi celelalte sărbători mari venea din satul Lugov un preot cu Sfintele Daruri. În vremea din afara rugăciunii, pustnicii se ocupau cu rucodelia. Astfel cuviosul Moisei transcria cărţile sfinte. În grădina de zarzavat pe care o lucrau, pustnicii creşteau numai ridichi.
Vara adunau ciuperci, pentru binefăcătorii care le trimiteau pâine coaptă, crupe şi uneori câte o sticlă de ulei. Datorită lipsurilor, se nevoiau cu putere. Toată iarna erau înconjuraţi de lupi. Urşii îi păgubeau uneori pe sihaştri prin faptul că prădau grădina; ei se apropiau, dar nu îi deranjau pe monahi, deoarece în pădure se auzea numai zgomotul ramurilor rupte de ei. S-a întâmplat o dată ca sihaştrii să fie aproape omorâţi de soldaţi. Uneori îi sâcâia poliţia. Însă mai înspăimântătoare decât toate erau joagărele care distrugeau copacii seculari. Odată un copac uriaş a căzut lângă chilie, făcând un zgomot puternic, însă cuviosul Moisei a crezut că va dărâma totul, dar copacul a atins chilia numai cu crengile.
În anul 1812, datorită invaziei francezilor, schimnicii au părăsit pustia iar cuviosul Moisei s-a izolat în Svensk, pe Malurile Albe, apoi s-a întors în pustie.

În anul 1816 a venit la cuviosul Moisei fratele său mai mic Alexandru, ca să-şi ducă viaţa alături de el. După patru ani Alexandru a fost călugărit de ieroschimonahul Atanasie, primind numele Antonie şi a fost încredinţat îndrumării fratelui său, cuviosul Moisei, faţă de care toată viaţa a făcut ascultare adevărată. În anul 1816, împreună cu fratele său, cuviosul Moisei a fost la Kiev, unde cu bucurie a fost primit de către mitropolitul Serapion şi de către întâistătătorul Lavrei, Antonie (viitorul arhiepiscop de Voronej). Pe drum, în câteva mănăstiri, cuviosul Moisei i-a vizitat pe schimnicii Vasilie Kişkin, cuviosul Macarie (viitorul stareţ de la Optina) şi pe părintele Filaret Glinski.

În timpul vieţii de sihastru, cuviosul Moisei s-a întărit şi s-a maturizat. El a dobândit darul privegherii, tăcerea, darul rugăciunii şi umilinţa; aceste calităţi arătau în el chemarea de stareţ. Semnele acelei lupte neîncetate pe care a dus-o cu el însuşi în liniştea însingurării au rămas pe câteva foi răzleţe, din rândul celor pe care cuviosul Moisei şi-a scris uneori gândurile. Iată câteva fragmente: „15 noiembrie anul 1819 – După primirea rugăciunii de dezlegare a păcatelor am hotărât ca în toată vremea ce va urma să mă păzesc de primejdie şi să nu mănânc nicidecum seara şi din cauza aceasta am suferit mult însă cu pricepere am fost învăţat că nu există mijloc mai bun prin care să-mi întăresc sufletul decât acela de a gusta hrană o dată în douăzeci şi patru de ore. Doamne, nu mă lăsa! Vino în ajutorul meu ca să mă înfrânez şi să nu mănânc seara, iar la masa de prânz să nu mă satur şi să mă obişnuiesc doar cu un fel de mâncare“.

„14 decembrie anul 1819 (după împărtăşanie): Făcându-mi pravila, mi-a venit un gând: terminând, cu ajutorul lui Dumnezeu, postul în care mă obişnuisem cu un singur fel de mâncare, să încep să-mi pun pază gurii, în amintirea păcatelor ei şi a nevredniciei cu care a vorbit şi pentru necurăţia şi nedreptatea inimii şi minţii mele. Aceasta mi-am propus-o ca să nu mai vorbesc nimic cu nimeni iar pentru vreo nevoie strictă să explic fraţilor într-o scrisoare prin cuvinte scurte. Doamne, ajută-mă să pun început bun la acestea şi să fac ce mi-am propus ca să mă pregătesc mai bine pentru moarte“.
„15 decembrie – în timpul mesei mi-a străfulgerat mintea o părere referitoare la fraţii care stăteau lângă mine, şi anume ca greşelile lor pe care eu le vedeam şi pe care ei le mărturisiseră la spovedanie să le recunoască şi să se căiască, pentru că sunt ale lor, dar să nu le judece prea aspru pe cele ale fraţilor şi nicidecum să se aprindă de mânie. Fie ca greşelile şi păcatele fraţilor să treacă în contul meu“. Aceste notiţe, referitoare la morală şi învăţătură, sunt câteva din comorile preţioase ale vieţii cuviosului Moisei. Ele ilustrează ceva din tabloul frumuseţii spirituale creat de lupta cruntă şi neîncetată a împlinirii legii Evangheliei.

În pădurile din Roslavl, cuviosul Moisei, prin citire necontenită, a dobândit ştiinţa adâncă a învăţăturilor Sfintei Biserici şi a operelor Sfinţilor Părinţi. Aici a început lucrarea sa de îndrumare duhovnicească faţă de alţi fraţi. Pentru că avea răbdare să-i asculte primea pe boierii care se îngrijeau de pustnici şi aceşti boieri veneau la el pentru sfaturi.
Când cuviosul Moisei a ajuns la măsura bărbatului învăţător şi matur în viaţa duhovnicească, Dumnezeu a

considerat potrivit să-l cheme la o slujire mai înaltă şi să-i încredinţeze o lucrare mai grea şi mai roditoare.
În anul 1820, cuviosul Macarie a călătorit la Moscova, unde trebuia neapărat să petreacă un timp şi a vizitat schitul Optina, fiind recomandat de părintele egumen Prea Sfinţitului Filaret, episcop de Kaluga.

Acest nevoitor cunoscut (care a murit ca mitropolit de Kiev şi ca schimnic) şi arhipăstor înţelept al tuturor sufletelor iubea monahismul încă din tinereţe. Pădurea de pini şi sălbăticia care înconjurau Optina i-au stârnit gândul de a construi la Optina un schit. El auzise despre pustnicii din Roslavsl şi îşi dorea să le încredinţeze lor construirea schitului. Făcând cunoştinţă cu cuviosul Moisei s-a întărit în hotărârea lui. După corespondenţă şi invitaţia făcută cuviosului Moisei, fratelui acestuia, cuviosului Antonie şi încă altor doi monahi, pe 6 iunie anul 1821, au mers la Optina şi s-au instalat în camera de oaspeţi a mănăstirii.
La 170 de stânjeni de mănăstire, unde se afla o chilie singuratică printre pini seculari şi lăstăriş de aluni şi tei a fost ales locul şi s-a stabilit un plan; după aceasta s-a pornit lucrul.

Cu multă greutate, schimnicii nou-veniţi au curăţat locul ales de copacii seculari pe care i-au dezrădăcinat şi i-au tăiat. Au fost ajutaţi şi de câţiva muncitori angajaţi. Din copacii tăiaţi au construit o chilie nu prea mare, au împrejmuit locul cu gard şi au ridicat o biserică cu hramul Sf. Ioan Înaintemergătorul; apoi numărul chiliilor a început să se mărească. În decembrie, cuviosul Moisei a plecat la Moscova pentru ajutor şi s-a întors într-o căruţă atât de încărcată, încât abia putea sta în ea.
La începutul anului 1822 biserica a fost târnosită şi Prea Sfinţitul Filaret imediat după aceea a venit la Optina. Cuviosul Moisei l-a rugat să se hotărască să primească schima. „N-au intrat zilele în sac“ a fost răspunsul. După ce episcopul a plecat, cuviosul Moisei i-a trimis o scrisoare cu aceeaşi rugăminte. Prea Sfinţitul i-a răspuns pomenindu-i de hirotonie şi de faptul că schimnicul o refuzase cu hotărâre. Văzând ce daruri îşi fac loc în cuviosul Moisei, înţeleptul arhipăstor nu a cedat. Discuţia a durat 6 săptămâni. În cele din urmă, episcopul Filaret a spus: „Dacă nu vei fi de acord, mă voi judeca cu tine la înfricoşătoarea Judecată a Domnului“. Numai atunci a cedat cuviosul şi pe 22 decembrie anul 1822, a fost hirotonit ca ieromonah şi pus duhovnic la Optina.

Între timp, cuviosul Moisei a continuat să construiască schitul, a însămânţat şi a plantat copacii care astăzi acoperă atât de frumos locul schitului Optina. Dumnezeu a trimis ajutoare materiale, însă s-au făcut cheltuieli însemnate cu construcţia şi în anul 1825 cuviosul Moisei a mers în multe călătorii la Moscova după ajutoare. Tot acolo a aflat despre alegerea lui ca stareţ. La vârsta de 43 de ani, cuviosul Moisei a primit sub conducerea sa schitul Optina şi timp de 37 de ani a vegheat asupra lui. În această perioadă, prin eforturile stareţului, Optina s-a schimbat complet. Numărul fraţilor a crescut de multe ori. Neţinând cont de faptul că pământurile mănăstirii aproape se dublaseră şi aveau recolte mari, au plantat livezi de pomi fructiferi, au început să crească vite cornute, au construit o bibliotecă, au lărgit catedrala, au înălţat două biserici, au construit trapeză, arhondaric, grajduri pentru cai şi vite, şapte corpuri de chilii, două fabrici, o moară şi renumita grădină optineană; slujba a început să fie săvârşită cu mare evlavie, însă mai important decât toate era faptul că se îmbunătăţise ordinea morală a obştii.
Toate aceste construcţii mari au fost făcute fără bani, atât prin credinţa obştii, cât şi prin ajutorul şi muncile prestate de cei săraci.

„Aveţi bani, părinte?“, l-au întrebat pe stareţ cei apropiaţi, la începutul construcţiei. „Am, am“ şi a arătat vreo 15–20 ruble. „Dar aceştia nu sunt bani; lucrarea costă mii de ruble“. Iar cuviosul Moisei a zâmbit şi a spus: „N-am uitat de Dumnezeu; eu nu am, însă El are“. Şi această credinţă nu a fost compromisă. Foarte des se întâmpla ca muncitorii să ceară răsplată atunci când stareţul avea numai câţiva bani de aramă; el îi ruga să mai aştepte şi peste vreo două zile veneau prin poştă bani. Arhondaricul de piatră, pentru care au spart muntele şi au adus pământ în lac şi grădina de zarzavat au fost construite în anul de criză, când pudul de făină costa 5000 de ruble. Obştea avea puţină pâine, iar mănăstirea era invadată de oamenii înfometaţi din împrejurimi. Chiar în aceste timpuri vitrege, cuviosul Macarie a supravegheat construcţia şi a hrănit poporul. Necazul poporului trecea adânc prin inima lui. Odată, pe când oamenii începuseră să-l convingă să renunţe la construcţie datorită condiţiilor grele, din cauza frământării adânci a devenit tăcut şi, plângând, cu lacrimi amare, a răspuns: „Ei, frate, pentru ce purtăm acest chip îngeresc? De ce Şi-a dat pentru noi sufletul Său Iisus Mântuitorul? Pentru ce ne-a propovăduit El cuvintele dragostei? Pentru ca noi să îndeplinim marele Lui cuvânt faţă de aproapele numai cu gura? Pentru ca acest popor să moară de foame? Doar cere în numele lui Hristos… Dumnezeu încă nu Şi-a retras de la noi mâna Sa binefăcătoare. El nu ne-a dat darurile Lui ca noi să le ascundem sub obroc, ci ca să le întoarcem poporului în aceste vremuri grele“.

În general iubirea de săraci a cuviosului Moisei nu cunoştea margini. Uneori cumpăra la un preț mai mare decât i se cerea multe lucruri care nu îi trebuiau, numai pentru a-l ajuta pe vânzătorul care ducea lipsă; cumpăra provizii stricate pe care le folosea el însuşi la mâncare, întreținea cu salariu orfanii, pe unii pentru a îndepărta ciorile, iar alții pentru prinderea cârtițelor.
Datorită cuviosului Moisei se făceau multe pelerinaje la Optina. Toți credincioşii erau întâmpinați cu mare grijă. Însuşi arhimandritul vizita arhondaricul şi era bucuros, chiar şi la el în chilie. Avea darul de a vorbi cu fiecare, după puterea acestuia de înțelegere şi potrivit cu nivelul duhovnicesc al fiecăruia.
Când cineva îi cerea vreun lucru din obşte „ca blagoslovie“, cuviosul Moisei îi dădea ce avea mai bun şi mai nou.

La arhondaric nu se cerea plată, însă fiecare după bunăvoință punea câte ceva în cutia pentru danii. Un negustor bogat l-a întrebat pe stareț dacă nu cumva se teme că nu vor plăti toți, ci vor sta pe gratis? Cuviosul a spus: „dacă nouăzeci şi nouă nu plătesc, Dumnezeu îl aduce pe al 100-lea care plăteşte pentru toți“.
După aceasta, negustorul a devenit binefăcătorul Optinei. Cuviosul Moisei nu se minuna de donațiile însemnate. O familie care făcuse multe donații la Optina a venit să reclame ceva anume la cel care răspundea de primirea oaspeților şi a pomenit de binefacerile sale. Cuviosul a răspuns: „Noi am crezut că ați făcut binele de dragul lui Dumnezeu şi de la El aşteptați răsplată; noi, săraci şi nevrednici cum suntem, prin ce să vă răsplătim?“. Nu prin răceala inimii răspundea la binefacerile adevărate, ci prin rugăciuni fierbinți. De la pelerinii care veneau la schit, cuviosul Moisei nu avea nevoie de contribuția bănească; îi plăcea să primească oameni bolnavi, slăbănogi şi orbi care nu puteau nicicum să facă donații obştii.

În relația cu frații, cuviosul se purta cu o înțelepciune nemaipomenită. Având o fire înflăcărată, se transformase în chip desăvârşit şi dobândise o blândețe uimitoare.
Dacă îl cuprindea mânia se grăbea să iasă, se smerea pe sine cu rugăciunea şi se întorcea liniştit. Deşi nu-i plăcea să-şi manifeste autoritatea, totuşi nu scăpa obştea din mâini şi conducea ferm mănăstirea.
În activitățile speciale, cuviosul Moisei nu se agita nicidecum; părea că totul decurge de la sine, fiind condus în mod nevăzut de o singură voință. Când dădea ascultări, nu incomoda prin amănunte neînsemnate; față de eşecurile unora se purta complet liniştit şi îi învăluia cu dragoste.
Observând totul, deseori cuviosul Moisei amâna morala pentru mai mult timp şi apoi pomenea despre respectiva greşeală; însă o asemenea morală era făcută cu fermitate. Înainte de a povățui vreun călugăr, se ruga pentru el şi întotdeauna se uita cu atenție să vadă dacă cel cu care trebuia să vorbească e liniştit.
Amintindu-şi de cuvântul puternic al Sf. Ioan Gură de Aur: „De îndreptare se îndoieşte numai cel care se află în iad cu diavolii“ – cuviosul Moisei avea încredere nestăvilită în conştiința omului.

Economul vroia să-l alunge pe un sobar care îl păcălise de multe ori pe stareț şi tot de atâtea ori fusese iertat. Sobarul a făgăduit să se îndrepte; nu avea nici cămaşă pe trup, numai caftanul, iar cuviosului Moisei îi era milă de el.
„– Când să se îndrepteze, părinte? – a stăruit economul –, căci e un mare netrebnic!
– Cum ? – a zis cuviosul Moisei. Omul vrea să se îndrepteze şi tu îi spui că e netrebnic! Nu este netrebnic! Pleacă!“.
Cuviosul nu lua măsuri drastice şi nu folosea metode aspre, spunând că trebuie să aştepte până când Dumnezeu va rămâne în inima omului. În general, părintele se adapta la caracterul şi măsura duhovnicească ale fiecăruia.
Dobândind în viața lui un mare folos din citirea cărților duhovniceşti, cuviosului Moisei îi plăcea să-şi procure cât mai multe. Le aducea din Kaluga şi era abonat la reviste duhovniceşti. După ce citea cărțile, le dăruia bibliotecii mănăstirii.

Datorită cuviosului Moisei, schitul Optina, în timpul în care a fost condus de starețul Macarie, a publicat şase cărți despre vechii nevoitori şi asceți. Cuviosul Moisei a împărțit în colete întregi aceste cărți pe gratis, în diferite părți ale lumii.
Căutând pretutindeni folosul duhovnicesc, spunea: „Lucrarea noastră constă în a însămânța; Dumnezeu va da cândva şi roadele“. Trimițând obştea la culesul recoltei, cuviosul Moisei îi sfătuia pe monahi ca ieşind din casă, să citească „Tatăl nostru“ pentru înduioşarea inimii, iar la traversarea râului să-l cheme în ajutor pe Sfântul Nicolae, Făcătorul de minuni.
Astfel pătrundea cuviosul Moisei în toate aspectele vieții mănăstireşti şi îşi îndeplinea ascultarea. Însă principalul său merit constă în organizarea şi susținerea stăreției la Optina.

Primindu-i cu dragoste la Optina pe schimnicii Leonid şi Macarie, îşi lăsa voia în mâinile lor şi fără sfatul acestora pe nimeni nu călugărea şi se povăţuia cu ei în multe situaţii. Posedând el însuşi darul chibzuielii care ajunsese pe o treaptă înaltă, cuviosul Moisei ştia că ocârmuitorul în viaţa duhovnicească trebuie să fie numai unul şi în toată viaţa s-a abţinut să-i ocârmuiască pe fraţi cu cuvântul; l-a interesat să facă aceasta prin faptele exterioare ale ascultării. El îşi ascundea darurile de ocârmuitor. Şi mulţi oameni, care ascultau cuvântarea lui ziditoare, nu cunoşteau înalta duhovnicie a bărbatului din faţa lor.
Odată, în prezenţa cuviosului Macarie, a trebuit să spună un cuvânt de folos. Vorbirea îi era plină de putere, aşa încât se revărsa din gura lui. Toţi cei de faţă au fost uimiţi nu numai de cuvântare, ci şi de chipul în care îşi ascundea atâtea daruri deosebite într-o tăcere neîntreruptă.
Pentru cei care veneau la Optina şi se nevoiau spre câştigul duhovnicesc, cuviosul Moisei era un călugăr simplu şi bun, care se îngrijea personal numai de trebuinţele exterioare ale obştii şi tăinuia acea pricepere duhovnicească înaltă pe care a dobândit-o prin viaţa sa de nevoitor.

În enumerarea faptelor săvârşite de cuviosul Moisei în timpul în care a fost stareţ, trebuie să spunem că a suportat prigoane grele pe nedrept şi necazuri mari şi a răbdat cu smerenie neîncetată. Foarte grea a fost prigoana împotriva ocârmuirii duhovniceşti însă această prigoană a încetat odată cu instalarea mitropolitului Filaret la Kiev.
Viaţa de chilie a cuviosului Moisei era permanenta lui grijă. Dormea puţin, fără să se dezbrace şi se scula când încă nu era miezul nopţii. La utrenie mergea negreşit şi spunea că dacă la Liturghie se aduce Jertfa nesângeroasă pentru noi, la utrenie noi aducem ca jertfă pacea noastră, şi aşa facem şi la slujba de prânz şi la vecernie.
La slujbă stătea drept, fără să se sprijine şi uneori se cufunda în rugăciune, aşa încât nu mai observa nimic în jur. Uneori şi când mergea era atât de adâncit în sine, încât nu îi vedea şi nu îi auzea pe cei care se apropiau de el, iar lacrimile care îi udau faţa dezvăluiau starea lui sufletească. Rugăciunea pe care o spunea neîncetat îl ajuta; prin ea dobândea blândeţe firea lui înflăcărată.

Fiecare minut liber, cuviosul Moisei îl consacra citirii şi când era întrerupt reţinea locul unde a rămas ca, după împlinirea ascultării, să se întoarcă din nou la citit. La trapeză cuviosul mergea întotdeauna şi îşi lua puţină mâncare. Acasă mânca ce era mai simplu şi deseori pentru a se smeri mânca ceva stricat.
Prin neîncetata supraveghere a propriei persoane, cuviosul Moisei a dobândit blândeţea şi tăcerea, iar în momentele de agitaţie se adâncea în rugăciunea dinlăuntru. Odată, la Optina, în arhondaric a izbucnit un incediu foarte puternic. Cuviosul, ştiind că au fost luate toate măsurile, se uita liniştit la focul care fusese stins. Tocmai atunci au venit înaintea lui cu icoana „Kazanskaia“ a Maicii Domnului.

Era întotdeauna tăcut, mai ales ascuns, dacă cineva încerca să-l întrebe despre viaţa lui sau despre ceea ce se întâmpla înlăuntrul lui. Totuşi nimic nu se întâmpla fără ca el să ştie. Când cineva i-a vorbit cuviosului Moisei despre meritele sale, el a zâmbit neîncrezător. Odată a vizitat Optina un arhiereu şi, privind schitul, a întrebat cine l-a construit. Cuviosul Moisei i-a dat un răspuns evaziv, spunându-i că schitul a fost construit pe un loc din acea regiune.
– Văd şi eu locul, dar cine anume l-a construit?
– Stareţul cu fraţii.
– Mi s-a spus că frăţia voastră l-aţi construit.
– Eu am participat prin faptul că…
După asemenea răspunsuri, oaspetele nu a cercetat mai mult.
Cuviosul Moisei vorbea încet, chibzuind fiecare cuvânt şi în timp ce îi asculta pe ceilalţi făcea rugăciunea lui Iisus folosind mătăniile. Se îmbrăca în veşminte simple, dar curate. Postul şi binefacerea le acoperea uneori printr-un cuvânt glumeţ. Un târgoveţ l-a rugat pe cuvios să cumpere un butoiaş cu scrumbii care, după cuvintele lui, erau foarte gustoase şi de soi bun, însă se alteraseră din cauza arşiţei. Cuviosul a văzut că scrumbiile nu mai sunt bune şi că nu are unde să le pună. „Mă gândesc unde să le arunc!“ şi a poruncit să i se dea la cină câte o scrumbie cu hrean şi aşa le-a mâncat pe toate. Astfel îşi făcea uneori morală sub forma unei glume.

Cuviosul Moisei a vrut să cumpere pentru mănăstire mere din soiul „Bunul ţăran“. Un ţăran i-a adus mere „Antonovka“ şi când arhimandritul l-a întrebat ce soi sunt a răspuns:
– „Bunul ţăran“, părinte, „Bunul ţăran“!
– Bun e acela, bun, dar oare nu se numea Anton? a întrebat cuviosul.
Nelipirea de cele pământeşti s-a dezvoltat în el încă din tinereţe. Vorbea odată şi zicea: „Când trăiam în Sarov mă uitam la felul de viaţă al cuiva şi la ceea ce are şi îmi spuneam: voi muri de foame, însă niciodată în viaţă nu voi

avea nimic. Şi iată că aşa mi-am dus toată viaţa şi aşa voi muri“. După cum spunea ucenicul său era „un mare prigonitor al banilor şi era bogat numai prin sărăcie“, aşa cum el însuşi s-a exprimat.

Când au deschis după moartea cuviosului Moisei cutia unde ţinea bani, au găsit o singură grivnă (monedă de 10 copeici) care se împotmolise între partea de jos a cutiei şi perete.
– Cu siguranţă, părintele nu a observat-o, a spus fratele lui, cuviosul Antonie, căci altfel ar fi cheltuit-o imediat.
În anul 1856, egumenul Isaia a sosit la Optina să-şi revadă fraţii: pe Moisei, pe care nu-l mai văzuse de 38 ani şi pe Antonie (cuviosul Antonie de la Optina a fost numit stareţ la mănăstirea Maloiaroslaveţki, apoi s-a înapoiat la Optina pentru a adormi în pace).

În ziua încoronării împăratului, cei trei fraţi au slujit Liturghia, dând un exemplu bun şi mişcător.
În anul 1860, schitului i s-au dăruit 108 deseatine de pădure de care avea mare nevoie. Deşi obştea avea o datorie de 17000 ruble, cuviosul se împăca cu gândul că a preluat-o cu datorii mari, iar acum există multe resurse şi se gândea că Dumnezeu le va satisface degrabă trebuinţele, până ce cuviosul Moisei să se stingă din viaţă şi aşa s-a şi întâmplat.
Rândurile celor de aceeaşi vârstă cu părintele Moisei se împuţinau din ce în ce mai mult.
În anul 1860 a încetat din viaţă cuviosul Macarie, care era cu 6 ani mai tânăr decât cuviosul Moisei; acesta avea 80 de ani înainte de a muri.

Chiar şi la aceste bătrâneţi adânci, dând exemplu de nevoinţă, cuviosul Moisei refuza să ia ceaiul dimineaţa şi începea să se îngrijească de împlinirea strictă a învăţăturilor.
În acea vreme ajunse până la adâncimea smereniei şi vorbea: „Acum am aflat că într-adevăr sunt mai rău decât toţi“.
Pe 15 mai, în anul 1862, la 81 ani, cuviosul Moisei s-a îmbolnăvit din cauza unui furuncul de pe spinare şi a plecat la Kaluga. Aici a fost părăsit de câţiva dintre fraţi, ceea ce i-a pricinuit o grea mâhnire. În ziua de 26 mai a sosit la biblioteca optineană, construită de el şi tăcând, ca şi cum şi-ar lua rămas bun, o privea.

Cuviosul Moisei era împărtăşit zilnic; suferea mult, însă uneori, învingându-şi durerea, se ridica să se ocupe de treburile mănăstirii. Stând culcat, vorbea cu voce tare despre folosul stăreţiei, binecuvântându-i pe călugării care veneau şi-i cereau blagoslovenie; în timpul bolii se nevoia şi refuza să fie servit.
Pe 6 iunie, cuviosul Moisei a fost îmbrăcat în schimă, păstrându-şi numele. Între timp s-a dus vestea despre boala sa gravă şi au început să vină din toate părţile oameni ca să-şi ia rămas bun de la el, iar cel bolnav le împărţea tuturor iconiţe; numărul acestora ajunsese la 4000. În ziua de 14 iunie, cuviosul Moisei a poruncit să se scoată din cameră toate lucrurile şi să i se aşeze înainte icoana Sfântului Tihon Zadonsk, care a stat în faţa lui până la moartea ce a urmat în ziua de pomenire a Sf. Tihon. Pe 15 iunie s-a văzut că prin mişcarea mâinii, stareţul muribund îi binecuvântează pe cei care nu sunt prezenţi.

În acest timp, după cum s-a aflat dintr-o scrisoare primită ulterior, în Petersburg o persoană devotată a văzut în vis cum cuviosul Moisei binecuvântează pe rând membrii familiei acesteia.
Pe 16 iunie, la ora 1000 dimineaţa, după citirea cuvintelor evangheliei după Matei: „Căci Fiul Omului va să vină întru Slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; şi atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale“ (Mt. 16, 27), cuviosul Moisei a adormit în pace.
Viaţa stareţului şi restauratorului schitului Optina, a cuviosului Moisei, s-a caracterizat printr-o înaltă smerenie, împletită cu armonia, printr-o ardoare neîncetată a sufletului şi prin nevoinţele zilnice spre împlinirea poruncilor.
Numele acestui stareţ model va fi întotdeauna pecetluit pe paginile istoriei monahismului. De acest nume este legată restaurarea stăreţiei şi, prin urmare, modul de viaţă cu adevărat călugăresc de la schitul Optina, care seamănă cu o stea luminoasă a monahismului rus.
Împreună cu numele de neuitat ale stareţilor de la Optina, Lev, Macarie, Ambrozie – cu respect adânc va fi pomenit şi numele cuviosului Moisei, cel smerit şi curat înaintea lui Dumnezeu. El va rămâne pentru totdeauna un model înalt de stareţ de mănăstire.

Cuviosul Moisei reprezintă îmbinarea minunată a singurătăţii ascetice în viaţa de chilie cu amabilitatea şi sociabilitatea, a fermităţii cu blândeţea, a belşugului cu sărăcia, a independenţei cu supunerea deplină faţă de învăţăturile duhovniceşti, a energiei cu răbdarea nesecată în multe şi grele încercări.
O lumină domoală îi învăluia chipul înduioşător mai sever faţă de sine şi mai îngăduitor faţă de ceilalţi călugări.
Nevoitorul, care a purtat poveri, greutăţi şi necazuri pentru schitul Optina s-a grăbit să predea comoara pământească

cu mâinile care s-au nevoit pentru Dumnezeu şi cu care a întărit şi a înfrumuseţat renumita obşte.
Cuviosul Moisei este îngropat în biserica Kazansk a schitului Optina. În rând cu el a fost aşezat fratele său, egumenul Antonie.
Într-adevăr, cinstită este înaintea lui Dumnezeu moartea cuvioşilor Lui!

B. Minunile

Clarviziunea stareţului

Ieromonahul Vassian, care s-a stabilit la schitul Optina după ce a plecat de la mănăstirea Danilov din Moscova, povesteşte că a auzit diferite zvonuri nedrepte şi păreri despre activităţile necanonice ale părintelui arhimandrit Moisei şi crezându-le, a hotărât de câteva ori să vorbească deschis cu părintele arhimandrit despre ceea ce se auzea. Însă de fiecare dată era întâmpinat cu bucurie şi duioşie, încât toată îndrăzneala şi hotărârea cu care venea se pierdea şi spunea: „Eu, fiind dezarmat, – nu mai puteam să-mi ating scopul pentru care venisem". Cu toate acestea, însuşi stareţul vorbind despre ceva anume, conducea discuţia spre scopul sosirii mele: „Iată ce se spune despre mine", începea el şi prin explicaţiile pe care mi le dădea îmi lămurea toate nedumeririle şi cu amabilitate părintească mă lăsa să plec fără să îmi arate că înţelesese foarte bine scopul cu care venisem.

Vindecarea bolii,
ca rod al ascultării de stareţ

Nu demult s-a stins din viaţă monahul Porfirie şi a lăsat printre scrisorile din chilie câteva notiţe despre părintele arhimandrit Moisei. „Pentru că deseori mă supăra stomacul, nu puteam să merg întotdeauna la trapeză, deşi mă străduiam foarte mult. Într-o astfel de perioadă a bolii îmi alegeam unul sau două feluri de mâncare şi luam masa în chilie. Părintele arhimandrit m-a întâlnit când îmi duceam mâncarea şi m-a blagoslovit nefăcându-mi nici o observaţie. Odată m-a întrebat: „Ce faci în chilie?" şi eu i-am explicat. Atunci mi-a spus: „Dacă mergi cu credinţă la trapeză, te poţi vindeca de boală, nu numai de cea trupească, ci şi de cea sufletească". (Într-adevăr, în acea vreme, eram mult împovărat cu diferite gânduri).
Respectând cuvântul părintelui arhimandrit am început să merg să iau masa la trapeză; de atunci, în decursul a cinci sau şase ani am putut să mănânc zilnic la trapeză fără să mă mai supere stomacul. Ulterior am vrut să mă obişnuiesc şi să cinez la trapeză, însă n-am putut şi la fel ca înainte, a trebuit să-mi iau un fel de mâncare. Dar imediat ce am făcut ascultare am şi căpătat folos".

Puterea binecuvântării
stareţului Moisei

Datorită sărăciei, părintele arhimandrit era nevoit să trimită câţiva dintre fraţi după ajutoare. Îi sfătuia ca la intrarea în orice casă să rostească în gând rugăciunile „Tatăl nostru", „Cuvine-se" şi altele pe care le ştiu.
Un călugăr a povestit o întâmplare minunată de-a lui pe când se afla în Tul:
„Am sosit la casa concesionarului de atunci, Molceanov. Când am intrat în antreu, omul care era acolo m-a întrebat:
– De ce aveţi nevoie?
– Iată, fac o chetă pentru mănăstire.
– Aici nu e nimeni, aşa că nu veţi găsi.
Zicând acestea el a ieşit iar eu am stat şi m-am gândit să plec, ca să nu mi se întâmple ceva neplăcut, însă un alt gând mi-a spus: îndeplineşte cuvântul părintelui şi zi „Tatăl nostru". Şi am început să rostesc în gând această rugăciune. Nici nu am apucat să o termin căci pe uşa laterală a ieşit o doamnă bine îmbrăcată şi m-a întrebat:
– Părinte, ce doriţi?
– Eu strâng ajutoare pentru mănăstire.
– Aşteptaţi puţin şi a ieşit pe aceeaşi uşă. Am auzit-o cum vorbea cu cineva: „A venit un călugăr după ajutor". „Păi, dă-i ceva" a răspuns celălalt glas. Apoi a trosnit încuietoarea unui sertar. „Dar aici nu e mărunţiş, numai zece ruble." „Dă-i-le lui". Doamna mi-a adus zece ruble mie, unui necunoscut. Acest lucru pentru mine a însemnat o mare bucurie; dacă aş fi plecat fără să respect cuvântul părintelui n-aş fi căpătat nimic. Aşa de mare era puterea cuvintelor lui".

Ajutorul de la Sfântul Nicolae

În cazul traversării râurilor şi lacurilor peste care „se întinde un drum subţire“ după cum se exprima părintele Moisei, îi sfătuia pe fraţi să-l cheme în ajutor pe Sfântul Nicolae, Făcătorul de minuni.
Unul dintre acei călugări care strângeau ajutor a povestit că în timpul revărsării apelor, când a traversat râul pe podul inundat, s-a afundat cu tot cu căruţă însă amintindu-şi cuvintele părintelui arhimandrit, l-a chemat în ajutor pe Sfântul Nicolae. Atunci calul lui, care fusese cufundat în apă, dintr-o dată s-a smucit şi a sărit pe pod, trăgând după el şi căruţa şi călăreţul.

Minunea dobândirii banilor prin rugăciunile stareţului

Părintele egumen Antonie a povestit că odată câţiva dintre muncitori au venit să-şi ceară plata. Eu i-am spus părintelui arhimandrit: „Părinte, au venit muncitorii şi vă roagă să-i plătiţi“. „Păi, se cuvine să-i plătim“. „Dar bani nu sunt, părinte“. „Trebuie să împrumutăm de la cineva şi să-i răsplătim pe muncitori“. Eu am plecat de la părintele gândindu-mă: de la cine să împrumut? Şi numai ce am ieşit din cerdacul chiliei lui că am văzut venind în întâmpinarea mea o doamnă cunoscută care apropiindu-se, m-a întrebat despre sănătatea părintelui arhimandrit. Eu am răspuns: „Îi slăbesc puterile; iată că mi-a dat blagoslovenie să-i răsplătesc pe muncitori, dar bani nu sunt şi trebuie să împrumut de la cineva“. Această doamnă şi-a scos pe loc portofelul, a scos din el 50 de ruble şi mi le-a dat zicând: „Părinte egumen, daţi-mi voie să vă ajut. Vă rog să primiţi de la mine aceşti bani fără să mi-i restituiţi“. Astfel, pentru rugăciunile părintelui arhimandrit, Dumnezeu a trimis imediat bani spre a-i plăti pe muncitori.

Clarviziunea stareţului

Iată o întâmplare nemaipomenită. Când stareţul s-a îmbolnăvit şi a început să se întristeze şi să scoată gemete de boală, l-a chemat la el pe ucenicul din chilie şi a spus: „Întreabă ce este cu această femeie? Ce îi trebuie? Pentru ce mă tulbură?“. Ucenicul, nevăzând nici o femeie, s-a gândit că delirează şi i-a spus câteva cuvinte, numai ca să-l liniştească pe părintele bolnav. După aceea a văzut că, într-adevăr, în cerdac stătea o femeie care primise o iconiţă şi nu vroia să plece şi insistent cerea să i se dea o altă iconiţă pentru fiul ei. Aflând acest lucru, ucenicul a luat o iconiţă, a dus-o părintelui arhimandrit pentru blagoslovenie şi i-a dat-o ţărăncii care aştepta.
Apoi i-a spus stareţului că femeia dorea să primească binecuvântarea lui şi acum este mulţumită. Stareţul a răspuns: „Acum sunt şi eu împăcat“.

Cuviosul sfârşit al stareţului Moisei

Pe 14 iunie stareţul, ca şi cum ar fi fost în delir, a început să se îmbrace pentru drum şi spunea că toţi s-au pregătit pentru plecare şi că el nu face nimic şi că mai rămâne acolo doar o zi. A poruncit să i se scoată din chilie toate veşmintele şi lucrurile, cu excepţia unei perne şi a spus că toate acestea nu-i mai trebuie de acum încolo. Apoi a poruncit să se aşeze în faţa lui pe perete icoana Sfântului Tihon Zadonsk, care a şi stat înaintea lui până a murit, în ziua de 16 iunie, a pomenirii Sf. Tihon.
Datorită credinţei şi nădejdii lui în milostivirea lui Dumnezeu, în timpul înfricoşătoarei despărţiri a sufletului de trup nu s-a observat în el nici o frică de moarte. Plin de dragoste şi linişte se îngrijora pentru obştea care-i fusese încredinţată. Ieromonahului Isaac, care după moartea părintelui Moisei a fost numit stareţul schitului Optina, muribundul i-a vorbit mult despre iubirea pentru Dumnezeu şi aproapele ca şi cum ar fi prevăzut că el va fi urmaşul său şi-ar fi dorit să-l pregătească pentru primirea şi purtarea crucii de stareţ. După ceva vreme, răsuflarea muribundului încetinise într-atât încât unul dintre ieromonahii care se aflau acolo a întrebat: „S-a sfârşit?“. Părintele bolnav, nedeschizând ochii, abia auzit a răspuns: „Continuaţi“. Şi preoţii au continuat să citească făcând cu rândul. La ora la care stareţul a răsuflat uşor şi în deplină linişte şi pace i-a predat Domnului sufletul său, chiar în acel timp, unul din ieromonahi citea sfârşitul capitolului 16 din Evanghelia după Matei: „Căci Fiul Omului va să vină întru slava Tatălui Său, cu îngerii Săi; şi atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale. Adevărat grăiesc vouă. Sunt unii din cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea pe Fiul Omului venind în împărăţia Sa“ (Matei 16, 27–28).

**Scrisoarea stareţului Antonie
despre arătările de după moarte
ale stareţului Moisei**

Cu mare mâhnire în sufletul meu vă voi spune greaua ispită prin care am trecut. Acest lucru nu mi s-a întâmplat în 42 de ani şi să dea Dumnezeu să nu mi se mai întâmple niciodată.
Iată cum a fost: Pe 1 martie, de dimineaţă, tânăra Nadejda, luând apă fierbinte din cazan pentru spălarea rufelor murdare, a alunecat şi a căzut în cazan şi s-a opărit toată în apa clocotită, dar prin bunăvoinţa lui Dumnezeu, a mai trăit două zile fără să-şi piardă cunoştinţa şi s-a împărtăşit cu Sfintele Taine. În ziua de duminică, 3 martie, s-a sfârşit în pace. Eu, când am auzit despre o aşa întâmplare îngrozitoare, am plâns cu lacrimi amare şi până în ziua de azi m-am tot gândit la acest lucru şi mă căinez pentru că de 26 de ani sufăr din cauza picioarelor, însă boala mea în comparaţie cu boala dinaintea morţii tinerei Nadejda nu presupune decât să ung şi să frecţionez picioarele. Nadejda, ca o mare muceniţă, a îndurat groaznica ei durere fără urlete şi tânguieli, iar eu trăiesc în belşug, mă hrănesc cu de toate şi nu fac decât să mă întorc de pe o parte pe alta.
Iată o întâmplare minunată: într-o zi, părintele M. a venit de la utrenie în chilia sa şi culcându-se, a adormit şi l-a văzut în vis pe părintele arhimandrit Moisei, care i-a poruncit să alerge imediat la grajdul vitelor unde era nevoie de ajutor grabnic. Părintele M., care s-a trezit brusc, a alergat cu uimire la grajdul vitelor şi acolo a fost întâmpinat cu o veste tristă. Din aceasta puteţi să înţelegeţi că părintele arhimandrit Moisei şi după moartea sa se îngrijea de toate şi de toţi – slavă Domnului!
Vă mai spun că înaintea îngropării tinerei Nadejda, o îngrijitoare de vaci l-a văzut în vis pe părintele arhimandrit în schimă, cu un toiag, intrând în biserică unde era aşezată cea care murise. Primind binecuvântare, ea l-a întrebat: „Unde vă grăbiţi, părinte?“. El a răspuns: „Merg să o conduc pe Nadejda“. Vedeţi, aşadar, cât de îmbucurătoare erau visele cu sfântul părinte.
9 martie, anul 1863

Neputrezirea moaştelor stareţului Moisei

După moartea cuviosului Moisei, i-a venit rândul fratelui său să guste din cupa morţii, egumenului Antonie. Consiliul eparhiei a hotărât ca rămăşiţele pământeşti ale acestuia să fie îngropate în cavou comun cu fratele său şi au deschis mormântul arhimandritului Moisei fără să ia seama la umezeala pământului dinăuntru; capacul mormântului se ridicase numai puţin. Egumenul Mark îl iubise foarte mult pe părintele arhimandrit, iar inima lui ardea de dorinţa de a vedea în neputrezire moaştele marelui său avva şi de a lua ceva din veşmântul cu care acesta a fost îngropat ca să aibă amintire. Zidarii care au făcut cavoul au plecat iar părintele Mark, profitând de acest moment, a intrat în cavou şi cu ajutorul unui foarfece a reuşit să bage mâna pe sub capacul coşciugului şi a pipăit trupul neputrezit, chiar moale şi aproape cald al cuviosului Moisei şi îndată ce a început să taie o bucată din schima mortului, capacul coşciugului s-a închis puternic şi i-a strivit mâna egumenului Mark. Atunci egumenul s-a rugat: „Iartă, sfinte părinte, îndrăzneala iubirii mele; eliberează-mi mâna“.
Şi mult s-a rugat egumenul Mark pentru iertare până când capacul coşciugului s-a ridicat iarăşi singur şi a eliberat mâna care îndrăznise, chiar dacă era din dragoste, să se atingă de moaştele dreptului, fără binecuvântarea Bisericii. Ca amintire despre această întâmplare, părintele egumen a rămas pe toată viaţa cu degetul arătător de la mâna dreaptă vătămat.

Din scrisorile cuviosului Moisei

**Către verişoara sa primară, monahia Maximilla de
la Mănăstirea Boznesensk Moscova**

Preacinstită între monahii, iubită surioară, Maximilla Ivanovna. Să te bucuri în Domnul!
Am primit la timp scrisoarea ta plăcută mie şi am fost mulţumit în inima mea pentru toate. Să nu te mai sfieşti de acum încolo să-mi scrii şi să nu-ţi mai fie greu: scrie-mi cât mai simplu, numai ce simţi, aşa cum vorbeşti. Nu am nevoie de explicaţii despre simpatia şi iubirea ta pentru mine; ştiu şi fără să-mi spui, de mult timp.
Mie să-mi scrii mai mult decât toate despre tine, în ce neputinţe şi necazuri te afli cu sufletul pentru ca eu să pot să cuget la folosul tău sufletesc, nu la dezmierdări deşarte.
Eu, neputinciosul, nu pot să discut cu tine despre nevoinţe aspre şi virtuţi înalte, ci numai despre neputinţe şi necazuri ale vieţii. Scrisoarea primită azi de la tine m-a mulţumit: este aşa cum trebuie să fie întotdeauna. Îmi scrii

cu sinceritate adâncă despre neputinţa ta. Această exprimare îmi e plăcută, deoarece şi Sf. Apostol Pavel a mărturisit înaintea întregii lumi că dacă este puternic, e prin darul lui Hristos, căci el este neputincios: „eu mă laud numai în neputinţele mele, căci blestemat sunt; cel care mă izbăveşte de moartea trupului vede că binele nu locuieşte în trup".
Ascultă, surioară! Să nu-ţi tremure sufletul la gândul că eşti neputincioasă şi că nu te poţi îndrepta.
Desigur, poţi avea îndreptări mari şi totuşi nu ai; sper că ai unele mici pe care nu le vezi, dar care se pot aduna destul. La vedere nu sunt mari, însă ele pot fi pentru mântuire nu numai mici, ci şi folositoare.
Eu ţi-am arătat parţial acele lucruri care nu îţi sunt străine, dar care îţi folosesc exact în anumite cazuri:
Dacă vei da cuiva ceva anume de pomană, pentru aceea vei fi iertată.
Dacă vei suferi împreună cu cei necăjiţi (ceea ce nu e mare lucru), te vei număra printre mucenici.
Dacă îl vei ierta pe cel ce ţi-a greşit pentru aceasta, nu numai că ţi se vor ierta păcatele, ci vei fi fiica Tatălui ceresc.
Dacă te vei strădui din toată inima spre mântuire, chiar dacă e puţin, te vei mântui. Dacă te vei mustra, învinui şi condamna pentru păcate înaintea lui Dumnezeu prin conştiinţă, pentru aceasta vei fi îndreptată.
Dacă-ţi vei mărturisi păcatele înaintea lui Dumnezeu – pentru aceasta vei avea iertare şi răsplată.
Dacă te vei nevoi pentru păcate sau te vei umili sau vei plânge cu lacrimi sau vei suspina atunci duhul tău nu va mai putea sta ascuns de El: „Nu se poate ascunde de Dumnezeu – spune Sf. Simeon – picătura de lacrimă". Iar Sf. Ioan Gură de Aur cuvântează: „Dacă vei plânge pentru păcate, atunci El va ţine cont pentru mântuirea ta".
Priveşte câte lucruri ai făcut deja şi despre care nu ai cunoştinţă. E mai bine pentru tine să te lauzi cu neputinţele, decât să-ţi admiri îndreptările; lasă să le cântărească Dreptul Judecător, iar noi să fim atenţi numai la păcatele noastre şi pentru ele să ne pocăim în toate zilele şi să cerem iertare.

VI. CUVIOSUL STAREŢ ANTONIE

(1795-1865) (7 august)

Sârguiţi-vă mai ales spre smerenie,
care de obicei se naşte din ascultare
şi vă copleşeşte.

A. Viaţa

Cuviosul **Antonie Putilov** s-a născut în anul 1795. El a fost fratele mai mic al egumenului schitului Optina, Moisei. Încă din anii tinereţii, asemenea fraţilor, a năzuit spre monahism. În timpul invaziei francezilor din anul 1812 se afla la Moscova şi a suferit cumplit din cauza lor – abia a scăpat. După multe chinuri s-a alăturat cuviosului Moisei care trăia ca un pustnic în pădurile Raslovl. Aici s-a deprins cu adevărata nevoinţă, cu smerenia, cu ascultarea împreună cu fratele său, a participat cu propriile mâini la construirea schitului din Pustia Optinei. A devenit conducătorul schitului la vârsta de 30 de ani, după numirea fratelui său ca egumen al Optinei.
În obştea schitului Optina nu exista un călugăr atât de smerit precum era tânărul ocârmuitor Antonie, care nu dădea nici cea mai mică dispoziţie fără binecuvântarea schimnicului şi cuviosului său frate, Moisei. Una dintre pomenirile pe care le făcea era: „Pomeneşte, Doamne, pe binefăcătorul şi părintele meu sufletesc, cel mai cinstit între toţi, egumenul ieromonah Moisei". Obştea schitului era alcătuită în general din schimnici cuvioşi şi se înţelege cu câtă blândeţe şi înţelepciune trebuia să o cârmuiască tânărul stareţ ca să nu aibă cu nimeni vreo neînţelegere. Din cauza numărului mic de fraţi, însuşi stareţul îndeplinea multe ascultări ce se cuveneau fraţilor. Deseori i se întâmpla să rămână fără ucenic în chilie care să se ocupe de bucătărie, de grădinărit, de coacerea pâinii. „Ca cea mai săracă plantă – scria stareţul Antonie în 1832 unei rude – trăiesc singur în chilie: singur mă duc după apă, singur – după lemne… Cu rang de preot acum avem în schit cinci cuvioşi, însă toţi au îmbătrânit şi sunt neputincioşi, de aceea sarcina slujirii o duc eu singur pentru toţi".

El trăia „făcându-se toate tuturor ca, în orice chip, să mântuiască pe unii". Acest text, în sens direct, se potriveşte slujirii de stareţ. Cu toate acestea, nici cuviosul Antonie, nici cuviosul Moisei nu au luat asupra lor sarcina ocârmuirii duhovniceşti în rândul fraţilor de mănăstire. Fiind ei înşişi schimnici, purtători ai Sfântului Duh, au înţeles importanţa ocârmuirii duhovniceşti şi au lăsat-o în seama acelor schimnici mari, pe care i-au atras la schitul Optina, acesta fiind cel mai larg domeniu de activitate.
Prin urmare, întărirea ocârmuirii duhovniceşti în schitul Optina şi înflorirea acesteia au fost în întregime lucrarea acestor doi fraţi. Iată ce impresie i-a lăsat schitul prin ceea ce însemna el unei persoane care a fost acolo în tinereţe

datorită stareţului Antonie: „Ordinea nemaipomenită şi oglindirea unei frumuseţi nepământene în toată obştea schitului, adesea au atras inima mea de copil spre desfătarea sufletească, despre care îmi amintesc şi acum cu veneraţie şi consider că acel timp a fost cea mai bună perioadă din viaţa mea. Simplitatea şi smerenia fraţilor, ordinea strictă de pretutindeni şi curăţenia, abundenţa diferitelor soiuri de flori şi plăcutul lor miros şi, în general, acel sentiment al prezenţei darului, fără să vrei te obligă să uiţi tot ce se află în afara acestei obşti.

În biserica schitului mi se întâmpla să stau îndeosebi în timpul Liturghiei. Aici, încă din momentul intrării, mi se întâmpla să mă simt în afara lumii şi a falsităţii ei. Cu ce veneraţie înduioşătoare se săvârşea dumnezeiasca slujbă! Şi această veneraţie se oglindea în toţi participanţii până la o aşa măsură încât se auzea fiecare foşnet, fiecare mişcare în biserică. Cântarea de la strană, la care adesea participa însuşi părintele Antonie, stareţul schitului, era armonioasă, corectă şi minunată. Ceva asemănător nu am mai auzit nicăieri după aceea, deşi foarte des mi s-a întâmplat să ascult cei mai elevaţi cântăreţi în capitală şi pe cei mai cunoscuţi în Europa.

În cântările schitului se auzeau blândeţea, smerenia, frica de Dumnezeu şi veneraţia din rugăciuni, aşa cum în cântările lumeşti se reflectă lumea şi patimile ei, însă acest lucru este atât de banal! Ce să vă mai spun despre acele zile, în care slujbele erau săvârşite de însuşi stareţul schitului, părintele Antonie. În fiecare gest al lui, în fiecare cuvânt şi cântare se vedeau curăţia, blândeţea, veneraţia şi alături de acestea sentimentul luminos al măreţiei. Ceva asemănător cu acea slujire nu am mai întâlnit nicăieri după aceea, deşi am fost în multe mănăstiri şi biserici" („Biografia stareţului mănăstirii Nicolaevsk Maloiaroslaveţki, a egumenului Antonie", Moscova, anul 1870, p. 27).

Schimnicul Antonie a fost stareţul schitului timp de 14 ani. Apoi episcopul de Kaluga, Nicolae, fiind pornit împotriva ocârmuirii duhovniceşti şi pricinuindu-i mari necazuri egumenului Moisei, l-a numit pe cuviosul Antonie stareţul mănăstirii Nicolaevsk Maloiaroslaveţki. Stareţul Antonie împlinise vârsta de 40 ani.
Ca urmare a nevoinţelor şi greutăţilor cu care se confrunta, pe picioare i s-au deschis nişte răni. Totuşi i-a fost extrem de greu să se despartă de ascultările sale şi de singuraticul schit Optina, unde era înconjurat cu toată dragostea de fratele său care îi era îndrumător în toate. Slujirea ca stareţ în acele condiţii de viaţă străine s-a dovedit a fi pentru el cea mai grea şi mai minunată cruce.

„Odată – scria el – sufletul meu se mâhnise puternic şi după ce am adormit, am văzut în vis chipurile părinţilor duhovniceşti. Unul dintre ei, primul între cuvioşi, m-a binecuvântat şi mi-a spus: «De vreme ce doreşti Raiul, trebuie ca acum să te nevoieşti, să te rogi şi să te tânguieşti!». Şi brusc, sculându-mă, am găsit în mine o anume linişte. Doamne, dă-mi sfârşit bun!".
Bolnavul stareţ, egumenul Antonie, deseori putea să stea numai culcat şi să dea porunci şi nu era în stare să supravegheze dacă erau îndeplinite cu exactitate dispoziţiile sale. De nenumărate ori s-a rugat să fie mutat pentru a se săvârşi în pace, însă episcopul Nicolae a fost neînduplecat. Suferinţa lui a continuat 14 ani.

Uneori trebuia să meargă la Moscova după ajutoare, folosite la terminarea construcţiilor mănăstirii. La Moscova, cuviosul Antonie se bucura de o atenţie deosebită din partea mitropolitului Filaret, care înţelegea structura spirituală a smeritului nevoitor. El îl iubea şi îl invita să slujească împreună, arătându-i dovezi de căldură părintească şi înduioşându-l în cuvântări. În cele din urmă, mitropolitul a insistat pentru el la arhiereul eparhiei, care a fost de acord să îl mute la schitul Optina. Acest lucru s-a întâmplat în anul 1853. După ce s-a întors la schitul Optina, stareţul Antonie a mai trăit 12 ani. În decursul acestei perioade a trăit la schitul Optina ca orice călugăr care se afla „pe calea spre cele veşnice" şi nu s-a amestecat în treburile interne ale mănăstirii sau ale schitului, nici măcar nu alerga să dea sfaturi. Nu făcea decât să îi mângâie în necazuri pe cei care veneau la el.

I s-a întâmplat să apuce sfârşitul fratelui său, al cuviosului Moisei, ceea ce pentru el a însemnat o mare şi grea pierdere. Două luni a stat zăvorât şi s-a rugat neîncetat pentru cel ce murise. Nu putea să vorbească despre fratele său fără lacrimi, deoarece se întâmpla să comunice lucruri din viaţa interioară şi preţuită a celui adormit. Cuviosul Antonie avea mulţi fii duhovniceşti printre mireni, mulţi cunoscându-l din timpul slujirii ca stareţ în mănăstirea Maloiaroslaveţki. După sfârşitul lui s-a reuşit culegerea şi publicarea colecţiei de scrisori către aceste persoane. Au fost alese scrisorile care conţin învăţături generale.

Biograful său spunea: „Aceste scrisori se evidenţiază printr-o expresivitate naturală şi un ton plăcut, care sunt ziditoare de suflet şi prin elocvenţă şi putere. Stilul său era cu totul deosebit, propriu numai stareţului Antonie. În scrisori s-au imprimat clar toate trăsăturile spirituale înalte ale stareţului multiubitor. Citindu-le, e ca şi cum ai

asculta chiar cuvântarea lui“. Cuviosul Antonie era înzestrat cu darul clarviziunii şi deseori nu aştepta să primească scrisori, ci scria învăţături şi mângâieri celor care aveau nevoie. Schimnicul optinean Macarie l-a numit pe cuviosul Antonie „cel mai bătrân şi mai înţelept şi după rang şi după minte“. Cuviosul Antonie a suferit cumplit din cauza rănilor de la picioare neîncetat, aproape toată viaţa. Ziua morţii lui a fost 7 august, anul 1865. El este îngropat în rând cu fratele său, egumenul Moisei.

B. Minunile

Vedenia ucenicului stareţului Antonie

Există motive întemeiate pentru a afirma că părintele **Antonie** avea mare îndrăzneală către Dumnezeu în rugăciune şi se învrednicea de vedenii duhovniceşti şi de alte vizite fericite.
Iată ce ne-a mărturisit călugărul P., din schitul **Optina**, un fiu duhovnicesc al cuviosului: „Pe 8 noiembrie, anul 1862, de ziua arhistrategului Mihail, înaintea utreniei, am auzit în vis o voce necunoscută, care mi-a vorbit: stareţul tău, părintele Antonie, este un om cu viaţă sfântă şi un mare schimnic al Domnului. După aceea a sunat ceasul deşteptător şi toate cuvintele rostite de acea voce tainică s-au întipărit clar în mintea mea. Gândindu-mă la cele auzite, am plecat la utrenie. Nu am ajuns în partea unde locuia stareţul, însă am trecut pe lângă acel loc şi am văzut că deasupra locului de rugăciune din chilia lui a apărut nu se ştie de unde, un nor alb, luminos, de foc, lung cam de un stânjen, lat de 2 arşini. Încet şi liniştit s-a ridicat de la acoperiş, a mers tot mai sus şi s-a ascuns în văzduh. Această apariţie m-a uluit şi de aceea, venind de la utrenie, m-am hotărât să o tăinuiesc în inima mea. Nu am îndrăznit să comunic această vedenie a stareţului, ci o consider o învăţătură de minte pentru mine, nevrednicul, ca să am credinţă, devotament şi ascultare faţă de stareţul meu. O mai consider mărturie clară a rugăciunii curate, arzătoare şi plăcute lui Dumnezeu“.

Darul spovedaniei

Se întâmpla ca părintele să le pomenească unora din cei care veneau la el despre întâmplări pe care aceştia nu numai că nu i le dezvăluiseră, dar ei înşişi le uitaseră. Sau le poruncea să se roage pentru un anumit păcat, despre care ei nu ştiau că îl au şi nici nu îl înţelegeau cu totul sau nu îl considerau păcat. Însă în timp, prin cercetarea atentă a vieţii, cu uimire descopereau în ei ceea ce le arătase stareţul.

Înştiinţare de sus

O tânără, luându-şi rămas bun de la stareţ, în glumă i-a cerut să se roage să o ajute Dumnezeu să se mărite. „Da, de vreme ce vreţi să vă măritaţi“, i-a spus el. „Vreau“, i-a răspuns tânăra.
După câtva timp, vizitându-l pe stareţ, a fost întâmpinată de acesta cu următoarele cuvinte: „Pentru ce mă tot păcăliţi? Am vrut chiar să vă scriu despre aceasta“. Tânăra uitase despre gluma ei pe care o considera nevinovată în înţeles lumesc şi în discuţia cu părintele duhovnicesc a răspuns nedumerită că nu-şi aminteşte să-l fi păcălit. Atunci stareţul Antonie i-a amintit despre ultima ei dorinţă când şi-a luat rămas bun: „După cuvântul dumneavoastră, de trei ori am înălţat rugăciuni pentru căsătorie şi de trei ori am auzit o voce: «Ei nu îi trebuie acest lucru!». Pentru ce mă mai păcăliţi?“.

Smerenia şi clarviziunea stareţului

Odată, o altă tânără, în timp ce cuviosul Antonie o fixa cu privirea lui scrutătoare şi clarvăzătoare, i-a explicat cu sinceritate că se teme atunci când el se uită aşa la ea. „Vedeţi toate păcatele mele“, a adăugat ea. „Gândiţi aşa pe nedrept, a contrazis-o stareţul. Dacă mă rog pentru ceva şi Dumnezeu îmi descoperă, atunci ştiu acel lucru, dar dacă Dumnezeu nu-mi descoperă, atunci nu ştiu nimic“.

Vederea gândurilor

Călugărul, care se ocupa cu trimiterea scrisorilor cuviosului Antonie relatează astfel: „Într-o seară l-am găsit pe stareţ bandajându-şi picioarele bolnave, pe care un privitor străin n-ar putea să le vadă fără să se cutremure. Compătimindu-l pe stareţ în suferinţele lui, inima s-a încălzit de iubire pentru el; şi m-am gândit aşa: iată, stareţul nu pretinde nimic şi nu ştie că eu îl iubesc din toată inima.

Doar ce am izbutit să gândesc în inima mea astfel, că stareţul mi-a şi vorbit: «Ştiu că P.P. mă iubeşte foarte mult». Şi mă întreabă: «Vorbesc adevărul sau nu?». Eu i-am răspuns: «Sfinţia voastră, părinte, binevoiţi să spuneţi adevărul, că eu vă iubesc cu toată inima şi puterea»".
„Minunat stareţ!" – îşi aminteşte ucenica lui. „Cine poate exprima toată dragostea pe care el a avut-o către aproapele? Cum ştia el să aline şi cum se mâhnea când nimeni nu venea la el? Ca şi cum n-ar fi fost în suflet, tot răul se spulbera prin cuvintele lui. Şi cum te grăbeai să ajungi pe pragul chiliei lui, vedeai imediat acel chip luminos. El ştia ce să spună fiecăruia şi prin ce să aline, deoarece avea darul clarviziunii.
Odată am venit la el, fiind tulburată de câteva gânduri şi cu o oarecare tristeţe în suflet, însă nu i-am vorbit stareţului despre acest lucru, deoarece nu eram singură cu el. Stareţul, conducându-ne pe toţi, a pus mâna pe umărul meu şi a spus: „Nu te întrista! Voia Domnului zideşte totul spre mai bine, supune-te Lui!"
Şi totul s-a spulberat, eu am simţit o linişte inexplicabilă în suflet; şi nu îi spusesem ce vreau. În mod evident, stareţul însuşi a ştiut ce am în suflet.
Am mai fost odată uimită de clarviziunea lui, când l-am vizitat împreună cu fratele meu şi cu sora mea. Discuţia a început şi a continuat despre lucruri străine, neinteresante pentru mine. Eu încă de la început m-am plâns de fratele meu că vorbeşte despre atâtea fleacuri cu un aşa schimnic şi că îl sâcâie pe părintele bolnav. Însă, văzând că nici părintele nu schimbă discuţia, am cutezat să cârtesc şi împotriva lui. Ce înseamnă asta? am gândit eu. Doar părintele ştie că nu putem să stăm mult aici; mai bine ne-ar spune ceva de folos în locul acestor discuţii. Când am început să ne luăm rămas bun, părintele ne-a binecuvântat pe toţi, iar când eu m-am apropiat şi i-am făcut metanie, mi-a zis: „Să mă iertaţi dacă n-am vorbit ce trebuie". Eu am fost uimită de aceste cuvinte, însă el a adăugat cu blândeţe. „Veniţi la mine după vecernie". Cu adevărat multe au fost întâmplările în care s-a dovedit clarviziunea stareţului: uneori vrei să întrebi ceva dar nu ştii cum, iar el ştiind aceasta începe să vorbească direct despre gândurile ascunse.

Despre rugăciunile stareţului Antonie

Unul din fiii duhovniceşti ai părintelui Antonie a povestit următorul lucru: „Când am ieşit la pensie, pentru că nu aveam casă pe moşie, a trebuit să locuiesc în Kaluga, într-un apartament închiriat. Deşi trăiam cu foarte mari restricţii, totuşi având o familie mare, nu ne ajungeau veniturile moşiei pentru întreţinere, nici pensia pe care o primeam, aşa că am făcut datorii şi de aceea era neapărat nevoie să construim o casă la ţară. Pentru aceasta m-am dus la părintele cu rugămintea: „Părinte, binecuvântaţi să construim o casă la ţară".
„– Bine", a răspuns el. Dumnezeu să vă binecuvinteze.
„– Vă rog să faceţi şi rugăciuni ca să ne ajute Dumnezeu".
„– Voi face şi rugăciuni".

Trebuie să ştiţi că în acea vreme aveam cu totul 400 de ruble de hârtie şi pregătisem o sută de bârne. Cu aceste mijloace modeste am început să construiesc o casă cumsecade. Dar ce să văd? Prin rugăciunile şi binecuvântarea părintelui Antonie, Dumnezeu ne-a trimis pe neaşteptate, în chip minunat cele de trebuinţă încât pe timp de vară casa a fost proiectată, construită şi acoperită. În vara următoare au fost făcute podelele, sobele, ferestrele, uşile şi către toamnă am putut deja să ne mutăm şi să locuim în ea. Făcând un calcul complet, fără construcţia grajdurilor, numai casa, ne-a costat mai mult de 2000 de ruble iar cu acareturile mai mult de 3000 de ruble de argint. Casa s-a dovedit a fi călduroasă, liniştită, spaţioasă şi frumoasă. E clar că Dumnezeu ne-a ajutat pentru rugăciunile şi binecuvântarea părintelui Antonie".
„În anul 1860, înainte de săptămâna brânzei, eu am răcit şi m-am îmbolnăvit la ţară de o boală grea: pe spinare mi se formase un furuncul uriaş. M-am spovedit şi m-am împărtăşit cu Sfintele Taine.

Din Kaluga a fost adus un doctor, care, examinându-mă, a poruncit să fiu dus imediat la Kaluga. În această călătorie am suferit groaznic din cauza hopurilor straşnice, dar cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns. În această perioadă, vecina noastră s-a dus la Optina ca să postească. Eu am rugat-o să transmită schimnicilor optineni despre boala mea şi să-i roage pe părinţii Moisei, Macarie şi Antonie să facă rugăciuni pentru însănătoşirea mea. Ei au manifestat cu toţii un viu interes pentru mine, iar părintele Antonie a spus direct: „Să ne rugăm, fraţilor, ca Dumnezeu să se milostivească şi el să se însănătoşească". Şi într-adevăr, Dumnezeu a ascultat rugăciunile lor. Eu aveam 70 de ani şi mă luptam cu o aşa boală grea; doctorii aveau puţine speranţe, mi-au făcut operaţie şi Dumnezeu, pentru rugăciunile cuviosului părinte Antonie şi pentru rugile fierbinţi şi cu lacrimile mele, ale familiei mele, m-am ridicat, dacă se poate spune, chiar am înviat de pe patul de moarte".

„Ocolind şcoala, odată, într-o noapte, am ieşit din fabrica Zindinov pe drumul mare, în satul Maklaki. Când mergeam pe drum s-a pornit un viscol straşnic şi s-a făcut frig; locurile, fiindu-mi necunoscute, au început să mă deruteze şi m-am rătăcit; nu am mai văzut nici case şi drumul nu-l mai găseam; am ajuns la deznădejde şi am început să îngheț. În sinea mea mă rugam lui Dumnezeu ca să mă scape de necaz şi să-mi arate drumul, pentru rugăciunile robului său, ale părintelui Antonie. Dintr-o dată au apărut doi oameni. Eu i-am rugat să-mi arate drumul spre satul Maklaki şi le-am promis o recompensă. Unul era birjar, iar celălalt mergea lângă căruță; eu am mers în linişte cu ei. Unul se tot uita la ceea ce se afla în căruță. Lângă mine se aflau puşti încărcate şi săbii, chiar am luat o puşcă în mână. Am mers cam un ceas împreună cu cei doi. Apoi ei au cotit cu carul dintr-o dată într-o parte; eu i-am propus vizitiului să coboare şi să conducă în aşa fel încât vântul să bată din partea dreaptă.

Atunci însoțitorii mei m-au abandonat brusc şi au fugit. După aceea am aflat că erau tâlhari. În scurt timp am auzit lătrat de câine şi m-am apropiat de hotarul satului Maklaki şi mulțumind lui Dumnezeu, am ajuns cu bine la han, unde am înnoptat. Acolo am aflat că în sat, înaintea mea, năvăliseră tâlharii şi prădaseră o casă. Dumnezeu, pentru rugăciunile părintelui Antonie, îmi trimisese bandiți ca să-mi arate drumul. Multe întâmplări asemănătoare au avut loc în viața mea: să mă rătăcesc din drum noaptea, să mă rog cu mintea lui Dumnezeu ca, pentru rugăciunile părintelui Antonie să-mi arate drumul şi să-mi apară imediat ajutor: ori un trecător, ori întâlneam un convoi".

„Odată, din sat am trimis un om în Kaluga după cumpărături şi să aducă scrisori, ziare şi 50 de ruble de argint. Era toamnă. În următoarea zi, seara, omul trebuia să se întoarcă, însă spre seară a început ploaia şi bătea vântul; s-a aşternut întunericul, drumul s-a înrăutățit, podețele erau rele; omul nu venea şi eu eram foarte îngrijorat. Trecuseră opt ore, apoi nouă, iar ploaia era tot mai tare; calul era slab, iar omul nu era de toată încrederea; a trecut şi ora 11 noaptea; toată lumea s-a dus la culcare, iar eu am rămas la rugăciune, rugându-L cu lacrimi pe Bunul Dumnezeu, ca pentru rugăciunile părintelui Antonie să-l ajute pe acest om să se întoarcă cu bine. Vă vine să credeți? Cinstit vă încredințez că am făcut numai trei metanii şi am auzit că uşa se deschide în cerdac; am luat lumânarea, am ieşit şi – câtă bucurie şi uimire am avut! Omul, ud până la piele, se întorsese cu bine şi adusese totul, fără să strice ceva. Atunci lacrimile de mulțumire mi-au inundat ochii. Asemenea întâmplări au avut loc de multe ori în viața mea şi am primit ajutor grabnic pentru rugăciunile părintelui Antonie".

„Fiica mea, domnişoara E., a fost bolnavă mult timp; a răcit, a început să tuşească şi medicamentele nu o ajutau; a slăbit; abia mai putea merge. Se îmbolnăvise de tuberculoză. Noi l-am rugat pe părintele Antonie să facă rugăciuni pentru ea; el ne-a făgăduit că se va ruga şi de atunci fata a început să se însănătoşească în mod evident. Dumnezeu a înviat-o, ea s-a însănătoşit complet şi acum e sănătoasă".
„Iată o altă întâmplare. Noi trăiam la țară foarte liniştiți, aproape în singurătate, însă deseori ne aflam în lipsuri şi în situație grea. Odată m-am întristat foarte mult şi m-a cuprins melancolia şi din cauza neajunsurilor şi din cauza vizitatorilor şi chiar din cauza celor apropiați încât începuse să mă chinuie o mare mâhnire. La un moment-dat, am primit pe neaşteptate o scrisoare de la cuviosul părinte Antonie care îmi scria aşa: „Duceți-vă viața astfel şi Dumnezeu vă va linişti!". Acest lucru m-a mirat foarte tare. Cum se putea ca la o depărtare de 100 de verste părintele să afle despre necazul meu şi de ce m-am întristat?

Simțeam, într-adevăr, tristețe pentru viața mea, iar părintele m-a alinat şi m-a liniştit.
Citind scrisoarea părintelui am dobândit o mare nădejde în ajutorul lui Dumnezeu. Alină-l, Doamne, acolo, în viața viitoare, aşa cum m-a alinat şi el pe mine, aici! Şi cât era de ospitalier şi de bucuros! Când soseam la Optina şi mergeam la el, ne servea cu ceai şi uneori ne dădea şi ne ruga să mâncăm, ospătându-ne cu tot ceea ce i se dăruia; el nu mânca, ci îi ospăta pe toți. Turna în pahare de sticlă miere, ne servea şi spunea: «Mâncați! Aceasta e hrană rece; însă e din inimă, cu dragoste fierbinte». Şi într-adevăr, cât de plăcută şi gustoasă era această hrană şi ceaiul era atât de gustos prin binecuvântarea lui.".

Clarviziunea

„Când trei dintre fiicele mele s-au hotărât să meargă la mănăstire, i-au vorbit despre acest lucru părintelui Antonie şi l-au rugat să îmi ceară consimțământul pentru ele. Când părintele mi-a transmis dorința fiicelor mele, m-am cam tulburat. Atunci am zis: «Părinte, cum să rămânem eu şi soția mea fără ajutor la bătrânețe?». Iar el a răspuns: «Vă mai rămân încă o fată şi un băiat». Eu m-am împotrivit şi am zis că situația noastră este foarte strâmtorată şi că nu pot să le dau mai mult de două sute de ruble de argint pe an pentru ca să se întrețină toate, ceea ce nu este de ajuns.

«Cu privire la asta nu vă faceți griji – a spus el – se îngrijeşte Dumnezeu, numai bunăvoință să existe». Şi, într-adevăr, cuvintele lui s-au împlinit. Dumnezeu ne-a ajutat în chip nevăzut şi toate s-au aranjat.

În scurt timp s-a ivit ocazia să le cumpăr o chilie potrivită, spațioasă, aproape nouă. Când au fost chemate la tunderea în monahism, nu am avut bani pentru confecționarea veşmintelor monahale şi nici pentru a aduce o contribuție mănăstirii, deoarece trăiam în condiții groaznice. De mult timp publicasem anunțuri despre vânzarea întregii moşii şi a unui loc viran nu prea mare de 22 deseatine, însă nu se ivise nici un cumpărător. Datorită rugăciunilor părintelui Antonie, spre marea noastră mirare a venit cineva din gubernia Tul, care se afla la 130 de verste în Kaluga pentru a cumpăra acel mic loc viran.

În ziare publicasem în anunț aşa: «Adresați-vă în Kaluga fiului proprietarului». De data aceasta însă, fiul plecase cu treburi în guberniile Riazansk şi Voronej. Prin urmare, această doamnă, negăsindu-l pe fiul nostru, a plecat înapoi şi vânzarea nu s-a putut face. Însă, prin grija lui Dumnezeu s-a întâmplat în aşa fel încât eu cu soția am sosit în acel timp în Kaluga, pentru a ne ruga şi a ne închina la icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului „Kalujskaia“ care fusese adusă atunci în Kaluga. Şi lucru minunat: am mers la Kaluga împreună cu această cumpărătoare în aceeaşi zi, iar în ziua următoare ea a venit la noi ca să ne facă propunerea. Eu am invitat-o să îi arăt locul. I-a plăcut foarte mult, chiar şi povârnişul şi poziția pământului, totul corespundea cu pretențiile ei. Târgul a fost încheiat; cumpărătoarea mi-a dat aproape cât mi-am dorit.

Astfel am putut să aducem o contribuție mănăstirii, să le îmbrăcăm pe fete şi să acoperim anumite necesități. Cât sunt ele de fericite acum pentru că Domnul le-a scăpat de lume şi că nu le-a abandonat!“.
„Odată, înaintea praznicului Sfintelor Paşti, i-am scris părintelui Antonie: «Cunoaşteți pe cele două vecine ale mele, A. şi B., bolnave incurabil: prima bolnavă are de doi ani cancer la sân încât se văd oasele. Cealaltă, de asemenea, este grav bolnavă; doctorii nu mai speră în vindecarea ei şi are şapte copii mici. Rugați-vă pentru ele lui Dumnezeu». El a răspuns că prima dintre ele se curăță de păcate prin boala ei, că trebuie să aibă răbdare şi să nu cârtească, iar pe a doua Domnul o va milui de dragul copiilor. Într-adevăr, prima a tot bolit şi a murit având un sfârşit creştinesc minunat, iar a doua, mai presus de aşteptările medicilor, a început să se însănătoşească.

Şi, lucru ciudat, chiar în ziua în care i-am scris părintelui Antonie, ei i-a fost foarte bine şi apoi s-a îndreptat şi a ieşit din spital. În momentul de față este bolnavă iarăşi. E clar că aceasta e voia Domnului Dumnezeu şi că aşa trebuie să fie“.
„Prin binecuvântarea şi rugăciunile părintelui Antonie, Dumnezeu m-a călăuzit către o sfântă mănăstire ca să mă pocăiesc. Din multele întâmplări s-a putut vedea că părintele Antonie avea darul clarviziunii. De nenumărate ori mi s-a întâmplat să mă hotărăsc să-i vorbesc despre ceva anume şi să-i cer sfatul, însă el însuşi, cunoscând gândurile mele, mă prevenea: „Vreți să faceți acel lucru sau doar să mă întrebați despre el?“ şi îmi expunea direct tot ce gândeam şi îmi dădea sfaturi. Când plecam acasă luându-mi rămas bun, întotdeauna dăruia întregii familii diferite lucruşoare; cuiva o iconiță, cuiva un sfeşnic, fiecăruia o cărticică, dădea câte ceva fiecăruia ca amintire, apoi ne binecuvânta şi ne conducea. Uneori ieşea din cerdac şi cu picioarele bolnave ne conducea până la portiță şi ne binecuvânta pe toți. De multe ori avea lacrimi în ochi, atât de mult ne iubea!

Ultima dată l-am vizitat când era bolnav pe patul de moarte la sfârşitul lunii iulie, iar pe 1 august, după dumnezeiasca Liturghie, ne-am luat rămas bun de la el pentru totdeauna. Ca şi cum n-ar fi fost grav bolnav, ne primea cu mare dragoste şi chiar discuta cu noi mult timp. Stând pe pat, binecuvânta fiecare membru al familiei. Pe cei care nu erau prezenți şi-i aducea aminte şi îi binecuvânta în lipsa lor, dând fiecăruia câte o iconiță. În cele din urmă ne despărțeam şi părintele plângea. Era îngerul, binefăcătorul nostru! Să intre în bucuria Domnului său! Unicului Dumnezeu, slavă în veci. Amin“.

Izbăvirea de chinuitoarele ispite ale vrăjmaşului

Considerăm un păcat a pune sub tăcere vreo întâmplare minunată din viața cuviosului Antonie, în care evident s-a manifestat puterea rugăciunilor lui. De asemenea, se poate vorbi despre îndrumarea spre mântuirea sufletească a celor apropiați în cazul în care oamenii credincioşi erau supuşi atacurilor din partea duşmanilor.
Tânăra şi evlavioasa P. (astăzi călugăriță în mănăstirea de maici T-skoi) era chinuită de o ispită asemănătoare cu cea a Sf. Mucenițe Iustina.

Aceasta era urmărită de un om, care, văzând că toate eforturile lui de a provoca în ea dragoste reciprocă sunt zadarnice, a mers la o vrăjitoare şi cu ajutorul ei a început să o vrăjească. Fiind anunțată din timp printr-o servitoare credincioasă şi începând să simtă în ea acțiunea forței vrăjmaşe, această tânără, în afară de Dumnezeu nu a putut să caute ajutor nicăieri, deoarece nu avea cunoştințe printre persoanele cu viață duhovnicească. Într-o noapte, servitoarea pomenită mai înainte a avut un vis în care un călugăr de statură înaltă a intrat în camera stăpânei ei şi a îmbrăcat-o în veşminte călugăreşti. În scurt timp după acest vis, rudele apropiate ale tinerei, care niciodată nu primiseră un călugăr în casa lor, pe neaşteptate şi-au exprimat dorința de a face cunoştință cu cuviosul Antonie şi în aceeaşi zi seara, prin deosebita rânduială a Voii Divine, părintele Antonie, fără să fi fost invitat, a vizitat această familie, deşi nu făcuseră cunoştință mai înainte. Această vizită a fost foarte importantă. În timpul ei s-a arătat şi voia lui Dumnezeu cu privire la această familie şi acțiunea diavolilor şi puterea spirituală a părintelui Antonie.

Iată ce se ştie cu adevărat despre acest lucru. Cum a intrat în casă stareţul, mulţimea de diavoli pe care părintele Antonie o vedea a năvălit asupra lui cu ocări şi ameninţări, interzicându-i să păşească înăuntru. Însă stareţul nu s-a temut de ameninţările vrăjmaşilor, a chemat în ajutor numele lui Dumnezeu cu smerenie şi Dumnezeu a alungat diavolii. Când părintele a intrat, toţi au observat că o paloare ca de mort i-a acoperit faţa. Servitoarea aceea, văzându-l pe stareţ, a recunoscut că pe el l-a văzut în vis. Tânăra P. de la prima vedere a simţit către părintele Antonie o deplină atracţie sufletească şi încredere şi s-a hotărât să-i descrie în scris istoria întregii sale vieţi. Stareţul a înţeles că singura cale de mântuire pentru această tânără este să se îndepărteze într-o mănăstire, însă despre acest lucru părinţii ei nici nu au vrut să audă. Părintele Antonie a considerat că e inutil să încerce să-i convingă şi de aceea a început numai să se roage pentru izbăvirea tinerei P. de vrăjmaşii care o înconjurau.

Prin scrisorile lui o întărea în chinurile provocate de puterea nevăzută a diavolilor, îndreptaţi către ea de vrăjitor. După câtva timp, părintele Antonie a sfătuit toată familia tinerei să meargă la mănăstirea unde trebuia să se săvârşească tunderea în monahism a câtorva persoane. Această propunere a fost acceptată şi prin rugăciunile cuviosului Antonie, ceremonia călugăririi i-a făcut o impresie atât de adâncă mamei tinerei P., încât la ieşirea din biserică, pe neaşteptate, şi-a dat consimţământul pentru ca fiica ei să intre în mănăstire. Tânăra P., cu mare bucurie şi mulţumire faţă de Dumnezeu s-a grăbit să se folosească de bunăvoinţa mamei şi a intrat în mănăstirea T-skoi, unde se află şi azi. Cu toate acestea, vrăjitorul se lăuda că şi din mănăstire o poate scoate. Într-adevăr, tânăra călugăriţă a continuat să simtă în ea acţiunea forţei vrăjmaşe, neavând pace nici ziua, nici noaptea. Şi iarăşi a găsit întărire în rugăciunile şi sfaturile părintelui egumen Antonie.

Fiind izbăvită complet de chinurile ispitei vrăjmaşului, tânăra nevoitoare a primit prin rugăciunile marelui sfânt contemporan numele celui care e respectat până la marginile Rusiei şi peste hotarele ei, al Mitropolitului Filaret al Moscovei.
Odată el i-a apărut în vedenie în vis tinerei P. citind psalmul 16 şi i-a poruncit să zică după el toate stihurile acelui psalm.
Apoi i-a dat poruncă să citească zilnic acest psalm. După ce s-a sculat, a simţit că ispita care o chinuise mulţi ani a plecat cu totul de la ea.

C. Învăţăturile

Mulţi pictori Îl înfăţişează în icoane pe Hristos, însă puţini reuşesc să-L picteze cât mai potrivit. Creştinii, în general, sunt însufleţiţi de icoana lui Hristos, iar cel care este blând, cu inimă smerită şi ascultător, acela seamănă mai mult cu Hristos decât toţi.
Nu trebuie să cereţi cu insistenţă egumenului: dacă de prima dată vă spune: „Domnul să vă binecuvânteze!“, atunci cu mulţumire mergeţi în numele Domnului. Iar când auziţi: „De ce?“ supuneţi-vă în duh paşnic şi nu căutaţi voia voastră. Dacă smulgeţi acordul stareţei, atunci negreşit urmează ispita.

Trebuie să vă feriţi să cârtiţi împotriva lui Dumnezeu, şi să vă temeţi de aceasta ca de moarte, căci Domnul Dumnezeu, prin marea lui bunătate, îndelung rabdă toate greşelile noastre. Cârteala noastră nu atrage bunătatea Lui.
Ascultările şi pravilele nu le faceţi fără încuviinţarea părintelui duhovnic. O singură metanie cu sfatul lui vă aduce mai mult folos decât o mie de metanii făcute de capul nostru.
Fariseul se ruga şi postea mai mult decât noi, însă fără smerenie toată truda lui a fost în zadar. De aceea sârguiţi-vă cel mai mult spre smerenie, care de obicei se naşte din ascultare care vă copleşeşte.

În orice necaz şi în boală şi în sărăcie şi în strâmtorare şi în nepricepere şi în toate neplăcerile e mai bine să gândiţi şi să vorbiţi cu sine mai puţin şi prin rugăciune, deşi scurtă, să vă apropiaţi de Hristos Dumnezeu şi de Preacurata Lui Maică, pentru că aşa va fugi duhul tristeţii amare, iar inima se va umple de nădejde în Dumnezeu şi de bucurie.
Blândeţea şi smerenia inimii sunt virtuţi fără de care nu numai Împărăţia Cerească nu o moştenim, dar nici pe pământ nu suntem fericiţi, nici linişte sufletească nu avem.
Să învăţăm să ne mustrăm pentru toate în minte şi să ne judecăm pe noi, nu pe alţii, căci cu cât suntem mai smeriţi, cu atât creştem mai mult; Dumnezeu îi iubeşte pe cei smeriţi şi revarsă pestei ei darul Său.
Ca şi cum nu te-ar fi lovit necazul, ca şi cum nu ţi s-ar fi întâmplat nici o nenorocire, să spui: „Eu rabd acestea pentru Iisus Hristos!“. Numai dacă spui acest lucru îţi va fi mai uşor. Căci numele lui Iisus Hristos e puternic. Datorită Lui, toate necazurile încetează, iar diavolii pier. Se va potoli şi necazul tău; va înceta şi lipsa de curaj când vei chema dulcele Lui nume. Doamne, ajută-mi să văd păcatele mele; Doamne, dă-mi răbdare, mărinimie şi blândeţe!

Rugăciunea cuviosului Antonie

În mâinile marii Tale milostiviri, o, Domnul meu, îmi las sufletul şi trupul bolnăvicios. Tu fii Ajutorul meu şi Apărătorul meu în toată viaţa mea, de acum şi până la sfârşit şi în toate. Atât în bucurie, cât şi în tristeţe, în fericire şi în nefericire, în boală şi în sănătate, în viaţă şi în moarte – în toate să fie cu mine voia Ta cea sfântă, atât în cer cât şi pe pământ. Amin.

VII. CUVIOSUL STAREŢ ILARION

(1805-1873) (18 septembrie)

E mai folositor să recunoşti că eşti în
toate vinovat şi ultimul dintre toţi,
decât să alergi către autojustificare
(decât să-ţi găseşti scuze).

A. Viaţa

Cuviosul **Ilarion**, în lume **Rodion Nichitici Ponomarev**, s-a născut în noaptea de Paşti din 8 spre 9 aprilie 1805, în Kliuceah. Părinţii erau Nichita Filimonovici şi Eufimia Nichiforovna, stăpâni de iobagi.
Ziua naşterii stareţului a fost socotită cea de 8 aprilie, închinată cinstirii Sf. Apostol Irodion şi aşa a fost numit şi noul născut. Rodion a fost al treilea fiu al Ponomarevilor. După el s-au mai născut încă un fiu şi o fiică, iar aceasta a murit, fiind încă mică. Rodion l-a văzut puţin şi rar pe tatăl său până la vârsta de 15 ani, deoarece acesta era croitor şi, în afară de activitatea din oraş, avea multe comenzi şi din partea moşierilor din împrejurimi, unde trebuia să meargă des. Supravegherea familiei şi a gospodăriei se afla, în special, în mâinile Eufimiei Nichiforovna.

Eufimia Nichiforovna era o femeie respectabilă şi cu frică de Dumnezeu şi pe copiii ei i-a educat într-un astfel de duh.
Rodion Nichitici, în copilărie, a fost tăcut, cu o fire blândă. Se juca rar cu cei de vârsta lui, adesea se îndepărta de jocurile şi veseliile lor. Odată a încercat să se balanseze pe scândură, unde se distrau ceilalţi colegi, dar n-a avut succes. Scândura s-a răsturnat şi Rodion s-a lovit; a rămas pentru totdeauna cu cicatrice la degetul mijlociu al mâinii drepte. Asemenea lovituri au dus mai târziu la o sănătate şubredă. Cei mai mari îl tachinau pe Rodion pentru neîndemânarea lui. Văzându-l concentrat şi neînţelegând unde se îndreaptă gândurile tânărului, mulţi dintre cei ai casei îl tratau cu nepăsare şi răceală; el nu a fost răsfăţat, cu duioşie şi atenţie, iar acest lucru l-a făcut să se concentreze cât mai mult în el însuşi. Fără îndoială, Dumnezeu Se hotărâse asupra lui pentru un ţel bun şi înţelept; în acest fel a educat şi a pregătit în el un viitor propovăduitor şi împlinitor al învăţăturilor sfinte.

În anul 1820, Rodion s-a mutat cu familia sa în judeţul Novohoperski, gubernia Voronej, unde a locuit până la vârsta de 20 de ani. A fost un ajutor folositor pentru tatăl său, deoarece s-a deprins treptat cu meseria de croitor. Tatăl nu vroia ca el să înveţe această meserie şi nici mama lui nu dorea acest lucru. Ea i-a prevestit încă de la împlinirea vârstei de 17 ani că va fi călugăr. Tânărul dorea să se ocupe cu meşteşugul tatălui, deoarece încă din copilărie a simţit în el năzuinţa de a intra în mănăstire şi se gândea că acolo, în mănăstire, această ocupaţie îi va

prinde bine. În zilele de sărbătoare el mergea împreună cu familia la biserică, la Liturghie. De două ori a mers în pelerinaj la Lavra din Kiev.

Conform cu înclinația lui Rodion spre însingurare, desfătarea lui preferată în Novohopersk era vânătoarea. Pentru a învăța mai bine meseria de croitor, Rodion s-a hotărât să plece la Moscova. Plecând din Novohopersk pe 2 decembrie în anul 1824, Rodion a ajuns la Moscova. Despre şederea lui la Moscova stareţul a povestit următorul lucru: „În Moscova nu mi-a fost uşor la început. Sosind fără mijloace de trai, fără bani, m-am străduit mult spre cele de trebuință; mi-am căutat o locuință, însă nimeni nu m-a primit. În general mi-a fost dat să suport în Moscova multe necazuri, lipsuri şi ispite".
A căutat câțiva croitori, însă din cauza eforturilor intense şi a diverselor necazuri nu a mai putut să lucreze şi s-a îmbolnăvit: „Sărăcia şi boala de piept m-au scăpat de multe vicii şi m-au ajutat să-mi mențin direcția cucernică a gândurilor. Însă, în cele din urmă, am observat că gândurile mele, din cauza ispitelor necontenite, au început să slăbească în evlavie şi eu, cunoscând îndeajuns meseria, am hotărât să plec din Moscova acasă".
După ce a stat trei ani şi jumătate în Moscova, Rodion s-a întors acasă şi apoi s-a mutat cu familia în Saratov în anul 1829. Acolo Ponomarevii şi-au deschis propriul atelier şi o cooperativă de producție.

În perioada în care a stat la Saratov lui Rodion i s-au făcut două propuneri de căsătorie, însă în planurile lui Dumnezeu era altceva hotărât dinainte. Acele propuneri nu au fost onorate: una, datorită acțiunii deosebite a voii lui Dumnezeu pentru că tânăra a murit pe neaşteptate după o boală scurtă; iar cealaltă, datorită refuzului pe care l-a manifestat însuşi Rodion.
Condițiile de viață religioasă din această localitate în care Rodion se mutase, au avut o influență însemnată pentru îndreptarea vieții lui interioare. Oraşul fusese invadat de rascolnicii tuturor sectelor şi erau mulți de alte credințe: catolici, luterani, evrei, chiar şi închinători la idoli. Câteva persoane deosebite şi-au îndreptat eforturile împotriva dezbinării. La cercul acestor luptători împotriva dezbinării a aderat şi Rodion Nichitici. El a găsit pentru sine în acest domeniu un câmp larg de activitate, în care a avut necazuri şi amărăciuni.
Printr-o încurcătură, a fost chemat împreună cu tovarăşii lui de luptă la judecată. A fost eliberat numai după ce i s-a dat un canon greu de penitență pentru suflet, pe 40 de ani. În acest fel, prin necazurile şi ispitele pe care le-a îndurat, voia lui Dumnezeu l-a educat pe viitorul învățător și stareț.

Activitatea misionară a lui Rodion Nichitici a avut, prin binecuvântarea lui Dumnezeu, rezultate bune. I-a întors la sânul Bisericii mame pe cei mai mulți care se rătăciseră şi îşi uciseseră sufletele.
Între timp, studiul atent al Bibliei şi al scrierilor Sfinților Părinți experimentat în viață, au deschis treptat sufletul delicat al lui Rodion Nichitici şi a înțeles că deşi în viața lumească se ocupa cu lucruri duhovniceşti şi se dedicase credinței în Hristos, totuşi, exista pe pământ şi o altă viață, mai bună şi mai înaltă decât cea pe care a trăit-o el până atunci. Aceasta era viața monahală şi dorința puternică pentru ea, pe care a recunoscut-o în el încă din copilărie, s-a accentuat şi mai mult. Ca să se apropie mai mult de ce-şi dorea şi să se lămurească la care din mănăstiri să se ducă, Rodion Nichitici a petrecut o parte din anul 1837 şi tot anul 1838 vizitând cea mai mare parte din mănăstiri.

A fost în Sarov la mănăstirile Suzdalsk, Rostovsk, Belozersk, Tihvinsk, Ladojsk, Olonețki, Solovețki, Moscova, Voronej, Kiev, Poceaev, la schiturile Sofroniev, Glinsk, Plosceansk. Şi, în cele din urmă, sufletul lui a încetat să mai caute, deoarece a găsit în Pustia Kozelsk schitul Optina, care i s-a părut lui a fi desăvârşit. La începutul şederii sale în schit, Rodion Nichitici a trăit alături de chilia marelui om duhovnicesc, fostului egumen al mănăstirii Valaam, părintele Varlaam, care viețuia acolo „spre a muri în pace".
Schimnicul Ilarion mai târziu şi-a amintit cu dragoste şi recunoştință de egumenul Varlaam şi de influența binefăcătoare pe care au avut-o sfaturile acestuia asupra lui şi de exemplele lui de puternică trezvie şi nevoință atât de importante mai ales pentru tinerii începători.

Rodion Nichitici a povestit mai târziu: „Dacă se întâmpla să mergi la el şi începeai să-i transmiți: părinte, am auzit aceasta, am văzut aceasta", egumenul răspundea: «Ce foloase reies din aceasta? Mai bine nu vezi şi nu auzi nimic; sârguieşte-te numai să-ți verifici gândurile şi inima». Astfel de observații corespunzătoare au însemnat pentru Rodion Nichitici unul dintre mijloacele deprinderii lui cu viața monahală. Nevoitorul rugăciunilor şi al tăcerii, stareţul Varlaam a murit în pace pe 26 decembrie, anul 1849. După ce stareţul Antonie a fost mutat la Maloiaroslavețki (1 decembrie 1839), în locul lui a fost numit duhovnicul obştii, schimnicul Macarie. Rodion Nichitici a fost ales ca ucenic în chilia acestuia şi în această ascultare față de stareţul Macarie a trăit timp de 20 de ani, până la fericitul său sfârşit care a avut loc pe 7 septembrie, anul 1860.

Ca şi ceilalţi fraţi, Rodion Nichitici se spovedea cuviosului Macarie şi împreună cu acesta, mergea zilnic la cuviosul Leonid din mănăstire ca să-şi mărturisească gândurile. Lecţiile smereniei, dragostei şi blândeţii, Rodion Nichitici le-a primit de la cuviosul Leonid până când acesta a murit. Pentru că în lume s-a îngrijit de problemele credinţei şi evlaviei, fiind un exemplu şi învăţător pentru mulţi, Rodion Nichitici a început de acum încolo nevoinţa grea a curăţirii inimii de cele mai subtile acţiuni interioare ale iubirii de sine, ale trufiei şi ale celorlalte patimi. Pentru acest lucru a luat asupra lui crucea ascultării, predându-şi pe deplin voinţa şi gândurile în supunerea faţă de părintele duhovnic, învăţătorul său modest.
Învăţăturile stareţului Macarie, viaţa şi activitatea lui au pătruns adânc în inima tânărului călugăr şi i-au fost de folos pentru începutul său de ocârmuitor în îndelungata viaţă monahală.

Stareţul Macarie se purta cu începătorii aspru, serios şi îi educa pe fraţi în duhul ascultării necondiţionate. Nu-l lăsa pe nici unul nepedepsit chiar şi când în cea mai neînsemnată întâmplare nu asculta de stareţ.
După cum relatează cuviosul Ilarion, el se străduia să „păstreze pacea între ucenici; se îngrijea să-i înveţe dragostea către aproapele şi să-i deprindă să suporte necazurile cu răbdare". În afară de ascultările pe care cuviosul Ilarion le ducea ca ucenic în chilia stareţului, privind trebuinţele personale şi liniştea stareţului – mai avea şi alte ascultări, care îi dădeau cuviosului Ilarion ocazia şi posibilitatea de a vedea şi asculta multe lucruri care nu puteau fi auzite şi văzute de alţii. Cu răbdare şi dragoste a dus multe alte ascultări. Din ziua stabilirii sale în schit şi până la primirea funcţiei de ierodiacon, care a avut loc după 12 ani (1839–1852), Ilarion s-a ocupat cu trebuinţele obştii – şi cu gospodăria, a fost şi grădinar, şi pomicultor, a preparat cvas şi a copt pâine, s-a ocupat cu albinăritul. Nu mai socotim celelalte domenii ale gospodăriei în care a avut ascultări temporare sau permanente.

Această realitate exterioară a vieţii de nevoitor a cuviosului Ilarion era evidentă pentru toţi, însă nevoinţele şi realizările vieţii interioare erau ascunse în Dumnezeu. Ele aveau totuşi, un cunoscător experimentat şi atent; erau cercetate cu înţelepciune sfântă de către învăţătorul care a şi mărturisit acest lucru, de fericitul stareţ Macarie. Acesta, în ultimele zile înainte de a muri i-a predat cuviosului Ilarion şi unui alt ucenic al său, schimnicului Ambrozie, continuarea ocârmuirii duhovniceşti, încredinţându-le îndrumarea spirituală a multor fii duhovniceşti de-ai lui.
Primind de la stareţul său această ascultare, cuviosul Ilarion a dus-o până în ultimele zile ale vieţii sale – până în 18 septembrie 1873.
Fiind mult timp cel mai apropiat ucenic al cuviosului Macarie, cuviosul Ilarion a devenit stareţul schitului şi duhovnicul obştii după 2 ani şi jumătate de la moartea cuviosului Macarie. S-a străduit ca atât în administrare, cât şi în ocârmuirea duhovnicească să menţină acele rânduieli care au fost stabilite de învăţătorul său drag.

De cinci ori pe an, în toate posturile, îi spovedea pe toţi cei care veneau la el – spovedania nu era generală, ci punea întrebări fiecăruia din cei care i se spovedeau, cerând amănunte despre interesele acestuia până ajungea la cele despre viaţa şi structura interioară. Fiecare, după trebuinţă, primea învăţătură pentru mai departe. Neţinând cont de greutăţi şi de sănătatea şubredă, stareţul stătea în picioare la toate slujbele bisericeşti şi în special, la cele foarte lungi din prima şi a şaptea săptămână a Postului Mare. După ce termina de spovedit obştea, începea cu persoanele de sex feminin. Veneau la el surorile de la grajdul mănăstirii, călugăriţe sau mirence, toate spre a-şi mărturisi păcatele. Adesea spovedania ţinea până la citirea rugăciunii „înainte de culcare". În zilele de sâmbătă dinaintea sărbătorilor veneau pentru spovedanie ieromonahi şi ierodiaconi, la rând.

Îndeosebi după masa de seară călugării mai bătrâni sau cei care aveau vreo trebuinţă deosebită aproape zilnic veneau la stareţ, după rânduiala stabilită, pentru a-şi curăţa conştiinţa prin mărturisirea gândurilor şi pocăinţă. De asemenea veneau pentru a fi primiţi de stareţ sub îndrumarea lui duhovnicească şi să le dea sfaturi potrivite cu structura fiecăruia. În cea mai mare parte, stareţul nu vorbea de la sine, ci arăta cuvinte şi exemple din Sfânta Scriptură sau din scrierile Sfinţilor Părinţi sau amintea ceea ce spunea, sfătuia sau poruncea stareţul Macarie în cazuri asemănătoare. Cuvintele de învăţătură ale stareţului Ilarion erau scurte, clare, simple şi aveau putere de convingere, deoarece el însuşi îndeplinea mai întâi ceea ce îi sfătuia pe fraţi şi trecuse prin întâmplări şi experienţe diferite, putând să dea învăţături corespunzătoare fraţilor.

Deşi se ocupa cu fraţii din mănăstire, stareţul nu refuza nici unul din vizitatorii străini, care veneau să vorbească cu el despre problemele lor sufleteşti. De fiecare dată, la el intrarea era liberă şi pentru cunoscuţi şi pentru necunoscuţi, şi pentru bogaţi şi pentru săraci şi pentru apropiaţi şi pentru cei de departe, şi pentru monahi şi pentru mireni. Stareţul îi primea pe toţi şi era cu toţi deopotrivă amabil, şi atent. Pe bărbaţi îi primea în chilia lui de oaspeţi, iar pe

femei le primea în aşa-zisa „hibarcă“, o clădire separată, alcătuită din tindă şi o chilie mică, cu o singură fereastră, cu intrare separată din afară, lângă porţile schitului.
În colţişorul din tindă, înaintea icoanelor Mântuitorului Hristos şi a Sfântului Apostol Petru stătea o candelă, o cruce, un îndrumar pentru spovedanie şi un epitrahil pentru cei care doreau să se spovedească.

Mulţi dintre vizitatori veneau la schit pentru a împărtăşi stareţului Ilarion problemele lor sufleteşti ca unui învăţător experimentat. După salutul obişnuit stareţul, prin întrebări iscusite, îl provoca pe vizitator să explice deschis ţelul vizitei sale şi ca să înţeleagă situaţia sufletească a aceluia. Când considera că e necesar, îi recomanda vizitatorului să se pregătească pentru curăţirea conştiinţei lui prin spovedanie. Pentru acest lucru era nevoie de nu mai puţin de 3 zile ca să-şi cerceteze toată viaţa dinainte, începând cu vârsta de 7 ani, să-şi amintească şi să-şi redescopere mai ales păcatele uitate, pentru care nu a făcut pocăinţă şi în care deseori se ascunde cauza bolii sufleteşti. Dacă vizitatorul, din anumite motive, nu atingea acest scop, stareţul însuşi la spovedanie, prin întrebări iscusite, îşi dădea seama cum stăteau lucrurile şi îl provoca pe vizitator să-şi aducă aminte păcatul pentru care nu s-a căit şi care îi intrase în obişnuinţă datorită neatenţiei.

Trezind conştiinţa şi mâhnirea pentru păcate, uneori, stareţul, după măsura şi importanţa lor, îi dădea celui pocăit canon, potrivit cu felul de viaţă, profesia, situaţia, ocupaţia, sănătatea, vârsta vizitatorului. Trebuia ca cel ce se pocăieşte să îndeplinească acel canon cu exactitate şi fără întrerupere.
Canonul (epitimia) consta în rugăciuni, canonul de pocăinţă, citirea catismelor, metanii, fapte de milostenie, iertarea jignirilor şi ocărilor, împăcarea cu cei supăraţi, înapoierea datoriilor sau a celor însuşite pe nedrept, renunţarea la tot ce era necuviincios pentru un creştin, la distracţii şi plăcere, la trecerea zadarnică a timpului şi altele. După spovedanie dădea voie la primirea **Sfintelor Taine**.

Mulţi dintre aceia care dobândeau la spovedanie un însemnat folos sufletesc, continuau şi după aceea să trăiască după învăţăturile stareţului, izbăvindu-se de bolile sufleteşti. Astfel, prin rugăciunile stareţului, trăiau cu evlavie şi fericire şi îl păstrau ca duhovnic şi învăţător permanent. De asemenea, la stareţ veneau mulţi care sufereau cu nervii sau aveau alte boli sufleteşti şi pe care îi vindeca în chip minunat cu puterea darului care sălăşluia în el.
În afară de legăturile bazate pe discuţii verbale, mulţi oameni se adresau în scris. În acest fel, ultimul deceniu din viaţa lui activă şi multroditoare, cuviosul Ilarion şi l-a petrecut nu în linişte şi odihnă, ci în activităţi neîntrerupte atât externe, cât şi interne.

După moartea stareţului său a rămas principalul ascultător şi împlinitor al sfaturilor acestuia şi al învăţăturilor înţelepte primite de la el. Cuviosul Ilarion a fost şi continuatorul activităţii de constructor a stareţului său. După moartea cuviosului Macarie, a participat activ la reconstruirea bisericii schitului. Ultima încercare la care a fost supus stareţul cu voia lui Dumnezeu spre a ajunge la măsura desăvârşită a vârstei sale duhovniceşti a fost o boală grea, care a ţinut aproape doi ani. Multe greutăţi a îndurat stareţul în această încercare nouă şi dureroasă a forţelor duhovniceşti, sporind şi înmulţind talanţii daţi de Dumnezeu. În timpul bolii, stareţul nu i-a cerut lui Dumnezeu să-l uşureze prin îndepărtarea ispitei, ci să-i dea răbdare Tatăl Ceresc în această încercare. Stareţul i-a primit pe doctori, fiind constrâns numai de dragostea către fiii săi duhovniceşti şi s-a supus dorinţei şi sârguinţei lor.

Având smerenie din belşug, mult păcătosul înaintea Tatălui său Ceresc se considera demn de pedeapsa pomenită de prea înţeleptul Iisus Sirah: „Cel care păcătuieşte împotriva Ziditorului său, să cadă în mâinile doctorului“ (Sirah, 38, 15). Cei care l-au văzut pe stareţul Ilarion pe patul în care a zăcut înainte de moarte au fost martorii înaltei lui răbdări, blândeţii şi smereniei la care nu mulţi ajung pe pământ. În decursul bolii, stareţul a fost de două ori (13 martie 1872 şi 25 iunie 1873) uns cu Sfântul Mir şi s-a împărtăşit des cu Sfintele lui Hristos Taine.

De pe 17 august, în ultimele 33 de zile din viaţa lui, s-a împărtăşit zilnic cu Sfintele Taine. Ultimele 4 săptămâni stareţul le-a petrecut chinuindu-se zi şi noapte, fără somn. Nu avea nici posibilitatea de a se mişca în vreun fel pe fotoliu, căci i se ridica apa în piept şi nu-i permitea să stea culcat. Până în ultimele zile ale vieţii, stareţul şi-a îndeplinit toate pravilele de rugăciuni stabilite în schit spre a fi făcute de fiecare în chilie. În mod egal s-a îngrijit şi de pravila pentru împărtăşanie. Pe 18 septembrie, ascultând pentru ultima dată rugăciunile de dimineaţă şi primind la prima oră a dimineţii Sfintele Taine, pe la ceasul 6 dimineaţa, stareţul Ilarion şi-a încetat nevoinţa. Se afla în deplină cunoştinţă când i-a venit sfârşitul liniştit, binecuvântat. Cuviosul s-a îndreptat în fotoliu şi după câteva răsuflări uşoare, neprivind nici în dreapta nici în stânga, şi-a dat duhul în mâinile lui Dumnezeu („Biografia stareţului schitului **Optina**, ieroschimonahul Ilarion, anul 1897“).

B. Minunile

Darul vindecării

La cuviosul **Ilarion** veneau mulți, care sufereau cu nervii sau aveau boli sufleteşti care, de obicei, se numesc „stricăciuni“. Cuviosul Ilarion era ferm convins că pocăința complet sinceră, iertarea tuturor jignirilor şi împăcarea cu cei potrivnici era cel mai bun medicament pentru bolile sufleteşti. Căci cauza unor asemenea boli cel mai des este duşmănia fără împăcare, dezbinarea familiei şi păcatele grele pentru care nu s-a făcut pocăință.

Aceste cauze diferite ale bolnavilor, starețul le recunoştea fără greutate prin întrebările iscusite pe care i le punea celui bolnav. Prin diferite căi ştiute numai de el şi prin ajutorul lui Dumnezeu îi vindeca, cu darul Tainei Pocăinței. Starețul îi arăta celui bolnav nu cauza închipuită, ci pe cea adevărată a bolii şi îi trezea conştiința, îndemnându-l la pocăință şi la mâhnire, pentru păcatele sale. Dacă bolnavul îi spunea că cineva anume este cauza bolii lui şi că adesea îl chinuie nervii, starețul Ilarion îl sfătuia atunci să-şi ceară iertare de la acea persoană dacă mai este în viață, iar dacă a murit să se împace cu ea, făcându-i la mormânt o panihidă pentru a se odihni în pace. De asemenea, să o pomenească la proscomidie şi să se roage acasă, făcând pocăință şi primind canon şi să pună început bun vieții. În afară de aceste sfaturi, le mai dădea pentru acasă apă sfințită, sfântul artos şi untdelemn din candela care ardea la mormintele stareților Lev şi Macarie.
Odată, starețul, contrar obiceiului, a zăbovit mult înainte de a ieşi din hibarca unde spovedise femeile; îl aşteptau mulți vizitatori, bărbați şi femei. Aceştia au mers să afle cu cine se ocupă starețul acolo şi au aflat că în acel moment se găsea la el o femeie bolnavă sufleteşte, care se spovedea. Starețul a obligat-o să-şi facă semnul crucii şi să-şi mărturisească păcatele, însă ea s-a împotrivit cu tărie şi nu a vrut să le spună. Țipa şi îl ocăra pe stareț cu cuvinte grosolane şi necuviincioase.

Cuviosul Ilarion, fără să acorde atenție chinului ei, s-a străduit să o aducă în deplină cunoştință şi să o determine să se pocăiască pentru acel păcat din cauza căruia suferise puternic. În cele din urmă, după multe eforturi, femeia bolnavă şi-a venit în simțiri, a mărturisit totul, s-a pocăit şi a făgăduit să împlinească tot ce a sfătuit-o starețul. La plecare, starețul i-a dat artos sfințit şi apă sfințită.
O țărancă de 40 de ani, din județul Odoevsk, vizitând des mănăstirea, a povestit că în decursul a multor ani, a suferit puternic din cauza crizelor care erau însoțite de convulsii, spasme şi țipete pe diferite voci. În stare de criză, țipa neîncetat, se chinuia şi manifesta o putere nefirească, încât nu puteau s-o țină câțiva bărbați. Auzind multe lucruri despre cuviosul Ilarion, a plecat către el, după ajutor. Ca întotdeauna, şi în acest caz, starețul a spovedit-o de toate păcatele, în special de cele pentru care nu se pocăise şi astfel, prin puterea binefăcătoare a tainei pocăinței, ea a primit prin stareț vindecare completă. Nu a mai avut crize şi s-a făcut sănătoasă şi s-a liniştit, fiind adânc recunoscătoare pentru ajutorul primit. În anul 1877, încă mai trăia şi o cunoşteau personal mulți frați.

Izbăvirea de la sinucidere

Un anume negustor, vânzător din Nijni, de vârstă mijlocie, neînsurat, suferea de câțiva ani de o boală care nu-i dădea pace. După cum a afirmat el însuşi, avea senzația că cineva îi şopteşte în gând să se sinucidă. Când mergea în apropierea apei, vocea îi şoptea: „De ce să trăieşti mai mult pe lume? Îneacă-te!“. Dacă vedea un foc, vocea îl îndemna să se arunce în foc. Dacă vedea un cuțit sau vreun alt instrument ascuțit, vocea îl îndemna să se înjunghie, ca şi cum nu mai avea de ce să rămână în lume. Slăbit, istovit, cu ochii duşi în fundul capului din cauza bolii sufleteşti, el a venit împreună cu mama sa la mănăstire. A mers la stareț şi când a fost întrebat din ce cauză suferă, a explicat că, după convingerea lui, s-a îmbolnăvit din cauză că în copilărie, pe când avea doar doi ani, mama lui l-a blestemat.

Starețul s-a îngrijit mult timp de el, i-a pus întrebări amănunțite despre ce a considerat că e necesar şi şi-a dat seama că pricina bolii nu este aceea pe care i-o spusese, ci alta. Boala îi fusese trimisă ca pedeapsă pentru părerile greşite pe care le avea cu privire la mama lui. Mama aceluia era o bătrânică bună şi îl iubea foarte mult, dorindu-i tot binele, iar el se gândea că l-a făcut nefericit toată viața. Mult timp nu a fost de acord cu părerea starețului. În cele din urmă, la spovedanie, starețul, cu ajutorul lui Dumnezeu, l-a determinat să părăsească părerea greşită despre blestemul mamei lui şi, în schimb, să se smerească înaintea ei şi cu sentimentul căinței să o roage să-l ierte pentru că a gândit rău despre ea. Împlinind învățăturile starețului, s-a învrednicit de primirea Sfintelor Taine şi s-a arătat starețului înnoit, liniştit şi fericit.

Nu mai auzea îndemnurile spre moarte; conştiinţa lui s-a împăcat. Iar sufletul, sfinţit prin tainele pocăinţei şi împărtăşaniei, s-a întors către o viaţă luminoasă. Înapoindu-se în Nijni, şi-a continuat viaţa după învăţăturile stareţului.
Un negustor din judeţul Bogorodiţki, gubernia Tulsk, de 35 de ani, rezonabil, suferea de mai mult de doi ani de o boală sufletească: i se părea că toţi îşi bat joc de el şi de activităţile lui şi că anumiţi oameni necunoscuţi îl urmăreau oriunde se ducea şi intenţionau să-i distrugă viaţa. Aceste gânduri nu-i dădeau pace nici ziua, nici noaptea şi de câteva ori i-a venit şi gândul sinuciderii şi a început să provoace teamă în toată familia sa. După convingerea mamei, I. V. a mers la mănăstire. M. i-a explicat stareţului Ilarion situaţia lui. Stareţul s-a îngrijit de el de câteva ori şi a văzut că are un păcat ascuns pe care nu l-a mărturisit duhovnicului deoarece se îndoia că ar putea fi iertat. Cuviosul l-a convins că nu există păcat care să nu fie iertat de iubirea de oameni a lui Dumnezeu dacă se face pocăinţă pentru el. Negustorul a căpătat prin spovedanie linişte şi primind încuviinţare, s-a învrednicit de împărtăşirea cu Sfintele Taine. După dezlegare, stareţul i-a spus: „Mergi cu Dumnezeu; acum nu te vor mai urmări". Într-adevăr, aşa a fost. I. V. s-a însănătoşit complet după boala cea grea.

Vindecarea nebuniei

Un negustor din judeţul Novosilsk avea de doi ani boala nebuniei, care nu-i dădea pace nici un minut şi îl ducea până la inconştienţă. I se părea că este urmărit din toate părţile, că vor să-l lege şi să-i distrugă viaţa. De aceea, nu mai era în stare să se ocupe de treburile negustoreşti. A. E., cu privirea rătăcită, fugea de oameni şi pronunţa cuvinte nesăbuite. Cei ai casei se temeau ca într-o criză de nebunie să nu-şi ia viaţa. Soţia lui era neliniştită mai mult decât toţi din cauza acestei boli şi, în cele din urmă, s-a hotărât să-l ducă la schitul Optina. Ajunşi la schit, ea i-a explicat stareţului boala bărbatului şi i-a cerut ajutorul. Stareţul s-a îngrijit mult de el şi, din întrebări a înţeles că principala cauză a bolii era duşmănia şi nesupunerea pe care o avea faţă de tatăl său şi pe care o tăinuia în inima lui. Stareţul l-a convins pe A. E. să lase răutatea şi să ceară iertare tatălui, arătându-i că numai în acest caz poate să primească ajutorul lui Dumnezeu şi să se izbăvească de boală. De prima dată bolnavul a fost încăpăţânat, mult timp se îndreptăţea pe el, iar pe tatăl său îl învinuia, însă în cele din urmă şi-a manifestat acordul de a împlini tot ce l-a îndemnat stareţul. Stareţul l-a spovedit, iar bolnavul, după împărtăşirea cu Sfintele Taine a mai stat la schit încă trei zile, după care a plecat acasă la tatăl său complet sănătos. Acum, în linişte şi pace sufletească, se ocupă în Moscova de treburile lui negustoreşti, mulţumind lui Dumnezeu şi stareţului Ilarion.

Izbăvirea de frica inconştientă

Fiul unui negustor din oraşul Belev, pe nume P. M., care se ocupa cu comerţul pe lângă tatăl său, suferea mult de indispoziţie sufletească.
S-a gândit că suferă de frică inconştientă, pentru că adesea lucrurile văzute lui nu i se păreau aşa cum erau ele în realitate. În cele din urmă a început să-i slăbească mintea. Ajungând la schit ca să facă ceea ce l-au sfătuit părinţii, bolnavul s-a dus la stareţul Ilarion. Stareţul l-a spovedit şi l-a ajutat cu sfaturi. Bolnavul a rămas de tot la schit din anul 1870 şi trăieşte în el şi azi ca monah, deşi înainte nu-şi dorea şi nici în gând nu avea vreo atracţie spre viaţa monahală.
Bolnavii de nervi sau cu alte boli sufleteşti nu sunt singurii care au primit vindecare de la stareţ prin ajutorul lui Dumnezeu; stareţul a acordat ajutorul său multor oameni care se aflau şi în alte situaţii şi împrejurări ale vieţii, când cei care veneau la stareţ ajungeau să împlinească cu conştiinţa curată învăţăturile primite de la el.

Izbăvirea de necredinţă

Un student la universitatea din Moscova, moşierul, A.P.A. din Tul a ajuns aproape de totala necredinţă în Dumnezeu. Fiind în trecere pe la schit, a avut convorbiri lungi cu stareţul. Fiind pline de sinceră simpatie şi bunătate sufletească, cuvintele stareţului l-au mişcat pe tânăr. El a consimţit şi şi-a recunoscut rătăcirea, a petrecut câteva zile în schit la propunerea stareţului, s-a spovedit, a făcut pocăinţă, s-a împărtăşit cu Sfintele Taine şi a plecat la Moscova ca un creştin credincios şi evlavios.

Clarviziunea stareţului Ilarion

Mama unei familii evlavioase (gubernia Tul, judeţul Bogorodiţki), T., care respecta adânc sfaturile stareţului – părintelui ei duhovnic, a venit la schit să-i ceară sfatul cu privire la căsătoria fiicei ei. Aceasta e cerută în căsătorie

de trei tineri, iar ele au hotărât ca alegerea să se facă după cum va sfătui stareţul. Trei zile au tot mers la stareţ, dorind să audă ce le va spune. Se părea că stareţul alesese deja unul din cei trei tineri, însă în cele trei zile nu le-a arătat hotărârea lui. La întrebarea lor: „Cum ne blagosloviţi, părinte?“, a răspuns: „Of, fetiţă, fetiţă! Milă îmi e de tine, însă cum să mă port cu tine? Să mai aşteptăm!“. În a patra zi le-a spus: „Uite, fetiţă! Când înoţi, înoţi aşa! Eşti om dacă traversezi apa înot. E clar că lui Dumnezeu aşa îi place“.

Din aceste cuvinte ale cuviosului Ilarion se subînţelegea că prin căsătorie tânăra va avea parte de multe necazuri. La început cuvintele stareţului s-au arătat a fi misterioase, însă, după ce tânăra s-a căsătorit, s-au adeverit. Încă din start i-a fost foarte greu în familia soţului; a îndurat multe necazuri şi supărări, încât sănătatea ei s-a zdruncinat şi a început să slăbească şi sufleteşte. Amintindu-şi cuvintele stareţului, T. s-a întărit cu ele şi a aşteptat să se schimbe împrejurările în altele mai favorabile. Situaţia ei grea a continuat încă trei ani. În cele din urmă, totul s-a schimbat pe neaşteptate: sănătatea ei s-a îndreptat iarăşi şi de atunci şi până azi trăieşte fericită, binecuvântând amintirea stareţului.

Un tânăr dintr-o familie de negustori a rămas văduv după patru ani de căsnicie şi cei apropiaţi au început să peţească o nouă logodnică pentru el. Când fratele lui a plecat la schitul Optina, el l-a rugat să-i ceară stareţului Ilarion binecuvântare pentru a doua căsătorie. Stareţul i-a dat următorul răspuns: „Spune-i fratelui tău să mai aştepte un an, apoi să vină la mine şi mai vedem noi“. Tânărul nu şi-a făcut timp să se ducă personal la stareţ, a tot amânat, şi între timp i-au petit o logodnică. Pentru că nu s-a văzut personal cu stareţul, nu a împlinit sfatul pe care l-a primit şi s-a căsătorit a doua oară. Însă peste trei săptămâni şi jumătate i-a murit şi a doua soţie. După aceea rudele i-au propus să se gândească la a treia căsătorie. Atunci a mers personal la schit să ia de la stareţ binecuvântare. Stareţul l-a primit cu simpatie şi i-a spus: „De ce nu ai ascultat? Iată cum ţi-a fost în căsătorie“. Petrecând câteva zile la schit, tânărul, la spovedanie, şi-a manifestat dorinţa ca în loc de căsătorie să intre în monahism. Stareţul l-a întrebat dacă i-a apărut demult această dorinţă. Acela a răspuns: „De câteva ore“. Stareţul a răspuns: „Trebuie, mai întâi, să fii pus la probă câtva timp“. După ce a încheiat spovedania, zâmbind, a zis: „Hai, vino, vino, te voi îndruma eu“. În scurt timp, tânărul şi-a părăsit familia şi în anul 1865 a intrat în schit unde şi acum trăieşte ca monah.

Nepoata protoiereului catedralei din Belevski, Ivan Vasilievici Glagolev, care se afla în relaţie de prietenie cu schimnicii Leonid şi Macarie, şi era binefăcătorul mănăstirii de maici din Belevsk (Monografia mănăstirii de maici Belevska, anul 1863, p. 97–98) de şase ani trăia în mănăstire ca egumena Paulina, împreună cu nepoata ei, monahia M. Slujea la strană pentru că avea o voce plăcută. La un moment dat, două surori din cele care cântau la strană au plecat din Belev la una din mănăstirile din Moscova, iar mai târziu au tras-o cu ele şi pe Maşa. Însă la Moscova n-a avut pace mult timp, conştiinţa ei nu a fost liniştită şi a ajuns la crize de nervi. Câteva surori din Belev i-au cerut stareţului să se roage pentru ea. Stareţul a spus că Dumnezeu o va îndrepta şi se va întoarce la obştea dinainte cu căinţă. Cuvintele stareţului s-au adeverit: în luna iunie a anului 1871 ea s-a întors la mănăstirea Belevskaia.

Când a venit la stareţ, în hibarcă era multă lume; a plâns la picioarele stareţului, care a primit-o cu dragoste, ca de obicei, şi i-a zis: „Maşa, eşti încă vie? Slavă Domnului! Cu adevărat rugăciunea maicii egumene a ajuns la Dumnezeu!“. Ea i-a spus stareţului: „Milostive părinte! Dacă este şi pentru mine, păcătoasa, milă la Dumnezeu, izbăviţi-mă! Toată nădejdea mea după Dumnezeu este în sfinţia voastră şi în rugăciunile sfinţiei voastre, cărora eu m-am încredinţat demult“.
Stareţul a spus: „Milostiv e Domnul! Nu deznădăjdui, ai credinţă şi nădejde; să aduci numai pocăinţă sinceră pentru tot ce ţi-a împovărat conştiinţa şi cu ajutorul lui Dumnezeu să pui început bun!“. Stareţul voia fără amânare să se ocupe de sora bolnavă însă ea a mai făcut o criză. Surorile care erau cu ea, crezând că nu-şi va veni în fire curând, i-au explicat stareţului că ea are des astfel de crize şi au spus că n-ar fi potrivit ca stareţul să rămână cu ea până în ziua următoare. Însă stareţul, care urmărea criza cu atenţie şi preocupare a hotărât să nu amâne.

El i-a poruncit ucenicului să-i dea apă sfinţită, a binecuvântat-o pe bolnavă şi i-a dat să bea; bolnava a băut şi a devenit mai liniştită, iar în cele din urmă s-a liniştit de tot. Trebuia să fi văzut cu câtă căldură sufletească s-a îngrijit stareţul de ea. Pentru câteva minute, bolnava a dormit într-un somn uşor. Stareţul i-a poruncit unei surori să aibă grijă de ea ca imediat ce-şi revine să se spovedească. Între timp, el a continuat să primească alte vizitatoare care de data aceasta au fost multe. După câtva timp bolnava şi-a revenit. Stareţul părăsindu-le pe celelalte, a întrebat-o: „Cum îţi este acum?“. Ea a răspuns: „Pentru rugăciunile sfinţiei voastre a trecut aproape totul, numai înaintea ochilor văd negru“. „Îţi aminteşti totul? Poţi să te spovedeşti?“, a întrebat stareţul: „Îmi amintesc totul, milostive părinte!“. Şi i-a cerut, dacă se poate, să se spovedească. Stareţul s-a ocupat de ea timp de 2 ore. După spovedanie a

mângâiat-o ca pe un copil mic, i-a dat metaniile lui, apă sfinţită şi artos sfinţit. I-a dat, de asemenea, blagoslovenie să bea aghiasmă atunci când apare criza. La plecare a binecuvântat-o şi i-a spus: „Să-i mulţumeşti lui Dumnezeu: de acum vei fi vie şi dacă s-ar întâmpla să mori, căci milostiv e Domnul, facă-se voia Lui cea sfântă! Să ţii minte că e mai bine să fii ucenica ucenicului, decât să trăieşti bazându-te pe mintea ta şi după voia ta“ şi, îndreptându-se către surorile care o însoţeau, le-a poruncit să nu o părăsească pe cea bolnavă.

După plecarea bolnavei, stareţul a fost foarte mulţumit pentru faptul că a putut să se pocăiască din toată inima şi a zis: „Surorile ei se gândesc că ea nu se află chiar în pericol, însă numai Dumnezeu ştie! Şi cei sănătoşi mor uneori dintr-o dată, dar cea bolnavă, aflându-se într-o situaţie aşa de chinuitoare, cu atât mai mult e fără de apărare. Dar nu avem de unde să ştim ce ni se poate întâmpla în noaptea ce vine sau în ziua următoare. Dacă se poate numai să îl ajutăm pe cel sărman – atunci aşa să fie. În astfel de cazuri nu trebuie să amânăm, ci să ne folosim de fiecare minut, ca să nu pierdem sufletul ce caută mântuirea, fără ajutor“.

Întorcându-se în camera de oaspeţi, cea bolnavă le-a spus surorilor: „Prietenele mele! Cât de uşor îmi e în suflet acum! Demult n-a mai simţit inima mea păcătoasă o aşa linişte mângâietoare în suflet şi asemenea sentimente inexplicabile ca cele pe care le-am simţit când am venit de la părintele stareţ. Slavă lui Dumnezeu pentru toate!“. Apoi a cerut să i se aprindă candela, a băut aghiasmă, a luat metaniile primite de la stareţ şi s-a aşezat pe pat, închinându-se cu semnul Sfintei Cruci. Surorile au lăsat-o şi au plecat să ia masa de seară. După ce au mâncat şi au discutat între ele despre schimbarea înduioşătoare, care a avut loc în acea seară în starea bolnavei, s-au întors la ea, ca să citească împreună rugăciunile „înainte de culcare“. Însă au găsit-o pe Maria dormind somnul de veci. Aflând despre sfârşitul ei, stareţul a spus: „Trebuia să vă aşteptaţi la aceasta, deoarece aseară nu am vrut să o las nespovedită“. Apoi le-a relatat o povestire din Proloage (14 iulie) care spunea că o soră a plecat de la mănăstire în lume (în Soluna) şi după o perioada în care a dus o viaţă păcătoasă a venit la porţile mănăstirii cu intenţia sinceră de a face pocăinţă, însă păşind dincolo de porţi, pe neaşteptate a murit. Despre sfârşitul ei un episcop a avut revelaţia următoare: îngerii îi apărau sufletul spunând: „Ea ne-a slujit nouă atâţia ani“. Diavolii se împotriveau: „Ea şi în mănăstire a trăit în lenevie, cum puteţi să spuneţi că s-a pocăit?“.

Îngerii au zis: „Dumnezeu i-a văzut sufletul când îngenunchea şi i-a primit pocăinţa, căci ea a făcut pocăinţă şi a slujit cu intenţia ca viaţa ei să fie în stăpânirea Domnului Dumnezeu. La înmormântare au venit şi egumena Paulina împreună cu surorile alături de care cânta la strană. Stareţul a dorit să o prohodească el însuşi pe cea răposată, însă, brusc, această intenţie a avut-o şi părintele egumen, astfel că prohodirea a fost săvârşită în biserica cimitirului de părintele egumen, stareţul Ilarion şi părintele vistiernic Flavian care săvârşea, de obicei, Liturghia. Era înduioşător să-l vezi pe stareţ citind cu voce slabă şi emoţionată deasupra răposatei rugăciunea de dezlegare.
Pe 11 iunie, în anul 1871, într-o zi de joi, la ora 7 seara, o tânără bolnavă a fost la schit să se spovedească, iar la ora 1100 a murit, fiind în al 22-lea an al vieţii; în duminica din 13 iunie a avut loc înmormântarea răposatei la cimitirul nou al mănăstirii Tuturor Sfinţilor („Studiul biografic al Egumenei Paulina din mănăstirea Belevska, «Strannic», anul 1880, decembrie“).

**Din scrisorile monahiei Mihaela
(Bolotnikova) din mănăstirea Belevska**

Prezicerea despre rangul de egumenă

Noi, patru surori bune, am intrat în momente diferite la mănăstirea sfântă din Belev. La început, o soră, care până atunci slujise timp de 17 ani în altă mănăstire (ca rasoforă – Serafima, iar apoi ca egumenă – Macaria), s-a mutat de la mănăstirea Velikoluţkaia, la mănăstirea Belevskaia, pentru a fi aproape de părintele Macarie. Altă soră, câţiva ani mai târziu după ea, a ieşit din lume şi a intrat în obşte (schimonahia Ilariona). Noi, celelalte două surori (Mihaela – în lume Alexandra – şi Magdalena) am intrat împreună într-o chilie separată, mai târziu decât primele două, în anul 1858.
După moartea părintelui nostru Macarie, toate patru am intrat prin binecuvântarea lui, sub îndrumarea celui mai apropiat ucenic al său, părintele Ilarion. După ce s-a mutat în Belev de la altă mănăstire (Velikoluţkaia), sora mea, maica Macaria, fiind bolnavă de mult timp, a zăcut o iarnă întreagă. Însă, datorită dorinţei de a-l vedea pe stareţ, cu greutate şi-a adunat puterile, a ajuns la Optina şi i-a vorbit părintelui Ilarion. „Probabil, părinte, că nu mai am mult de trăit!“. Iar părintele i-a răspuns: „Nu, nu vei muri; ci te vom face egumenă“.

După ce s-a întors în Belev, sora mică a aflat că egumena noastră a primit vestea despre moartea neaşteptată a egumenei din Tul şi, în scurt timp, episcopul a numit-o în locul ei pe sora noastră cea bolnavă. Spre mâhnirea ei, episcopul i-a poruncit nou-numitei egumene să fie de Sfintele Paşti deja la Tul. Era Postul Mare, iar ea era dezorientată. Cu acest necaz în suflet a venit la părintele Ilarion şi i-a spus că acum, în starea ei bolnăvicioasă nu poate să meargă pe un drum rău, iar părintele, liniştind-o, a răspuns: „De ce acum? Când va fi cald şi uscat o vom transporta pe Macaria". Aşa s-a şi întâmplat. Episcopul a amânat sosirea egumenei nou numite până când a venit vremea uscată: ea a ajuns acolo în mai, adeverindu-se astfel prezicerea părintelui. Acolo i-a fost foarte greu. În sfânta ascultare a petrecut 6 ani, ducându-şi crucea. Acum s-a izbăvit de acea ascultare şi îşi petrece zilele de boală în linişte. Însă în timp ce-şi petrecea zilele în linişte, părintele i-a repetat de câteva ori: „Vezi să nu te aleagă din nou ca egumenă!". Noi am crezut că glumeşte, însă, spre surprinderea noastră, cuvintele părintelui s-au împlinit. Când începuse să-i slăbească sănătatea mai mult şi împlinise 70 de ani, pe neaşteptate a primit o scrisoare în care o persoană importantă dintr-o mănăstire (nu cea din Tul) a propus-o pentru locul de egumenă. Era rugată să comunice dacă e de acord sau nu cu propunerea, încredinţând-o că nu va avea nici un fel de griji, iar toate acţiunile necesare hotărârii ei le îndeplinea această persoană. Sora mea, însă, a refuzat propunerea.

De acum voi vorbi despre mine. Când am primit împreună cu sora mea, la mănăstirea Belevskaia, chilia noastră, părintele, vorbind în parabole, ne-a dat de înţeles că acea chilie e şubredă, ceea ce mai târziu s-a adeverit.
Însă noi, la început, nu am înţeles aluziile şi obţinând mijloace materiale, i-am cerut părintelui binecuvântare să o aranjăm în interior, iar în exterior să o acoperim cu cherestea şi să-i punem acoperiş de tablă. Părintele nu a consimţit la aceasta, însă ne-a dat binecuvântarea să locuim în ea, aşa cum este.
La repetata noastră dorinţă, în special la nerăbdarea mea, părintele, fără tragere de inimă, a căzut de acord cu privire la lucrările menţionate. În acelaşi timp ne-a dat pedeapsă severă, să nu întreprindem şi să nu facem nicidecum ceva mai mult în afară de acele reparaţii. Această fermitate în voia mea şi în ascultarea faţă de stareţ mi-a provocat pentru toată viaţa mea păcătoasă mustrări de conştiinţă.

Această reparaţie ne-a costat în jur de 300 de ruble. Când sora noastră a plecat la Tul ca egumenă, noi, cu binecuvântarea stareţului şi a maicii noastre egumene am mers după ea. Chilia noastră am vândut-o la preţul care ni s-a oferit, astfel încât faţă de cât a costat reparaţia am ieşit în pierdere.
În acest timp am avut mai multe mijloace materiale, însă în afară de ele aveam nădejde în cele viitoare. Când mijloacele materiale au început să se împuţineze, am sărăcit şi lipsurile se făceau cât mai simţite. Şi iată cum m-au pierdut nepăsarea şi încetineala cu care împlineam voia stareţului. Părintele Ilarion ne binecuvântase pe mine şi pe sora mea ca, în cazul morţii, una să-i cedeze celeilalte bunurile sale şi mi-a zis ca sora mea să-mi cedeze bunurile ei. Însă eu, din nepăsare, nu i-am amintit surorii mele şi am tot amânat, gândindu-mă că mai e destul timp când, deodată, pe neaşteptate, sora mea a căzut bolnavă şi a murit.

Astfel, culegând multe din trecut, fără să vrei îţi dai seama de trecerea iremediabilă a timpului preţios de care eu, păcătoasa, din nepăsare, n-am ştiut să mă folosesc.
Când sora mea trăia, ne-am dorit foarte mult să mergem să ne închinăm cuvioşilor lui Dumnezeu, Sfinţilor Tihon şi Mitrofan (din Voronej) însă datorită împrejurărilor nu am putut să facem acest lucru mai înainte şi pentru că nu ne-am luat rămas bun de la stareţ. Mai apoi am avut posibilitatea şi am găsit un vizitiu care cerea ieftin şi, beneficiind de această şansă, am mers la părintele să-i cerem binecuvântare să pornim la drum.
Eram pe deplin încredinţate că nu ne va refuza însă, spre surprinderea noastră, părintele nu ne-a dat binecuvântare pentru drum, spunând: „Aşteptaţi ca să faceţi o călătorie mai ieftină şi mai veselă". În scurt timp aşa s-a şi întâmplat. Am plecat pe neaşteptate în călătoria care a fost nu numai ieftină, ci aproape lipsită de cheltuieli. Astfel, pentru sfintele rugăciuni ale părintelui, în această călătorie, absolut totul ne-a încântat.

Părintele ne-a blagoslovit ca să ne întoarcem din Zadonsk iarăşi pe la Optina şi ne-a mângâiat foarte mult, în special pe sora mea; a fost neobişnuit de milostiv cu ea, ne-a condus până în pridvor, privind din urma noastră, până când am ieşit din vizorul lui în schit, – vai! pe drumul acela plăcut, pe care niciodată n-am mers la părinţii Macarie şi Ilarion (e scris în anul 1876). Foarte târziu, părintele nostru drag a venit la noi în arhondaric şi, pe neaşteptate, ne-a spus: „Eu am venit ca să-mi iau rămas bun de la voi!". Când sora mea i-a mulţumit pentru toate mângâierile şi milosteniile pe care părintele i le-a arătat în special ei, el a spus: „Hai, acum pregăteşte-te!". S-ar putea spune că părintele ne-a explicat, însă noi două am tăcut, probabil sora mea nu a înţeles, iar eu, deşi bănuiam înţelesul cuvintelor lui, din cauza ispitei, m-am temut să cer lămuriri şi să mă conving. Părintele, datorită iubirii sale pământeşti îşi dorea în mod evident să ne explice că sora mea trebuia să se pregătească pentru trecerea în veşnicie

şi, aşteptând câtva timp, a întrebat-o din nou: „Magdalena, vei fi de acum sănătoasă?". Ea a răspuns: „Voi fi, părinte, pentru sfintele rugăciuni ale sfinției voastre". În acea perioadă ea a fost complet sănătoasă, însă după sosirea noastră la mănăstirea din Tul, în scurt timp s-a îmbolnăvit de tifos şi a murit.

Mulți dintre noi, copiii părintelui, s-au adunat la ziua lui onomastică; toți stăteau în jurul lui; cel mai aproape dintre toți stătea o soră (maica Ilariona), care pe atunci era sănătoasă. Avusese mai demult o boală din cauza căreia i-a cerut părintelui blagoslovenie să poarte bandaj la ureche, iar părintele, cu voce tare, i-a răspuns: „De ce? Pământul acoperă tot!". Apoi, ca şi cum ar fi vorbit în general, a spus: „Anul viitor, în această zi, nu voi găsi aici pe cineva" şi privind către acea soră a adăugat: „Iată, s-ar putea spune că pomul deja e tăiat, adus şi făcut coşciug". Acestea au fost spuse pe 21 octombrie, iar în ziua de 5 septembrie sora a murit şi au înhumat-o exact într-un coşciug gata pregătit.
În a noua zi de la moartea părintelui, în timpul proscomidiei, o femeie m-a întrebat: pentru cine se slujeşte? Când i-am răspuns că se slujeşte pentru stareţul Ilarion, brusc a început să plângă, cu lacrimi amare. Apoi a spus că mulți ani a fost bolnavă sufleteşte iar „el, binefăcătorul meu, m-a vindecat".
Au fost multe întâmplări asemănătoare, dar nu pot să mi le amintesc pe toate.
Maica Mihaela (Bolotnikova), († 28 noiembrie, anul 1889, p. 241–246).

Descoperirea către stareţul Ilarion
(înştiințare de sus)

O moşiereasă suferea de o zdruncinare serioasă a vieții interioare. La Moscova boala ei era considerată foarte primejdioasă, grea şi aproape incurabilă. Astfel încât a fost neglijată complet, iar ea s-a întors de la Moscova într-o grea depresie. La începutul lunii august, în anul 1871 a plecat la Kiev ca să se vindece acolo, la un doctor renumit. Cei apropiaţi şi-au exprimat înaintea stareţului teama cu privire la incurabilitate şi la probabilitatea ca boala ei să se sfârşească rău.
Stareţul nu a respins această teamă ci, dimpotrivă, a fost oarecum îngrijorat, el însuşi împărtăşindu-le nelinişte a.
Apoi a plecat din camera de primire în chilia lui şi a petrecut în singurătate aproape un sfert de oră. După aceea s-a întors din nou în antreu şi a început să vorbească în mod categoric despre faptul că boala ei va trece şi le-a spus ce va trebui să facă moşiereasa după ce se întoarce din Kiev.
Era clar că stareţul, în chilie, prin rugăciune, obținuse înştiințare de sus despre faptul că boala ei se va sfârşi cu bine.
Într-adevăr, moşiereasa, după tratamentul din Kiev s-a îndreptat complet.

Prezicerea însănătoşirii

În săptămâna brânzei din anul 1873, când stareţul era bolnav, s-a îmbolnăvit grav monahul Vasilie; în urma reumatismului acut, care s-a dezvoltat puternic, i-a înțepenit toată jumătatea stângă a trupului din creştetul capului până la extremitățile picioarelor; îi înțepenise nasul, îşi pierduse auzul şi posibilitatea de a mişca mâna stângă şi piciorul stâng. Chipul bolnavului era ca o mască: jumătate din dreapta rămăsese în starea obişnuită, iar cea din stânga se urâțise, se zbârcise şi încetase să mai fie vie. Doctorul considera că starea bolnavului se află în mare primejdie.
Când boala era deja în maximă dezvoltare, stareţul mi-a spus categoric (fără să-l vadă pe bolnav) că părintele Vasile se va însănătoşi. Şi, într-adevăr, acesta s-a îndreptat şi a fost sănătos încă 80 de ani.

Dezlegarea celei sterpe

Aflându-mă odată la schitul Optina, am văzut o femeie care mi-a povestit cu venerație următorul lucru: 17 ani nu a reuşit să aibă copii; împreună cu soțul ei trăiau îndestulați, însă sufereau cumplit că nu aveau copii. Astfel că a venit cu necazul ei la părintele Ilarion. El a blagoslovit-o să meargă în Zadonsk şi, se pare, că şi în Voronej şi a adăugat: „Iar anul viitor vei veni încoace cu copilaşul". După un an, în luna mai, ea a venit la părintele cu fiul.

C. Învățăturile

Cuviosul **Ilarion** i-a învățat pe oameni mult despre suportarea jignirilor fără mânie şi cu blândețe. I-a învățat să le primească cu mustrări de conştiință, ca fiind trimise de Voia lui **Dumnezeu** pentru păcatele lor, spre folosul sufletesc.

Să nu te ruşinezi când părintele duhovnic îţi descoperă bubele şi fii pregătit să primeşti de la el mustrarea pentru păcatele tale, ca să eviţi prin ea ruşinea veşnică. Biserica este pentru noi cerul pământesc unde Însuşi Dumnezeu, în chip nevăzut, e prezent şi îi primeşte pe cei care vin. De aceea, în biserică trebuie să stăm cuviincios şi cu mare evlavie. Să iubim Biserica şi să fim râvnitori faţă de ea; ea ne este mângâiere şi bucurie, atât în necazuri, cât şi în împliniri.
Când îi îmbărbăta pe cei aflaţi în necazuri, stareţul adesea spunea: „dacă Dumnezeu este cu noi, cine este împotriva noastră?" (Rom. 8, 31).

Fiecare lucru să-l începem neapărat chemând în ajutor numele lui Dumnezeu. Deseori a vorbit stareţul despre menţinerea conştiinţei curate, despre observarea atentă a gândurilor, faptelor şi cuvintelor şi despre pocăinţa pentru ele.
I-a învăţat pe cei supuşi să-şi ducă lipsurile şi neputinţele cu bunăvoinţă. „Mustraţi-vă – îi învăţa stareţul – şi nu daţi hrană propriului egoism, gândindu-vă dacă aţi putea să înduraţi ceea ce cereţi de la ceilalţi.
Dacă simţi că te-a cuprins mânia, păstrează tăcerea şi nu spune nimic până când nu ţi se potoleşte inima prin rugăciune neîncetată şi mustrări de conştiinţă.

E mai folositor pentru suflet să recunoşti că eşti în toate vinovat şi ultimul dintre toţi, decât să alergi către autojustificarea ce se naşte din mândrie, căci celor mândri Dumnezeu le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har.
Deseori stareţul amintea cugetarea apostolului: „Dragostea adevărată nu se aprinde de mânie, nu gândeşte răul, nu se trufeşte".

VIII. CUVIOSUL STAREŢ AMBROZIE

(1812 – 1891) (10 octombrie)

A trăi înseamnă să nu fii mâhnit,
să nu judeci pe nimeni,
să nu superi pe nimeni
şi cu toţi să fii respectuos.

A. Viaţa

Părintele Ambrozie s-a născut la 21 noiembrie 1812, în judeţul Lipeţk, din gubernia Tambov, în familia numeroasă a unui paracliser de la sat. În acea zi se sărbătorea hramul bisericii din sat şi în jurul casei în care s-a născut băieţelul erau adunaţi o mulţime de ţărani veniţi la sărbătoare. Părintele Ambrozie spunea: "Precum m-am născut în mijlocul poporului, astfel şi vieţuiesc în mijlocul lui" .

Băieţelul se distingea printr-un caracter vioi şi ager. Terminând şcoala duhovnicească de la Lipeţk, el a intrat la seminarul de la Tambov. Prietenii aveau să povestească mai târziu despre înzestrarea sa: "Stăteai uneori să-ţi pregăteşti lecţiile, iar el tot alerga. Însă atunci când începea să răspundă, o făcea de parcă ar fi citit direct din carte!"
După sfârşitul studiilor la seminar, Alexandru Mihailovici Grenkov (acesta era numele din lume al părintelui Ambrozie) a fost un oarecare timp învăţător la o casă particulară, iar apoi profesor la şcoala duhovnicească de la Lipeţk.

Uimitor de ager şi înzestrat cu un spirit de observaţie foarte dezvoltat, foarte comunicativ, el a făcut cunoştinţă cu moravurile diferitelor pături ale societăţii, fapt care avea să-l ajute foarte mult în activitatea sa ulterioară de stareţ.
Între timp, în Grenkov are loc o ruptură. Alexandru a început să se însingureze. Ceilalţi au observat că în timpul nopţii mergea să se roage în livadă, iar apoi, pentru a-şi ascunde şi mai mult rugăciunea sa, urca în pod. Astfel, el a început să cugete la deşertăciunea a tot ce e pământesc, dorind să se dedice celor care nu trec, ci dăinuie pentru veşnicie. Chilia monahală prindea deja contur în mintea sa.

În mijlocul unor astfel de gânduri el s-a îmbolnăvit grav şi a făgăduit să se facă călugăr, dacă se va tămădui. Însă vindecându-se, a ezitat să-şi împlinească promisiunea şi s-a îmbolnăvit din nou. Atunci el a hotărât cu tărie să-şi ia

rămas bun de la lume şi însănătoşindu-se, a mers spre a-i cere sfatul stareţului Ilarion Troekurovski. Părintele Ilarion i-a indicat Sihăstria Optina, spunându-i: “Mergi la Optina şi vei ajunge experimentat”.

Alexandru Mihailovici a plecat în taină de la Lipeţk la Optina, fără să descopere nimănui intenţia sa; nici măcar n-a cerut permisiunea conducerii eparhiale. Ajuns la Optina, el îi scrie arhiereului de la Tambov, explicându-i cu sinceritate motivele plecării sale tainice: se temea că încercările de a-l convinge ale rudelor şi cunoştintelor îl vor clătina în hotărâre a sa, şi de aceea a hotărât să plece fără să dea de ştire nimănui.

La Optina, părintele Ambrozie a fost primit la schit şi i s-a dat o ascultare la bucătărie. Apoi a fost luat ajutor la părintele Macarie şi a devenit cel mai apropiat ucenic al acestuia. Ca un om învăţat ce era, părintele Ambrozie a participat la importanta muncă întreprinsă de părintele Macarie: traducerea în limba rusă şi tipărirea operelor despre viaţa monahală a vieţuitorilor din vechime ai pustiei. Pe neobservate s-a dezvoltat în părintele Ambrozie acea înălţime a duhului, acea putere a dragostei pe care atunci când a devenit stareţ şi-a închinat-o spre alinarea necazurilor şi suferinţei omeneşti. El s-a distins chiar de la intrarea sa în schit printr-o bunăvoinţă deosebită. După moartea părintelui Macarie, turma acestuia a trecut la părintele Ambrozie în linişte, fără de zguduire. Stareţul a început o luptă duhovnicească neîncetată.
Părintele Ambrozie, cum a început să fie cunoscut în popor, a fost unul dintre acei stareţi de la Optina la care fiecare putea să vină în clipa de apăsare sufletească şi de nenorocire în viaţă şi să-i ceară ajutor. Oamenii veneau la el auzind despre înţelepciunea lui, despre sfinţenia lui, şi îndeosebi despre marea bunătate cu care el întâmpina pe oricine.

A-i iubi pe cei din jur dorindu-le toată fericirea binecuvântată de Dumnezeu şi a se strădui să le ofere această bucurie - aceasta a fost viaţa şi respiraţia sa. Şi în acest torent al dragostei, pe care părintele Ambrozie îl revărsa asupra fiecăruia dintre cei care veneau la el, se făcea simţită o mare putere, dincolo de cuvinte şi fapte. Era suficient să te apropii de părintele Ambrozie pentru a simţi cât de mult iubeşte el, şi în acelaşi timp, drept răspuns la simţământullui, inima celui venit se deschidea, născându-se o încredere deplină şi cea mai strânsă apropiere. În ce chip apărea o astfel de relaţie? Este taina părintelui Ambrozie.
Astfel, oamenii veneau la părintele Ambrozie din diferite colţuri ale Rusiei şi-i puneau înainte suferinţele lor. El îi asculta fie stând jos, fie semi-întins pe patul său; pe toate le înţelegea mai bine decât cel care povestea, şi începea să arate ce înseamnă toate acestea şi cum trebuie procedat. Interlocutorul ştia că în aceste clipe stareţul a pătruns în totalitate în viaţa lui şi se îngrijea de el mai mult decât îşi purta el însuşi de grijă. Şi părea că părintele Ambrozie îşi uită fiinţa sa personală, o scutură de pe sine, renunţă la ea şi în locul acestui “eu” alungat îl aşează pe aproapele său.

La părintele Ambrozie puteai găsi răspuns lămuritor tuturor întrebărilor. Lui îi erau încredinţate atât tainele cele mai ascunse ale vieţii lăuntrice, cât şi cele privitoare la afaceri financiare, la acţiuni comerciale, şi în generalla orice intenţie din viaţă. Oamenii care nu înţelegeau nici stăreţia, nici pe părintele Ambrozie, nici pe fiii lui duhovniceşti, îndrăzneau să-l judece pe stareţ spunând: “Treaba lui trebuie să fie sufletul, şi nu diverse acţiuni. Cel care vorbeşte cu el despre astfel de lucruri, nu respectă religia”. Însă părintele Ambrozie înţelegea foarte bine că acolo unde se moare de foame, mai înainte de a vorbi de dreptate, trebuie să oferi pâine, dacă îţi este cu putinţă. El însuşi fiind un om cu o viaţă duhovnicească înaltă, care stinsese în sine toate necesităţile proprii, părintele Ambrozie merită mai mult decât oricine altul lauda lui Hristos pentru grija purtată celor nenorociţi: “Flămând am fost şi mi-aţi dat să mănânc, însetat am fost şi mi-aţi dat să beau, gol am fost şi m-aţi îmbrăcat”. Precum putea, el slujea oamenii cu comorile dragostei, înţelepciunii, înainte-vederii, daruri de care erau pline sfaturile sale.

Oamenii temători de Dumnezeu şi care căutau mântuirea, urmăreau cu atenţie fiecare gest al părintelui, ştiind că acesta va avea nenumărate consecinţe pentru viaţa lor interioară. Ei căutau ca fiecare pas al lor să fie binecuvântat de către duhovnicul căruia îşi încredinţaseră voia lor.
În urma unei astfel de binecuvântări, ei aveau conştiinţa că această faptă e bună şi folositoare, şi ca urmare a acestei convingeri faptele lor erau însufleţite de curaj, tărie şi perseverenţă, şi în general, se săvârşeau în liniştea sufletului.
Creştinismul are o arie de acţiune foarte vastă, cuprinzând toată diversitatea lucrărilor omeneşti. Prin aceasta şi este mare creştinismul şi se demonstrează izvorullui dumnezeiesc, prin faptul că e atotcuprinzător. Creştinismul, prin aria sa largă de acţiune, binecuvântează munca învăţătorului, ostaşului, medicului, savantului, judecătorului, negustorului, scriitorului, slugii, funcţionarului, meşteşugarului, avocatului, simplului muncitor, pictorului. El proclamă drept sfântă orice muncă cinstită şi învaţă cum poate fi aceasta împlinită mai bine, după cuviinţă. Acelaşi lucru îl învăţa şi părintele Ambrozie.

Dacă se apropiau de el oameni şi povesteau că familiile lor sunt în necaz şi se gândeau cum să-şi procure cele necesare, părintele Ambrozie nu spunea: “Nu e treaba mea, mă preocup doar de suflete”. El începea să ardă în totalitate de aceeaşi dorință, asculta toate propunerile, întreba, întărea sau completa ceea ce fusese hotărât, sau propune a el însuşi ceva. Şi tot ceea ce binecuvânta părintele Ambrozie nu putea să nu reuşească, pentru că lui îi erau descoperite toate. Această uriaşă compătimire, capacitatea harică de a primi amarul străin şi nevoile aproapelui explică marea importanță pe care o avea părintele Ambrozie pentru cei care îl cunosteau.

În mijlocul răcelii şi indiferenței unanime şi în general în mijlocul lipsei de interes a oamenilor pentru a vedea şi a simți mai departe de propria persoană, viața multora este grea. Simți nevoia de un om căruia ai putea să-i spui tot ceea ce-ți nelinişteşte şi-ți împovărează sufletul, căruia ai putea să-i descoperi toate gândurile şi speranțele, să-i încredințezi orice taină, pentru ca să-ți fie mai usor si să fii mai fericit. Şi e de trebuință ca acest simțămâmt să fie împărtăşit… E nevoie să ai parte în viață de o privire compătimitoare, de un cuvânt blând, e necesar să conştientizezi faptul că eşti iubit şi ți se dă crezare, simți nevoia de ceea ce se găseşte foarte rar în lume, şi anume o inimă atentă. O astfel de inimă se zbătea în părintele Ambrozie. El ştia că totul în viață are un preț şi urmări. N-a existat nici o întrebare la care el să nu fi răspuns cu sentimentul neschimbat al binelui şi compătimirii.

Înțelegerea desăvârşită a oamenilor, ştiința de a privi lucrurile din punctul de vedere al celui din fața ta, provenea din acea uriaşă dragoste pe care o purta starețul în el. În clipa în care oamenii i se adresau, el se identifica cu ei, lua asupra sa toate cele ale lor, toată povara, durerea, suferința, iar în schimbul nedumeririlor lor le dăruia cuvântul său înainte-văzător. Chiar şi între oamenii simpli, unde există iubire lucrurile se înțeleg uşor. Dragostea care îl însuflețea pe părintele Ambrozie a fost cea poruncită de Hristos. Ea se deosebeşte foarte mult de acel sentiment cunoscut în lume. În ea nu există mai puțină poezie, e la fel de mişcătoare, însă e mai cuprinzătoare, mai pură şi nețărmurită. Principala ei caracteristică este că oferă totul şi nu cere nimic în schimb. În clipa în care e nevoie de ea, e gata să facă cele mai mari jertfe de sine, iar în momentul în care suferința se va mai diminua, ea se îndepărtează în tăcere şi se duce acolo unde e o altă suferință. Apostolul a spus: “dragostea nu caută ale sale”, adică nici cele carei aparțin pe drept, de exemplu, încrederea, recunoştința. Astfel a fost şi starețul…

El îl iubea cu o dragoste nemărginită pe cel care venea la dânsul, dăruindu-i tot ceea ce putea, fără a se gândi la sine însuşi. Părea că nu-i trece nici măcar prin gând că face ceva pentru care ar putea primi recunoştință. Săvârşindu-şi treaba, îndrumându-l pe cel în nevoie, el se liniştea. Erau şi oameni care nu-i dădeau ascultare şi făceau totul după voia lor: nu ieşea bine, se întorceau din nou la stareț şi-i spuneau: “Ați spus să procedăm astfel, noi însă am făcut după voia noastră. Ce să facem acum?” Starețul n-a spus niciodată că o astfel de încredere este jignitoare, ci îi era milă de ei că a ieşit atât de rău şi le dădea un nou sfat. Putea-i să răspunzi grijii sale în cel mai nepotrivit chip şi totuşi să simți participarea lui cea mai caldă.

În lume, oamenii sunt iubiți fie pentru că sunt utili sau plăcuți, fie pentru ei înşişi. Părintele Ambrozie îi iubea pentru că sufereau, pentru că erau păcătoşi, îi iubea şi pe cei neplăcuți oamenilor, îi iubea pentru ei înşişi… O călugăriță neplăcută îl supăra mult. L-au întrebat cum de o suportă. El a răspuns cu o privire uimită: “Dacă aici, când mă străduiesc să o liniştesc îi este totuşi atât de greu, cum se va simți dacă o vor certa! Cum să nu o rabzi?”.

Dragostea părintelui Ambrozie era nedespărțită de credința sa. El credea în om cu tărie, fără ezitare, credea în chipul lui dumnezeiesc. Chiar şi acolo unde era cea mai mare deformare omenească: unde acea scânteie dumnezeiască era situată foarte departe de Dumnezeu, şi pe aceasta o cinstea părintele Ambrozie. Oricât de întinat ar fi fost cel care vorbea cu el, cuvântul starețului lucra cu putere, pentru că îi oferea păcătosului conştiința că îl priveşte de la egal la egal, că el nu este pierdut definitiv şi poate să renască. Chiar şi celor mai mari păcătoşi starețul le insufla nădejde, curaj şi încredere că şi ei pot paşi pe o noua cale. Având o astfel de atitudine față de oameni, aceştia nu-i puteau răsplăti starețului cu o dragoste asemănătoare, nu pentru că n-ar fi voit, ci din pricina nedesăvârşirii lor.

Starețului îi erau toate descoperite. Dacă observa că oamenii sunt cu totul indiferenți, se străduia să termine vorba rapid cu ei, într-un mod politicos. Asemenea oameni spuneau despre el că este “un călugăr foarte deştept”; şi în general nu a existat nici un om care să-l fi văzut şi să nu fi simțit stimă față de el. Însă uneori această neîncredere se risipea deodată şi făcea loc simțămintelor călduroase.

Aria de acțiune a starețului era foarte întinsă. Chiar şi oamenii care nu vedeau în părintele
Ambrozie ceea ce era în el, nu puteau să nu recunoască însemnătatea sa… Dacă ar fi să evaluăm acea activitate pe

care o săvârşea părintele Ambrozie, vom înțelege că până şi cele mai mari eforturi omeneşti n-ar fi fost suficiente pentru împlinirea ei. Gândul despre prezența harului se impune de la sine. E nevoie să înțelegi ce anume făcea părintele Ambrozie. De dimineață până seara veneau la el oameni cu cele mai arzătoare probleme, pe care el şi le însuşea, cu care viețuia în timpul discuției. El cuprindea cu înțelepciune miezul problemei, o lămurea şi răspundea foarte la obiect. Pe parcursul celor 10-15 minute de discuție nu se rezolva doar o simplă problemă, ci în acest timp părintele Ambrozie îl cuprindea în inima sa pe om în întregime, cu toate dorințele sale, cu toată lumea sa exterioară şi interioară. Din cuvintele şi indicațiile sale se vedea că îl iubeşte nu doar pe omul cu care discută, ci şi pe toți cei pe care-i iubea acel om, viața sa, lucrurile sale. Propunând o cale de rezolvare a problemei, părintele Ambrozie avea în vedere nu doar o oarecare acțiune singuratică. El vedea fiecare pas cu toate consecințele lui, atât pentru omul respectiv, cât şi pentru alții, pentru toate laturile vieții cu care această problemă se unea în vreun oarecare fel… Iar astfel de probleme îi erau aduse înainte spre rezolvare zilnic de câteva zeci de oameni, fără a pune la socoteală mulțimea monahilor şi cele 30-40 de scrisori, care soseau şi se expediau în fiecare zi. Cu o astfel de muncă uriaşă, care a continuat zi de zi timp de treizeci de ani, în această mreajă neterminată a celor mai încurcate probleme, a celor mai deznădăjduite situații de viață, a nu greşi niciodată, a nu spune niciodată: “Nu ştiu ce să zic, nu mă pricep”, nu putea fi doar rodul unei capacități omeneşti. Stareţul nu vorbea de la sine, ci inspirat fiind de Dumnezeu, se observa uneori că el îşi ia răspunsul de undeva din afară. Cuvântullui nu era doar cuvântul unui stareț experimentat, era un cuvânt cu putere multă, întemeiată pe apropierea de Dumnezeu, care i-a dat cunoaştere dumnezeiască.

Cineva a observat pe bună dreptate că e puțin probabil să găseşti în zilele noastre un asemenea dar al discernământului precum îl avea părintele Ambrozie. Acesta e capacitatea de a da oricărei probleme rezolvarea cuvenită, oricărei împrejurări evaluarea corectă, să-i determini cursul, însemnătatea, dezvoltarea ulterioară. Discernământul este arma neprețuită pentru rezolvarea problemelor privitoare la viața interioară şi exterioară, şi la comportament. Bazându-se pe discernământul duhovnicesc, părintele Ambrozie considera a fi pierzător pentru unii ceea ce pentru alții tot el considera a fi necesar. Darul dumnezeiesc îi oferea acea arie vastă a cunoştințelor prin care el se distingea.

Multe se istoriseau despre înainte-vederea părintelui Ambrozie. El se străduia să ascundă de oameni acest dar şi nu şi-a făcut din prezicere un obicei. Însă din sfaturile pe care le dădea, acest dar se descoperea în toată măreția sa. Înaintea stareţului lucrurile erau ca şi descoperite.
Putea să vină la el un om necunoscut şi să tacă, el însă îi cunoştea viața şi împrejurările care l-au marcat, starea sa sufletească şi de ce a venit respectivul. Din întrebările şi răspunsurile pe care le punea părintele Ambrozie, omul atent putea cunoaşte că stareţul le ştie pe toate. Uneori, din cauza caracterului vioi, această înainte-vedere se vădea, fapt care-l făcea pe stareț să se sfiască. Odată a venit la el un bărbat cu mâna bandajată şi a început să se plângă că nu o poate nicicum vindeca. În “căsuța” stareţului erau prezenți un călugăr şi câțiva mireni. N-a reuşit acesta să adauge: “Tot mă doare, mă doare foarte tare”, când stareţul l-a întrerupt: “Şi va continua să te doară, de ce ai supărat-o pe mama ta?” Însă deodată s-a sfiit şi a continuat: “Te comporți bine, eşti un fiu bun? N-ai supărat oare pe nimeni?”

Înainte-vederea stareţului se descoperea îndeosebi cu ocazia aşa numitelor binecuvântări generale. Stareţul trecea pe lângă oamenii care-i aşteptau binecuvântarea, îi privea cu atenție, iar unora le spunea câteva cuvinte. Adeseori, adresându-se tuturor, el povestea ceva ce constituia gândul ascuns al unei anume persoane prezente. Era metoda minunată a stareţului de a discuta cu fiii săi duhovniceşti lucrurile pe care ei nici măcar încă nu i le spuseseră. Părintele Ambrozie cunoştea nu doar sentimentele celor care se aflau înaintea sa, el cunoştea şi gândurile celor care veneau la dânsul pentru întâia oară. Când era înştiințat că a venit un oarecare om, stareţul ştia deja dacă respectivul a fost adus de necesitate sau a venit din curiozitate, dacă trebuie să-l primească mai repede sau să-l smerească prin aşteptare. Cel care era atent la sine observa că cu cât mai grea era povara cu care venea la stareț, cu atât mai binevoitoare era primirea, chiar şi atunci când era întuneric şi nu se vedea expresia feței celui venit.

După cum îşi tăinuia darul înainte-vederii, părintele Ambrozie îsi ascundea de asemeni şi darul vindecării. El avea obiceiul să-l trimită pe cel bolnav să se scalde în fântâna tămăduitoare din pustiul Tihon, îndepărtând în acest fel de la sine slava de tămăduitor. Doar prin acțiunea harului poate fi explicată acea putere caracteristică părintelui Ambrozie de a purta suferintele nenumărate. Oamenii veneau la el din toate părțile pentru a-i încredința lui aceste poveri şi a-şi uşura sufletele. El îi primea fără murmur, le primea poverile nu ca pe unele străine, ci ca pe ale sale proprii, le retrăia ca pe ale sale… Părintele Ambrozie era întărit mereu de o putere nevăzută, astfel încât în orice

clipă putea lua asupra sa o nouă sarcină… Stareţul îşi şoptea uneori mustrarea: “Am fost strict la începutul stăreţiei mele, iar acum am devenit slab. Oamenii sunt cuprinşi de atâta patimi, de atâtea patimi”. Şi în aceste clipe de tristeţe îşi încredința povara sa lui Dumnezeu şi primea puteri noi. Dumnezeu, care l-a aşezat în mijlocul suferinţelor omeneşti pentru a le uşura, era totdeauna împreună cu el; şi tocmai de acea părintele Ambrozie putea să-i mângâie pe cei aflaţi în suferinţe, pentru că era mijlocitor între oameni şi acea Cruce a lui Hristos, pe care în vecii vecilor au fost dezlegate suferinţele noastre, şi pe care petrece nesfârşita putere a compătimirii dumnezeieşti.

“Sunt slab”, spunea părintele despre stăreţia sa, însă aceasta nu era slăbiciune, ci îngăduinţă, întemeiată pe credinţa în menirea dumnezeiască a sufletului şi pe dragoste… El ştia că până şi sufletul care a cunoscut cele mai mari căderi nu a pierdut capacitatea de a ajunge pe culmile nevoinţei ascetice, că sunt persoane care îşi răscumpără greşelile din trecut printr-o mare pocăinţă. El ştia că există oameni care chiar dacă se prăbuşesc în adâncimea păcatului, se ridică totuşi şi se înalţă şi petrec într-o continuă luptă împotriva păcatului; şi chiar dacă sunt uneori învinşi, nu-şi pierd nădejdea şi nu cedează, purtând războiul duhovnicesc până la sfârşit. Unii ca aceştia merită mai mult decât oamenii obişnuiţi, care nu sunt nici buni şi nici răi, despre care este spus: “Nu eşti nici rece, nici fierbinte şi de aceea te voi vărsa din gura Mea”.

Pentru a înţelege mai bine de ce era atât de scump stareţul în ochii fiilor săi duhovniceşti, trebuie să descriem şi alte laturi ale fiinţei lui. Smerenia părintelui era atât de mare, încât îi făcea pe alţii să uite despre acea mare apariţie pe care o reprezenta părintele Ambrozie. Despre oamenii care îi făcuseră mult rău, stareţul vorbea cu cea mai sinceră compătimire şi, bineînţeles, nu credea că prin aceasta face o mare faptă. Nici lipsa de încredere, nici jignirile nu puteau înăbuşi în el dragostea fierbinte şi grija pentru fiecare om. Atunci când altcineva chiar şi fără voie s-ar fi tulburat, el glumea. Odată, în prezenţa poporului, o oarecare femeie simplă, o ţigancă cred, i-a strigat: “Părinte, părinte, nu-mi ghiciţi şi mie!” Părintele Ambrozie i-a răspuns: “Şi cărţile le-ai adus?” “Nu, n-am cărţi”. “Ei, cum vrei să-ţi ghicesc fără cărţi?”

Milostivirea lui nu avea margini. El însuşi respecta şi îi sfătuia şi pe ceilalţi să respecte următoarea regulă: pe nimeni şi niciodată să nu refuzi; şi pe nimeni nu l-a refuzat. Prin mâinile sale au trecut o mulţime de bani, jertfiţi de fiii săi duhovniceşti, şi aceşti bani se împrăştiau cu o rapiditate uimitoare. Cu aceşti bani s-a construit şi s-a întreţinut Mânăstirea Samordino cu obştea sa mai mare dc cinci sute de monahii, precum şi spitalele mari ale mânăstirii. Din acesti bani, zeci, sute şi mii erau daţi sub formă de cadou, împrumut fără restituire şi pur şi simplu ajutor tuturor celor care cereau, iar adeseori şi celor care nu cereau, însă care aveau nevoie.

Adeseori aveau loc discuţii. Părintele stătea întins pe pat şi căuta bani, iar cel care cerea insista să i se dea chiar în acel moment. Părintele îl chema la el pe ucenicul care-l ajuta: “Ia vezi, cred că ne-a mai rămas pe undeva o rublă, caut-o…” “Dacă n-aţi fi poruncit să o dau ieri, ar fi rămas, acum însă sigur că nu mai sunt bani. Împărţiţi totul, iar muncitorii cer salariu, cu ce-i vom plătiT’. Pentru a-l linişti pe ajutorul său din chilie, Părinlele clătina din cap, căindu-se. Rubla era căutată de undeva, iar în scurt timp pe numele ieromonahului Ambrozie venea un aviz de la poşta din Kozelsk… erau plătiţi muncitorii, şi de la aceeaşi poştă veneau ajutoare către toţi cei aflaţi în nevoinţă. Una dintre ultimele jertfe ale părintelui a constat într-o mare sumă de bani dată celor care sufereau de foame.

Părintele Ambrozie avea în sânge lucrarea creatoare. Îi învaţa adeseori pe oameni să facă un oarecare lucru, iar atunci când veneau la el pentru binecuvântare în acest sens oameni cinstiţi, el începea cu caldura să discute şi să-şi propună sfaturile. Iubea oamenii vioi, ageri la minte, care respectau cuvintele “tu însuţi să nu greşeşti”, şi le dădea binecuvântare, iar cu aceasta aprindea credinţa în reuşita celor mai curajoase încercări. Stareţul era şi foarte inventiv, în sensul că stia cum să procedeze spre a depăşi dificultăţile ivite, iar înarmat cu darul înainte-vederii, distrugea toate piedicile ce păreau de netrecut: Atunci când oamenii i se adresau cuprinşi de deznădejde, implorându-l să-i înveţe cum să procedeze, el nu spunea: “Nu ştiu ce să vă spun, nu cunosc”, ci 1e arăta cum şi ce trebuie făcut. E un prilej de smerenie să-ţi ammteşti ce minte luminată avea stareţul şi ce lucruri ştia să inventeze pentru fiii săi duhovniceşti începând de la cele mai dificile şi până la obiecte de uz casnic. Ne rămâne cu totul neînţeles cum dobândea părintele Ambrozie acele cunoştinţe adânci din toate domeniile de activitate umană, de care dispunea; nu era nici o problemă la care părintele Ambrozie n-ar fi putut da un răspuns temeinic.

Ziua stareţului începea la ora 4-5 dimineaţa. La această oră el îi chema pe ucenicii săi de chilie, şi se citea pravila de dimineaţă. Ea continua mai bine de două ore. Apoi, ucenicii de chilie ai stareţului plecau şi părintele rămânea singur. Cât timp folosea pentru somn nu se cunoaşte, însă, din exemplele altor asceţi, se poate presupune că din cele

patru ore care-i mai rămâneau, majoritatea timpului şi-o dedica rugăciunii. Probabil că în orele de dimineață pe care le petrecea singur, el se pregătea pentru marea sa slujire din ziua care începea şi căuta la Dumnezeu putere. Aceasta se vădeşte din următorul exemplu.

O. dată Stareţul le-a stabilit încă de cu seară unor soţi, care aveau o problemă importantă, să vină la el la o oră când părintele încă nu începea primirea vizitatorilor. Ei au intrat. Părintele Ambrozie stătea pe pat, îmbrăcat în haine albe, având în mână şiragul de mătănii. Faţa îi era transfigurată. O sclipire nepământeană îl acoperea, şi totul în chilie era plin de o oarecare bucurie de sărbătoare. Cei care au venit au fost foarte emoţionaţi, fiind cuprinşi de o bucurie de nespus. Nu puteau spune nici un cuvânt şi au stat mult timp, nemişcaţi şi contemplând chipul părintelui Ambrozie. Împrejur era linişte şi părintele tăcea. Ei s-au apropiat pentru binecuvântare, el i-a însemnat în tăcere cu semnul Sfintei Cruci; au privit încă o dată această privelişte, pentru a o păstra pentru totdeauna în inima lor; cu aceeaşi faţă transfigurată, părintele Ambrozie a rămas adâncit în contemplare. Soţii au ieşit cuprinşi de evlavie, fără să deranjeze prin vreun cuvânt această sfinţenie.

De la ora nouă au început vizitele. Părintele locuia la schit, într-o căsuţă mică, construită lângă curte, astfel încât din colţul exterior puteau intra şi femeile. De la Optina până la schit se întindea o cărare largă, de aproximativ 150 de stânjeni lungime, înconjurată de pini înalţi… La Optina, omul fără să vrea se priveşte pe sine însuşi şi se smereşte, îşi aminteşte fărădelegile sale şi se cutremură. Neînsemnate ţi se par a fi toate grijile lumeşti, şi vrei atât de mult să le uiţi şi să te îndepărtezi cât mai departe de toate acestea…. Iar pinii înalţi se ridică la mare înălţime şi stau încremeniţi în contemplarea cerului şi tainelor lui. Şi dacă e să priveşti spre spaţiul fără sfârşit de unde asupra întregii lumi se revarsă raze de viaţă făcătoare, vei înţelege unde să mergi, spre ce să aspiri. Între aceşti copaci e aşezat schitul de la Optina. El este aşezat într-o livadă foarte mare; la mijloc e o biserică de lemn, mai degrabă un lăcaş de rugăciune. Pe alocuri cresc pini, întreg schitul fiind presărat în cea mai mare parte de meri; printre copaci sunt construite căsuţe simple; vara, locul e plin de flori frumos mirositoare. …Aici se adunau oamenii cărora părintele le era de neînlocuit.

De la ora nouă veneau călugării, unii mulţumindu-se cu binecuvântarea generală, alţii având nevoie de o discuţie aparte. După ei, câte unul, veneau mirenii, unii loviţi de o suferinţă sufletească, alţii cu păcate mari, unul cu nenorocirea sa, altul cu o nedumerire, unii cuprinşi de bucurie, alţii de durere. Toţi erau întâmpinaţi cu acecaşi mare dragoste şi purtare de grijă. Primirea se prelungea până la prânz. În jurul orei 14, părintelui i se aducea o oarecare mâncare densă, el lua câteva linguri; apoi mai încerca cu furculiţa un alt fel de mâncare. Aceasta însemna că părintele a luat prânzul.

După masă rămâne a singur pentru vreo oră şi jumătate, însă probabil că nu dormea, pentru că nu observa dacă împrejur era gălăgie, îl deranjau doar discuţiile. Apoi se citea Vecernia, şi reîncepeau vizitele ce durau până seara în jurul orei 23 se săvârşea lunga pravilă de seară, şi nu mai devreme de miezul nopţii stareţul rămânea singur.

Părintele Ambrozie nu iubea să se roage când era privit. Ucenicul de chilie şi care citea pravila trebuia să stea într-o cameră alăturată. Odată un călugăr din schit s-a decis să se apropie de părintele în acest timp. Se citea Canonul de rugăciune către Născătoarea de Dumnezeu. Ochii părintelui Ambrozie erau aţintiţi spre cer, faţa îi strălucea de bucurie; o strălucire atât de intensă se odihnea peste el, încât călugărul n-a putut s-o suporte. Singura dată când părintele evita poporul era în ajunul zilei când se împărtăşea şi în ziua respectivă.

Între orele închinate vizitatorilor, găsea timp pentru citirea scristlrilor şi aşternerea în scris a răspunsurilor. În fiecare zi veneau treizeci-patruzeci de scrisori. Părintele lua teancul cu scrisori în mână şi fără să le deschidă le sorta, stabilind care sunt urgente, care dintre ele pot să mai aştepte; sau alteori scrisorile erau aşezate pe duşumea înaintea sa şi el arăta cu un băţ care să i se dea. Să scrie răspunsurile singur nu putea. El le dicta. Aceste scrisori smerite ale “mult păcătosului ieromonah Ambrozie” purtau mângâiere dumnezeiască în multe părţi ale lumii, manifestând din depărtare aceeaşi înţelepciune, aceeaşi înainte-vedere…

Părintele Ambrozie suferea de mult timp din cauza picioarelor bolnave. Uneori, pentru vreo zece minute, el ieşea din chilia sa şi, aplecându-se, sprijinindu-se în cârja sa, umbla pe alee. Cea mai mare parte a zilei însă o petrecea stând semi-întins în pat. Arareori, vara, mergea pentru vreo două zile în adâncuI pădurii, la vreo şapte vers te de Optina, unde era situată o casă mare, însă oamenii îl găseau şi acolo. La o astfel de casă, cu numele de Rudnovo, mergea părintele şi de la Şamordino. Astfel se nevoia marele stareţ, şi Domnul trimitea semne despre dreptul Său.

Părintele Ambrozie a ieşit odată vara la popor pentru binecuvântarea generală şi deodată în mulțime s-a auzit un strigăt înfiorător: "El, el!" Când l-a văzut pe bărbatul care striga, părintele l-a cunoscut, însă nu mai putea face nimic. Acest om îşi căutase mult timp rostul, deja nu mai ştia ce să facă, şi a fost cuprins de deznădejde. Într-o noapte, în timpul somnului, el a văzut un pelerin cu părul cărunt, îmbrăcat în haine monahale, cu o cârjă, cu capul acoperit: doar că nu era acoperit cu praf, toate hainele îi erau curate. Pelerinul i-a spus cu o voce blândă: "Mergi la pustiul Optina, acolo viețuieşte un stareț hlând, el te va ajuta!" Omul a plecat şi atunci când l-a văzut pentru prima dată pe părintele Ambrozie, l-a recunoscut în persoana sa pe acel pelerin.

Atingând o măsură atât de înaltă a harului, părintele Ambrozie rămânea acelaşi om smerit, simplu, binevoitor. Avea dezvoltată la maxim acea aptitudine numită tact şi dădea fiecăruia ceea ce căuta şi ce avea nevoie. Părintele atrăgea în mod special prin siguranța că te va apăra si nu va lăsa să fii supărat. În pofida înainte-vederii sale, se înfricoşa să-l demaşte pe cineva înaintea oamenilor şi cu aceeaşi bunăvoință îi primea pe un om drept şi pe un groaznic păcătos. De aceea, fiilor duhovniceşti ai părintelui nu li se putea naşte niciodată îndoiala: "Cum să mă înfățişez înaintea lui, după ce am procedat în acest fel?", îndoială pierzătoare, care te îndepărtează atât de mult de pocăință! Nu prin înfricoșare, ci cu dragoste ştia părintele să-i călăuzească pc oameni spre îndreptare şi ştia să inspire credința că nu-i totul pierdut şi se poate "să-l birui pe vrăjmaş".

Atunci când oamenii care-l cunoşteau pe părintele intrau la el cu suferințele şi greutățile lor, deodată totul devenea uşor şi liniştit. Totul se clarifica şi devenea nespus de luminos, pentru că în prezența luminii este imposibil să existe întuneric. Și părintele poseda… adevărata ştiință de a înțelege viața, începuturile şi scopul ei, ştiința de a discerne orice întâmplare apărută şi de a-i atribui un preț. Într-un cuvânt, darul discernământului era marea sa comoară.

Starețul avea o statură mijlocie, era foarte evlavios, purta un caftan negru călduros din vată, şi o căciulă-preoțească neagră, călduroasă. Se sprijinea în cârje, asta în cazul în care se ridica din pat, pe care stătea totdeauna semi-culcat, chiar şi în timpul vizitelor. În tinerețe avea o față frumoasă şi, precum se vede din portretele sale, foarte gânditoare. Cu cât înainta însă în vârstă, fața îi devenea mai blândă şi mai plină de bucurie în prezența oamenilor. Părintele nu poate fi imaginat fără zâmbetul său prin care totul devenea deodată vesel, călduros şi bun fără privirea sa plină de grijă, din care înțelegeai că în curând îți va spune ceva foarte bun… Din cauza firii sale pline de voioşie, expresia feței părintelui se schimba necontenit. El privea pe cel dinaintea sa cu blândețe, uneori râdea însuflețit împreună cu el, cu un râs tânăr, alteori îl compătimea cu veselie. Dacă era mulțumit înclina încet capul, dacă istorisea ceva trist, se adâncea pentru o clipă în cugetare; atunci când starețul voia să îi spună cum să procedeze, începea să dea energic din cap, îl privea atent şi cu înțelepciune şi îi explica detaliat, privindu-l dacă înțelege, cum să îşi aranjeze treburile. În tot timpul discuției, ochii negri ai părintelui priveau cu atenție la cel dinaintea sa. Simțeai că aceşti ochi văd totul, tot ce ai făcut, ce este bine sau rău şi te bucura faptul că în tine nu rămâne pentru dânsul nici o taină. Părintele vorbea încet, iar în ultimele luni adeseori grăia în şoaptă. Pentru a ne închipui măcar puțin nevoința părintelui Ambrozie, trebuie înțeles ce efort în semna pentru el să vorbească mai bine de 12 ore pe zi, când din cauza oboselii limba refuza să acționeze, vocea trecea în şoaptă, iar cuvintele ieşeau cu greutate, abia spuse. Nu puteai privi liniştit atunci când vedeai cum starețu1, extrem de extenuat, cu capul căzut pe perne şi limba ce abia se mai mişca, se străduia să se ridice şi să discute în amănunt lucrurile care îi frământau pe cei care veneau la el. În general, oricât de ocupat ar fi fost părintele, dacă venea cineva la el cu o oarecare treabă importantă, puteai fi sigur că nu-şi va economisi timpul şi, până când treaba nu se va rezolva, cel venit nu va simți că trebuie să plece.

Nimic nu se poate compara cu acea bucurie pe care o simțeau copii părintelui Ambrozie atunci când îl întâlneau după o despărțire îndelungată. Erau clipe care nu pot fi descrise, ci trebuie să le retrăieşti. După zilele petrecute cu părintele, oamenii se întorceau în lume întăriți şi iluminați, iar ceea ce e mai important, totul devenea clar şi simplu. În lumina dreptății lui Hristos, în care trăia şi în care propovăduia părintele Amhrozie, nu mai există îndoieli şi viața toată e clară, toate vicleniile dispar şi dispar de la sine. "Viețuieşte mai simplu, viețuieşte mai simplu", adică viețuieşte cu Dumnezeu, era unul dintre sfaturile îndrăgite ale starețului. După discuțiile de la Optina, lumea apărea în toată goliciunea ei, acea lume unde opiniile sunt atât de limilate, unde inimile sunt atât de împietrite, unde sunt atât de multe cuvinte şi atât de puține fapte… şi pretutindeni e minciună şi deşertăciune, acea lume unde multă vorbire este numită înțelepciune şi unde părintele Ambrozie a trecut neobservat, în sfârşit, acea lume pentru care ți-e frică şi ți-e milă. Şi în această viață tristă, în acest torent întunecat în care se adâncesc oamenii fără dragoste şi credință, între desfigurări jalnice, apărea în amintire în luminoyitatea sfințeniei chipul părintelui Ambrozie. Spre acest chip îți duceai toate simțămintele, voiai să-l vezi şi să te odihneşti.

Începe ultima perioadă din viața starețului. În vara anului 1890, el s-a mutat la Şamordino. Toamna, părintele a intenționat de câteva ori să se întoarcă, însă de fiecare dată puterile i se sfârşeau. Probabil că aceasta na voia lui Dumnezeu, ca părintele să-şi dea ultima suflare în brațele "copilului" său drag, Şamordino. Spre sfârşitul iernii anului 1891, părintele Ambrozie a slăbit foarte mult, însă primăvara puterile parcă i s-au întors. Toamna târziu, situația s-a înrăutățit iarăşi. Vizitatorii vedeau cum uneori starețul stătea extenuat de oboseală, capul îi cădea fără putere înapoi, limba abia mai putea să pronunțe răspunsul şi îndrumarea; abia auzită, şoapta neclară ieşea din piept, iar el se tot jertfea, nerefuzând pe nimeni. În acest timp, starețul spunea cuvinte oarecum ciudate, care aveau să se adeverească mai apoi, după ce starețul a murit, cuvinte prin care îşi prezicea împrejurările morții sale. De mai mult timp, arhiereul de la Kaluga îi cerea starețului să se întoarcă la Optina. Ce putea să-i răspundă starețul, în afară de ceea ce le spunea şi altora, şi anume că a rămas la Şamordino din cauza voii aparte a lui Dumnezeu. Când îi spuneau că pot să-l ducă la Optina cu de-a sila, el spunea: "Ştiu că nu voi ajunge la Optina; dacă mă vor duce de aici, voi muri pe drum"

Toată vara a fost aşteptată la Şamordino venirea arhiereului.
- Cum să-l întâmpinăm pe VIădica? îl întrebau maicile pe stareț.
- Nu noi pe el, ci el ne va întâmpina, răspundea starețul.
- Ce să-i cântăm VIădicăi?
- Îi vom cânta Aliluia, răspundea starețul.
- Pările, despre multe vă va întreba VIădica.
- Vom vorbi cu el încet, nimeni nu va auzi.
Atunci când unul dintre monahii apropiați starețului a declarat că vlădica va sosi în curând, starețul, care-l primea totdeauna pe arhiereu în chilie, a spus de această dată: "Ei bine, mergi la biserică şi pregăteşte-mi locul unde voi sta".

De la 21 septembrie, starețul a rămas fără puteri; a apărut o slăbiciune extremă, manifestată prin pierderea auzului şi vederii, precum şi o durere intensă în zona urechilor, feței, capului şi în tot trupul. Apoi, câteva zile i-a fost mai bine, însă surzenia continua, şi întrebările i se scriau pe o foaie mare de hârtie, iar el răspundea glăsuind. În data de 6 octombrie, situația s-a înrăutățit. În fiecare clipă putea veni sfârşitul. Starețului i s-a slujit Sfântul Maslu, iar la 9 octombrie a fost împărtăşit de ucenicul şi urmaşul său, părintele Iosif. În acea zi, a venit să-şi ia rămas bun de la stareț şi egumenul de la Optina, părintele Isaac. Văzând starea starețului, el a început să plângă. Părintele, văzându-l, a ridicat mâna şi şi-a scos fesul.
Părintele spunea adeseori: "Iată, toată viața mea am fost în mijlocul poporului, astfel voi şi muri". Aşa s-a şi întâmplat.

În dimineața de joi, 10 octombrie, puterile l-au părăsit. Stătea întins fără răsuflare. Buzele nu i se mai mişcau. Părintele Iosif a plecat la schitul de la Optina, pentru a aduce hainele pregătite de către stareț pentru înmormântarea sa, între acestea fiind şi cămaşa părintelui Macarie, pe care părintele Ambrozie făcuse propria inscripție: "după moartea mea să mă îmbrăcați neapărat cu ea". La ora unsprezece s-a citit canonul Macii Domnului la ieşirea sufletului. Când au citit rugăciunea la ieşirea sufletului, starețul a început să-şi dea duhul. A oftat puternic de două ori, apoi a ridicat mâna dreaptă, a aşezat-o pentru însemnarea cu semnul Sfintei Cruci, a dus-o până la frunte, apoi la piept, la umărul drept şi, ducându-o până la cel stâng, a lovit cu putere umărul; iar atunci respirația a încetat. Apoi a mai respirat (oftat) pentru ultima dată. Era exact ora unsprezece şi jumătate zma.

Mult timp toți cei dimprejur au stat înlemniți. Chipul starețului era strălucitor şi liniştit, fiind iluminat de un zâmbet nepământesc. Chiar în clipa adormirii starețului, episcopul Vitalie a ieşit din Kaluga spre a merge la Şamordino şi a fost adânc uimit, primind în drum ştirea despre sfârşitul starețului. Durerea de la Şomordino nu poate fi descrisă în cuvinte. Maicile nu se îndepărtau de trupul învățătorului lor. La rugămințile lor fierbinți, când starețul stătea deja În sicriu, a fost cusut un acoperământ mare, care a acoperit fața celui adormit. Fața îi era minunată, luminoasă, cu expresia salutului, după despărțirea îndelungată de dragii lui copii. Din cauza arderii lumânărilor şi înghesuielii, pe fața luminoasă a starețului se puteau vedea chiar şi stropii de sudoare, ca şi când ar fi fost viu. În data de Il, sicriul a fost dus din clădirea în care adormise starețul, la biserică. Între Optina şi Şamordino s-a iscat o controversă cu privire la locul unde urma să fie înmormântat starețul. Disputa a fost rezolvată de Sfântul Sinod, care a indicat Optina ca loc de înmormântare.

De pretutindeni s-au adunat persoane din toate păturile sociale. În total la Şamordino s-au adunat până la opt mii de persoane. Panihidele erau slujite la dorința poporului zi şi noapte. Poporul aducea baticuri, bucăti de pânză, rugând să fie atinse de trupul starețului, şi ie primea înapoi ca pe nişte sfințenii. La data de 13 octombrie a venit Prea Sfințitul şi s-a îndreptat direct în biserică, unde în acest timp se cânta Ajiluia, Aliluia, Aliluia, fapt despre care vorbea starețul: "Îi vom cânta VIădicăi: Aliluia". ' După Liturghie, săvârşită de către arhiereu şi cuvântările de înmormântare, a început slujba festivă: Maicile şi-au luat rămas bun până spre ora trei.

La 14 octombrie a avut loc mutarea trupului la Optina. Timpul nu a fost prielnic. Vântul rece de toamnă îi străpungea pe călători, iar ploaia neîncetată a transformat pământul într-o mocirlă. Pe tot parcursul drumului, sicriul, condus de mii de persoane, a fost dus pe mâini.
Adeseori se opreau pentru oficierea Litiei, însă spre sfârşit, când a început să plouă foarte tare, Litiile erau oficiate fără oprire, din mers. În satele întâlnite în drum, însoțiți de dangătele clopotelor, preoții înveşmântați ieşeau din biserici cu heruvimi şi icoane, sătenii se închinau înaintea sicriului şi se alăturau procesiunii. S-a observat că, în pofida ploii şi a vântului puternic, lumânările care înconjurau sicriul starețului nu s-au stins pe tot parcursul drumului.

Când procesiunea s-a apropiat de Optina, începuse deja să se întunece. În întâmpinarea sicriului a ieşit tot clerul oraşului Kozelisk, împreună cu locuitorii. Asemănător unui nor negru plutea spre mânăstire procesiunea. Mult deasupra capului se vedea sicriul, de parcă ar fi plutit în aer. Părea ca şi cum ar fi fost mutarea moaştelor. Ce sentiment haric i-a cuprins pe toți! Când procesiunea a păşit pe podul amenajat peste Jizdra special pentru această ocazie, au văzut, cum însingurat de toți, fără să vadă noroiul, fără să simtă vântul şi ploaia, într-o îmbrăcăminte simplă, cu un nedescris sentiment de durere mută în fiecare mişcare, mergea în întâmpinarea Cuviosului actualul stareț, ieroschiinonahul Iosif, care s-a aflat mai bine de treizeci de ani nedespărțit de cel adormit.

La 15 octombrie a fost săvârşită înmormântarea Staretul a fost aşezat lângă învățătoru1 său, părintele Macarie. În ultimii ani, părintele Ambrozie îi comandase pictorului o icoană a Maicii Domnului, pe care a numit-o "Sporitoarea pâinii" şi care o reprezintă pe Maica Domnului pe mori, binecuvântând snopii pe câmpul secerat. El a stabilit sărbătoarea acestei icoane la 15 octombrie, şi aceasta era ziua înmormântării sale.

Iată încă un eveniment minunat. La. începutul bolii care i-a precedat moartea, pănntele Ambrozie i-a poruncit unei monahii să citească cartea lui Iov. În această carte este spus, printre altele, că de mirosul urât al rănilor acestui drept a fugit chiar şi soția lui. Prin acest exemplu, starețul parcă prezicea că şi cu el după moartea sa se va întâmpina acelaşi lucru. Într-adevăr, la început de la trup se simțea un miros foarte urât. Cu mult timp înainte, starețul îi spusese despre aceasta pe față ucenicului său, părintelui Iosif, iar la întrebarea de ce se întâmplă aceasta, a răspuns: "Pentru că în timpul vieții am primit multă cinste nemeritată". Însă cu cât trecea timpul, cu atât mai puțin se simțea acest miros urât, iar în ultima zi de la trupul celui adormit în Domnul s-a revărsat un miros plăcut. Dragostea starețului năzuieşte şi acum să-i ajute pe oameni, precum a făcut-o în toate zilele vieții sale pământeşti.

B. Minunile

Despre înaintevederea starețului, după povestirile monahilor

Momentele clarviziunii starețului Ambrozie au fost nenumărate, foarte des şi uimitoare. Vom face cunoştință cu câteva dintre ele. Cele pomenite mai jos sunt luate din „Biografia celui adormit în Domnul, a starețului optinean, ieroschimonahului Ambrozie", în două părți, anul 1900.
Prea Sfințitul Episcop Macarie din **Kaluga** a binevoit să ne comunice despre sine următorul lucru: Pe când era preot de mir şi profesor la institutul din Orlov la domnişoarele nobililor, i s-a întâmplat ca împreună cu părintele rector al seminarului duhovnicesc din Orlov, arhimandritul H., să meargă la schitul Optina la **starețul Ambrozie**. După ce a discutat cu oaspeții, la plecare, starețul le-a dat amândurora câte o cărticică cu un conținut unic; anume – despre călugărie. „Eu, ca preot, relata episcopul, m-am gândit atunci la ce îmi va folosi o asemenea carte?". Şi starețul, ca şi cum şi-ar fi dat seama, a spus: „A, nu că v-ar trebui, apoi a adăugat: Dar aşa şi va fi". După o perioadă a rămas văduv şi cum se ştie deja, fostul preot şi profesor a intrat în monahism.
Fostul ieromonah al schitului Optina, **Ilarion**, a povestit: „Trăind în lume, mergeam în fiecare an la **schitul Optina**, unde se afla în rândul fraților şi fratele meu, ierodiaconul Pafnutie. În fiecare din aceste vizite eu îmi doream mult să merg la batiuşka Ambrozie şi să primesc de la el binecuvântare. Odată starețul mi-a vorbit: „E timpul să vii la noi".

Eu i-am răspuns: „Mă țin legăturile, batiuşka, sunt însurat".
Starețul a spus: „Încă nu s-a copt!". Chiar în acel an a murit mama mea, iar peste doi ani am intrat la Optina. Astfel s-a împlinit invitația starețului „e timpul să vii la noi". Împreună cu mine a intrat şi soția mea şi a trăit aproape 13 ani la grajdul vitelor mănăstirii. A murit în anul 1882, după ce a primit schima".
Trăia în schit un cunoscător al rânduielii, **ieromonahul Palladie**. Odată a slujit în biserica schitului în ziua de duminică Sfânta Liturghie şi se simțea sănătos. Însă chiar în acea zi batiuşka l-a trimis la el pe ucenicul din chilie şi i-a poruncit imediat să fie îmbrăcat în schimă. Părintele Palladie a fost foarte mirat de acest lucru şi i-a spus ucenicului că e sănătos. Batiuşka l-a trimis la el pe ucenicul său şi a doua şi a treia oară cu aceeaşi propunere, însă acela a refuzat să o primească. A venit ziua de luni. De dimineață, batiuşka l-a trimis pentru a patra şi ultima oară pe ucenicul său la părintele Palladie din nou cu acea propunere. Însă înainte de a se pregăti pentru primirea schimei, acesta a făcut congestie cerebrală. Deşi îi paralizase limba, rămăsese totuşi conştient. Au izbutit să-l îmbrace în schimă şi să-l împărtăşească cu Sfintele lui Hristos Taine. În seara aceleiaşi zile a murit.
După moartea fratelui meu eu, cu binecuvântarea părintelui Ambrozie, m-am dus acasă şi am adus cu mine doi orfani – un nepot de 10 ani şi o nepoată de 7 ani. Pe băiat l-au instalat în atelierul mănăstirii, iar pe fată a dus-o la orfelinatul mănăstirii din Şamordino. După un an şi jumătate am primit vestea că fata s-a îmbolnăvit grav. Am mers la stareț şi i-am mărturisit mâhnirea mea. Starețul le-a întrebat despre aceasta pe surorile care veniseră chiar în acea zi din Şamordino, însă ele au spus că fata e mai bine şi că nu există nici un fel de pericol.
Astfel am plecat de la batiuşka. Însă după aceea am aflat de la ceilalți că în acea zi, după plecarea fraților, cam pe la ora 11 seara starețul s-a dus direct la icoană şi a început să cânte: „Cu sfinții odihneşte". Chiar în acele momente nepoata mea murea în orfelinatul din Şamordino.

Alte înaintevederi ale starețului Ambrozie, povestite de mireni

Doamna Şişkova scrie: „În gubernia Tambov, o rudă a părintelui Ambrozie s-a căsătorit cu preotul mănăstirii de maici Troekurovski, la 20 de verste de moşia noastră. După numirea ca preot a soțului ei în această mănăstire, tânăra a mers la batiuşka să-i ceară blagoslovenie să se stabilească acolo, deoarece până atunci trăise într-o locuință incomodă, închiriată. Batiuşka nu i-a dat binecuvântare pentru acest lucru şi i-a zis: „Mai aşteaptă zece ani, iar atunci – ce va da Dumnezeu". Soția preotului a aşteptat cu nerăbdare apropierea celui de-al zecelea an. Se plictisise să trăiască în casă străină şi nu o singură dată le-a spus călugărițelor: „Ceva se va întâmpla în anul acesta, căci doar este al zecelea an, nu cumva să se întâmple ceva cu noi, să nu moară soțul meu". El fusese bolnav. Dar iată că s-a apropiat sfârşitul celui de-al zecelea an şi, pe neaşteptate, s-a îmbolnăvit soția preotului; a făcut febră, iar după trei zile a murit. Preotul, văduv fiind, a trebuit să părăsească mănăstirea de maici".
Din Petersburg au venit la stareț două surori. Cea mică era gata de măritat, cu o fire veselă; cea mare era liniştită, gânditoare, tăcută. Una i-a cerut binecuvântare pentru căsătorie iar cealaltă pentru mănăstire. Starețul, celei de măritat, i-a dat metanii, iar celei mari i-a spus: „Ce mănăstire? Tu te vei mărita – însă nu acasă – iată unde va fi" şi i-a denumit o gubernie, unde ele nu mai fuseseră niciodată. Amândouă s-au întors în capitală. Cea mică a aflat că tânărul ei a trădat-o. Acest lucru a produs în ea o schimbare puternică, deoarece dragostea ei fusese adâncă. Ea a înțeles zădărnicia lucrurilor cu care se ocupa înainte; şi-a îndreptat gândurile către Dumnezeu, şi în scurt timp, a intrat la mănăstire.
Între timp, cea mare a primit o scrisoare dintr-o gubernie îndepărtată de la o mătuşă aproape uitată, o femeie cucernică, ce trăia în vecinătatea unei mănăstiri de maici. Ea a chemat-o ca să se deprindă cu viața monahală. Însă s-a întâmplat altceva. Locuind cu mătuşa, nepoata a făcut cunoştință cu un bărbat nu prea tânăr, care semăna foarte mult cu ea la caracter şi s-a căsătorit cu el.

Neascultarea față de stareț şi urmările ei

Un țăran tânăr din ținutul Tihonova, care este lângă Kaluga (60 de verste de Optina) a hotărât să se însoare, deoarece mama lui bătrână slăbise şi alte femei în casă nu erau. În sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului a mers la stareț, însă acesta l-a sfătuit să aştepte până la Tăierea Împrejur, iar mama lui a fost foarte nemulțumită de sfatul starețului. La Tăierea Împrejur a venit iar şi batiuşka i-a vorbit: „Mai aşteaptă până la Bobotează şi atunci vom mai vedea". Bătrâna s-a tulburat foarte mult. S-a dus de la ea şi puțina linişte pe care o avea. La Bobotează tânărul a revenit la stareț şi i-a mărturisit că nu mai poate să îndure ocările mamei. Însă batiuşka i-a răspuns: „Mă tem că nu mă vei asculta, însă sfatul meu acesta este: nicicum nu trebuie să te însori, mai aşteaptă". Tânărul a plecat şi s-a însurat, iar peste două luni tinerii căsătoriți au murit.
Iată o povestire despre un locuitor din oraşul Kozelsk, Kapiton. Acesta avea un singur fiu – un tânăr matur, iscusit şi

frumos. Tatăl a hotărât să-l trimită în lume şi l-a dus la stareţ ca să obţină binecuvântare de la el pentru ce şi-a propus. Amândoi stăteau în hol şi lângă ei mai erau câţiva monahi. Kapiton, primind împreună cu fiul său blagoslovenie, i-a explicat părintelui că vrea să-şi trimită băiatul în lume. Stareţul a fost de acord cu această intenţie şi l-a sfătuit să-şi îndrepte fiul spre Kursk. **Kapiton** a început să-l contrazică pe stareţ şi a zis: „În **Kursk** nu avem cunoştinţe, dar binecuvântaţi-ne, batiuşka, să meargă la Moscova". Stareţul a răspuns cu un ton glumeţ: „**Moscova** loveşte cu piciorul şi izbeşte cu scândurile, mai bine să meargă la Kursk". Însă Kapiton nu l-a ascultat pe stareţ şi l-a dus pe fiul său la Moscova, unde în scurt timp i-a găsit un post bun. În acea perioadă proprietarul a construit o clădire unde să stea numai tânărul pe care l-a angajat la el. Brusc au început să cadă de sus câteva scânduri, care i-au zdrobit ambele picioare. Numaidecât a fost înştiinţat tatăl lui, printr-o telegramă. Cu lacrimi amare a venit el la stareţ să-i mărturisească necazul, însă pentru această amărăciune nu mai exista ajutor. Pe fiul bolnav l-au adus de la Moscova şi a zăcut mult. Deşi rănile s-au închis, el a rămas pentru toată viaţa olog, nemaifiind apt pentru nici un fel de muncă.

Vindecarea fiului profesoarei, bolnav de febră tifoidă şi izbăvirea minunată de la dezastru

Doamna M. P., profesoară la Moscova, avea pentru stareţ un mare respect. Unicul ei fiu era aproape de moarte din cauza febrei tifoide. Despărţindu-se de el, s-a dus la Optina şi l-a înduplecat pe părintele Ambrozie să se roage pentru fiul ei. „Ne vom ruga împreună" i-a spus stareţul şi amândoi au început să se roage în genunchi. După câteva zile mama s-a întors la fiul ei, care a întâmpinat-o pe picioare. Chiar în acele momente în care stareţul se ruga pentru el, s-a produs o schimbare şi s-a însănătoşit repede.
Tot această doamnă, împreună cu fiul ei, deja vindecat, au mers în vara anului 1881 la Optina şi au stat acolo mai mult decât şi-au propus. Soţul ei, care se afla în guberniile de sud, s-a îngrijorat cu privire la cei doi şi, în cele din urmă, i-a spus într-o telegramă ziua în care va veni după ei la gară cu caii. M. P. a mers să-şi ia rămas bun de la batiuşka.
Părintele Ambrozie, care nu opreşte niciodată pe nimeni fără motiv întemeiat, i-a mărturisit că nu îi dă binecuvântare să plece. Ea a început să-i demonstreze că nu poate să stea mai mult la Optina, iar el i-a răspuns: „Eu nu binecuvântez să pleci astăzi. Mâine e sărbătoare; rămâi până după liturghie şi atunci mai vedem". Ea s-a întors în arhondaric unde o aştepta fiul ei, care a fost foarte nemulţumit de hotărârea părintelui. Nu mai aveau nici un motiv să rămână, însă mama lui l-a ascultat pe stareţ. În ziua următoare, batiuşka le-a spus: „Acum mergeţi cu Dumnezeu". În Kursk au aflat că s-a întâmplat un dezastru în Kukuevsk cu trenul care a plecat în ajun şi cu care au vrut şi ei să plece.

Un alt caz de vindecare

Uneori **stareţul Ambrozie**, fugind de slava lumească, după exemplul înaintaşului său, stareţul Lev, se comporta ca şi cum ar fi fost scrântit. Dacă îi prezicea cuiva ceva vorbea pe un ton glumeţ, aşa cum am menţionat mai sus, încât ascultătorii începeau să râdă; dacă vroia să dea ajutorul în boală cuiva, lovea locul bolnav cu mâna sau uneori cu toiagul şi boala trecea.
De exemplu a venit la stareţ un călugăr cu o cumplită durere de dinţi. Trecând pe lângă el, stareţul l-a lovit cu toată puterea pumnului peste dinţi şi vesel l-a întrebat: „E bine?". „E bine, batiuşka, a răspuns călugărul în râsul tuturor – dar încă mă doare foarte mult". Însă, când a ieşit de la stareţ a simţit că durerea a trecut şi nici după aceea nu a mai revenit.

Apariţia în vis şi vindecarea călugăriţei bolnave

O călugăriţă din mănăstirea de maici din **Kaşirsk**, gubernia Tul, Ilariona Ponomareva, a comunicat despre ea în scris următorul lucru: „Fiind grav bolnavă, cu două zile înainte de Sf. Nicolae (6 decembrie, anul 1888), m-am întristat şi am plâns pentru că în ziua de sărbătoare, din cauza bolii, urma să stau în chilie, fără să am posibilitatea să merg în biserica lui Dumnezeu.
Atât de puternice erau durerile, încât la ora 10 seara m-am aşezat în pat şi am adormit. Şi iată ce am văzut în vis: părintele Ambrozie s-a apropiat de mine şi mi-a vorbit: „Ce te necăjeşte mai înainte de vreme?". Apoi m-a lovit aşa de tare peste urechea dreaptă, încât mi-a izbucnit sângele din ea. Şi a adăugat: „Pleacă în biserică, nătângo, la praznic!". Când m-am trezit am văzut că perna pe care am dormit şi capotul în care eram îmbrăcată erau murdare de sânge. Însă chiar în acel moment m-am simţit complet sănătoasă – şi nu mi-au rămas urme după boală.

Apariția după moarte şi vindecarea

Fragment din scrisoarea nepublicată către Liudmila Osipovna Raevskaia, care a trăit în mănăstirea Şamordino, din 23 februarie, anul 1898:
„Ieri a sosit V. şi a povestit că o doamnă, rudă a lui Z., i-a scris din Moscova că soțul ei e foarte bolnav. Doctorii au refuzat să-l trateze şi el era pe moarte. Într-o noapte, acesta l-a văzut lângă el, pe pat, pe stareț, care s-a rugat şi i-a vorbit: „Fă rugăciunile Sf. Ambrozie din Mediolan“ şi-a dispărut. Bolnavul i-a spus acest lucru soției şi ei au făcut rugăciunile. El s-a împărtăşit şi de atunci a început să se îndrepte. S-a ridicat chiar şi din pat şi nimănui nu i-a vorbit despre această apariție a starețului. Când a început să se simtă bine, i-a apărut din nou starețul! Bolnavul îl cunoştea deja şi starețul i-a spus: „Acum eşti pe deplin sănătos, de ce te ascunzi şi nu vorbeşti despre vindecarea ta? Trebuie să vorbeşti! Iar starețul din fața ta este Ambrozie de la Optina“ şi a dispărut. Când V. mi-a povestit, eu l-am invidiat, însă în suflet am simțit o aşa bucurie, încât nu pot să o descriu. Părintele nostru drag nu m-a lăsat.

C. Învățăturile

A trăi înseamnă să nu fii mâhnit, să nu judeci pe nimeni, să nu superi pe nimeni şi cu toți să fii respectuos.
Pentru mireni, rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint, iar pentru călugări – iubirea de sine. Tristețea vine din îngâmfare şi de la diavol. Vine din îngâmfare când nu ni se face voia, când ceilalți nu vorbesc despre noi aşa cum am vrea şi, de asemenea, vine din râvna de a depune eforturi peste puterile noastre. Omul e ca un gândac: când e cald ziua şi e soare el zboară, se mândreşte şi bâzâie: „Toate pădurile şi luncile sunt ale mele! Toate luncile sunt ale mele, toate pădurile sunt ale mele!“. Iar când soarele dispare, când vine frigul şi bate vântul, gândacul îşi pierde îndrăzneala, se lipeşte de o frunzuliță şi zice: „Nu mă împinge jos!“.
Neliniştea sufletească este simptomul mândriei ascunse şi demonstrează lipsa de experiență şi de pricepere a omului.
Dacă cineva este neputincios cu trupul, dar a făcut multe păcate, acela să pornească pe drumul smereniei.
Înțelepciunea duhovnicească se câştigă prin smerenie, frică de Dumnezeu, menținerea conştiinței curate şi a răbdării în necazuri.
Casa sufletului este răbdarea, hrana sufletului este smerenia. Când în casă nu se găseşte hrană, atunci sufletul iese afară, adică din răbdare. Pe vechii creştini, vrăjmaşul îi ispitea prin chinuri, iar pe cei de azi – prin boli şi gânduri.
Fiți dar înțelepți ca şerpii (Matei 10,16). Şarpele, când trebuie să-şi schimbe vechea piele cu cea nouă, caută un loc îngust şi ferit de ochii lumii, care i se pare potrivit şi astfel îşi lasă pielea dinainte. Aşa şi omul, care doreşte să-şi scoată şubrezeala (omul vechi) trebuie să meargă pe calea îngustă a împlinirii poruncilor evangheliei.
Domnul, în **Grădina Ghetsimani**, a plâns pentru că ştia că nu mulți se vor folosi de suferințele Lui de pe cruce, ci mulți prin rea voință se abat de la mântuire. Dacă cineva nădăjduieşte să ajungă acolo unde e **Sfânta Treime**, acela să se străduiască să nu piardă din vedere pe Hristos întrupat. Cei care ating despătimirea vor fi acolo unde e Sf. Treime, iar cei care obțin iertarea păcatelor se învrednicesc să locuiască înlăuntrul grădinii raiului şi contemplă chipul lui Hristos.

Din scrisorile cuviosului Ambrozie

„În general ştii, cum ai citit şi tu însuți în cărțile sfinților părinți, că vrăjmaşul la nimic nu stă împotrivă, aşa cum stă împotriva rugăciunii lui Iisus. De aceea, dacă ai început să faci rugăciunea lui Iisus, nu o lăsa, ci continuă, nădăjduind la mila şi ajutorul lui Dumnezeu.
Dumnezeu şi Împărăteasa Cerului au putere să ne ferească de relele şi necazurile pe care le aduc vrăjmaşii sufletului“.
„Făcând rugăciunea cu buzele, nimeni nu intră în necaz, dar făcând rugăciunea minții şi a inimii fără îndrumare devine primejdios. O astfel de rugăciune are nevoie de îndrumări, de linişte, tăcere şi de încurajare smerită în fiecare întâmplare neplăcută. De aceea sunt lipsiți de primejdie toți cei care fac rugăciunea cu gura pentru că suntem săraci în răbdare, smerenie şi blândețe“.
„Nu au existat exemple în rândul celor care au zis cu gura rugăciunea ca vreunul să fi căzut în cursa vrăjmaşului. Dar cei care au făcut rugăciunea minții şi a inimii incorect au căzut destul de des în cursa vrăjmaşului.
De aceea, mai înainte de toate, trebuie să se facă cu tărie rugăciunea verbală, apoi cea mintală, cu smerenie şi pe urmă cel căruia i se cuvine şi îi dă Dumnezeu binecuvântare, poate trece la rugăciunea inimii, după sfatul Sfinților Părinți şi urmărind experiența înaintaşilor“.
„Te plângi că bârfele te împiedică să exersezi rugăciunea lui Iisus. Ce să faci? Ducând viață de obşte, nu se poate să

scapi pe deplin de vorbe şi griji. De asemenea, mai scrii că rugăciunea verbală nu poţi să o faci întotdeauna cu putere, însă de rugăciunea minţii te temi să te apuci, ca să nu cazi în cursă. **Sf. Grigorie Sinaitul** în „Iubirea binelui“, în al 7-lea şi ultimul capitol despre cursa vrăjmaşului, scrie aşa: „Noi nu trebuie să ne temem; sau să oftăm, ci să-L chemăm pe Dumnezeu. Dacă unii s-au abătut, scrântindu-se la cap, atunci să ştii că au suferit de îngâmfare şi mândrie. Căci în ascultare, prin rugăminţi şi smerită înţelepciune, cel care îl caută pe Dumnezeu, niciodată nu e lăsat în voia răului de harul lui Hristos, care vrea să-l mântuiască pe tot omul. Dacă totuşi se întâmplă să vină ispita şi aceasta este spre încercare şi încununare şi este însoţită de ajutorul grabnic al lui Dumnezeu, care a îngăduit-o, el ştie cu ce scop. Căci cine trăieşte drept şi se poartă respectuos cu toţi, lepădându-se de plăcerile lumeşti şi de îngâmfare, acela, chiar dacă s-ar ridica împotriva lui ispite nenumărate sau un întreg regiment de diavoli nu poate fi vătămat după cum spun şi Sfinţii Părinţi.
Cei care acţionează având încredere prea mare în sine şi nefăcând ascultare, sunt supuşi relelor“.
„Îmi scrii că faci rugăciunea lui Iisus cu gura şi cu mintea, însă despre rugăciunea inimii nici măcar nu ai idee. Rugăciunii inimii îi trebuie nu povăţuitor. Totuşi cine face de la început corect rugăciunea verbală îşi închide mintea în cuvintele rugăciunii: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul (sau păcătoasa)“. Dar apoi începe să facă corect şi rugăciunea minţii cu smerenie, având mintea atentă. În acele momente, şi fără îndrumător, la unii, rugăciunea minţii se transformă singură în rugăciunea inimii“.
„Trei virtuţi se cuvine să le avem negreşit: înfrânarea, tăcerea şi mustrarea de sine, adică smerenia“.

Despre Taina Maslului

„În neputinţele mele, printre picături, ca de obicei, nădăjduiesc să vă răspund la scrisoarea dumneavoastră. Mă rugaţi să fac rugăciuni pentru mama dumneavoastră suferindă şi pentru fiul ei bolnav, care este principalul sprijin al familiei şi împreună cu aceasta să îi alin în necazul lor. Deşi sunt nevrednic şi păcătos, totuşi nu pot să refuz să fac acestea pentru că porunca apostolului spune: vă rugaţi unul pentru altul ca să vă vindecaţi“ (Iacov 5, 16). Spre mângâierea lor propun sfatul **Sfântului Apostol Iacov**, care ne vorbeşte: „Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoţii Bisericii şi să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Şi rugăciunea credinţei va mântui pe cel bolnav şi Domnul îl va ridica şi de va fi făcut păcate se vor ierta lui (Iacov 5, 14–15). Nu se ştie de ce în Rusia s-a înrădăcinat concepţia că la **Taina Maslului** trebuie să alergăm numai atunci când omul nu are speranţe că va mai trăi. Dimpotrivă, în Grecia şi oamenii sănătoşi primesc taina ungerii, după obiceiul de acolo, făcând aceasta deşi nu li se apropie moartea. Cuvintele apostolului zise mai sus ne arată contrariul concepţiei false înrădăcinate în Rusia, deoarece în ele se spune destul de clar: „rugăciunea credinţei va mântui pe cel bolnav şi Domnul îl va ridica; şi de va fi făcut păcate, se vor ierta lui“. Puterea Tainei Maslului constă în faptul că prin ea se iartă în special păcatele uitate datorită neputinţelor omeneşti, iar prin iertarea păcatelor se dăruieşte sănătate trupului şi voia lui Dumnezeu va fi peste acesta. Să ne rugăm lui Dumnezeu ca El să vindece mai înainte sufletele noastre şi împreună cu aceasta să ne dăruiască şi sănătatea necesară trupului, după cum va rândui voia Lui cea sfântă“.

Smerenia

„Din scrisorile tale se vede că te-ai dăruit neîncrederii într-atât, încât spui că nimeni nu poate să te convingă. Aceasta nu e bine. Spui că nu trebuie ca cineva să te facă să-ţi schimbi convingerea. Aceasta înseamnă că eşti foarte încrezătoare în neputinţa de a greşi şi convingerilor tale şi a concluziilor pe care le tragi. Dar aceasta este o trăsătură rea, este simptomul mândriei.
Întotdeauna ai cerut ca Dumnezeu să-ţi dăruiască smerenie. Însă nu Dumnezeu dă acest dar. Dumnezeu este gata să-l ajute pe om să dobândească smerenia şi binele în toate, însă trebuie ca şi omul să se îngrijească de acest lucru. Sfinţii Părinţi spun: „Dai sânge şi primeşti duh“. Aceasta înseamnă: osteneşte-te până la vărsarea sângelui – şi vei dobândi darul duhovnicesc. Tu cauţi şi ceri daruri duhovniceşti, însă îţi pare rău de vărsarea sângelui; ţie îţi place ca nimeni să nu te sâcâie sau să te neliniştească. Dar printr-o viaţă liniştită cum se poate să obţii smerenie? **Smerenia** constă în faptul că omul se vede pe sine cel mai rău dintre toţi – nu numai dintre oameni, ci şi dintre animalele necuvântătoare şi chiar dintre duhurile rele. Când oamenii se tulbură, iar tu vezi că nu rabzi şi te mânii pe ei, atunci să te consideri, cu siguranţă, cea mai rea. Sau, de exemplu, când îi judeci şi îi bănuieşti pe ceilalţi, din nou să te consideri, vrând-nevrând, cea mai rea. Dacă vei plânge pentru răutatea ta şi te vei mustra pentru nedreptate şi dacă te vei căi sincer înaintea lui Dumnezeu şi a părintelui duhovnicesc, atunci vei fi deja pe calea smereniei. Acum ni se pare că e rău ceea ce e dureros, tulburător şi neplăcut. Este adevărat, însă este folositor pentru suflet. Îţi spun, de asemenea, ni se pare că sunt nefolositoare pentru suflet. Dar toate acestea ţi se întâmplă pentru că nu înţelegi viaţa duhovnicească.

Totuşi Dumnezeu a numit drumul spre **Împărăția Cerească** o cale îngustă. Dar dacă nu te-ar tulbura nimeni şi ai rămâne în starea de linişte, atunci cum ai putea să-ți cunoşti răutatea? Cum ai putea să-ți vezi lipsurile? Nu ai putea nicicum să te vezi rea, ci imediat ai începe să te consideri îndreptățită şi s-ar putea să ajungi să-ți pierzi mințile. Au fost multe exemple asemănătoare chiar în ochii noştri. Te întristezi pentru că, după cum ai observat, toți caută să te umilească. Dacă vor cu tot dinadinsul să te înjosească înseamnă, că vor să te smerească, dar şi tu însăți să-i ceri lui Dumnezeu smerenie. De ce să te mai superi pe oameni după aceea? Tu te plângi de nedreptatea oamenilor, care te înconjoară cu privire la atitudinea lor față de tine. Dacă vrei să reuşeşti să împărăteşti cu Domnul Hristos, atunci uită-te la El şi vezi cum a procedat față de duşmanii care L-au înconjurat: **Iuda**, **Ana**, **Caiafa**, cărturarii şi fariseii, toți cei care I-au pregătit moartea. Se pare că El nu S-a plâns de nimeni, nici de faptul că vrăjmaşii s-au purtat cu nedreptate față de El. Însă în toate chinurile cumplite la care a fost supus de duşmanii Lui, El a văzut Voința Unică a Tatălui Său Ceresc pe care s-a hotărât să o îndeplinească şi a împlinit-o până la ultima Lui suflare, nețînând cont de faptul că instrumentele cu care a fost împlinită voia Tatălui Său au fost oamenii cei mai nelegiuiți. El a văzut că acționează în grabă şi în neştiință şi de aceea nu i-a urât, ci S-a rugat pentru ei: „Tată, iartă-i căci nu ştiu ce fac".
Nu analiza faptele oamenilor, nu judeca şi nu spune: „De ce e aşa, pentru ce e aceasta?". Mai bine spune în sinea ta: „Dar ce treabă am eu cu ei? Nu eu trebuie să răspund pentru ei la Înfricoşătoarea Judecată a lui Dumnezeu". Îndepărtează-ți fiecare gând de la judecarea faptelor oamenilor şi roagă-te cu sârguință lui Dumnezeu, ca El singur să te ajute în acest lucru. Deoarece fără ajutorul lui Dumnezeu, noi nu putem să facem nimic bun, după cum Însuşi Domnul spune: „Fără Mine nu puteți să faceți nimic". Păzeşte-te de neîncredere ca de foc, pentru că vrăjmaşul aşa îi prinde pe oameni în plasa lui şi se străduieşte să prezinte totul în chip denaturat: ce e alb în negru şi ce e negru în alb, aşa cum a procedat cu protopărinții Adam şi Eva în Rai".

Căutarea drumului liniştit în viață

Marea greşeală din partea noastră este că nu vrem să ne supunem voii Atotbunului Dumnezeu care ne arată după împrejurări drumul folositor pentru suflet. Toți căutăm un drum liniştit, care există numai în visele noastre, iar nu în realitate pe pământ. Nu tuturor, ci doar câtorva le e dat să se liniştească atunci când se cântă: „Cu sfinții odihneşte". Viețuirea omului pe pământ înseamnă mâhnire, muncă, boli, nevoințe, tristețe, nedumerire, strâmtorare, pierderea cuiva sau a altuia, necazuri, tulburări, revolta patimilor, lupta cu ele, epuizare sau biruință, deznădejde şi altele asemănătoare cu acestea. Nu degeaba a spus proorocul David: „Nu există pace în oasele mele de la fața păcatelor mele". Iar dreptul Iov cerea ajutor: „Să nu fie ispită omului viața aceasta". Noi toți gândim aşa; nu se poate oare să se aranjeze totul în linişte şi pe linişte. Şi deseori gândim: dacă n-ar exista asemenea neajunsuri şi dacă n-ar fi asemenea împrejurări şi dacă n-ar fi omul potrivnic, atunci poate că ar fi şi pentru mine mai comod şi mai liniştit traiul. Însă uităm că aceste neajunsuri deseori provin dinlăuntrul nostru, ca şi gândurile rele. De unde locuiesc patimile, (de acolo) provin toate neajunsurile noastre, neînțelegerile, neplăcerile şi haosul. Însă dacă toate acestea îi mântuiesc pe cei păcătoşi la Parousie atunci să ne ridicăm să ne pocăim, să ne smerim şi să fim supuşi.

Cum să-L imităm pe Dumnezeu

Sfântul Apostol Pavel, în **Epistola către Efeseni**, scrie: „Fiți, dar, următori ai lui Dumnezeu, ca nişte fii iubiți (Efes. 5, 10).
Adevărații creştini pot să-L imite pe Dumnezeu prin împlinirea în special a următoarelor trei porunci evanghelice:
1. Domnul vorbeşte în Evanghelie: „Fiți milostivi, precum şi Tatăl vostru cel Ceresc milostiv este (Luca 6, 36), că El face să răsară soarele peste cei răi şi peste cei buni şi trimite ploaie peste cei drepți şi peste cei nedrepți" (Matei 5, 45).
Această poruncă, în primul rând, arată că omul trebuie să fie milos față de aproapele şi să facă milostenie fără să îi deosebească pe cei vrednici de cei nevrednici. În al doilea rând trebuie ca noi să fim îngăduitori cu aproapele şi să îi iertăm toate defectele, insultele şi supărările.
2. **Sf. Apostol Petru** scrie: „Ca fii ascultători, nu vă potriviți poftelor de mai înainte, din vremea neştiinței voastre, ci după Sfântul care v-a chemat pe voi, fiți şi voi înşivă sfinți în toată petrecerea vieții, că scris este: „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt sfânt" (1 Petru 1, 14–16). Această poruncă arată că omul trebuie să-şi păstreze nevinovăția şi curățenia trupească şi sufletească nu numai în ceea ce priveşte patima desfrâului, ci şi cu privire la alte patimi deoarece şi invidia şi ura şi pomenirea răului provoacă necurăția sufletului.
3. Se spune în **Evanghelia după Matei**: „Fiți, dar, voi desăvârşiți precum Tatăl vostru cel ceresc desăvârşit este (Matei 5, 48).
Desăvârşirea creştină, după cuvintele **Sf. Isaac Sirul**, constă în adâncimea smereniei: fariseul, cum a şi mărturisit

singur despre el, nu era supus nici unui viciu, ca acela care, ridicându-se, se mustra şi se umilea chinuindu-se. În comparaţie cu vameşul nu numai că a pierdut totul, dar a fost şi pedepsit de Dumnezeu.
Pentru acest motiv, Domnul spune: „Aşa şi voi când veţi face toate cele poruncite vouă, să ziceţi: suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem“ (Luca 17, 10).
Dacă cineva dintre creştini nu ar fi tare şi ferm în împlinirea obligaţiilor lui de creştin, această împlinire şi faptele sufleteşti, după cuvântul Sfinţilor Părinţi, se aseamănă numai cu mica cristelniţă sau cu focul cel mai mic, iar poruncile lui Dumnezeu se aseamănă cu marea cea mare, după cum spune **Sf. Prooroc David**: „porunca Ta este fără de sfârşit“ (Ps. 118, 96).
Faţă de această vastitate, vrând nevrând s-au smerit şi cei mai mari sfinţi, numindu-se pământ şi cenuşă şi s-au considerat mai răi decât orice făptură. Sau, aşa cum s-a exprimat cel mai înţelept dintre apostoli, Sfântul Pavel: „Uitând cele ce sunt în urma mea şi tinzând către cele dinainte, alerg la ţintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Iisus Hristos. Aşadar, câţi suntem desăvârşiţi aceasta să gândim“ (Filip. 3, 14–15).

Necazurile nu ne ucid, ci ne mântuiesc dacă le îndurăm cu răbdare şi cu nădejde în Dumnezeu

Am primit scrisoarea ta despre necazuri. Îmi scrii că eşti gata să arunci totul şi să fugi undeva. Ai răbdare, înainte să aştepţi să vină sfârşitul, căci s-ar putea să nu fie aşa cum ai plănuit. În zadar gândeşti că oamenii se prăpădesc din cauza nenorocirilor. Dimpotrivă, vedem în **Sfânta Scriptură** că necazurile îi apropie pe oameni de mântuire dacă aceştia nu sunt nehotărâţi şi nu deznădăjduiesc, ci se înarmează cu răbdare, smerenie şi credinţă în voia lui Dumnezeu. Tu aşteaptă încă să vezi cum se va sfârşi lucrul. Roagă-te cu sârguinţă Împărătesei Cerului, Sfântului Nicolae, Sfântului Ioan Războinicul şi Sfântului Mucenic Foca. Rugăciunile lor puternice te apără de atacurile agresive.
Rabdă cât trebuie şi ţine minte cuvântul apostolului: „Necazul aduce răbdarea, răbdarea – iscusinţă, iscusinţa – nădejdea, iar nădejdea nu te va face de ruşine“.

Învăţătură prin proverbe

„Aud că ţi-ai dori să primeşti de la mine ceva în stil omenesc, iar textele Sfintei Scripturi le ştii.
Dacă Fiul lui Dumnezeu nu a vorbit nimic de la Sine, ci a împlinit doar poruncile Tatălui, ce poate să-ţi spună de la el un om păcătos şi bolnav cu trupul şi sufletul?
Ai răbdare şi ascultă (pentru dorinţa ta). Isidor de Carp a trăit în Columna, dar cine nu păcătuieşte în necazuri.
Dacă ar fi în stare de beţie şi nu ar simţi gerul, atunci înseamnă că este un stejar matur.
Laptele searbăd, ca omul nătâng, e puţin folositor. Altfel sunt crema de lapte şi smântâna şi în special untul bun făcut din ele, curat şi bine păstrat.
Ce nu bagi în seamă, plăteşti cu buzunarul.
Cine se resemnează, după aceea are satisfacţii.
Fuga lui Adam a fost la început de lumină. Adam a făcut o greşeală şi după aceea a trebuit să rabde mult; aşa se întâmplă cu toţi cei care fac greşeli.
Cuvântul nu e ca vrabia – zboară, dar nu îl prinzi. Foarte des, din cauza cuvintelor nesocotite, se întâmplă mai multe necazuri decât din cauza faptelor. De aceea este numit omul cuvântător, ca să pronunţe cuvintele gândite şi chibzuite. Iată că ţi-am spus o grămadă de cuvinte omeneşti. Nu ştiu dacă vei alege din ele ceva inteligent pentru tine şi util pentru fapte“.

Ispita este folositoare

Ispita e un lucru bun şi foarte folositor. Pe cei care se află în ispită, apostolul îi laudă zicând: Fiind în ispită, cel ce rătăceşte se pierde, iar cel ce suferă se întăreşte. În concluzie, adaugă: de ei nu e vrednică toată lumea.
Dacă ei nu au fugit de ispite în necazuri, pentru folosul lor sufletesc, atunci noi, neputincioşii, nicidecum nu trebuie să renunţăm şi să fugim de ispitele folositoare pentru suflet.
Îmi mai scrii că, uneori, din cauza luptei cu gândurile defăimătoare, nu poţi să te uiţi la icoană. Ca gândurile să te chinuie mai puţin, poţi să te uiţi din când în când numai la icoană, însă trebuie să ştii că icoanele sunt doar pentru ochii exteriori şi de aceea stând la rugăciune, trebuie să ne amintim că stăm înaintea lui Dumnezeu. Nu trebuie să ne închipuim icoana în minte în nici un caz.

D. Acatistul Cuviosului Ambrozie de la Optina (10 octombrie)

Rugaciunile incepatoare, apoi:

Condacul 1

Drept ales al lui Dumnezeu si facator de minuni, Mare staret Ambrozie, lauda Optinei si indrumatorul minunat al intregii Rusii, laudand viata ta plina de nevointe, iti aducem cinstita cantare de lauda. Tu insa, ca unul care indrazneala catre Domnul ai capatat, roaga-te pentru noi toti, fiii tai duhovnicesti, care cu umilinta te chemam: Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Icosul 1

Viata ingereasca urmand, ai lepadat toate frumusetile trecatoare ale lumii acesteia si pasii ti i-ai indreptat spre invatatorul duhovnicesc si inainte-vazatorul staret Ilarion, ca sa te calauzeasca pe calea adevaratei vietuiri si sa te binecuvanteze pentru nevointele mantuirii. El insa, vazand inainte cu duhul viitoarea ta viata placuta lui Dumnezeu, te-a trimis la Sihastria Optina, si acolo ai gasit tie liman bun. Vazand aceasta purtare de grija a lui Dumnezeu pentru tine, iti cantam:

Bucura-te, vlastar de Dumnezeu ales al evlaviei parintilor tai;
Bucura-te, ca din copilaria ta pe Domnul l-ai iubit;
Bucura-te, ca spre intelepciunea cartii din tinerete ravna ai avut;
Bucura-te, ca invatatura Sfintilor Parinti ai cunoscut;
Bucura-te, renuntare la bunurile grabnic pieritoare ale lumii acesteia;
Bucura-te, iubire cu dor necontenit a comorilor nestricacioase;
Bucura-te, cautare a voii lui Dumnezeu spre mantuire;
Bucura-te, ca binecuvantare pentru calea monahala ai primit;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei

Condacul 2

Vazand inima ta plina de buna dorire, Hristos ti-a oranduit spre mantuire o cale stramta si plina de spini. Si pe patul de moarte al bolii fiind, i-ai fagaduit Domnului, de te va vindeca, sa te inchini cu totul Lui, prin monahicestile nevointe. Atunci te-ai ridicat din mila lui Dumnezeu de pe patul patimirii, si L-ai slavit pe data pe Preabunul Dumnezeu, Doctorul sufletelor si al trupurilor, cantand Lui: Aliluia!

Icosul 2

Intelepciunea Dumnezeiestilor Scripturi dobandind, cugetai cu frica de Dumnezeu cum iti va orandui El calea mantuirii tale si cum vei merge pe calea grea si plina de suferinta a nevointei monahale. Noi insa, de gandul tau bun minunandu-ne, iti cantam:

Bucura-te, nadejde pusa intreaga in Pronia lui Dumnezeu;
Bucura-te, cautare doar a voii Lui celei bune;
Bucura-te, pregatire de a indura orice incercare pentru mantuirea sufletului;
Bucura-te, urmare a indemnului constiintei;
Bucura-te, urare a desfatarii lumesti;
Bucura-te, nealipire de bogatiile pamantesti;
Bucura-te, ca rob a lui Dumnezeu te-ai facut;
Bucura-te, dorire de a-I bineplacea Lui mai presus de toate;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 3

Intarit in credinta de puterea dragostei, ai nazuit sa dobandesti viata Evanghelica dupa pilda Preacuviosilor parinti ai Biserici vechi. Si cand ti-a dat Dumnezeu priceperea vietuirii bineplacute Lui, cu umilinta ai cantat: Aliluia!

Icosul 3

Avand credinta puternica in purtarea de grija a lui Dumnezeu pentru mantuirea omului, ai cazut la Cinstita icoana a Prea Curatei Nascatoare de Dumnezeu "Tambovskaia", care iti era binecuvantare parinteasca, si ai rugat-o cu smerenie pe Stapana, sa-ti indrepte calea. Noi insa, vazand nadejdea ta neclatinata in mila imparatesei Cerului, cu veselie iti cantam:

Bucura-te, fiu credincios si preaiubit al Maicii Domnului;
Bucura-te, cunoscator al sfantului ei acoperamant;
Bucura-te, bun pastrator al binecuvantarii parintesti prin icoana ei;
Bucura-te, cinstitor evlavios al Mijlocitoarei;
Bucura-te, inaltare de rugaciuni cu lacrimi catre dansa in vremea noptii;
Bucura-te, primire de la ea a ajutorului ceresc nerusinat;
Bucura-te, dobandire in inima a mangaierii sale preadulci;
Bucura-te, aflare a umilintei aducatoare de liniste;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 4

Manat de furtuna patimilor ai venit la Manastirea Cuviosului Serghie de Radonej, pentru ca Marele Facator de minuni al intregii Rusii si invatatorul ostenelilor monahale sa-ti intareasca inima pentru nevointele monahicesti care vor urma. Si ai primit ajutor minunat de la racla cu cinstitele sale moaste, pentru care umilindu-se inima ta, cu bucurie ai strigat: Aliluia!

Icosul 4

Auzind despre viata minunata si evlavia inteleptilor intru Dumnezeu Parinti si Stareti de la Sihastria Optina, lumea si toate cele din ea in taina le-ai parasit, si ai venit degrab in manastire cu inima smerita, ca sa te mantuiesti si bineplacut lui Dumnezeu sa fii. Iar noi, vazand ravna sufletului tau, cantare de lauda iti aducem:

Bucura-te, lepadare a bunurilor pieritoare ale acestei lumi;
Bucura-te, cunostinta a dulcetii bisericesti;
Bucura-te, salasluire in lacasul cel Sfant;
Bucura-te, deplina incredintare de sine lui Dumnezeu;
Bucura-te, implinire osardnica a poruncilor lui Dumnezeu;
Bucura-te, gustare din roadele dulci ale invataturii lui Hristos;
Bucura-te, urmator al nevointelor Sfintilor Parinti;
Bucura-te, aparator neadormit al curatiei sufletesti;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 5

Sihastria data de Dumnezeu primindu-te ca in bratele-i Parintesti, te-ai asezat intr-insa cu traiul. Acolo ti-ai purtat primele osteneli ale ascultarii in chilia marelui Staret iluminat de Dumnezeu, Leon, si spre duhovniceasca nevointa de el ai fost indrumat. Iar noi vazand dulceata renuntarii la voia ta, strigam lui Dumnezeu: Aliluia!

Icosul 5

Vazand sporirea ta in nevointele monahicesti, Parintii pustiei in hainele schimei mari te-au imbracat. Si te-a invrednicit incepatorul nevointelor Hristos sa te impartasesti de harul cinului ingeresc, pentru care iti cantam:

Bucura-te, iubire de Dumnezeu din toata inima;
Bucura-te, slujire a Lui din tot sufletul;
Bucura-te, cel prin multe osteneli intarit in credinta;
Bucura-te, inarmare cu nadejde in ajutorul de Sus;
Bucura-te, iubire a comorii Evangheliei;
Bucura-te, potir al Duhului Sfant;
Bucura-te, ostas neinfricat al nevointelor monahicesti;
Bucura-te, viata in asemanare cu a ingerilor lui Dumnezeu;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 6

Propovaduitor al credintei ortodoxe si al adevaratei vieti intru Hristos Iisus te-ai aratat, risipind invataturile potrivnice Evangheliei si Bisericii. Si pe multi de pe calea ratacirii la Hristos datatorul de Viata intorcandu-i, cantai cu multumire: Aliluia!

Icosul 6

Stralucind in pamantul Rusiei ca un mare luminator, cu razele adevarului pe toti care la tine veneau ii luminai. Oamenii impovarati de multe pacate si suferinte ca pe un intelept indrumator al dumnezeiestii evlavii te-au cunoscut si parinte bun ai fost celor neputinciosi, suferinzi si necajiti. Pentru aceasta iti cantam:

Bucura-te, luminator al Rusiei ortodoxe;
Bucura-te, oglinda a iubirii dumnezeiesti;
Bucura-te, stalp al credintei apostolice;
Bucura-te, piatra a nadejdii vietii vesnice;
Bucura-te, indrumator insuflat de Dumnezeu in toate incercarile;
Bucura-te, propovaduitor al pocaintei;
Bucura-te, doctor al neputintelor trupesti;
Bucura-te, tamaduitor al bolilor sufletesti;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 7

Vrand lui Hristos sa-I urmezi, i-ai fost Lui credincios intru toate, drept care jugul Sau asupra ta ai luat. Si de la El invatand blandetea si smerenia, ai dobandit liniste sufletului tau, neincetat strigand: Aliluia!

Icosul 7

Noua si minunata stea a sfinteniei te-ai aratat pe cerul Bisericii, si pe scara duhovniceasca la desavarsirea cea dupa ingereasca asemanare urcandu-te, ti-ai imprastiat razele dragostei tale pe fata intregului pamant rusesc. Asa ai atras la tine pe nobili si pe tarani, pe inteleptii veacului acestuia si pe cei mai putin intelepti, care-ti striga:

Bucura-te, cetate aflata in varful muntelui;
Bucura-te, luminator care risipesti intunericul necunostintei;
Bucura-te, tamaduitor a toata neputinta;
Bucura-te, izbavitor din toate nenorocirile si ispitirile vrajmasilor;
Bucura-te, mangaietor al celor intristati;
Bucura-te, izvor duhovnicesc al celor insetati;
Bucura-te, vaditorul vicleniei acestui veac;
Bucura-te, intoarcere a multor rataciti la calea adevarului;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 8

Ca un strain si calator in aceasta lume te-ai aratat, cautand cetatea cereasca. Greutatile si neputintele celor care veneau la tine le-ai purtat, si asa ai implinit poruncile lui Hristos, cu multumire cantand: Aliluia!

Icosul 8

Plin de dragoste dumnezeiasca, crucea mult-patimitoare a bolilor trupesti intreaga ta viata ai purtat-o, in rabdare dobandindu-ti sufletul tau, dupa cuvintele Evangheliei lui Hristos. Si pe noi toti ne-ai invatat a purta fara murmur crucea vietii, pentru care iti cantam:

Bucura-te, calauzitor al celor ce cauta mantuirea;
Bucura-te, chip al adevaratei ascultari;
Bucura-te, radare a neputintelor grele pana la sfarsit;
Bucura-te, invatator al rabdarii pentru cei mult intristati si bolnavi ce veneau la tine;
Bucura-te, bun iconom al turmei tale;
Bucura-te, hranitor al celor ce flamanzesc dupa viata vesnica;
Bucura-te, aparator al celor necajiti;
Bucura-te, inteleptitor al celor potrivnici voii lui Dumnezeu;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 9

Toate bolile si neputintele trupesti le-ai incercat, rastignindu-ti patimile si placerile trupului, iar prin rugaciune neincetata asupririle si ispitirile duhurilor viclene le-ai alungat. Prin aceasta pe toti ii invatai sa se ridice impotriva uneltirilor diavolesti, cu credinta strigand: Aliluia!

Icosul 9

Mrejele falsilor intelepti, care n-au cunoscut puterea credintei ortodoxe, prin cuvantul lui Dumnezeu si viata ta curata le-ai rupt. Si cu adevarat ca un luminos stalp al evlaviei si pastrator al traditiei Parintilor ai stralucit, ostenindu-te a tipari scrierile Parintilor intr-un limbaj usor de inteles. Pentru aceasta, minunandu-ne de roadele nevointelor tale, iti cantam:

Bucura-te, piatra neclintita a credintei adevarate;
Bucura-te, viata intemeiata pe piatra credintei;
Bucura-te, insuflator al duhului evlaviei;
Bucura-te, semanator al virtutilor crestine;
Bucura-te, lucrator harnic al nevointelor staretiei;
Bucura-te, luminator duhovnicesc al multor calugari;
Bucura-te, calauzire a lor la limanul mantuirii;
Bucura-te, minunata aducere a multor pacatosi la pocainta;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 10

Ajutandu-i sa se mantuiasca pe cei ce cauta imparatia Cerului, bun indrumator te-ai aratat, oranduindu-le pe cele lumesti si pe cele duhovnicesti; spre sfarsitul anilor tai multe osteneli ai depus, Manastirea Samordino frumos oranduind-o. Iar maicile liniste sufleteasca si mantuire au dobandit, inaltand cantare de lauda: Aliluia!

Icosul 10

Aparator si adapost fiilor tai duhovnicesti te arati, si prin rugaciuni neincetate ocrotitor in fata navalirilor vrajmase; in lupta impotriva duhului rautatii ii insufletesti, mandria si iubirea de sine prin smerenie biruind. Pentru aceasta, cu bucurie iti strigam:

Bucura-te, stingere a sagetilor arzatoare ale vrajmasului;
Bucura-te, biruire a legiunilor de demoni;
Bucura-te, slobozire a celor robiti de duhul rautatii;
Bucura-te, izbavire a multor suflete din temnita deprinderilor patimase;
Bucura-te, intoarcere la Dumnezeu prin dragoste si rugaciune a multor suflete ratacite;
Bucura-te purtatorule de grija al orfanilor si vaduvelor;
Bucura-te, purtatorule de Dumnezeu, indrumator al cetelor monahicesti;
Bucura-te, cinstit propovaduitor al fecioriei si blandetii;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 11

Cantare de umilinta iti aducem tie, ca unui grabnic ajutator in nevoi si mahniri al tuturor celor care cu credinta si dragoste vin la tine. Caci pana la sfarsitul vietii ai fost un parinte iubitor al fiilor tai duhovnicesti si al celor impovarati, care asteapta mangaierea sufletului. Si cu dreptate se proslaveste prin tine Dumnezeu, Cel minunat intru sfintii Sai, care il slavesc si canta neincetat: Aliluia!

Icosul 11

Sfesnic al virtutilor te-ai aratat, parintele nostru Ambrozie, in rabdare si smerenie calatoria pamanteasca petrecandu-o. Si implinind toate cele pe care Hristos in Sfanta Sa invatatura ni le-a poruncit, te-ai stramutat de pe pamant la cer, intrand ca un rob credincios al lui Hristos in bucuria Domnului tau. Pentru aceasta cu bucurie iti cantam:

Bucura-te, sluga credincioasa, care ai implinit voia Domnului tau;
Bucura-te, ostas a lui Hristos, care ai renuntat la desertaciunea vietii;
Bucura-te, slujire adusa unicului Dumnezeu;
Bucura-te, implinire a tuturor poruncilor Sale;
Bucura-te, invrednicire de camarile ceresti;
Bucura-te, impartasire de slava de sus;
Bucura-te, mostenitor al vietii vesnice;
Bucura-te, drept prealaudat al lui Dumnezeu;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 12

Mostenit-ai comoara nepieritoare a harului lui Dumnezeu si liman linistit fara furtuna in cer ai dobandit. Prin lucrarea Proniei lui Dumnezeu in zilele praznuirii a o mie de ani de la increstinarea Rusiei ai fost proslavit si in ceata sfintilor infrumusetat te-ai aratat; iar noi, sfanta ta pomenire cu bucurie cinstindu-o, cantam: Aliluia!

Icosul 12

Cantand proslavirea ta, te marim, ca pe o cadelnita inmiresmata. Nu uita rugaciunile smerite ale fiilor tai duhovnicesti, care cinstesc sfantul tau nume si catre tine cu multumire striga:

Bucura-te, Ambrozie, mostenitor al nemuririi ceresti;
Bucura-te, lauda cinstita a Bisericii ortodoxe;
Bucura-te, invrednicire de a vedea chipurile Sfintilor lui Dumnezeu;
Bucura-te, partas al pacii lui Hristos cu ceata Preacuviosilor Parinti;
Bucura-te, tare mijlocitor inaintea Altarului lui Dumnezeu Celui Atottiitor;
Bucura-te, fierbinte mijlocitor inaintea judecatii lui Dumnezeu;
Bucura-te, indrumator al nostru, celor ce in valea plangerii umblam;
Bucura-te, neincetat rugator pentru intreg pamantul;
Bucura-te, Cuvioase Ambrozie, intru Dumnezeu intelept invatator al credintei si evlaviei!

Condacul 13

Minunat drept al lui Hristos si facator de minuni, Cuvioase Starete al nostru Ambrozie, primeste acum smerita noastra rugaciune, a nevrednicilor fiilor tai duhovnicesti. Nu ne lasa pe noi in suferinte si boli, vino si tinde-ne mana de ajutor, indreptandu-ne pe calea pocaintei si mantuirii. Ca izbavindu-ne de moartea cea vesnica, pe tine pururea sa te marim, lui Dumnezeu cantand: Aliluia! (Acest condac se repeta de trei ori)

Apoi se citeste Icos 1 si Condac 1.

Rugaciuni catre Cuviosul Ambrozie de la Optina

Rugaciunea intaia

O, Mare Staret si Drept al lui Dumnezeu, Cuvioase parinte al nostru Ambrozie, lauda Optinei si al intregii Rusii invatator al evlaviei! Cinstim viata ta smerita intru Hristos, pentru care Dumnezeu a preamarit numele tau inca de aici de pe pamant, si cu cinste cereasca te-a incununat dupa plecarea ta in camara slavei vesnice.

Primeste acum rugaciunea noastra, a nevrednicilor tai robi, care te cinstesc si cheama sfantul tau nume, si ne izbaveste prin mijlocirea ta inaintea Altarului lui Dumnezeu de toate imprejurarile pline de suferinta, de neputinte sufletesti si trupesti, de rele, de ispite viclene si inselatoare.

Revarsa patriei noastre si lumii intregi de la Dumnezeu cel Atotbun pace, liniste si bunastare, fii mijlocitor neclintit a Sihastriei unde te-ai nevoit si ai bine-placut atotslavitului Dumnezeu in Treime, Caruia i se cuvine toata lauda, cinstea si inchinaciunea, Tatalui si Fiului si Sfantului Duh, acum si pururea si in vecii vecilor. Amin!

Rugaciunea a doua

O, Preacuvioase si Purtatorule de Dumnezeu Parinte al nostru Ambrozie! Dorind sa devii rob al lui Dumnezeu, te-ai salasluit in sihastria Optina, si fara lene, in osteneli, in privegheri, in rugaciuni si postiri te-ai nevoit, fiind indrumator monahilor si tuturor oamenilor zelos invatator.

Astazi insa, dupa trecerea ta de la cele pamantesti inaintea imparatului Ceresc stand, roaga-L sa miluiasca cu harul Sau locul nevointelor tale, Sfanta Manastire aceasta unde cu duhul neincetat petreci, si tuturor oamenilor care cu credinta cad la racla cu sfintele tale moaste, implineste-le cererile.

Roaga-L pe milostivul Dumnezeu sa ne trimita prisosinta de bunatati, indeosebi insa darurile cele spre folosul nostru sufletesc. Si invrednicindu-ne a sfarsi viata aceasta trecatoare in pocainta, in ziua Judecatii de mostenirea desfatarilor din imparatia Lui sa ne faca partasi in vecii vecilor. Amin!

Rugaciunea a treia

O, Preacinstit Staret al Sfintei si Minunatei Sihastrii Optina, Cuvioase si Purtatorule de Dumnezeu Parinte al nostru, Ambrozie! Podoaba cinstita a Bisericii noastre si sfesnic luminos al harului, cu dumnezeiasca stralucire pe toti ii luminezi, si ca un preafrumos rod duhovnicesc al Rusiei, tuturor sufletelor credincioase cereasca desfatare si bucurie mare le reversi!

Pentru aceasta, cu credinta si cutremur cadem acum inaintea raclei cu sfintele si facatoarele de minuni moastele tale, pe care spre mangaiere si ajutor celor in suferinta le-ai daruit, si cu smerenie ne rugam tie cu gura si cu inima.

Parinte sfinte, indrumator al intregii Rusii si evlaviei invatator, pastor si doctor al sufletelor si trupurilor noastre cuprinse de neputinte, priveste spre fiii tai duhovnicesti, care pacatuiesc mult cu cuvantul si cu fapta, si acopera-ne cu multa si sfanta ta dragoste, cu care te-ai proslavit inca in timpul vietii pe pamant.

Si mai vartos dupa sfarsitul tau incununat, calauzeste-ne in randuielile Sfintilor si de Dumnezeu insuflatilor Parinti, invata-ne poruncile lui Hristos, pentru a caror implinire mult te-ai nevoit pe pamant pana in ultima clipa a vietii tale monahale.

Roaga-te pentru noi, cei neputinciosi cu sufletul si cuprinsi de suferinte, sa dobandim vreme binecuvantata si mantuitoare pentru pocainta, indreptare adevarata si reinnoirea vietii noastre, pentru izbavire de patimile aprige si de faradelegile fara numar.

Primeste-ne, apara-ne si ne pazeste cu acoperamantul milei tale, mijloceste pentru noi ca sa primim de la Domnul binecuvantare si sa purtam cu rabdare jugul bland al lui Hristos pana la sfarsitul zilelor noastre. Si asa sa aflam viata si imparatia viitoare, unde nu este durere, nici intristare, nici suspin, ci viata si bucurie vesnica, prin darul Singurului, Atotsfantului si Fericitului Izvor al nemuririi, Dumnezeu Cel in Treime inchinat, Tatal si Fiul si Sfantul Duh, acum si pururea si in vecii vecilor. Amin!

IX. CUVIOSUL STAREȚ ANATOLIE CEL BĂTRÂN

(1824-1894) (25 ianuarie)

Trebuie astfel să ne rugăm
ca între suflet şi Dumnezeu
să nu se afle nimic şi nimeni.
Să fie numai Dumnezeu şi sufletul.

A. Viața

Când marele stareț Macarie se afla deja spre amurgul vieții, Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului Ioan Botezătorul – protectorul schitului, l-a adus pe acela pe care l-a ales să fie de la început ajutorul şi apoi succesorul marelui stareț Ambrozie.
Starețul Anatolie Zerțalov s-a născut pe 6 martie 1824, în satul Bobol, gubernia Kaluga, în familia unui diacon. La sfântul botez a fost numit Alexie, în cinstea Sfântului Alexie, omul lui Dumnezeu.
Părinții lui, evlavioşi, au avut dorința sfântă ca fiul lor să devină călugăr şi l-au educat în cunoscuta rigurozitate. La timpul său, Alexie a fost dat la şcoala duhovnicească din Borov, iar când a terminat anii de învățătură a fost mutat la seminarul din Kaluga. La vârsta de 14 ani s-a îmbolnăvit de friguri şi a pierdut un an de studiu. Sănătatea nu i-a fost niciodată prea puternică. Tendința către viața monahală s-a dezvoltat devreme în el şi lui Alexie aproape că îi venea să plece la pustnicii din pădurile Roslavl.
Când a terminat anii de seminar, viitorului călugăr i s-au propus câteva locuri pentru a fi preot, însă el a refuzat aceste propuneri. Intrând în slujba administrației financiare, a locuit acasă. Împreună cu mama sa, căreia îi plăcea să meargă în locuri sfinte şi cu sora lui, Ana, au mers în pelerinaj la cuviosul Serghie şi au trecut prin Hotikovo. În Hotikovo i-a plăcut foarte mult tânărului Alexie şi a convins-o pe sora lui să intre în această mănăstire.
În scurt timp însă Alexie s-a îmbolnăvit şi doctorul i-a spus că are tuberculoză. Atunci, bolnav fiind, a făgăduit că, dacă se va însănătoşi, va intra în mănăstire. Părinții l-au blagoslovit bucuroşi pentru această faptă.
La **Optina** a fost primit cu dragoste de **cuviosul Moisei**. Pe 17 noiembrie, anul 1862, a fost tuns în monahism cu numele Anatolie, în cinstea Sfântului Anatolie, patriarhul Constantinopolului (a cărui pomenire e în ziua de 3 iulie). Starețul Macarie l-a îndrăgit pe noul venit din lumea deşartă şi cu privirea sa de duhovnic priceput a văzut în el o râvnă puternică pentru mântuire. De aceea, cu o deosebită dragoste, a început să-l îndrume pe noul călugăr. Când mama lui Alexie a venit să-l revadă pe **cuviosul Anatolie**, **starețul Macarie** a primit-o cu dragoste pe această femeie evlavioasă şi ea a fost adânc mişcată de cuvintele acestui povățuitor al călugărilor: „Fii binecuvântată, femeie bună, căci ți-ai adus fiul pe un drum aşa de bun!“. Starețul însuşi l-a învățat pe cuviosul Anatolie rugăciunea lui Iisus şi acesta a plecat departe, în pădure, unde s-a rugat în singurătate. Pentru că starețul Macarie avea foarte multe treburi, l-a binecuvântat pe cuviosul Anatolie, ca în afară de el, să se adreseze şi cuviosului Ambrozie pentru problemele lui sufleteşti. Starețul i-a explicat alegerea astfel: „El este mai glumeț“. Cuviosul Anatolie a fost unul dintre primii ucenici ai părintelui Ambrozie, urmaşul lui Macarie. Astfel, pe căi tainice, au fost atraşi într-o foarte strânsă legătură aceşti doi călugări care, mai târziu, s-au nevoit mult împreună pentru mănăstirea din Şamordino.
Sub îndrumarea înțeleaptă a cuviosului stareț Macarie şi Ambrozie, tânărul Anatolie, pe drumul neobosit şi vigilent al lucrării duhovniceşti, s-a călăuzit prin citirea cuvântului lui Dumnezeu şi a scrierilor asceților, a sporit repede în viața duhovnicească şi abia atunci s-a putut întrevedea viitoarea frumusețe morală.
Comportându-se față de cuviosul Anatolie cu deosebită dragoste şi grijă, starețul Macarie l-a condus pe calea aspră

a nevoințelor monahiceşti şi de aceea i s-a întâmplat de multe ori să îndure necazurile şi greutățile vieții pustniceşti. Fiecare soartă are necazurile ei şi aşa este şi în viața monahală, iar înțeleptul povățuitor nu a îndepărtat aceste necazuri de ucenicul râvnitor ci, dimpotrivă, l-a îmbogățit cu ele. Acest lucru l-a făcut cu binecuvântatul scop de a forma în el o bună structură de monah şi de a-l căli pentru viitor.
În mănăstire, cuviosului Anatolie i-a fost foarte greu în primii ani. Schitul era deosebit de sever în respectarea regulilor vieții monahale. La această structură severă a vieții s-a adăugat o altă greutate. Prima ascultare a lui Anatolie a fost la bucătărie unde, datorită muncilor neobişnuit de grele, se întâmpla să doarmă puțin şi direct pe lemnele de foc. Apoi l-au mutat des din chilie în chilie. El era foarte îngrijit şi îi plăcea curățenia. Acolo unde i se spunea să locuiască, de cum intra, spăla şi curăța chilia, apoi începea să locuiască. Mergea zilnic să-şi mărturisească gândurile, citea cărțile asceților. Şi iarăşi îl mutau în altă chilie. Abia se stabilea acolo că iarăşi era mutat într-o alta nouă; altă curățenie, altă spălare şi altă plecare. Fără să se împotrivească, îşi lua catrafusele: bucata de pâslă, iconițele, hârtia şi cerneala – şi mergea unde i se spunea.
Odată a venit la Optina Prea Sfințitul Ignatie Brianceaninov. El a vrut să vadă şi să vorbească cu acei călugări care cunoşteau bine învățătura Sfinților Părinți despre rugăciunea lui Iisus. Şi i l-au recomandat pe cuviosul Anatolie. Episcopul a discutat mult cu el şi această discuție i-a plăcut foarte mult. Luându-şi rămas bun de la cuviosul Anatolie, Prea Sfințitul nu a putut să nu-şi exprime mirarea şi a spus că a fost bucuros că a întâlnit un asemenea călugăr erudit: experimentat în lucrurile duhovniceşti şi cunoscător al ştiințelor lumeşti.
Întorcându-se după discuția avută cu episcopul Ignatie (la care a mers numai după două invitații şi atunci la porunca stareților), cuviosul Anatolie s-a întâlnit cu starețul Macarie, care venea spre schit înconjurat de călugărițe şi alte persoane. Starețul l-a întrebat: „Ce ți-a spus Prea Sfințitul?“. Cuviosul Anatolie, în simplitatea lui, i-a redat totul. Atunci cuviosul Macarie, în prezența tuturor, a început să-l bată cu toiagul şi să-i spună:
„Ah, netrebnicule, tu prea ți-ai luat-o în cap, crezând că eşti aşa de bun! Prea Sfințitul este aristocrat, crescut cu maniere şi ți-a spus aşa din politețe, iar tu ți-ai şi ciulit urechile, gândindu-te că este adevărat“. Cu ruşine a plecat apoi călugărul Anatolie. Iar starețul Macarie, imediat ce cuviosul Anatolie s-a îndepărtat de el, a spus celor ce erau cu el: Doar nu l-am mustrat! El este un călugăr ascet, isteț, cultivat şi de aceea este respectat de astfel de oameni. Doar să nu se mândrească“. În acel timp, cuviosul Anatolie era deja ierodiacon.
Când starețul Macarie a murit, cuviosul Anatolie şi cuviosul Ambrozie s-au apropiat între ei în chip deosebit, deoarece l-au pierdut pe starețul şi îndrumătorul iubit deopotrivă de amândoi. Starețul Ambrozie a văzut cum cuviosul Anatolie a început să atingă măsura înaltă a structurii sufleteşti şi că s-a maturizat într-atât încât să-i poată îndruma pe alții. Treptat a început să-l atragă în lucrarea lui de stareț (îndrumător duhovnicesc), făcându-l colaboratorul lui, exact aşa cum i se întâmplase lui cu părintele Macarie.
În anul 1870, cuviosul Anatolie a fost hirotonit ieromonah. În anul următor, prin hotărârea Sinodului din 3 august 1871 a fost numit starețul mănăstirii Spaso-Orlovski, din gubernia Viatsk şi ridicat la rangul de arhimandrit. Însă, de dragul lucrării duhovniceşti şi al ascultării față de starețul Ambrozie, cuviosul Anatolie a refuzat această slujire. Răposatul stareț, părintele Macarie, l-a numit uneori pe cuviosul Anatolie „cel mai mare“, pe de o parte referindu-se la statura lui înaltă, iar pe de altă parte, referindu-se la înălțimea structurii sale duhovniceşti. Ținând cont de această structură, cuviosul Ambrozie l-a implorat să-i vină în ajutor încă de la început, apoi l-a atras în treburile schitului. Imediat după hirotonirea ca ieromonah, cuviosul Anatolie a fost numit econom. Ajutor al cuviosului Ambrozie a devenit prin rugămintea acestuia față de Prea Sfințitul arhiepiscop Grigorie, când se afla într-una din vizitele sale la Optina, iar numirea ca stareț al schitului a avut loc pe 13 februarie, în anul 1874, după moartea cuviosului Ilarion. După dorința cuviosului Ambrozie, el a fost numit în această slujire cu aprobarea părintelui arhimandrit. **Cuviosul Anatolie** a primit toate aceste numiri din ascultare față de starețul său şi le-a purtat cu smerenie şi vrednicie. Chiar el însuşi a povestit mai târziu că despre numirea lui ca econom, mulți nu au ştiut vreme îndelungată. Odată a văzut că frații fac ceva neregulamentar. Cuviosul Anatolie le-a făcut observație, iar ei în loc de răspuns l-au întrebat: „Dar ce treabă aveți frăția voastră?“ şi foarte mult s-au fâstâcit când cineva care se apropia, le-a spus că acela este economul. Frații au început să-i ceară iertare şi l-au rugat mult să nu-i spună arhimandritului. Cuviosul Anatolie nu i-a spus părintelui arhimandrit. În general, înainte să-l înştiințeze pe stareț cu privire la vreuna din abaterile fraților, cerea sfatul cuviosului Ambrozie; nu-i plăcea să se expună, nu avea nevoie de stimă. Şi după ce a fost numit starețul schitului a continuat să se poarte față de starețul Ambrozie cu respectul dinainte şi de multe ori, la fel ca ceilalți. Când se afla la stareț, stătea în genunchi. Odată starețul Ambrozie discuta cu el, iar el stătea în genunchi; cuviosul a chemat pe cineva anume şi, arătând spre părintele Anatolie, a spus: „Vă recomand: starețul meu“, dând prin aceasta o edificatoare lecție de smerenie.
În cadrul slujirilor de duhovnic şi stareț al schitului, cuviosul Anatolie a fost un mare nevoitor, cu spirit de sacrificiu şi într-adevăr un succesor vrednic al înaintaşilor săi. Nimic nu scăpa din vedere şi cu râvnă se îngrijea de câştigul sufletesc al fraților şi îi liniştea, organizându-le bine viața pe rânduielile severe şi simple ale vieții schitului.

Când fraţii i se adresau cuviosului Ambrozie privind treburile schitului, acesta întotdeauna îi trimitea la stareţul lui, cum îl numea pe cuviosul Anatolie. Pe fiii săi duhovniceşti, în toate problemele importante, cuviosul Anatolie îi îndruma pentru sfaturi către stareţul Ambrozie, iar **stareţul Ambrozie**, în asemenea cazuri, întreba întotdeauna: „Dar ce a spus Anatolie?". Când afla că acesta nu îi sfătuia să facă aşa cum au cerut, nici el nu le dădea binecuvântare.
A venit vremea întemeierii mănăstirii din Şamordino. Cuviosul Ambrozie, din cauza stării de boală, a căzut la pat şi a stat numai în chilia lui. Cu deosebire, a început să nădăjduiască în ajutorul său – cuviosul Anatolie, care i-a devenit colaborator credincios şi devotat. Eforturile lui cuprindeau toate laturile vieţii mănăstirii şi trăitorilor ei. Când în Şamordino a fost construită biserica, stareţul Anatolie însuşi le-a învăţat pe surori rânduiala slujbelor şi Tipicul. După ce biserica a fost sfinţită, el a locuit în mănăstire două săptămâni şi a slujit, învăţându-le pe surori rânduielile slujbelor şi să cânte. Zilnic participa la fiecare slujbă; el însuşi le învăţa pe surori să săvârşească „cincisutita" (o pravilă de rugăciuni care consta, mai ales, în rugăciunea lui Iisus). Stând în picioare la strana din dreapta, supraveghea săvârşirea acestei pravile. Egumena mănăstirii din Şamordino, maica Sofia, întotdeauna s-a purtat faţă de stareţul Anatolie cu adânc respect. Nu o dată a spus că un bun călugăr nu se deosebeşte prin nimic în comportament de cel mai educat aristocrat. Însă o diferenţă există între ei şi e mare: aristocratul se poartă cu tact din bunăcuviinţă, iar călugărul bun – din credinţă şi dragoste pentru aproapele. Şi, ca model pentru a fi imitat, l-a recomandat pe cuviosul Anatolie.
Pe cuviosul Ambrozie ea îl numea „măreţ", iar pe cuviosul Anatolie „mare" şi „apostolul nostru"; cuviosului Ambrozie călugăriţele i se adresau ca unui stareţ, iar cuviosului Anatolie – ca unui părinte care lua parte întotdeauna la toate nevoile lor. De multe ori, când le întâlnea, le întreba: „Dar tu ai de toate?" Stareţul Ambrozie nu o dată le-a spus trăitoarelor din Şamordino: „Eu vă chem rar la mine să discutăm, pentru că în privinţa voastră sunt liniştit; voi sunteţi cu părintele Anatolie".
Cuviosul Anatolie avea un caracter neobişnuit de bun şi era foarte milostiv. 21 de ani le-a slujit stareţul fiicelor sale – trăitoarelor tinerei mănăstiri. El, ca nevoitor devotat marelui stareţ, întemeietorul mănăstirii, s-a dedicat cu totul lucrării sfinte de conducere a sufletelor spre mântuire şi pentru acesta şi-a folosit toate puterile.
Văzând neputinţele şi apropierea de moarte a egumenei Sofia, cuviosul Anatolie, ca să le liniştească pe surori, le-a spus că dacă Dumnezeu o cheamă, înseamnă că ea s-a maturizat pentru veşnicie, căci Dumnezeu, când fiul e pregătit pentru soarta fericită, nu zăboveşte nici un minut şi îl ia la El ca şi cum n-ar fi nevoie de el aici. Şi, ca exemplu, l-a arătat pe Sf. Vasile cel Mare pe care Dumnezeu, neţinând cont de nevoia Bisericii, l-a luat de foarte tânăr, având 49 de ani. Prin binecuvântarea cuviosului Ambrozie s-au îndreptat către stareţul Anatolie surori din mănăstirile din întreaga eparhie: Kaluga, Moscova, Smolensk, Tul, Orlov, Kursk şi din alte părţi.
Rugător înflăcărat şi săvârşitor al rugăciunii lui Iisus, cuviosul Anatolie, întotdeauna le-a îndemnat pe surori să facă neîncetat această rugăciune şi, astfel, le-a amintit despre necesitatea de a păzi curăţenia inimii.
Nici smerenia şi nici răbdarea nu se pot atinge fără să ne adresăm lui Dumnezeu în rugăciune. El considera că rugăciunea lui Iisus este principala cale spre mântuire. Stareţul Anatolie învăţa surorile că în zilele de post în special trebuie să facă această rugăciune cu sârguinţă, iar la liturghie, când se împărtăşesc, să privească în sine, cu nimeni să nu vorbească şi nicăieri să nu-şi îndrepte gândurile. „Mai bine decât toate – scria el – să se întipărească în inima tânără şi fragedă cel mai dulce nume – prin rugăciunea scânteietoare: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătoasa. Atunci va fi culmea bucuriilor, o veselie nesfârşită. Atunci când în inimă Se înrădăcinează Iisus, nu-ţi doreşti nici Roma, nici Ierusalimul. Căci Însuşi Împăratul, împreună cu Maica Sa, cu toţi îngerii şi sfinţii vor veni la tine şi vor locui la tine. „Eu şi Tatăl vom veni la el şi vom face la el locaş", zice Domnul.
Cuviosul Anatolie le-a învăţat pe surori să cinstească zilele împăraţilor ca pe cele mai mari sărbători şi a călăuzit gândul surorilor spre necesitatea de a se ruga zilnic pentru împărat. Când a învăţat-o pe o soră să citească Psaltirea şi ea s-a plâns că îi e greu, stareţul a mângâiat-o, zicându-i: „Ce se face greu, va fi folositor, iar ce se face uşor se va uita uşor". A poruncit să se citească zilnic cei 12 psalmi, plus încă un psalm care începe cu cuvintele: „Gata e inima mea, Doamne…". Pentru aceasta dădea următoarele învăţături: „Rosteşte neîncetat rugăciunea lui Iisus şi nimeni nu te va mai deranja. Chiar şi când vor fi mulţi oameni de faţă, tu nu îi vei observa. Să nu mergi prin chilii şi să nu discuţi cu nimeni, dacă nu e nevoie. În biserică stai în picioare, ca îngerul, nu discuta şi nu te uita în jur. Biserica este cerul pământesc. Când ieşi din biserică rosteşte «Născătoare de Dumnezeu, Fecioară, bucură-te…» şi nu vorbi cu nimeni, căci altfel te vei asemăna cu vasul care a fost plin şi pe urmă s-a vărsat. Când posteşti, să faci cu deosebire şi cu sârguinţă rugăciunea lui Iisus. Când mergi să te împărtăşeşti, la liturghie, fii atentă la tine, nu vorbi cu nimeni şi nu-ţi îndrepta gândurile niciunde.
Să mergi să te împărtăşeşti cu sufletul liniştit, făcând rugăciunile părintelui tău duhovnic. Despre rugăciune spunea: „Trebuie să te rogi lui Dumnezeu în aşa fel, încât între sufletul ce se roagă şi Dumnezeu să nu se afle nimic şi nimeni. Să fie numai Dumnezeu şi sufletul. Trebuie ca cel ce se roagă să nu simtă nici cerul, nici pământul şi nimic

în afară de Dumnezeu, altfel rugăciunea nu va fi desăvârşită. Când te rogi sub impresia unei cântări sau citiri, rugăciunea făcută nu este o rugăciune adevărată. Iată care este adevărata rugăciune. Proorocul Ilie şi-a lăsat capul pe genunchi când s-a rugat şi în câteva minute l-a înduplecat pe Dumnezeu să-Şi schimbe mânia în milă".

Cuviosul Ambrozie îl numea pe cuviosul Anatolie un mare stareț şi săvârşitor al rugăciunii lui Iisus. „Lui îi este dată rugăciunea (a minții şi a inimii) şi harul – spunea el – care se dau unuia dintr-o mie".

Cuviosul Anatolie, spre amurgul vieții lui, a dobândit câteva daruri: al povățuirii duhovniceşti, al vederii în adâncurile sufletului omenesc şi al cunoaşterii viitorului cu care au fost înzestrați îndrumătorii lui, marii stareți Macarie şi Ambrozie.

Cuviosul Anatolie nu dădea binecuvântare să se stea jos în biserică în timpul primei catisme (la începutul vecerniei de duminică) şi spunea: „Părintele egumen Antonie a poruncit cu strictețe să se stea în picioare; el a avut picioarele bolnave, cu răni, însă niciodată nu a stat jos". De asemenea, a poruncit să nu se iasă din biserică în timpul catismelor, zicând: lupii aleargă şi pot să te prindă. Dacă trebuie să pleci, atunci pleacă mai devreme sau după catisme, însă nu în timpul citirii lor.

Cuviosul era foarte bun şi milostiv, ierta totul, numai în biserică pedepsea sever atunci când se vorbea.

De asemenea, mai spunea: „Când în biserică te neliniştesc gândurile rele, atunci să te ciupeşti mai tare, ca să-ți aminteşti unde te afli". Odată o călugăriță i-a spus cuviosului: „Tare mă tem că îmi vor veni ispite". Batiuşka i-a spus: „Trăieşte, fără să judeci, priveşte la toți latura bună, nu te lua după oameni şi Dumnezeu te va păzi. Îți mai spun că, cine zice rugăciunea lui Iisus, acela nu va avea ispite".

Se întâmpla ca părintele să înceapă să le învețe cum să se obişnuiască cu rugăciunea lui Iisus: „La cel ce o rosteşte, Dumnezeu Îşi face cuib în inima lui. Acolo vor fi Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, sfinții îngeri şi toți sfinții şi nu vor pleca". Pe cei care locuiau în casele mănăstirii, conform ascultărilor, îi sfătuia: „Dacă locuiți şi dormiți în casă, să nu vă plângeți şi să nu mâncați pe ascuns. Căci altfel se va deplasa omul ca şarpele: cât nu ai ce mânca, nu vei fi sătul. Să nu trăiți după poftele voastre în casă. Trăiți corect şi veți fi mântuiți". Surorilor bolnave, care sufereau încât nu puteau să meargă la slujbe, starețul le spunea şi le mângâia că pot citi rugăciuni şi mulțumindu-se cu o singură rugăciune spusă în casă, să-şi supravegheze cu atenție inima: să rămână acasă nu din lene, ci din cauza bolii.

El a sfătuit neîncetat să se facă pocăință din toată inima înaintea lui Dumnezeu, iar față de părintele duhovnic să nu se ascundă nimic. În parte definea folosul mărturisirii gândurilor ca fiind o dezvoltare a conştiinței şi o durere pentru păcătoşenie, de unde reiese smerenia atât de necesară pentru lucrarea mântuirii. Când surorile nu îndeplineau sfaturile starețului sau făceau contrariul, nu aveau pace sufletească şi obțineau pagubă, nu folos. Cu privire la drumul nevoințelor, starețul spunea surorilor: „Țineți calea de mijloc, nu alergați înainte şi nu rămâneți în urmă".

O soră, aflându-se odată în necaz, a venit la cuviosul Anatolie şi în amărăciunea ei a zis: „Of, de ce am venit la mănăstire?". El i-a spus: „Dacă cei din lume ar şti cât e de greu să trăieşti în mănăstire, atunci chiar de i-ar bate cu toiagul, n-ar veni la mănăstire; mai bine le-ar fi să meargă în lume descălțați. Dar dacă ar şti ce răsplată au în cer călugării, s-ar lepăda de toate şi ar pleca la mănăstire".

Lui nu-i plăcea deloc atunci când cel ce se afla în necaz îşi dorea moartea, ci îl mustra şi îl amenința: „Vrei ca eu să mă rog să mori?". Iar acela, desigur, răspundea: „Nu, nu!" – şi începea să-i ceară iertare. Îşi dădea seama cât de puțin e pregătit pentru moartea pe care şi-a cerut-o aşa de uşor.

Nevoitorul Anatolie era de o gravitate înaltă; când afla despre un anumit necaz, se frământa îndelung, până când avea dureri de cap. Din această cauză, după observațiile medicilor, i-a apărut boala de inimă, de la care au început şi alte boli. Uneori, auzind despre un anumit eveniment tragic chiar şi din altă țară, cuviosul îl pomenea mult timp şi îl plângea.

Un vizitator a vorbit astfel despre cuviosul Anatolie: „Acesta este neobişnuit de inteligent, neobişnuit de bun şi este un rus autentic".

După moartea starețului Ambrozie, cuviosul Anatolie a început să slăbească rapid. Gânditor şi trist, îşi simțea grea singurătatea spirituală şi se apropia cu repeziciune de apusul vieții sale.

La sfârşitul anului 1892 a mers la **Sankt Petersburg** şi în **Kronstadt** s-a întâlnit cu **Sf. Ioan**, pe care îl cunoştea de mult timp şi a discutat cu doctori. Împreună cu Sf. Ioan, cuviosul Anatolie a slujit pomenirea starețului Ambrozie de pe 10 octombrie şi s-a mângâiat în sfaturi cu el. Doctorii i-au găsit inima slăbită şi o uşoară umflătură. Conform cu sfaturile lor, a început să se trateze, însă acest tratament care necesită plimbări, a fost întrerupt repede: picioarele starețului au început să se umfle, refuzând să mai intre în încălțări şi el nu a mai putut să meargă.

În timpul bolii dinaintea morții, discutând despre rugăciunea lui Iisus, a arătat care sunt şi celelalte rugăciuni scurte, însă dintre toate a spus că cea mai bună este aceasta; ea e calea principală şi cea mai adevărată spre mântuire. Când dădea lămuriri aducea foarte des exemple din Viețile Sfinților şi din Proloage. Înainte de moarte, nu o dată şi-a concentrat atenția asupra rugăciunii lui Iisus, dând învățături despre ea, după care, neputincios fiind, îşi lăsa capul fără putere pe piept şi buzele slăbite şopteau rugăciunea lui Iisus.

Stareţul Anatolie a suportat boala puţin timp. Pe 15 decembrie, în anul 1893, a primit în taină schima mare, lucru despre care au ştiut numai duhovnicul lui, **părintele Gherontie** şi câteva persoane apropiate. La 3 luni şi jumătate după acest eveniment, în anul 1894, în timpul citirii rugăciunilor de plecare, cuviosul stareţ Anatolie a adormit în pace în al 71-lea an al vieţii lui.
O tristeţe adâncă a cuprins inimile călugăriţelor şi ale călugărilor devotaţi lui. Numai conştiinţa că stareţul a moştenit partea drepţilor şi rugăciunile au uşurat suferinţa acestei grele pierderi, atât de apropiate de cealaltă mare pierdere: moartea cuviosului Ambrozie. Multe dintre surori l-au văzut după aceea pe stareţ în vis: ba în locurile sfinte, ba mângâindu-le, ba spovedindu-le, ba vindecându-le – şi după aceste vise simţeau alinare, bucurie, iar câteva au primit şi uşurare pentru suferinţele lor.
Cuviosul Anatolie se odihneşte printre îndrumătorii lui. În biserica din Kazan, pe dreapta, se odihnesc cuvioşii **Moisei**, **Antonie** şi **Isaac**, iar în faţa lor, un pic la stânga – **cuviosul Lev**, **cuviosul Macarie** şi **cuviosul Ambrozie**.
„Dă-ne nouă să ne împărtăşim cu Tine mai sârguincios în zilele neapuse ale Împărăţiei Tale – scria stareţul Anatolie. De ce este această zi neapusă?! Pentru că soarele ei nu este cel al creaţiei, ci este Iisus Hristos. Acest soare răsare o singură dată şi nu apune în vecii vecilor, nici nu păleşte, nici de nori nu este umbrit, nici razele Lui nu pier. Acolo este o lumină nepieritoare, o frumuseţe de nedescris şi veselie veşnică.

B. Minunile

Vindecarea de tuberculoză prin rugăciunile stareţului

Una din surorile din Şamordino povestea:
„Eu, după intrarea în mănăstire, m-am îmbolnăvit. Aveam 15 ani, doctorii mi-au găsit insuficienţă cardiacă şi ftizie şi au spus că voi muri în scurt timp, însă mie nu-mi venea să cred că voi muri.
Batiuşka mi-a spus: «Zi cum poţi, şi stând culcată şi stând ridicată, **rugăciunea lui Iisus** şi totul va trece». Aşa am şi făcut şi, pentru sfintele lui rugăciuni, m-am însănătoşit.
De arunci au trecut 23 de ani şi încă trăiesc, îmi duc ascultarea după puteri, în chilie fac tot ce trebuie deşi nu am sănătate puternică, însă înainte nici prin chilie nu puteam să merg“.

Darul străvederii

Aşa cum iarba se ofileşte, sub razele soarelui arzător, toată neputinţa şi slăbiciunea trec sub acţiunea postului, a ascultării şi în general a vieţii aspre, iar focul rugăciunii de care este cuprins cel ce moare îi aprinde sufletul şi curăţindu-l, îl întăreşte. Către sfârşitul zilelor sale, cuviosul Anatolie avea acele daruri ale Duhului Sfânt – vederea adâncurilor sufletului omenesc şi cunoaşterea viitorului, cu care au fost înzestraţi îndrumătorii lui – marii stareţi, **cuviosul Macarie** şi **cuviosul Ambrozie**. El ştia dinainte despre moartea fiilor săi duhovniceşti apropiaţi, despre bolile şi nenorocirile lor şi îi prevenea în mod delicat pe aceia de care se apropia încercarea. Amintirile fiilor lui duhovniceşti sunt încărcate de descrieri ale unor astfel de întâmplări. Unei călugăriţe şi unui călugăr le-a prezis mult timp că îi aşteaptă ascultarea de stareţă şi stareţ; unei tinere i-a descoperit moartea grabnică, unei călugăriţe – boala picioarelor. Prevenea oamenii cu privire la încercările care se apropiau şi cu privire la eliberarea de necazurile dure.

Rămânând singuri, trebuie să ne întărim cu rugăciunea lui Iisus

„Scrisoarea ta, soră bolnavă, A., am primit-o. Îmi scrii cu mâhnire că stai închisă în chilie, atunci când ceilalţi merg la biserică. Înseamnă că tu, măicuţă, uiţi de dorinţa şi înştiinţarea mea, ca să faci cât de mult poţi cu gura rugăciunea lui Iisus. Şi mai ales să faci asta când rămâi singură. Cu timpul ţi se înrădăcinează în memorie. Dar înseamnă că tu hoinăreşti cu mintea şi acest lucru devine plictisitor. Însă rugăciunea lui Iisus veseleşte inima… Nu te descuraja dacă trăieşti rău, ci smereşte-te, şi Dumnezeu are grijă de tine dacă te smereşti, căci nu ţine cont de faptele mari care nu sunt smerite. Pace ţie şi Domnul să te binecuvânteze“.

E folositor să ne temem de moarte dar nu trebuie să ne descurajăm

„Măicuţă, cuvioasa mea!
Am primit toate scrisorile tale. Faptul că te temi de moarte e foarte corect şi folositor. Dacă cineva are numai puţine păcate, nu poate să nu se teamă de moarte. Însă tu, măicuţă, nu eşti dintre păcătoşii care deznădăjduiesc ci din turma

cea bună a celor care se căiesc şi se mustră pe sine şi se mâhnesc din cauza păcatelor. De aceea, nu te descuraja! Eu sunt de o sută de ori mai rău decât tine şi tot strig: Tu, Doamne, ai venit să-i mântuieşti pe cei păcătoşi, nu pe cei drepți îi chemi la pocăință. Aşadar, mântuieşte-mă şi pe mine, păcătosul!". Aşa să te rogi şi tu! Pace ție!".

Hristos cel înviat îi va învia pe toți

„Hristos a înviat, G! A înviat Hristos şi mortul nu e singur în mormânt. Dacă mortul nu e singur, atunci e posibil ca cei bolnavi să fie? Nu!
Astăzi prăznuim distrugerea morții şi nimicirea ei şi începutul vieții veşnice. Dar ce mai fac Saşa, Masa şi celelalte bolnave? Însuşi Dumnezeu a hotărât că apostolii, că s-au purtat omeneşte atunci când au auzit despre boala lui Lazăr pentru să sufere. Iar Adevărul Veşnic a grăit: „Aceasta na e spre moarte, ci spre slava lui Dumnezeu. Mă bucur pentru voi".
Slujeşte cu dragoste celor bolnavi. Iisus a spus: «Dacă veți sluji acestora mici, Mie îmi slujiți!»".

Despre rugăciunea lui Iisus

„Pace ție, soră A.! Vrei să primeşti de la mine un cuvânt: iată că-ți dau cinci! Dacă vrei să fii recunoscătoare, atunci învață cele cinci cuvinte: 1. Doamne, 2. Iisuse, 3. Hristoase, 4. Fiul, 5. lui Dumnezeu. Şi la ele să adaugi: „Miluieşte-mă pe mine, păcătoasa". Aşa să repeți mereu. Cu acestea Îl mulțumeşti pe Dumnezeu, mie îmi eşti recunoscătoare, iar pe tine te mântuieşti".

Mai presus de toate, gândeşte-te la bucuria Raiului şi la chinul viitor

„Iată cum este, măicuță, să te desparți cu părere de rău, de cei apropiați, încă din timp. Dar ce va fi cu aceia care încep să-L simtă pe Mântuitorul şi Dumnezeul lor în ultimul timp? Căci pentru totdeauna, fără putință de întoarcere, Bucuria noastră, Lumina noastră, Viața noastră, Mântuirea noastră înconjurată de slava veşnică, de mulțimi nenumărate de îngeri şi sfinți, intră pe porțile raiului în Ierusalimul ceresc şi privesc chipurile şi frumusețea celor mântuiți, apoi merg în prăpastie şi îi acoperă munții, prin care niciodată nu pătrunde nici cea mai mică rază de lumină, nici cea mai mică vorbă a dulcelui Iisus! Gândeşte-te la acest lucru! Dacă vei medita la acesta mai mult decât orice, nu vei fi aşa de supărată şi schimbătoare. Şi vei fi mai miloasă față de surori!"

Duhul Sfânt ne mângâie în necazuri

„Eu nu te-am uitat, fricoaso! Întotdeauna îmi aduc aminte de tine şi te pomenesc! Însă nu te pot mângâia cu puterea mea, căci Mângâietorul nostru este Duhul Sfânt. Adresează-i-te Lui cu toată inima şi El va veni la tine neîntârziat. Numai că nu vine atunci când vrei tu sau când îi spui un termen. Faptul că te tulbură gândurile, cârteala şi frica este rodul obişnuit al vieții greşite şi slabe.
Dar vine ceasul şi acum este, când morții (cei cu sufletul) vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi, ascultându-l, vor învia prin **Duhul Sfânt**".

Trebuie să trăim în pace

„... Tu tot te mai certi cu Nasta. Aşa s-a întâmplat permanent: două neîndemânatice într-o singură treabă. Iată ce trebuie să faci: într-un moment prielnic vorbeşte cu Nasta ca să începeți să trăiți în pace. Şi să ştii că atunci e nevoie să i te supui: „Cinstindu-vă una pe alta, vă faceți bine vouă". Căci fără dragoste pentru aproapele e greu să te mântuieşti. Totuşi, trebuie să dobândiți această virtute căci altfel nu vă veți mântui".

Patima desfrânării pe toți îi luptă. Eforturile noastre vor fi evaluate în ziua Înfricoşatei Judecăți

„Eu nu te-am uitat, dar am simțit o durere. Tot postul a fost fără odihnă. Patima desfrânării se luptă cu toți, iar diavolul desfrânării se laudă înaintea tuturor regilor întunericului, că el mai mult decât toți, a dat iadului pe cei capturați. Rabdă şi cere-i lui Dumnezeu ajutor. E bine să vorbeşti cu surorile pentru folos, dar să taci e şi mai bine. Iar să te mustri pe tine şi să te rogi pentru ele – e cel mai bine.
Învață să citeşti şi să iubeşti, iar eforturile noastre vor fi evaluate corect în ziua Judecății Universale.
Sileşte-te, soră, căci a celor ce se silesc este Împărăția Cerească. Trebuie să mărturiseşti acele gânduri care te tulbură

des. E încă devreme să afli despre rugăciunea minții. Până atunci, fă-o cu gura: Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătoasa!“.

Despre Schimbarea la Față a lui Hristos – Dumnezeu

„Vă salut pe tine şi pe toate măicuțele noastre la un loc şi pe surori, cu ocazia venirii unei veri noi şi a participării la marea sărbătoare a Schimbării la Față. Mare este această sărbătoare a Schimbării la Față. Ea se prăznuieşte de Sfânta Biserică pe tot pământul, în toată lumea. O prăznuieşte fiecare suflet ortodox (în special monahul). Când prin necazuri, răbdare puternică şi smerenie se purifică sufletul de patimi şi în special de mândria diavolească, atunci se învredniceşte de arătarea lui Dumnezeu, ceea ce înseamnă că Îl vedem pe Însuşi Dumnezeu cu sufletul şi El locuieşte în noi: „În armonie e locul Lui“. Iar următoarele cuvinte spun: „şi lăcaşul Lui e în Sion“. Acest lucru e încă departe de voi. Trebuie multă minte şi fapte ca să ajungeți până acolo. Iar pacea (armonia) puteți să o găsiți: la început în sufletele voastre, apoi cu surorile şi apoi cu Dumnezeu. Atunci vom avea parte de arătarea lui Dumnezeu. De aceea străduiți-vă să găsiți pacea călăuzitoare. Desigur, singure nu puteți, dar rugați-vă lui Dumnezeu şi vă va da „pacea care e mai presus de orice înțelegere“.

Iubeşte-i pe duşmani!

„Cu adevărat a înviat Hristos!
M., nu te mânia! M., smereşte-te! Ai pur şi simplu toane! Ai certat toate surorile şi te întrebi: se poate ca aceasta să fie de la vrăjmaşul? De ce nu gândeşti tu: nu e posibil să fie din cauza harului? Of, călugărițo! Le sancționezi pe sătence şi pe surori după lege şi tu însăți încalci legea monahicească, crezând că e dinte pentru dinte. Măicuța mea, cuvioasa mea! Ele nu sunt bune, dar tu eşti bună? Pleosc-trosc, ce mai duşmani, nici nu vreau să-i văd. Dar cu ce eşti tu mai bună decât ei? Aşa cum se ceartă, ştiu şi să se mânieze. Pentru ce ți se cuvine respect? Pentru faptul că eşti mai în vârstă? Acest lucru e rău pentru tine. Domnul a zis: „Cel ce vrea să fie mai mare, acela să fie sluga tuturor“. Iar tu – ca o cucoană supărată, zici: „Nu vreau să-i văd pe duşmani“.
Smereşte-te! Să nu-ți pierzi mințile din cauza mândriei şi a mâniei… Prin mila lui Dumnezeu îndură creştineşte şi monahiceşte! Dă surorilor un exemplu bun, iubeşte-i pe duşmani, căci şi Dumnezeu ne iubeşte pe noi, păcătoşii“.

Patimile smeresc

Pace ție şi binecuvântare de la Dumnezeu! Din scrisoarea ta văd plângerea dinainte – aceea că îmbătrâneşti, iar patimile nu se îndepărtează, neținând cont de cei 25 de ani ai tăi. Îți pare foarte rău că atâția ani ai trăit în lume şi nu ți-ai omorât patimile! Dimpotrivă, îți spui: ce ar trebui să faci acum, la cei 25 de ani respectabili ai tăi? Cum s-ar putea să te smereşti? Dar iată că acum, scormonind în această grămadă de gunoi rău mirositor al patimilor, nu ridic prea mult din sprâncene. Trebuie să reuşeşti să nu te mândreşti.
Chiar dacă eşti păcătoasă, să fii smerită şi vei fi liniştită. Căci pe cei smeriți Însuşi Dumnezeu îi ocroteşte.

Despre înalta chemare de a fi mireasa lui Hristos

Îți trimit salutări, S., pentru intrarea în turma noastră aleasă şi iubită de Dumnezeu, în rândul mireselor lui Hristos. Fii atentă la tine însăți, trăieşte cu vrednicie față de noua chemare, căci această chemare e înaltă. Despre ea apostolul spune: „Voi sunteți cetățenii Ierusalimului ceresc, preoție împărătească, neam sfânt, oameni născuți din nou“. „Locuința voastră este în ceruri“. Dar cum se obține locuința cerească, mai adevărat zis, Împărăția Cerească? **Sfânta Scriptură** spune: „Prin multe necazuri ne e dat să intrăm în **Împărăția Cerească**“.
De aceea, dacă se înmulțesc necazurile – bucură-te, căci atunci mergi pe drumul adevărat. Iar cine nu fuge de necazuri şi le suportă după puteri, acela va dobândi Împărăția Veşnică.
La întoarcere, mama ta a fost pe la noi şi s-a bucurat pentru tine că eşti liniştită, chiar veselă. Străduieşte-te, cât poți, să ai pace sufletească, căci se spune despre omul lui Dumnezeu: „În pace este locul lui“. Aceasta înseamnă că Dumnezeu Însuşi locuieşte în acel om care are o inimă împăcată. În general să te consideri mai rea decât toți, nu căuta nici dragostea, nici cinstea de la nimeni, ci pe acestea să le ai tu însăți față de toți şi astfel vei dobândi pacea! Dar dacă începi şi cauți să te aprecieze ceilalți, ca să-ți descopere vrednicia şi câteva virtuți, atunci pierzi pacea sufletească!
Batiuşka Ambrozie îți trimite binecuvântare!

Cei care suferă cu Hristos, cu El se vor preaslăvi

Hristos a înviat! Ce te-ai întristat? Ori nu crezi în Dumnezeu, care a venit la noi? Care a murit pentru tine şi care te iubeşte mult? Tu Lui încă nu I-ai arătat nici un fel de dragoste, iar El ţi-a dovedit şi prin cuvânt şi prin faptă şi prin legământ; El Însuşi ne-a învăţat să îndurăm necazurile şi a mers pe drumul suferinţelor şi a murit pentru noi cu moarte de ocară. Şi le-a lăsat celor iubiţi ai Săi următorul testament: „În lume necazuri veţi avea. Însă necazul vostru se va preschimba în bucurie. Şi bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi". Dar bucuriile ocazionale sunt trecătoare. De aceea, bucură-te că suferi împreună cu Mirele tău, Iisus".
„Ieri m-am îngropat cu Tine, Hristoase; astăzi mă ridic şi înviez cu Tine. Ieri m-am răstignit cu Tine, (pentru aceasta) Tu Însuţi mă vei preaslăvi în Împărăţia Ta". Înţelegi oare ce înseamnă „a preaslăvi"? Înseamnă că iradiez de acea lumină, cu care străluceşte Însuşi Atotţiitorul! Că mă îmbracă cu acel veşmânt împărătesc şi dumnezeiesc în care este El însuşi îmbrăcat atunci când stă de-a dreapta Tatălui Său, pe tronul slavei cereşti.
Şi Însuşi Iisus îi cere Tatălui Său: „Tată! Dacă mi i-ai dat pe aceştia Mie, atunci să fie una cu Noi, precum suntem Eu cu Tine, Tu în Mine şi Eu în Tine şi aceia vor fi una cu Noi". Amin.

Cum să ne izbăvim de oameni răi

Tu mă întrebi cum se poate să scapi de oamenii răi? Prin felul simplu de a gândi şi a socoti, pentru că ai venit să slujeşti lui Dumnezeu, nu diavolului… Căci Stăpânul Cerului şi al pământului şi al întregului Univers nu e diavolul, ci Dumnezeu, care porunceşte şi îngerilor şi demonilor şi care dă pace sufletelor noastre.
La adaosul tău răspund cu un adaos: „Dacă necazurile tale te smeresc şi îi dau sufletului linişte şi îl îndeamnă la rugăciune, atunci să ştii că sentimentul tău nu e înşelător. De aceea **Sfântul Marcu Ascetul** spune: „În necazuri este ascunsă mila lui Dumnezeu".

Trebuie să purtăm crucea ascultării şi să fim îngăduitori cu cei neputincioşi

Cu dragoste vă felicit de Anul Nou şi vă doresc o viaţă nouă, spre mântuire. Se înţelege că toate acestea nu se ating fără efort, ci prin săvârşirea cu vrednicie a ascultării, prin suferinţe mari şi răbdare. Cine n-ar vrea să stea liniştit? Iată că eu, de la 20 de ani, duc greutatea slujirii mele în folosul aproapelui, iar în prezent stau rău cu sănătatea şi sufăr de astm şi de insomnie, însă cine poate lua asupra sa, personal, această ascultare, pe care Domnul Atotbun a lăsat-o spre folosul sufletelor noastre şi al celorlalţi. Deşi nu trebuie să vedem puţinele foloase pe care ni le aducem nouă şi celorlalţi, totuşi Dumnezeu singur rânduieşte totul, dar nu se pierde răsplata Lui pentru bunăvoinţa inimii. Trebuie, fără îndoială, să spunem că fiecăruia i se dă crucea pentru mântuire şi ea creşte din cauza inimii noastre, dar numai prin această cruce putem să ne mântuim. De aici reiese că dacă noi refuzăm să ne ducem crucea ascultării fără pricină binecuvântată, atunci refuzăm să mergem pe cale cu Hristos, pe calea mântuitoare şi vrem să se alcătuiască pentru noi un alt drum – uşor – către minunăţiile Împărăţiei cereşti. Însă acest lucru nu e posibil: Împărăţia lui Dumnezeu se ia cu nevoinţa, iar nevoitoarele se vor bucura de ea.
Să-ţi iubeşti aproapele şi să îndeplineşti trebuinţele surorilor şi să le îngădui neputinţele lor este un lucru bun şi mântuitor. Însă dacă egumena se opune acestui lucru, atunci fă binele mai mult în taină şi alină pe cine cu ce poţi, iar în discuţii să vorbeşti puţin – căci mai repede se strică ambele părţi, decât să se folosească…
Nu v-am răspuns mult şi din cauza bolii şi din cauza marii mele lipse de timp. Vă rog din suflet să iertaţi multele mele neputinţe…

Învăţătură despre cum să trăim şi să ne mântuim

Blagosloviţi-mă, sfinţite maici şi surori! Şi în primul rând, cea mai cuvioasă maică a noastră, P. şi toate maicile şi surorile!
Am vrut să vin personal la voi, însă neputinţa m-a biruit… Vremea este umedă iar sănătatea mea o cunoaşteţi; iertaţi-mă!
Vă mulţumesc pentru salutările voastre şi dragostea în Dumnezeu. M-aţi bucurat mult. Îi voi duce vestea bunului nostru părinte şi stareţ.
Înainte de toate, supuneţi-vă celor mai mari, fără să vă împotriviţi, căci aceasta nu este de la Dumnezeu. Cei care se împotrivesc cu putere stau împotriva voinţei lui Dumnezeu, iar unii ca aceştia acceptă păcatul.
E bine dacă cineva poate să meargă neîntrerupt la biserica lui Dumnezeu – în ea e viaţa noastră. Nu renunţaţi la masa comună. „La masa comună se aşează cel iubit – spune **Sfântul Isaac Sirul** – iar masa de taină este masa

iubirii".
Păziţi tradiţiile părinţilor: nu mergeţi prin chilii, nu primiţi mireni, în special bărbaţi, nu vă faceţi prietenii între voi – noi toţi suntem rude, iar prieteniile deosebite întotdeauna sunt în afara legii.
Iertaţi-mă pe mine, nevrednicul şi păcătosul iar eu, slujitorul vostru, vă iert în numele Domnului Iisus. Nu vă plângeţi că în discuţia cu voi n-am fost faţă către faţă; credeţi-mă că inima mea e cu voi şi va fi cu voi cât veţi păzi învăţăturile fericiţilor noştri părinţi Macarie şi Leonid. Pace vouă şi mântuire!

X. CUVIOSUL STAREŢ ISAACHIE I

(1810-1894) (22 august)

Trăiţi după conştiinţă,
cereţi ajutorul Împărătesei Cereşti
şi totul va fi bine.

A. Viaţa

Cuviosul Isaachie (în lume Ivan Ivanovici Antimonov) s-a născut la Kursk, la 21 mai 1810, într-o veche familie de negustori, care se bucura de o mare stimă din partea orăşenilor, datorită onestităţii şi vieţii creştine, milostivirii faţă de săraci şi a râvnei spre înfrumuseţarea bisericii din oraş.

Viitorul mare stareţ de la Optina a crescut într-o atmosferă plină de dragoste, ascultare faţă de părinţi, respectare strictă a rânduielilor bisericeşti şi acrivie morală. Băiatul era modest şi blând, tăcut şi reţinut, însă nu era morocănos, nu era lipsit de umor, era ager la minte şi simplu în purtări. Gândul despre plecarea la mânăstire s-a copt mult timp în sufletul tânărului evlavios, obligat să-i ajute tatălui în afacerile comerciale. La vârsta de treizeci şi şase de ani gândul s-a maturizat definitiv. Acest fapt a fost influenţat şi de intrarea în monahism a fratelui său mai mare, Mihail.

Şi iată că în anul 1847, fiind deja matur, el părăseşte cu o fermă convingere casa părintească şi intră ca posluşnic la schitul deja renumitei Sihăstrii Optina, în al cărei mod de viaţă era rânduită îndrumarea duhovnicească a fiecărui frate la un stareţ. Posluşnicul Ioan a fost încredintat stareţului Macarie de la Optina, al cărui renume trecuse mult dincolo de hotarele mânăstirii. Anii de ascultare au trecut sub îndrumarea sa duhovnicească: mai întâi la stupărie, apoi la brutărie şi la bucătăria mânăstirii, a cântat la strană, iar în chilie, cu binecuvântarea stareţului Macarie, fratele Ioan a lucrat şi ca legător de cărţi. În acest timp, împlinea fără nici o abatere pravila de rugăciune din chilie cuvenită fiecărui posluşnic, iar mai târziu, după ce a devenit rasofor în anul 1851 şi a fost tuns în mantie în anul 1854, a arătat tot mai multă râvnă fată de desăvârşirea lumii sale duhovniceşti, a vieţii sale lăuntrice, neîngăduindu-şi nici măcar o indulgenţă: era aspru în a se sili pe sine însuşi spre lucrarea minţii, spre participarea la slujbele bisericeşti şi se înfrâna la mâncare şi odihnă.

Fugind de gândurile iubitoare de slavă şi ferindu-se din această pricină de orice înălţare, doar din ascultare faţă de stareţul Macarie, părintele său duhovnicesc, el a primit în anul 1855 hirotonirea în diacon, iar mai apoi, în 1858, a fost hirotonit ieromonah. Şi după primirea demnităţii preoţeşti, Cuviosul a rămas la fel de modest precum era şi mai înainte, însă şi mai sever şi exigent faţă de sine însusi, încrezându-se în toate îndrumării duhovniceşti a stareţului.

Probabil că aşa ar fi trecut toată viaţa sa în mânăstire, în împlinirea ascultărilor şi pravilelor monahale, în respectarea tipicului bisericesc, în desăvârşire duhovnicească şi înălţare treptată "din putere în putere", dacă Dumnezeu nu ar fi binevoit altfel.

În anul 1860, deja grav bolnav, Cuviosul stareţ Macarie şi-a presimţit apropiatul sfârşit şi l-a binecuvântat pe fiul său duhovnicesc să treacă sub îndrumarea marelui stareţ de la Optina Ambrozie, ucenicul fericitului Macarie. Iar peste alţi doi ani, în 1862, după moartea stareţului Macarie, proestosul Sihăstriei Optina, Cuviosul Isaachie devine succesorul său.

El a condus mânăstirea pe parcursul a mai bine de treizeci de ani, continuând construcţiile începute încă din vremea păstoririi stareţului Macarie. Prin străduinţa sa se duce la bun sfârşit construirea bisericii Tuturor Sfinţilor situată la noul cimitir, se înalţă un iconostas nou in catedrala Kazanskaia şi se reînnoieşte un altul vechi, se execută o nouă

pictură a pereților, se clădeşte un nou spital mânăstiresc cu farmacie pentru folosință gratuită, cu o biserică pe lângă ea în cinstea Sfântului Ilarion cel Mare, apoi un magazin de cărți; se termină construirea apeductului, se ridică clădirea noului arhondaric şi se restaurează, se reconstruiesc, se reînnoiesc multe alte încăperi. Sub înțeleapta sa îndrumare el hotărăşte cumpărarea păşunilor de lângă moară, se deschide o fabrică de lumânări se susține dezvoltarea livezilor şi grădinilor mânăstiresti. În acest fel, Sihăstria Optina devine, În a doua jumătate a sec. XIX, una dintre cele mai înfloritoare mânăstiri din Rusia.

Însă activitatea mai-marelui mânăstirii nu s-a limitat doar la grijile gospodăreşti. Cea mai importantă a rămas totuşi grija părintească severă în vederea împlinirii de către frați a ascultărilor şi rânduielilor monahale, fără să facă excepție nici măcar pentru sine.

Fiind deja egumen, iar mai târziu, în anul 1885 arhimandrit, Cuviosul nu săvârşea fără binecuvântarea stareţului nici o muncă mânăstirească şi îi învăța acelaşi lucru şi pe frați. "Părinți şi frați! Trebuie să mergem la stareț pentru curățirea conştiinței", repeta el adeseori. În acest fel, cu evlavie, aproape până la extenuare, el stătea la rând împreună cu toți ceilalți la duhovnicul său, Cuviosul stareț Ambrozie şi discuta cu el, stând în genunchi, ca un simplu posluşnic.

În ultimii ani de viață ai proestosului asupra sa s-au abătut multe suferințe. Deosebit de greu a suportat plecarea stareţului Ambrozie la Mânăstirea Şamordino, Douăzeci şi nouă de ani am fost proestos pe lângă stareț şi n-am avut parte de suferințe, acum însă se pare că binevoieşte Domnul să mă cerceteze pe mine, păcătosul, cu suferințe", spunea el.

Sănătatea a început să-i slăbească în mod vădit şi în taină a fost tuns în schimă. În scurt timp a trecut la Domnul stareţul Ambrozie, şi împotriva proestosului Cuviosului Isaachie au început să apară denunțuri despre incapacitatea sa de a conduce mânăstirea, din cauza înaintării în vârstă şi a bolii. Şi cu toate că obştea fraților s-a ridicat în unanimitate în apărarea proestosului său, puterile i se stingeau deja. A murit liniştit, înconjurat de fiii săi duhovniceşti înlăcrimați, cărora le-a dat ultima îndrumare: "Iubiți-l pe Dumnezeu şi pe cei din jur, iubiți Biserica lui Dumnezeu. În slujba bisericească, în rugăciune, să nu căutați bunuri pământeşti, ci binele ceresc; aici, în această sfântă mânăstire, unde ați pus început vieții monahale, să vă sfârşiți zilele voastre".

Preacuviosul părintele nostru Isaachie a trecut la Domnul la 22 august 1894. A fost un adevărat adept al acelei tradiții a stăreției, care deosebea modul de viață de la Sihăstria Optina de al altor mânăstiri din Rusia: cel al ascultării stricte a întregii obşti de stareţul-duhovnic, indiferent de demnitate şi rangul ierarhic. Toată viața sa a fost o continuare vrednică a nevoinței începute deja de către predecesorul său, Cuviosul părintele nostru Macarie, şi de alți mari stareți ai Optinei.

B. Minunile

Izbăvirea minunată de la pieire

Credința părintelui Isaachie în voia lui Dumnezeu s-a întărit nu o singură dată prin mila şi ajutorul lui Dumnezeu, care l-au mângâiat în timpul ocârmuirii. **Cuviosul Isaachie** a povestit despre sine următorul lucru:
Odată a mers la moara mânăstirii, lângă oraşul Bolhov. Era vreme de iarnă. A înnoptat în oraşul Belev şi apoi, după obicei, s-a urcat în trăsură şi caii au pornit mai departe. Nu se ştie de ce, au țâşnit dintr-o dată şi au luat-o la goană. Vizitiul a reuşit să sară de pe capră şi privind în urmă troica ce se îndepărta cu putere a văzut-o cum sărea pe drum cu stareţul care şedea în ea. Părintele Isaachie a simțit nenorocirea care l-a lovit, însă nu a avut posibilitatea să se elibereze din cupeul închis pe toate părțile şi de aceea s-a îndreptat în gând cu rugăciune fierbinte spre mila Sfântului Nicolae, Făcătorul de minuni. Şi caii s-au oprit imediat. Părintele Isaachie a ieşit din cupeu, s-a apropiat de ei şi a început să-i mângâie. Se pare că troica s-a oprit la marginea unei râpe adânci. Un singur minut dacă ar mai fi trecut şi stareţul cu troica şi caii n-ar mai fi fost nicăieri. Vizitiul, alergând în urma trăsurii, a strigat: „Batiuşka, sunteți întreg?". „După cum vezi" – a răspuns părintele Isaachie. „Iar eu am crezut – a continuat acela că n-o să găsesc nici măcar un oscior al sfinției voastre". Prin rugăciunile sfântului lui Hristos, Nicolae, părintele Isaachie a rămas viu şi nu a simțit nici măcar o durere de la izbiturile din cupeu. Abia mai târziu, după un oarecare timp, a început să simtă durere în trup şi a bolit ceva vreme. Din acea perioadă, părintele Isaachie a avut evlavie deosebită către grabnicul apărător în nenorociri, **Sfântul Nicolae Făcătorul de minuni**.

Arătarea stareţului Isaachie către episcopul Alexandru

La înmormântarea părintelui Isaachie a venit episcopul de Kaluga, Alexandru. Pe 23 august el a participat la priveghiul liniştit, iar în ziua următoare, pe 24 august, după săvârşirea Dumnezeieştii Liturghii, a săvârşit şi slujba înmormântării. Trebuie să menţionăm că în noaptea de 23 spre 24, când episcopul Alexandru s-a aşezat în pat şi a aţipit, brusc înaintea lui a apărut părintele Isaachie, îmbrăcat în schimă şi cu o voce puternică l-a întrebat: „De ce ai venit aici?".
Episcopul Alexandru s-a sculat din pat şi a mers în sală; acolo s-a aşezat pe sutană, însă a fost deranjat din nou de vedenia părintelui Isaachie. Toata noaptea şi-a petrecut-o fără somn. Această apariţie l-a tulburat cumplit pe episcopul Alexandru, încât nu a putut să rabde şi să nu povestească despre această apariţie ciudată prinţesei O., în auzul tuturor, în ziua următoare, pe 24 august, la prânz.
După plecarea din schitul Optina el a răcit, s-a îmbolnăvit serios şi pe 8 octombrie în anul 1895 a murit.

XI. CUVIOSUL STAREŢ IOSIF

(1837-1911) (9 mai)

Dacă te-ai apucat de un lucru, ţine-te de el
şi îndură toate câte se află..., şi întotdeauna
mustră-te pe tine însuţi – şi te vei mântui.

A. Viaţa

Stareţul Iosif, în lume Ivan Litovkin, s-a născut pe 2 noiembrie în anul 1837 şi a murit pe 9 mai în anul 1911. Acesta a fost cel mai apropiat ucenic al marelui stareţ Ambrozie. A fost cel mai apropiat nu numai în exterior, ci şi cu sufletul, prin puterea ascultării, devotamentului şi dragostei. El a fost cu adevărat „fiul cel iubit" al stareţului Ambrozie. Acest fiu al ascultării s-a educat între pereţii „hibarcăi" smerite şi sărăcăcioase a cuviosului Ambrozie, pline de învăţăturile marilor stareţi Lev şi Macarie şi de rugăciunile continuatorului lor, **stareţul Ambrozie**. Aici, în această chilie strâmtă, care devenise pentru el şcoala evlaviei, a făcut cunoştinţă cu cea mai înaltă dintre ştiinţe – monahismul şi, la timpul său, a devenit el însuşi îndrumătorul monahilor. Şi cât de simplu şi modest, chiar neobservat pentru mulţi era acest lucru – monahismul! Trăsăturile distinctive ale caracterului cuviosului Iosif erau modestia neobişnuită, delicateţea, îngăduinţa, iar cu timpul aceste calităţi au pătruns adânc în toată fiinţa lui şi s-au transformat în virtuţi mari – smerenie, dragoste şi blândeţe îngerească.
Mersul îi era smerit, ochii plecaţi, răspunsul scurt, cu metanie, şi întotdeauna zâmbetul amabil, de o modestie constantă.
Pe timpul când era ucenicul de chilie al stareţului Ambrozie toţi se purtau, oarecum inconştient, cu un deosebit respect faţă de el; simţeau în el ceva special.
Ivan s-a născut în gubernia Harkovsk. Părinţii lui erau oameni simpli, dar evlavioşi. Le plăcea foarte mult să citească cărţi duhovniceşti şi să meargă la biserica lui Dumnezeu. Mama îşi lua copiii cu ea la biserică, iar acasă îi punea să se roage. Micul Ivan cânta la strană. El a crescut ca un copil vesel, vioi şi prietenos. În sufletul său delicat simţea o tristeţe străină, însă din timiditate nu putea să-şi exprime sentimentul acesta. Ivan avea 8 ani. Odată, jucându-se în curte, s-a schimbat brusc la faţă, a ridicat capul şi mâinile în sus şi a căzut fără simţire. Când şi-a venit în fire, cei ai casei l-au întrebat ce i s-a întâmplat. El a răspuns că a văzut-o în văzduh pe Împărăteasa Cerească, lângă care era soarele. Învăţătorul lui Vania spunea că din el va ieşi ceva neobişnuit. Tatăl lui vroia ca cineva dintre copiii săi să meargă la mănăstire. Prima care a plecat a fost sora mai mare, Alexandra – monahia Leonida.
Vania avea 4 ani când i-a murit tatăl. Pe mama sa a pierdut-o când avea 11 ani – ea a murit de holeră! El a rămas complet orfan şi a fost trimis la fratele mai mare, Semen. Însă Semen avea patima beţiei şi în scurt timp, cheltuind toată averea părintească, a trebuit să meargă să lucreze la oameni străini. Pe fratele său Ivan, de asemenea, l-a stabilit într-un loc. Multe locuri a trebuit să schimbe tânărul Ivan. A fost încercat şi de frig şi de foame, uneori de bătăi şi diferite primejdii. Deşi trăia într-un mediu corupt şi brutal, nimic rău nu s-a lipit de el. Rugăciunea a fost tovarăşa lui statornică în viaţa nenorocită pe care o ducea, iar biserica – unicul loc unde căpăta mângâierea.
În cele din urmă i s-a întâmplat să nimerească într-un loc mai bun, la negustorul Rafailov, care l-a îndrăgit pe Ivan pentru firea lui blândă şi chiar a vrut să i-o dea în căsătorie pe fiica lui, însă dragostea lumească era departe de Ivan. Sufletul lui curat trăgea spre mănăstire. Lectura preferată de el în copilărie fusese citirea vieţilor sfinţilor. Intenţiona să meargă în pelerinaj la Kiev pentru închinare. Când negustorul i-a propus să se însoare cu fiica lui, Ivan l-a rugat

să-i dea voie să se roage, rămânând ca el să se pună la dispoziția voii lui Dumnezeu. Bunul său stăpân, văzând năzuința fierbinte a tânărului pentru Dumnezeu, nu a îndrăznit să-l rețină. Astfel Ivan a plecat la Kiev. Pe drum, ajungând în sfinții munți, în schitul de maici Borisovsk, a găsit-o pe sora lui, care era călugăriță.
Această obşte se deosebea printr-un regulament sever. Aici schimonahia Alipia l-a sfătuit să nu meargă în Kiev, ci la Optina, la stareți. Ivan a ascultat sfatul ei şi a plecat la **Optina**. Ajungând la stareţul Ambrozie, i-a povestit acestuia toată viaţa lui şi i-a cerut binecuvântare pentru călătoria spre Kiev, însă cuviosul l-a sfătuit să rămână la Optina. Ivan a fost încredinţat că în cuvintele stareţului se ascunde arătarea voii lui Dumnezeu şi a rămas acolo. Acest lucru s-a întâmplat pe 1 martie, în anul 1861.
Prima lui ascultare în Optina a fost la bucătărie. Însă în scurt timp i s-a propus să se mute la stareţul Ambrozie, care preţuia calităţile lui bune: ascultarea fără împotrivire, modestia şi tăcerea. În „hibarca“ stareţului Ambrozie a petrecut exact 50 de ani. La început, apropierea de stareţ, pe de o parte, l-a înduioşat, iar pe de altă parte, forfoteala permanentă şi primirea vizitatorilor îl tulburau şi îl incomodau. Şi iarăşi începea să viseze la **Kiev** şi la **Athos**. Odată, cuviosul Ambrozie l-a surprins în asemenea cugetări. Citindu-i gândurile, i-a spus: „Frate Ivan, la noi e mai bine decât la Athos, rămâi cu noi“. Aceste cuvinte l-au mirat într-atât pe tânărul ascultător, încât a înţeles că gândurile lui erau numai o ispită. De atunci a devenit cel mai devotat şi iubit ucenic al cuviosului Ambrozie. Nu numai voia stareţului, ci fiecare cuvânt al acestuia, pentru el era lege. Ucenicul mai bătrân al cuviosului Ambrozie era un om sever şi ursuz, care nu îi arăta novicelui cum şi ce trebuie să facă, iar când acesta greşea, îl mustra. Iată că această şcoală a răbdării l-a făcut pe stareţul Iosif atât de blând şi de smerit. Ea a prelucrat în el mustrarea de sine. Iar dreptatea îl supără de obicei pe om, însă când acesta, prin atenţia la propria conştiinţă, începe să găsească vina în el, atunci, înainte de toate, se judecă pe sine şi primeşte osânda aproapelui ca pe o pedeapsă de la Dumnezeu pentru păcatele sale şi nu se supără, ci îi mulţumeşte chiar aproapelui.
Starea liniştită constantă a cuviosului Iosif avea influenţă în toate. El se afla în pace cu toţi şi ştia să-i smerească pe toţi prin propria lui smerenie, blândeţe şi îngăduinţă.
În anul 1872 a fost tuns în monahism, cu numele Iosif. De atunci starea lui sufletească atât de serioasă a devenit mai concentrată şi mai adâncă. El a păstrat deplina ascultare faţă de stareţul său şi nu făcea nimic fără blagoslovenia lui. După cinci ani a fost hirotonit ierodiacon. Viaţa nu i s-a schimbat după acest eveniment, ci dimpotrivă, i s-au mai adăugat munci şi griji.
Dormea în pridvorul stareţului Ambrozie. Această încăpere se elibera uneori de vizitatori noaptea târziu, astfel că părintele Iosif nu avea timp să se odihnească. Deseori stareţul Ambrozie, după învăţătura **Sf. Ioan Scărarul**, încerca răbdarea şi smerenia ucenicului său, dându-i ocazia să-şi arate cumpătarea de monah.
În anul 1884 a fost sărbătorită deschiderea mănăstirii de maici din Şamordino, care se afla mai departe de Optina. La liturghie, cuviosul Iosif a fost hirotonit ieromonah. Încă din prima zi şi-a început slujirea de preot cu tărie, claritate, evlavie şi fără grabă. În zilele slujirii devenea oarecum bucuros.
Din cauza bolii, stareţul Ambrozie nu mergea la biserică. Cuviosul Iosif a început atunci să-i slujească în chilie miezonoptica. A devenit ucenicul mai mare al chiliei şi a primit o chilie împreună cu celălalt ucenic. Ca ucenic mai mare considera că principala lui obligaţie este să se îngrijească de liniştea stareţului Ambrozie. De aceea, deseori ieşea în pridvor şi cu atenţie îi asculta pe vizitatori. Apoi transmitea cu exactitate răspunsul stareţului şi nimic nu adăuga de la el.
Prin aceasta a dobândit respectul şi dragostea tuturor oaspeţilor. Pridvorul stareţului uneori era ocupat până la ceasul 11 din noapte. Văzând istovirea stareţului, curiosul Iosif începea delicat să întoarcă ceasul în camera lui, amintind astfel că e timpul să se termine vizitele.
Neţinând cont de lipsa mare de timp, cuviosul Iosif găsea vreme pentru citirea operelor Sfinţilor Părinţi, în special pentru „Filocalie“. Era un om căruia îi plăcea lucrarea lăuntrică adâncă şi făcea rugăciunea lui Iisus. Cuviosul Ambrozie l-a pregătit treptat pentru slujirea de stareţ, învăţându-l prin cuvânt şi exemplu personal. Stareţul Ambrozie îl iubea şi avea încredere în el, numindu-l mâna lui dreaptă şi niciodată nu s-a despărţit de el în decursul a 30 de ani. După moartea cuviosului Ambrozie, stareţul Iosif a rămas tot aşa de smerit cum a fost. Niciodată nu şi-a acordat nici un fel de importanţă şi spunea: „Ce însemn eu fără batiuşka? O nulitate şi nimic mai mult“.
Stareţul Iosif avea sănătatea slabă şi totuşi era foarte cumpătat la mâncare. Niciodată şi prin nimic nu s-a înălţat pe sine. Îşi făcea treburile în linişte şi cu modestie. A fost un ajutor adevărat al stareţului Ambrozie, însă se purta ca şi cum n-ar fi fost ridicat aşa de sus.
Comportamentul lui era neprefăcut şi simplu din punct de vedere spiritual. Dragostea lui pentru stareţul Ambrozie era atât de adâncă, încât era gata să-şi dea viaţa pentru el. Nu l-a contrazis pe stareţ nici cu cuvântul, nici cu fapta, nici cu gândul.
În ultimii ani ai vieţii, la cuviosul Ambrozie au început să vină atât de mulţi vizitatori, încât nu putea să-i primească pe toţi. Şi pe mulţi îi trimitea la stareţul Iosif.

În anul 1888 cuviosul Iosif s-a îmbolnăvit puternic şi s-a pregătit de moarte. Deja începuseră să-i citească rugăciunea de plecare. Stareţul Ambrozie s-a întristat foarte mult pentru ucenicul său iubit şi desigur, s-a rugat fierbinte pentru el. În cele din urmă, cuviosul Iosif s-a îndreptat.
După însănătoşire a început să-l ajute pe stareţul Ambrozie, spovedind credincioşii.
Chiar în acel an, în timpul verii, cuviosul Ambrozie i-a dat binecuvântare să meargă în Kiev, unde năzuise atât de mult să meargă cu 30 de ani în urmă. În călătoria sa a mers şi la mănăstirea unde trăia sora lui, monahia Leonida. Bucuria ei nu a avut margini când şi-a văzut „frăţiorul".
După doi ani, stareţul Ambrozie s-a mutat complet în **mănăstirea Şamordino**, iar cuviosului Iosif i-a poruncit să rămână la Optina. Acesta s-a văzut deodată singur, fără stareţ, însă fiind supus voii lui Dumnezeu şi a stareţului, s-a împăcat cu noua lui poziţie. După încă un an, în 1891, stareţul Ambrozie s-a îmbolnăvit grav şi în scurt timp a murit. Toţi cei care se aflau aproape de cuviosul Ambrozie au suportat cu greu această moarte, însă mai greu decât toţi a suportat-o stareţul Iosif. Cu toate acestea, el nu s-a pierdut cu firea şi nu s-a descurajat, ci chiar i-a alinat pe ceilalţi. După moartea stareţului Ambrozie, ocârmuirea duhovnicească a mănăstirii Şamordino i-a revenit cuviosului Iosif. Însă imediat după moartea conducătorului schitului, Anatolie, stareţul Iosif a luat şi această sarcină şi a devenit ocârmuitorul întregii obşti din schitul Optina.
Şi astfel „hibarca" stareţului Ambrozie, care a fost martora atâtor rugăciuni şi nevoinţe, nu a fost părăsită. Fiii duhovniceşti ai cuviosului Ambrozie au văzut în stareţul Iosif pe succesorul lui.
Rânduiala zilei cuviosului Iosif a fost stabilită definitiv. De dimineaţă primea vizitatorii. După masă se odihnea puţin, iar apoi primea din nou credincioşii.
Cu sine era întotdeauna sever şi niciodată nu îşi permitea nici un fel de indulgenţă. Se considera egal cu toţi. Răspunsurile lui scurte şi învăţăturile concise erau mai eficiente decât cele mai lungi discuţii. În afară de influenţa pe care o avea cuvântul său plin de har asupra stării sufleteşti a omului, stareţul Iosif avea şi darul neîndoielnic al vindecării de boli trupeşti şi sufleteşti. Cazurile în care s-a manifestat clar darul clarviziunii lui sunt aşa de multe, încât este imposibil să le redăm pe toate. Iată un exemplu:
În cartea lui S. Nilus: „Pe malul râului dumnezeiesc", tipărită în **Lavra Sf. Treimi**-Serghiev în anul 1916, e scrisă următoarea întâmplare:
„Pe 25 septembrie, în întreaga Rusie este ziua cuviosului Serghie de Radonej, Făcătorul de minuni. Este ziua numelui meu. Ieri seară, la noi în casă, s-a slujit vecernia şi a fost extrem de mişcător. Pe toată ziua de astăzi inima a prăznuit cu o bucurie sărbătorească deosebită. Am mers la stareţ. Stareţul Iosif m-a uimit printr-o surpriză pe care niciodată nu am avut-o şi nu am aşteptat-o de la el. Ne-a primit în camera lui. Era slăbit, însă foarte liniştit şi stătea pe divanul lui, fiind îmbrăcat în sutana călduroasă de culoare cenuşie, făcută dintr-un postav foarte moale şi pufos. Peste sutană era încins cu un şnur subţire, împletit din câteva şnururi – albe şi roşii. Noi am stat în faţa stareţului, în genunchi, ca să primim binecuvântare.
Batiuşka ne-a binecuvântat şi, brusc, cu o mişcare năvalnică, şi-a scos şnurul şi a rostit cuvintele: „Iată – e pentru tine!" – mi l-a pus pe ceafă şi cu blândeţe mi-a legat pe piept un nod, extraordinar de frumos şi artistic. Ce ar putea să însemne aceasta?".
Autorul cărţii a fost nedumerit şi s-a tot întrebat ce înseamnă acest gest al stareţului? Explicaţia a venit mult mai târziu. Legătura simbolică a cordonului a însemnat închiderea în temniţă a lui Nilus peste aproape 20 de ani. În Faptele Apostolilor, proorocul Agav şi-a legat mâinile şi picioarele cu brâul apostolului Pavel şi a zis: „Pe bărbatul al căruia este acest brâu, aşa îl vor lega iudeii la Ierusalim, şi-l vor da în mâinile neamurilor" (Fapte 21,11).
Învăţându-i pe ceilalţi cu răbdare, smerenie şi bunătate, stareţul Iosif însuşi era primul care le dădea exemplu în împlinirea tuturor acestor virtuţi. Fiecare necaz îl suporta cu o aşa linişte şi calm încât străinii nici nu bănuiau prin ce încercări trecea el. El îi îndemna pe fiii lui duhovniceşti la săvârşirea rugăciunii lui Iisus, arătându-le că, în tot timpul acestei rugăciuni, e necesar să ne purtăm cu smerenie în toate: în privire, în mers, în îmbrăcăminte. La rugăciunea lui Iisus se ajunge tot prin rugăciune.
Cuviosul Iosif a petrecut în funcţia de conducător al schitului şi de stareţ al obştii timp de 12 ani. În ultimii cinci ani a început să slăbească şi uneori nu primea pe nimeni, timp de două zile. Din anul 1905 au început cu deosebire suferinţele, însă cu duhul era tot aşa de vioi şi senin. La sfârşit a trebuit să renunţe la sarcinile de ocârmuitor al schitului. La mănăstirea din Şamordino a murit înţeleaptă şi capabila stareţă. Dintr-o dată s-au amplificat treburile, problemele şi grijile din obşte. Stareţul Iosif stătea culcat şi deja nu se mai putea ridica. Luându-şi rămas bun de la obştea optineană şi de la surorile din Şamordino şi Beley, s-a stins din viaţă pe 9 mai, în anul 1911.
În biografia stareţului Iosif, retipărită în mănăstirea Sf. Treime din Iordanville, în anul 1962, este prezentată povestirea prot. Pavel Levaşev, care s-a învrednicit să-l vadă pe cuviosul Iosif luminat de o lumină harică, ce însoţea gradul înalt al săvârşirii rugăciunii inimii, aşa cum scriu sfinţii părinţi în „Iubirea binelui". Iată textul exact al povestirii părintelui Pavel:

„În anul 1907, am vizitat pentru prima dată schitul Optina, oarecum întâmplător, căci nu mă pregătisem pentru aceasta. Mai înainte auzisem câte ceva despre stareți, însă nu-i văzusem niciodată. Când am ajuns la mănăstire, mai înainte de toate m-am aşezat să dorm, deoarece în tren am petrecut o noapte fără somn.
Clopotul, care chema la vecernie, m-a trezit. Credincioşii s-au dus în biserică la slujbă, iar eu m-am grăbit spre schit ca să am posibilitatea să vorbesc, pentru că erau mai puțini vizitatori. M-am interesat de drumul spre schit şi acolo, de chilia starețului Iosif. În cele din urmă am ajuns în pridvorul hibarcăi. Pridvorul era o cămăruță cu mobilier extrem de modest. Pereții erau împodobiți cu portretele diferiților nevoitori cucernici şi cu cugetările sfinților părinți.
Când eu am ajuns acolo, era un singur vizitator – un funcționar din Petersburg. În scurt timp a venit ucenicul de chilie al starețului şi l-a invitat pe acel funcționar la batiuşka, iar mie mi-a spus: „Acest domn aşteaptă de mult timp". Funcționarul a stat 3 minute şi s-a întors; eu am văzut că în jos de la capul lui cădeau nişte raze de o lumină neobişnuită, iar el emoționat, cu lacrimi în ochi, mi-a povestit că în acea zi de dimineață au scos din schit icoana făcătoare de minuni „Kalujskaia" a Maicii Domnului, iar batiuşka a ieşit din hibarcă şi s-a rugat. Atunci, împreună cu ceilalți, funcționarul a văzut raze de lumină, care se răspândeau în toate părțile de la părintele care se ruga. După câteva minute m-au chemat şi pe mine la stareț. Am intrat în chilia lui săracă şi semiîntunecată, cu mobilier sărăcăcios, numai din lemn. În acele momente l-am văzut pe stareț istovit de nevoințele neîntrerupte şi post, abia ridicându-se din locşorul lui. Pe atunci era bolnav. Ne-am salutat; după o clipă am văzut o lumină neobişnuită în jurul capului său şi de asemenea, o mare rază de lumină, care cădea pe el de sus, ca şi cum tavanul chiliei se desfăcuse. Raza de lumină venea din cer şi era exact aşa ca lumina din jurul capului său; chipul starețului devenise plin de har şi el zâmbea. Nu am aşteptat nimic de la stareț şi pentru că am fost atât de uimit, am uitat complet toate întrebările care se îngrămădeau în capul meu şi la care doream atât de mult să obțin răspuns iscusit din viața duhovnicească a starețului. Cu adânca lui smerenie creştinească şi prin blândețe – acestea erau calitățile specifice starețului – el stătea şi aştepta răbdător ca eu să vorbesc. Eu, însă, uimit, nu puteam să mă desprind de vedenia complet neînțeleasă pentru mine. În cele din urmă abia am putut să-mi dau seama că vreau să mă spovedesc la el şi am început să-i vorbesc: „Batiuşka! Eu sunt un mare păcătos". Nici nu am izbutit să-i spun acest lucru, căci într-o clipă fața lui a devenit serioasă, iar lumina, care se revărsa peste el şi îi învăluia capul, a dispărut.
Înaintea mea stătea din nou obişnuitul stareț pe care l-am văzut în momentul în care am intrat în chilie. Am petrecut aşa puțin timp. Căci lumina a strălucit iarăşi în jurul capului său şi iarăşi a apărut acea rază de lumină, însă acum era de câteva ori mai strălucitoare şi mai puternică. Din cauza bolii nu a putut să mă spovedească. I-am cerut sfatul cu privire la începutul meu în funcția de curator şi l-am rugat să facă rugăciuni pentru mine. Nu puteam să mă desprind de vedenia aceea atât de minunată şi de zece ori mi-am luat rămas bun de la batiuşka şi am tot privit chipul plin de har şi luminat de un zâmbet îngeresc. Şi l-am lăsat aşa în acea lumină nepământeană. După aceea am mai mers timp de trei ani la schitul Optina şi am fost de multe ori la batiuşka Iosif, însă niciodată nu l-am mai văzut aşa ca atunci.
Lumina pe care am văzut-o asupra starețului nu se aseamănă cu nici una dintre luminile pământeşti, cum ar fi cea solară, fosforescentă, electrică, lunară şi altele; lumină ca cea a cuviosului nu am văzut în realitate.
Eu mi-am explicat această vedenie prin faptul că starețul se afla într-o stare puternică de rugăciune şi harul lui Dumnezeu a ieşit din vasul Lui ales în chip văzut. Însă nu am putut să-mi explic de ce m-am învrednicit să văd o asemenea arătare, ştiindu-mi păcatele, căci nu mă pot lăuda decât cu neputințele mele. Poate că Dumnezeu m-a chemat pe mine, păcătosul, pe drumul pocăinței şi al îndreptării, arătându-mi în față ce har pot dobândi aleşii Lui în această viață pământească a plângerii şi necazului. Povestirea mea este adevărată şi pentru că eu, după această vedenie, am simțit o bucurie nespusă şi o înflăcărare religioasă puternică, deşi înainte de a intra la stareț nu avusesem asemenea sentimente. Au trecut deja patru ani de atunci, însă şi acum, prin simpla amintire a acelor momente, trec prin înduioşare şi încântare".
Povestirea mea „Iudeilor le va fi îndemn, iar elinilor sminteală"; necredincioşilor, care şovăie şi se îndoiesc de credință le va fi plăsmuire, fantezie sau în cel mai bun caz, halucinație. În vremea noastră, în care domneşte neîncrederea, necredința şi destrămarea religioasă, asemenea povestiri provoacă numai un zâmbet iar uneori chiar şi supărare.
Ce să facem? Să tăcem noi, slujitorii adevărului – nu se va întâmpla! Vrednicul de pomenire starețul Iosif e o adevărată lumânare care arde şi face lumină, iar lumânarea nu stă sub obroc, ci în sfeşnic pentru a-i lumina pe toți cei care se află în adevărata biserică a lui Hristos. Îi rog pe toți credincioşii creştini să se roage pentru el, ca şi el să se roage pentru noi înaintea tronului lui Dumnezeu. Toate cele spuse mai sus le-am redat ca pe un adevăr curat: nu este aici nici o urmă de exagerare sau ficțiune, căci mărturisesc în numele lui Dumnezeu şi din conştiința mea de iereu".

Părintele Pavel a vizitat cu adevărat atunci schitul Optina, „oarecum întâmplător“ – scrie una dintre contemporanele acelor evenimente. El a ajuns acolo pentru că a mers în vizită la mătuşa mea, care în acea perioadă locuia cu soţul ei permanent în mănăstire. Pe părintele Pavel mi-l amintesc încă din copilărie, când venea să facă sfeştanie în casa mătuşii mele, Elena Alexandrovna Ozerova, soţia lui S. A. Nilus. Pe atunci ea era tutorele şcolii de fete felceri – Rojdestvensk – unde părintele Pavel era paroh al bisericii. La ea a şi mers în vizită pentru un timp părintele Pavel, când mătuşa mea locuia la schitul Optina. Părintele Pavel era un preot minunat, însă ca şi majoritatea clerului mirean din Rusia, era împotriva monahismului. Dar iată ce zguduitură l-a aşteptat odată cu sosirea la schitul Optina. A devenit, de atunci, ascultătorul stareţilor optineni.
În anul 1916 a trebuit să îmi petrec iarna la Petersburg şi acolo am mers la părintele Pavel să mă spovedesc. Înaintea mea s-a înfăţişat un om neobişnuit de serios şi atent, care se temea să rostească cuvinte de prisos. Era un călugăr sobru, deşi fără călugărie. Participa des la privegherile care se săvârşeau noaptea la Karsov la biserica de pe cavoul părintelui Ioan de Kronştadt.
Acolo, în locul primitor de străini, slujea în fiecare săptămână acatiste.
În momentul pomenirii numelui Maicii Domnului începeau să urle duhurile rele care se aflau în cei îndrăciţi, pentru că aceia veneau acolo în speranţa vindecării. Ţipetele erau foarte ascuţite, neasemănătoare la glas cu cele omeneşti. Erau nedescris de puternice şi reci, îngheţând sufletul de groază. Eu abia am putut să mă ţin pe picioare din cauza ţipetelor îngrozitoare pe care le scoteau cei posedaţi. Sufletul meu tremura ca o pasăre care aude glasul cruntului ei duşman.
În perioada descrisă, părintele Pavel era parohul bisericii, ales prin acordul general. După revoluţie s-a mutat la Moscova şi a slujit în mănăstirea Novo-Devicie şi mai departe nu mai ştiu.

B. Minunile

Izbăvirea casei de incendiu prin rugăciunea micului Ivan, viitorului stareț Iosif

În sat s-a produs un mare incendiu. Familia micului Ivan Litovkin se mutase nu cu mult timp înainte într-o casă nouă, abia construită. Copilul a văzut spaima celor din casă şi singur a înţeles primejdia. Neştiind la cine să se îndrepte pentru ajutor, şi-a întins mâinile către biserica din apropierea casei lor şi care avea hramul Acoperământului Prealuminoasei Născătoare de Dumnezeu şi a început să strige: „Împărăteasă Cerească! Lasă-ne căsuţa noastră, că e nou-nouţă!“. Rugăciunea copilului a fost ascultată; totul în jur a ars, însă casa Litovkinilor a rămas întreagă.

Vindecarea surorii bolnave

O călugăriţă a redat despre ea următorul lucru: „Încă din timpul vieţii cuviosului am avut suferinţe mari. Îmi era inexprimabil de greu, iar printre cei din jur nu era nici un om care să mă înţeleagă. În cele din urmă am ajuns până acolo, încât m-am îmbolnăvit de piept şi îmi ieşea sânge din gât, iar ascultarea mea o îndeplineam cu mare greutate, ascunzându-mi slăbiciunea faţă de toţi.
Între timp a venit vremea cositului fânului şi a trebuit să merg în rând cu ceilalţi, deşi îmi simţeam cumplita slăbiciune.
M-am pierdut de tot cu firea şi în timpul serii am rugat-o fierbinte pe Împărăteasa Cerească să mă ajute ea. Am adormit şi am văzut că mă aflu în hibarcă, lângă icoana Maicii Domnului „Vrednică eşti“. Am aşteptat, însă batiuşka nu m-a primit. În cele din urmă a ieşit liniştită maica egumenă faţă de care eram apropiată şi i-am vorbit: „Măicuţă, oamenii îl roagă pe batiuşka pentru cei apropiaţi ai lor; sfinţia voastră, de ce nu l-aţi rugat pentru mine?“. „– Ba l-am rugat pe batiuşka pentru tine“, a răspuns ea. Numai ce a spus aceasta şi pe uşă a ieşit însuşi batiuşka, în halatul albicios şi a spus de trei ori: Hristos a înviat! Iar eu am început să zic în somn „Vrednică eşti…“ şi, ajungând la sfârşitul rugăciunii, m-am aruncat la picioarele cuviosului şi i-am povestit suferinţele mele şi cum mă doare pieptul. Atunci batiuşka a făcut un nod jos la sutana lui şi a apăsat cu el locul bolnav pe pieptul meu, spunându-mi să-mi amintesc că „Dumnezeu e milostiv“, apoi m-a mângâiat, şi eu m-am sculat complet sănătoasă.

Minunea clarviziunii stareţului

O moşiereasă bogată din Kozlovsk, după ce a citit cu însufleţire biografia stareţului Ambrozie, le-a propus celor două fiice ale sale, ca imediat ce termină institutul, să plece la schitul Optina. Fata mai mică a consimţit cu dragă inimă, însă cea mare nu a vrut, pentru că aşteptau ca la ei pe moşie să sosească un mare grup de oaspeţi şi tineret şi

urma să-şi petreacă timpul în mod plăcut. Mama ei a încercat să o convingă, însă ea a rugat-o să o lase acasă cu guvernanta. Moşiereasa împreună cu fata cea mică au plecat la Optina, unde le-a plăcut atât de mult amândurora, încât s-au hotărât să stea mai mult. Călugărul de la arhondaric le-a sfătuit să meargă la părintele arhimandrit şi apoi să vadă camerele libere.
Ajungând la stareț pentru binecuvântare, ele i-au spus acestuia că le place acolo atât de mult, încât s-au hotărât să rămână pentru mai mult timp. Însă batiuşka le-a răspuns în mod serios şi categoric: „Nu, trebuie să mergeți mai repede acasă“. Acest răspuns le-a mirat foarte tare şi le-a nedumerit, neînțelegând de ce batiuşka se poartă cu ele aşa de neprietenos şi chiar le goneşte.
În zilele următoare ele iarăşi au mers în hibarcă. Starețul, ieşind să dea blagoslovenie, le-a văzut şi le-a spus aspru: „Cum, mai sunteți aici? Plecați mai repede – şi întorcându-se rapid s-a dus la el şi urcând deja pe scări a vorbit – numai că mi-e teamă să nu găsiți un mormânt“.
Mulți dintre cei care se aflau în hibarcă au auzit aceste cuvinte, care au produs asupra tuturor o impresie puternică. În cele din urmă, moşiereasa s-a îngrijorat şi, neținând cont de rugăciunile călugărului de la arhondaric, şi-a strâns imediat lucrurile şi a plecat.
Apropiindu-se de casa lor, au fost uimite văzând o mare mulțime de oameni în cerdac şi în scurt timp, dincolo de uşă, au văzut un coşciug. Fata mai mare, refuzând să meargă la **Optina**, s-a plimbat pe creastă, a căzut de pe cal şi s-a lovit mortal.
Sora rasoforă M. a spus despre ea: „Eu am intrat în mănăstire din dorință sinceră, însă eram foarte săracă. Mi-era total imposibil să trăiesc. M-am gândit şi le-am vorbit călugărițelor: „Voi pleca în lume, mă voi angaja într-un loc, voi agonisi bani şi atunci voi reveni şi voi îmbrăca din nou veşmântul călugăresc“. Am trăit în mănăstire aproape un an, am studiat viața de mănăstire şi am văzut că fără mijloace materiale nu se poate trăi, însă am părăsit această hotărâre cât am fost la batiuşka. Când am sosit la părintele, am intrat la el trei persoane, iar el a vorbit: „Iată că au venit la mine două călugărițe şi o mireancă. Această mireancă trăieşte de mult în mănăstire, iar surorile îi spun: «Călugăreşte-te!» dar nu vrea. Ea spune: „Voi pleca în lume, voi agonisi bani şi atunci mă voi călugări“.

Minunea de după moarte

În a doua zi după moartea starețului Iosif, la mormântul lui s-a vindecat complet o îndrăcită. Ea a suferit mult timp de o boală neînțeleasă şi până nu s-a vindecat nimic nu a ajutat-o şi nimeni nu a putut să-i spună din ce cauză este bolnavă.
În acea vreme, când s-a sfârşit starețul Iosif, i s-a întâmplat să ajungă la Optina şi în biserică s-a aşezat lângă mâna lui moartă şi a început imediat să țipe. După aceea n-a putut nicicum să se apropie liniştită de mormântul starețului şi de fiecare dată se opunea şi țipa: „Mă tem, mă tem de el!“. În cele din urmă, țăranii care o însoțeau au hotărât să o ducă forțat la mormânt; bolnava s-a opus, a țipat cu furie, însă toți aceia au înclinat-o şi au aşezat-o pe mormânt. Atunci ea s-a liniştit dintr-o dată şi, după ce a stat culcată câtva timp, s-a ridicat complet sănătoasă. Stând la Optina un timp destul de îndelungat, a postit şi s-a însănătoşit, iar crizele de boală nu au mai revenit.

Răspândirea harului din ochii starețului

O credincioasă foarte devotată starețului, fiind pe deplin liberă, s-a mutat în apropierea schitului Optina ca să fie mai aproape de batiuşka Iosif. O perioadă de timp s-a luptat puternic cu un gând ce o tulbura şi îi spunea că ea îl nelinişteşte cumplit pe stareț şi că nu are de ce să trăiască acolo. Cu aceste gânduri a intrat în schit, hotărându-se în sufletul ei să meargă la hibarcă pentru ultima oară. Starețul a primit-o să-i dea binecuvântare şi când ea a vrut să-i spună de ce a venit, a fost uimită de privirea starețului: din ochii lui curgea potop de raze de lumină harică.

Vindecarea unei femei de patima beției

Una dintre contemporanele starețului a povestit: „Eu am primit o scrisoare de la o cunoştință din **Sevastopol**, care mi-a spus că s-a luptat puternic cu patima beției. Mergând la Optina, i-a explicat părintelui despre ea, însă el nu a crezut. Atunci eu i-am scris o scrisoare părintelui. Batiuşka mi-a spus: „Dacă ea bea, atunci trebuie să facă canonul Mântuitorului, al Macii Domnului şi al mucenicului Bonifatie“. I-a dat o iconiță şi cu credință a adăugat: „Nu va mai suferi de această boală“. Într-adevăr, într-un timp scurt ea a încetat să mai bea şi a trimis o scrisoare de mulțumire.
În acea noapte în care a murit starețul, o maică din mănăstirea Belevska, trăind în sărăcia ei fără ajutorul starețului şi fiind foarte mâhnită la gândul cum va trăi de acum încolo, l-a văzut pe stareț în vis. Batiuşka a venit la ea bucuros,

luminos, şi i-a vorbit: „Nu te întrista. Iată că batiuşka Ambrozie îţi trimite pentru nevoi 25 de ruble". După ce s-a sculat a aflat că batiuşka Iosif a murit în acea noapte şi s-a gândit că acum nu numai batiuşka Ambrozie, ci şi batiuşka Iosif nu va mai putea să-i dea niciodată nimic şi nici nu avea de unde să primească mai mult. Însă ce mare i-a fost mirarea când, după câteva zile, a primit o donaţie de 25 de ruble. În scurt timp, acea binefăcătoare i-a mai trimis 25 de ruble, deoarece şi-a amintit că părintele Iosif a rugat-o cândva să o ajute pe această maică săracă.

C. Învăţăturile

Toate sfaturile cuviosului **Iosif** sunt pătrunse de duhul învăţăturii Sfinţilor Părinţi şi al stareţilor. Prin ele întotdeauna s-a străduit cu dragoste să explice că fiecare om trebuie să aibă răbdare în toate, în fiecare loc, până la sfârşit.
Dacă te-ai apucat de un lucru, ţine-te de el şi îndură toate câte există, numai să nu părăseşti locul şi întotdeauna să te mustri – şi te vei mântui.
Necazurile sunt drumul nostru; vom merge pe el până când vom ajunge în patria veşniciei pregătită nouă, însă nenorocirea e că ne îngrijim puţin de veşnicie şi nu răbdăm nici cel mai mic cuvânt de dojană.
Noi înşişi ne mărim necazurile atunci când începem să cârtim. Cine a biruit patimile şi a dobândit raţiunea duhovnicească, acela şi fără cultură exterioară are acces la inima fiecăruia. Pravila impusă întotdeauna e grea, iar săvârşirea ei cu smerenie este şi mai grea.
Ce se dobândeşte cu trudă, acela e şi folositor. Cel care este întrebat nu trebuie să vorbească mult, ci doar să răspundă celui ce întreabă, pentru ca binele să fie făcut prin voinţă liberă.
Dacă vezi greşeala aproapelui şi ai vrea să o îndrepţi şi dacă ea îţi alungă pacea ta sufletească şi te supără, atunci şi tu vei greşi, prin urmare, nu vei îndrepta greşeala cu greşeală – ea se îndreaptă prin blândeţe.
Dacă cele trebuincioase sunt imperfecte, înseamnă că sunt şi folositoare; căci cu răul se pune la încercare binele.
Conştiinţa omului e asemenea unui ceas deşteptător. Dacă ceasul a sunat şi te scoli imediat, ştiind că trebuie să mergi la ascultare, atunci înseamnă că îl vei auzi întotdeauna. Dar dacă nu te scoli imediat câteva zile la rând, spunându-ţi: „Mai stau puţin!", atunci la urma urmelor nu vei mai reuşi să te trezeşti când sună.
Ce e uşor pentru trup, acela e nefolositor pentru suflet, iar ce e folositor pentru suflet, acela e greu pentru trup.
Rugăciunea însăşi ne învaţă. Răbdarea este mama mângâierilor. Mântuirea înseamnă a răbda cu mulţumire.
Sunt mulţi cei care plâng, însă nu pentru ce trebuie, sunt mulţi care se mâhnesc, însă nu pentru păcate; sunt mulţi care par smeriţi, însă nu sunt cu adevărat. Exemplul Domnului Iisus Hristos ne arată cu câtă blândeţe şi răbdare trebuie să suportăm greşelile oamenilor.

XII. CUVIOSUL STAREŢ VARSANUFIE

(1845 - 1913) (1 aprilie)

Împlinirea legii lui Dumnezeu nu se poate învăţa
fără trudă, iar truda aceasta înseamnă
rugăciune, post şi trezvie.

A. Viaţa

În acelaşi timp cu **cuviosul Iosif** şi **cuviosul Anatolie** şi după moartea lor s-a nevoit în schitul Optina stareţul Varsanufie, ulterior schiarhimandrit. **Stareţul Varsanufie**, în lume Pavel Ivanovici Plihankov, de viţă nobilă, s-a născut pe 5 iulie în anul 1845. După terminarea şcolii în corpul de cadeţi din Poloţk, a intrat în serviciul militar şi a avansat până la gradul de colonel al armatei căzăceşti din Orenburg, având funcţia de conducător al secţiei de mobilizare şi mare aghiotant al districtului militar din Razansk. Însă îndrumarea duhovnicească pe care i-au dat-o părinţii încă din copilărie a căpătat trecere peste celelalte interese şi el a hotărât să se dedice lui Dumnezeu.
Mai târziu, cuviosul Varsanufie a povestit despre el: „În fiecare zi mergeam la liturghia de dimineaţă. Aşa m-a învăţat mama mea vitregă şi acum îi sunt foarte recunoscător! Când stăteam în sat şi aveam numai cinci ani, ea mă trezea în fiecare zi la ora 6 dimineaţa. Eu nu prea vroiam să mă scol, însă ea trăgea pătura de pe mine şi mă obliga să mă ridic; şi trebuia să mergem, oricum ar fi fost vremea, o verstă şi jumătate până la liturghie. Îi mulţumesc pentru o asemenea educaţie! A avut o perseverenţă continuă şi a educat în mine dragostea pentru biserică, pentru că ea însăşi se ruga întotdeauna cu sârguinţă".
Când stareţul era încă ofiţer, a reuşit să participe la Liturghia pe care o săvârşea sfântul părinte Ioan Kronştadt.

Pavel Ivanovici a mers în altar. În acel moment, **Sf. Ioan** aducea Sfintele Daruri din proscomidier în altar. După ce a aşezat potirul, Sf. Ioan repede s-a apropiat de el, i-a sărutat mâna şi fără să spună nimic, a plecat iarăşi în proscomidiar. Toţi cei prezenţi au văzut acest lucru şi au spus după aceea că într-adevăr, el va fi preot. Însă Pavel Ivanovici nici nu se gândea pe atunci la aceasta.
Şi iată că, odată, îmbolnăvindu-se grav de pneumonie şi simţindu-şi moartea aproape, i-a poruncit ordonanţei să citească cu voce tare Evanghelia, iar el a aţipit… În acele momente i s-a întâmplat să aibă o vedenie minunată: a văzut cerurile deschise şi o lumină puternică şi s-a cutremurat, fiind cu totul cuprins de o mare frică. Toată viaţa i s-a derulat înaintea lui fulgerător. A fost pătruns adânc de conştiinţa pocăinţei pentru întreaga sa viaţă şi a auzit o voce de sus, care i-a poruncit să meargă la schitul Optina. În sufletul lui s-a produs o transformare, i s-a deschis vederea duhovnicească şi a înţeles cuvintele Evangheliei, în toată profunzimea lor. Datorită chemării stareţului Nectarie, „din strălucitul războinic, într-o noapte, prin bunăvoinţa lui Dumnezeu, a devenit un mare stareţ“. În lume a purtat numele Pavel şi această minune care i s-a întâmplat aminteşte de convertirea miraculoasă a protectorului său ceresc – apostolul Pavel. Pavel Ivanovici s-a născut în ziua aflării moaştelor cuviosului Serghie de Radonej şi l-a considerat pe acesta protectorul său.
Spre uimirea tuturor, colonelul bolnav a început să se însănătoşească şi a plecat la schitul Optina.
În acea vreme, stareţ la Optina era cuviosul Ambrozie, care i-a poruncit să-şi termine toate treburile în trei luni, spunându-i că, dacă nu va sosi la timp, va muri. Apoi au început diferite piedici. Colonelul Plihankov a mers la Petersburg pentru a-şi pregăti retragerea, însă i s-a propus o funcţie şi mai bună şi i-au refuzat retragerea. Colegii râdeau de el, plata banilor încetinea, nu putea să-şi plătească datoriile faţă de toţi cei care trebuia, a căutat bani cu împrumut şi n-a găsit. Dar i-a venit în ajutor stareţul Varnava de la schitul Ghetsimani: i-a arătat unde poate găsi bani. Şi s-a grăbit să îndeplinească porunca lui Dumnezeu.
Oamenii, împotrivindu-se plecării lui, i-au găsit chiar şi logodnică… Numai mama lui vitregă s-a bucurat şi i-a dat binecuvântare pentru viaţa de călugăr. Cu ajutorul lui Dumnezeu a biruit toate obstacolele şi a ajuns la Optina în ultima zi a termenului de 3 luni pe care l-a avut. **Stareţul Ambrozie** era aşezat în coşciug, iar el s-a lipit de coşciugul acestuia.
În luna decembrie a anului 1891, Pavel Ivanovici a fost primit în rândul fraţilor schitului Înaintemergătorului. Succesorul stareţului Ambrozie, cuviosul Anatolie Zerţalov i-a dat ascultarea de a fi ucenicul de chilie al stareţului Nectarie. Lângă stareţul Nectarie, **cuviosul Varsanufie** a trecut în decursul a 10 ani prin toate treptele monahale, până la cea de ieromonah şi i-a studiat pe Sfinţii Părinţi teoretic şi practic. Timp de 3 ani, în fiecare seară, a mers la stareţul Anatolie pentru convorbiri lungi, apoi la stareţul Iosif.
În anul 1903 Înalt Prea Sfinţitul Antonie, mitropolitul Sankt-Petersburgului, l-a chemat pentru o demnitate mai înaltă, însă cuviosul Varsanufie, din smerenie şi dragoste pentru viaţa singuratică, a refuzat propunerea şi a rămas la Optina unde, în anul 1907 a fost numit conducătorul schitului, cu ridicarea în rangul de egumen şi i s-a dăruit cârja. Lui i s-a încredinţat ocârmuirea duhovnicească a obştii şi a tuturor vizitatorilor, cu care a stabilit apoi o relaţie spirituală neîntreruptă, al cărei rod a fost corespondenţa zilnică, ajungând până la nu mai puţin de patru mii de scrisori pe an.
Asprimea vieţii, erudiţia în cuvântul dumnezeiesc şi bunul simţ rar întâlnit, au atras într-un timp foarte scurt atenţia multora faţă de el. De la moartea Sfântului Ioan de Kronştadt şi a stareţului Varnava Ghetsimanski, afluxul pelerinilor la Optina s-a mărit considerabil. Printre ei se aflau multe persoane din înaltele clase sociale şi, de asemenea, tineret studios din ambele genuri de învăţământ superior. Frământaţi de diferite sentimente şi derutaţi din cauza îndoielilor, alergau către ajutorul şi îndrumarea stareţului Varsanufie şi, datorită acţiunii harului dumnezeiesc, găseau la el medicamentul potrivit.
Cuviosul Varsanufie avea un caracter oarecum asemănător cu caracterul marilor stareţi optineni **Lev** şi **Anatolie**. Dreptatea incoruptibilă, simplitatea şi sinceritatea lui erau de neîndurat pentru toţi păcătoşii mândri, egoişti şi fără scrupule. El nu putea niciodată să se prefacă şi nici să dea dovadă de făţărnicie.
Cuviosul Varsanufie era înzestrat cu darul clarviziunii nu mai puţin decât au fost ceilalţi stareţi. În el acest dar se manifesta deschis. El vedea sufletul omului, iar acest lucru îi oferea posibilitatea să-i îndrepte pe cei lacomi, să-i îndrume de pe calea minciunii pe cea a adevărului, să vindece bolile trupeşti şi sufleteşti, să alunge demonii. Stareţul, îmbrăcat în sutană cu epitrahil, înainte de spovedanie purta discuţii, în timpul cărora vedea sufletele celor prezenţi cu ajutorul diferitelor întâmplări din viaţă, le arăta păcatele uitate sau pe cele de care se îndoiau.
Nu se uita la nimeni, ca să nu tulbure pe cineva şi ca oamenii să înţeleagă bine. O tânără a spus odată: „Dar acest părinte m-a descris pe mine! Aceasta era taina mea, de unde a putut să o afle?!“.
După molitva de obşte, stareţul îl spovedea pe fiecare în parte. Nu se grăbea să pună întrebări, asculta şi dădea poveţe. Astfel a avut o atitudine total egală, atât faţă de cei mari, cât şi faţă de ultimul dintre fraţi. Purtându-se cu foarte mare atenţie şi dragoste, trata sufletele, căci cunoştea în amănunţime structura sufletească a fiecăruia.

Dându-le binecuvântare celor ce posteau, îi sfătuia ca după pavecerniță, când se citeau canoanele, să nu mănânce nimic până la împărtăşirea cu Sfintele Taine. În cazuri excepționale hotăra să se bea un ceai. „Uneori, în ziua împărtăşaniei, se crează o stare greoaie, însă nu trebuie să-i acordăm atenție şi nu trebuie să deznădăjduim, căci în ziua aceasta diavolul special îl întărâtă pe om şi lucrează asupra lui ca o hipnoză. Hipnoza este rea, nu este o putere bună.
Datorită acestei înşelăciuni diavolul ne tulbură şi pe noi, preoții, când săvârşim Liturghia" – spunea starețul. De asemenea, îi sfătuia pe oameni să nu doarmă în ziua în care se împărtăşeau.
Cuviosul Varsanufie spunea: „Nu trebuie să ieşi din Biserică până la sfârşitul liturghiei, căci altfel nu primeşti harul lui Dumnezeu. Mai bine să soseşti către sfârşitul liturghiei şi să rămâi, decât să ieşi înainte de sfârşit. Iată că la noi în biserică se citesc cei şase psalmi şi oamenii, adesea, ies în aceste momente din biserică. Ei nu înțeleg şi nu simt că cei şase psalmi sunt o simfonie duhovnicească, viața duhovnicească ce cuprinde tot sufletul şi îi oferă cea mai înaltă desfătare".
În tot timpul şederii la Optina, starețul nu s-a îndepărtat de obşte şi a ieşit din schit numai cu ascultare. Ultima lui ieşire a fost în anul 1910, la gara Astapovo, pentru că a fost chemat să-şi ia rămas bun de la contele muribund Lev Tolstoi.
Însă lui, aşa cum se ştie, nu i-au permis cei din jurul contelui să-l vadă, spre părerea de rău a tuturor credincioşilor şi a însuşi cuviosului Varsanufie, care a spus cu tristețe: „Nu m-au lăsat să merg la **Tolstoi**. Doctoriile vracilor, ale rudelor, nimic nu l-a ajutat… Lanțul de fier l-a ferecat pe răposatul Tolstoi; deşi s-a numit şi Lev, tot nu poate să se rupă, nici să iasă din el…".
Fără să țină cont de marile daruri duhovniceşti ale cuviosului Varsanufie şi de aptitudinile sale administrative, s-au găsit oameni nemulțumiți de activitatea lui.
În general, aceştia erau călugări noi, veniți în obşte din rândurile revoluționarilor decăzuți spiritual. Ei nu înțelegeau nici esența nevoințelor călugăreşti, nici ideea ocârmuirii duhovniceşti. Ei vroiau să producă schimbări în mănăstire, să închidă schitul şi pentru aceasta doreau să ocupe funcții de conducere. Acest lucru a evoluat până la o răzvrătire deschisă. Din păcate, prin reclamații şi vorbe de clevetească şi defăimare, ei l-au indus în eroare pe **episcopul Serafim Ciceagov**. Datorită dispoziției acestuia, starețul Varsanufie a fost îndepărtat din schitul Optina şi numit egumen al mănăstirii Golutvinsk, una dintre cele mai sărace mănăstiri din Rusia. Acest lucru s-a produs în luna aprilie a anului 1912.
Starețul Varsanufie a găsit **mănăstirea Golutvinsk** în paragină, atât pe latură exterioară, cât şi pe cea interioară. Însă, în ciuda bătrâneții sale, a bolii şi a încercărilor grele din ultimele zile, nu s-a descurajat. Cu energia lui specifică, s-a apucat de treburile conducerii, îngrijindu-se de bunăstarea exterioară şi interioară a mănăstirii. Eforturile lui au fost covârşitor de mari şi însoțite de necazuri puternice, în principal, datorită contactului cu frații nedisciplinați.
În timpul cel mai scurt, mănăstirea a început să se înnoiască şi să înflorească. Printre altele, în timp ce poporul credincios ortodox venea de pretutindeni la stareț pentru a dobândi vindecarea suferințelor sufleteşti şi trupeşti, suferința l-a săpat pe însuşi cuviosul Varsanufie. El a biruit-o oarecum tot anul 1912, însă de la începutul anului 1913 a început să slăbească rapid.
Trecuseră 365 de zile de la ieşirea din schitul Optina şi această perioadă trebuia să coincidă cu sfârşitul cuviosului, după proorocia fericitei Parascheva din Sarov.
Batiuşka s-a chinuit puternic şi, uneori, chiar a plâns. În afară de sfinții plăcuți lui Dumnezeu şi Maicii Domnului, față de care avea dragoste, el i-a chemat în ajutor şi pe starețiii optineni, spunând: „Batiuşka Lev, batiuşka Macarie, batiuşka Ambrozie, batiuşka Ilarion, batiuşka Anatolie, batiuşka Iosif, ajutați-mă prin sfintele voastre rugăciuni!".
Pe 1 aprilie, în anul 1913, la ora şapte şi şapte minute dimineață şi-a dat sufletul său curat în mâinile Domnului, pe Care L-a iubit atât de mult şi de dragul Căruia toată viața lui s-a răstignit până în ultimele clipe. În acelaşi timp, trupul starețului era îmbrăcat în schima pe care o primise în anul 1910 în taină şi în care a vrut să fie aşezat în coşciug, lăsând aceasta cu limbă de moarte.
Spre marea alinare a fiilor săi duhovniceşti, Sfântul Sinod a hotărât să fie îngropat la schitul Optina, unde i-au şi mutat trupul. Aici, în apropiere de mormintele marilor stareți optineni, în fața mormântului ieroschimonahului Pimen şi în rând cu marele stareț Anatolie cel Mare, iubitul său părinte, duhovnic şi îndrumător, şi-a găsit locul de veci cuviosul Varsanufie. S-a stins marele stareț şi şi-a găsit odihna în iubitul său schit de la Optina.
Episcopul Trifon, care îl cunoştea pe stareț încă din vremuri îndepărtate, când era doar frate de mănăstire şi care îl respecta adânc, a zis următorul lucru: „Tu ai ştiut numai să iubeşti, numai să faci bine şi ce mare de răutăți şi defăimări s-a revărsat peste tine! Toate le-ai primit cu supunere, asemenea lui **Iov**, care a suferit mult. Eu sunt martor că nici un cuvânt de osândă nu mi-a fost dat să aud de la tine cu privire la cineva… Eu, ca păstor, ştiu ce

înseamnă în vremurile noastre asemenea stareți. Învățăturile lui sunt mai prețioase prin faptul că a unit erudiția cu înălțimea vieții monahale".

B. Minunile

Străvederea starețului Varsanufie

Cuviosul Varsanufie era înzestrat cu darul clarviziunii nu mai puțin decât ceilalți stareți. În el acest dar se manifesta oarecum deschis. În toată înfățișarea lui exista ceva asemănător cu marii prooroci sau apostoli, în care se oglindea, ca o lumină clară, slava lui Dumnezeu.
Despre înfățişarea lui interioară e greu de spus în două cuvinte. Un stareț adevărat, aşa cum era el, trebuie să fie înzestrat cu darul proorociei. Dumnezeu îi descoperă nemijlocit trecutul, prezentul şi viitorul. Aceasta este clarviziunea. Acest dar – de a vedea sufletul omenesc – îi dă posibilitatea de a-i îndrepta pe cei lacomi, de a-i îndruma de pe drumul greşit pe cel adevărat, de a vindeca bolile sufleteşti şi trupeşti, de a alunga demonii. Toate acestea l-au caracterizat pe părintele Varsanufie. Un asemenea dar are nevoie de nevoință neîntreruptă, de sfințenia vieții. Mulți oameni au văzut stareți învăluiți de lumină în timpul rugăciunii lor. L-au văzut şi pe starețul Varsanufie oarecum strălucind în timpul dumnezeieştii liturghii. O martoră în viață ne-a transmis despre acest lucru. Într-adevăr, el a mers pe urmele marilor săi înaintaşi şi «a intrat în rândurile învingătorilor din oastea lui Hristos».
În anul 1903 starețul scria:
„Demult, în sufletul meu tăinuiam dorința
De a rupe toate legăturile cu lumea deşartă,
De a începe o altă viață – o viață de nevoințe:
În obştea călugărilor să mă izolez pe veci
Unde aş fi putut şi să plâng şi să mă rog!
Cutreierând prin lumea rebelă şi aspră
Să suport cu smerenie necazurile şi greutățile ei
Şi să aştept să încep o nouă viață duhovnicească
Să aduc roade vrednice de pocăință,
Şi să intru cu bărbăție în rândurile biruitoare
Ale marii armate a lui Hristos".
Clarviziunea părintelui Varsanufie era excepțională. Spre pomenirea lui, **părintele Vasile Şustin** a descris multe întâmplări. Maria Vasilievna Şustina, sora protoiereului, ne-a trimis următoarea povestire, care se referă la sora lor decedată: „Părintele Varsanufie i-a recitat surorii mele de 9 ani, Ana, următoarea poezie:
„Pasărea lui Dumnezeu nu cunoaşte
Nici griji, nici greutăți,
Şi nu-şi construieşte cuib pentru mulți ani".
Apoi a continuat: „La starețul Ambrozie a venit o moşiereasă bogată împreună cu fiica ei frumoasă, ca să îi ceară blagoslovenie pentru căsătoria cu un husar. Starețul Ambrozie i-a răspuns: „Ea va avea un Mire mult mai minunat şi mai onorabil. Veți vedea că va veni El Însuşi în noaptea de Paşti". Şi a venit Paştele. Toți erau frământați, se înfierbântaseră de tot şi ardeau de nerăbdare. Când s-au întors de la biserică, mesele erau încărcate de bucate. Mama tinerei fete stătea pe verandă şi a văzut o imagine minunată. Zorile începuseră să se ivească. La un moment-dat a exclamat: «Iată că vine o troică pe drum – sigur este mirele». Însă troica a trecut în goană pe lângă ei. După ea a apărut o a doua troică, însă şi aceea a trecut pe lângă ei. Fata a ieşit pe verandă şi a spus: «Mie mi-e rău!». Apoi au auzit clopoțeii. Mama ei s-a repezit să dea ordine, însă a auzit strigătul puternic al fiicei: «Iată, Mirele meu minunat!». Ea a alergat înapoi şi ce i-a fost dat să vadă: fata ei ridicase mâinile către cer şi căzuse fără cunoştință."
Această povestire, ca şi versurile despre pasărea lui Dumnezeu care «nu-şi face cuib pentru mulți ani» au fost proorocii pentru Ana. Când a împlinit 19 ani, ei i-a plăcut un tânăr, apoi un altul mai bun, însă nu i-a fost dat să se bucure de fericire. În timpul războiului civil ea a trebuit ca, împreună cu părinții, să părăsească ferma din gubernia Poltava şi să se îndrepte spre sud. Pe drum, în apropiere de Krâm, Ana s-a îmbolnăvit de febră tifoidă şi a murit. Înainte de moarte s-a împărtăşit cu Sfintele Taine. Iată cum s-a împlinit prezicerea părintelui Varsanufie.
Aceeaşi Maria Vasilievna scrie: „Altădată starețul a prevenit-o pe o călugăriță tânără să nu fie încrezătoare în sine. În scurt timp însă, ea singură s-a apucat să citească Psaltirea în biserică pentru cei morți şi a refuzat participarea altor călugărițe. La miezul nopții a simțit că îi este frică, a luat-o la fugă şi şi-a prins îmbrăcămintea cu uşa. De dimineață au găsit-o pe duşumea, în delir. Au dus-o la sanatoriu, unde a stat un an şi s-a întors încărunțită".
Nouă ne sunt cunoscute câteva cazuri de clarviziune a starețului Varsanufie dovedite în timpul spovedaniei fiilor lui

duhovniceşti.
Elena Alexandrovna Nilus ne-a povestit că odată, când a mers împreună cu soțul să se spovedească la stareț (iar el, în chip excepțional, îi spovedea în acelaşi timp, pentru că ştia că ei nu au secrete unul față de celălalt), l-a întrebat pe Serghei Alexandrovici dacă a săvârşit un păcat anume: „Da – a răspuns el – însă eu nu am considerat că e păcat“. Atunci starețul i-a explicat lui Nilus păcătoşenia faptei lui sau a gândului şi a exclamat: „Şi polița ați rupt-o în bucăți, Serghei Alexandrovici“.
Tânăra domnişoară Sofia Konstantinova a venit în vizită la Nilus în **schitul Optina** şi la spovedanie s-a plâns starețului că, locuind în casă străină, e lipsită de posibilitatea de a ține posturile. „Dar de ce acum, în timpul călătoriei, în ziua de post v-ați ispitit cu salamul?“, a întrebat-o starețul. Sofia Konstantinova s-a înspăimântat: „Cum a putut starețul să afle acest lucru?“.
O întâmplare asemănătoare a avut loc cu Sofia Mihailovna Lopuhina, născută Osorghina. Ea a povestit că a mers la schitul Optina când era o tinerică de 16 ani. Mulțimea de o mie de oameni din jurul „hibarcăi“ starețului a uimit-o. (Hibarcă se numea căsuța de lemn unde locuia starețul).
Ea s-a suit pe un buştean ca să îl vadă pe stareț când iese. Nu după mult timp, starețul a apărut şi, deodată, i-a făcut semn să se apropie. El a condus-o în chilie şi i-a povestit toată viața ei, an cu an, enumerând-i toate greşelile, când şi unde le-a săvârşit şi a pomenit personajele după numele lor. Iar apoi i-a spus: „Mâine tu vei veni la mine şi îmi vei repeta tot ce ți-am spus. Nu am vrut decât să te învăț cum trebuie să te spovedeşti“.
Sofia Mihailovna nu a mai fost de atunci la schitul Optina. L-a revăzut pe stareț când acesta a poposit la Moscova, în drum spre Golutvin. Îmbătrânise mult şi era tras la față. Spunea că e limpede că Dumnezeu îl iubeşte, dacă i-a trimis o astfel de încercare. A trecut un an. Ea s-a căsătorit cu Lopuhin. Starețul a murit. Pe neaşteptate, în apartamentul ei s-a auzit soneria. A intrat un călugăr de statură foarte înaltă şi i-a dat două icoane din partea părintelui care murise; după dispoziția lui, ele fuseseră aşezate în coşciug şi lăsate cu limbă de moarte pentru ea şi verişoara ei primară, S. F. Samarina. De icoana „Kazanskaia“ a Maicii Domnului, Lopuhina nu s-a despărțit niciodată. Excepții a făcut numai atunci când i-a dat-o soțului care s-a aflat în temniță.
O a treia întâmplare, tot atât de minunată la spovedanie a avut loc în Golutvin, cu Nicolae Arhipovici Jukovski, astăzi ajuns la adânci bătrâneți, dar care e sănătos şi trăieşte în Franța, aşa cum trăieşte şi S.M. Lopuhina, cea care ne-a dat voie deplină să aducem la cunoştință povestirea despre relația ei cu starețul (pe care ne-a comunicat-o monahia Taisia).
Părintele egumen Innochentie Pavlov, care şi-a început viața monahală la Optina spre sfârşitul anului 1908 ne-a povestit prima lui spovedanie la stareț. În acea perioadă, conducătorul schitului şi stareț era părintele Varsanufie. Din Brazilia, părintele care astăzi e mort, ne-a scris: „Acesta a fost un stareț admirabil care a avut darul clarviziunii ce l-am simțit pe pielea mea atunci când m-a primit în mănăstire şi pentru prima dată m-a spovedit. Eu am amuțit de spaimă pentru că am văzut în fața mea nu un om, ci un înger în trup, care îmi citeşte gândurile cele mai ascunse, îmi aminteşte faptele pe care le-am uitat, persoanele şi altele. Am fost cuprins de o teamă nefirească. El m-a încurajat şi a spus: „Nu te teme, acest lucru nu pot să-l fac eu, Varsanufie păcătosul, ci Domnul mi-a descoperit despre tine. Cât trăiesc eu să nu vorbeşti nimănui despre ceea ce simți acum, dar după moartea mea poți să vorbeşti“.
În ultimele fragmente ale acestei povestiri, starețul însuşi descoperă Izvorul harului şi al darului său.
Un contemporan al starețului relatează: „Cu mine a avut loc o întâmplare. Familia noastră avea abonament în Petersburg la spectacolele de operă de la teatrul Mariinsk. Cu un an înainte de sosirea mea la Optina s-a jucat „Faust“, cu Şaliapin, în ajunul zilei de 6 decembrie, a Sfântului Nicolae Făcătorul de Minuni. Eu îmi doream foarte mult să ascult această operă cu Şaliapin. Gândindu-mă că nu voi putea să merg la vecernie, m-am hotărât ca în ziua următoare să mă scol mai devreme şi să merg la utrenie. Şi am intrat singur într-un asemenea compromis cu mine însumi. Am fost la operă, iar în dimineața zilei următoare, cu întârziere, am participat la utrenie, iar apoi la liturghia de dimineață şi m-am gândit: „Am respectat astăzi pomenirea plăcutului lui Dumnezeu Sfântului Nicolae“. Deşi în suflet ceva s-a produs, totuşi am uitat.
Şi iată că, înainte de spovedanie, batiuşka mi-a spus că există cazuri în care nici nu bănuieşti că ai greşit. Cum a fost, de exemplu, faptul că în loc să cinstesc pomenirea marelui cuvios al lui Dumnezeu, care e Sfântul Nicolae Făcătorul de Minuni şi să merg la vecernie, m-am dus la teatru pentru propria desfătare.
Plăcutul lui Dumnezeu împlineşte ceva nedesăvârşit şi iată, păcatul e săvârşit. Apoi a avut loc o altă întâmplare în mănăstirea din Golutvin. Acolo bărbații şi femeile posteau împreună şi batiuşka discuta cu ei într-o singură cameră de primire. S-a întâmplat ca să se afle atunci în post pentru împărtăşanie 15 oameni, bărbați şi femei. Şi batiuşka le-a vorbit: o fiică de boier iubea un tânăr, însă el nu i-a împărtăşit dragostea şi i-a făcut alteia curte. Atunci în acea domnişoară a apărut sentimentul geloziei şi s-a hotărât să se răzbune pe tânăr. S-a folosit de faptul că el mergea permament să patineze pe acelaşi patinoar, unde mergea şi ea. Gândul ei era: „Îl distrug ca să nu îi revină rivalei mele“. Şi iată că, atunci când el a prins viteză, rostogolindu-se, ea, în mod dibaci i-a pus piedică, acela a căzut pe

spate şi şi-a frânt mâna. Slavă lui Dumnezeu pentru aceasta, căci putea să facă o comoție cerebrală şi să moară şi ar fi fost un omor premeditat. Iar astfel de întâmplări deseori se uită la spovedanie. În timpul acestei povestiri, eu am simțit că în umerii mei s-au înfipt degetele cuiva. M-am uitat şi am văzut că s-a agățat de mine o tânără de 18 ani, ruda mea, care devenise palidă ca o pânză. M-am gândit că i s-a făcut pur şi simplu rău din cauza zăpuşelii şi am sprijinit-o. Însă ea mi-a spus apoi: „Acest părinte m-a descris pe mine! Aceasta era taina mea, de unde a putut să o afle?!…"

„Acum ştii?"

Îi suntem îndatorați monahiei Taisia pentru comunicarea povestirilor pe care le-a auzit, în timpul şederii în Rusia, de la monahia Alexandra Gurko din Şamordino, tot o fiică duhovniceasca a stareţului Varsanufie. În lume ea a fost moşiereasă în gubernia Smolensk. Mama Alexandrei a povestit: „Odată, batiuşka Varsanufie a adunat câteva călugărițe, fiicele lui duhovniceşti şi a purtat cu ele o discuție despre lupta cu duhurile din văzduh. Pe mine, nu ştiu de ce, m-a aşezat lângă el, chiar a insistat să stau mai aproape de el. În timpul discuției, când batiuşka vorbea despre răspunderile pe care le au monahii, am văzut brusc în realitate un diavol care stătea nu prea departe, cu o înfățişare atât de îngrozitoare, încât am țipat puternic. Batişka m-a luat de mână şi a spus: „Ce este? Acum ştii?". Celelalte surori nu au văzut nimic şi nu au înțeles ce s-a întâmplat".

Strălucirea stareţului în timpul slujirii Liturghiei

O altă povestire a mamei Alexandrei: „Odată am participat la Liturghia slujită de **părintele Varsanufie**. De această dată mi-a fost dat să văd şi să simt ceva ce nu poate fi descris. Batiuşka era învăluit de o lumină clară. El singur se afla parcă în centrul acestui foc şi emana raze de lumină. Raza care ieşea din el lumina şi chipul diaconului ce slujea împreună cu batiuşka.

După slujbă eu am fost împreună cu alte maici la batiuşka. El avea o înfățişare foarte obosită. Adresându-se uneia dintre noi, a întrebat: „Poți să spui «Slavă lui Dumnezeu?»". Maica a fost încurcată de această întrebare şi a spus: „Slavă lui Dumnezeu!". „De parcă aşa se spune «Slavă lui Dumnezeu!»" a exclamat batiuşka. Atunci eu m-am apropiat de batiuşka şi am spus: „Dar şi eu pot să spun – slavă lui Dumnezeu!". „Slavă lui Dumnezeu", „Slavă lui Dumnezeu", a repetat cu bucurie batiuşka.

Dacă pătrundem în toate aceste mărturii, vedem că aşa trebuie să ardem în inimă când spunem „Slavă lui Dumnezeu!".

Mărturia stareţului despre sine

Mărturiile stareţului despre sine, menționate mai jos, ne uimesc nu numai prin înălțimea darurilor lui, ci mai ales prin modestia şi smerenia cu care stareţul a primit aceste daruri.

S. Nilus scrie: „Părintele stareț Varsanufie mi-a spus că eu nu voi avea niciodată o relație apropiată cu părintele Eleodor şi că toată legătura mea cu el s-a limitat de obicei la oficialitatea rece şi aceea numai din întâmplare. În ziua în care el a murit, după ce am luat binecuvântare, nu ştiu de ce, brusc, i-am pus următoarea întrebare: „Dar ce, frate, te-ai şi pregătit pentru drum?". Întrebarea a fost cu totul neaşteptată şi pentru mine şi pentru el, încât părintele Eleodor chiar s-a tulburat şi nu a ştiut ce să răspundă. Eu luasem cu mine din tavă dropsuri – dulciurile monahilor în sărbători – şi i le-am îngrămădit în mână spunându-i: „Acestea ți le dau ție pentru drum!". Şi gândiți-vă la ce drum a avut!

Stareţul mi-a povestit, ca şi cum s-ar fi mirat că s-a întâmplat exact aşa cum a spus el. Însă eu nu m-am mirat: trăind aşa de aproape de sfințenia Optinei, am încetat să mă mai minunez aşa de mult".

„Aceste morminte sunt ale fiilor mei duhovniceşti. Iată aici este îngropat doctorul docent Z. de la universitatea din Moscova. El a fost matematician şi astronom! A studiat înaltele ştiințe şi s-a plecat înaintea măreției creaturilor şi mai ales, înaintea Creatorului lor. Colegii profesorului şi soția lui, care era doctor în medicină, râdeau de el. A fost ucenicul renumitului profesor Lebedev. Soția lui Z., lucrând în clinică, s-a îndrăgostit de un profesor şi a fugit la Paris, împreună cu copiii săi. Z. s-a întristat foarte mult şi, după trecerea câtorva ani, a venit la noi ca să găsească aici alinare pentru necazul lui. Aici, cu îngăduința lui Dumnezeu, s-a îmbolnăvit grav de pneumonie şi i-a fost foarte greu. Eu am văzut că va muri în curând şi i-am propus să se lepede de lume şi să se tundă în monahism. Deja de foarte multă vreme nu mai avusese nici un fel de informație despre familie. Z. s-a gândit şi a fost de acord. După câteva luni a venit la schit o doamnă foarte înflăcărată şi a început să strige: „Dați-mi-l pe soțul meu!". La început nu am înțeles ce vrea, însă apoi m-am lămurit că vorbeşte despre Z.

I-am spus că bărbatul ei se află printre îngeri. Cu supărare şi-a manifestat dorința de a vedea mormântul soțului ei. Însă eu i-am spus că este interzisă pătrunderea femeilor în schit şi de aceea nu am putut să-i dau voie să meargă într-acolo. Atunci ea, cu mândrie, a început să vorbească despre sine şi despre cunoştinţele ei: „Eu am studiat 12 limbi străine şi am căpătat un renume peste hotare cu lucrările mele“. Ea a crezut că prestigiul ei ştiinţific îi va deschide porţile schitului, însă eu i-am spus că deşi cunoaşte multe limbi, totuşi nu cunoaşte singura limbă importantă – aceea a îngerilor. Ea m-a întrebat ironic: „Unde se poate învăța această limbă?“. „Ca să o cunoşti – am spus eu – trebuie să citeşti Sfânta Scriptură. Aceasta este limba îngerească“. Ea a declarat că aici nu mai poate face nimic şi că va trebui să plece peste hotare să țină cursuri la o universitate din Elveția.
Eu am rugat-o să-mi trimită o scrisoare atunci când viața îi va fi grea şi i-am spus că va mai veni încă o dată aici. Ea a izbucnit în râs şi a plecat. După câteva luni mi-a trimis o scrisoare din Elveția şi mi-a scris că e foarte nefericită. Soțul ei mirean a trădat-o şi a părăsit-o, luându-i cu el şi pe copiii ei. Potrivit cu sfatul meu, ea a început să citească Evanghelia şi a văzut că este foarte interesantă. În scrisoare mi-a pus câteva întrebări. Pentru rezolvarea lor i-am propus să vină la noi. Ea a venit şi a petrecut la noi o vreme destul de îndelungată, apoi a început să vină de câteva ori pe an. Şi a devenit credincioasă şi bună“.
„Mai târziu am văzut-o iarăşi – îşi aminteşte S. Nilus. Devenise foarte modestă şi când batiuşka intra în camera de primire, întotdeauna se apropia de el căzându-i la picioare. Era foarte bogată şi toată averea a dat-o săracilor. Ce transformare s-a produs în ea!“.

Legătura duhovnicească dintre Sfântul Ioan de Kronştadt şi cuviosul Varsanufie

Părintele Ioan de Kronştadt a văzut cu duhul în persoana părintelui Varsanufie un adevărat nevoitor. Din amintirile părintelui Vasile Şustin ne-a fost relatat faptul că **părintele Ioan**, în altarul catedralei Sfântul Andrei, i-a sărutat mâna tânărului ofițer – viitorului stareț şi schimnic.
Din predica arhiepiscopului Teofan de Poltava, ținută pe 21 august în anul 1929, în Bulgaria, în oraşul **Varna**, aflăm că **Sfântul Ioan** i-a apărut în vis lui Pavel Ilie şi l-a trimis ca să se vindece deplin la schitul Optina la starețul Varsanufie. Prin aceasta l-a cinstit pe cuvios şi a arătat că lui i-a fost dat de către Dumnezeu darul facerii de minuni. Trecând peste descrierea bolii şi a obsesiei lui Pavel Ilie, aducem la cunoştinţă numai sfârşitul, în care părintele Ioan de Kronştadt îi apare bolnavului ce se afla în stare de inconştienţă lângă mormântul lui.
Sfântul părinte Ioan de Kronştadt s-a apropiat de fratele Pavel şi i-a spus: „Acum ieşi din trup şi cu sufletul urmează-ne pe noi“. Lui Pavel i-a fost foarte greu să îndeplinească această poruncă, însă a îndeplinit-o şi i-a urmat pe sfinții părinți. „Ei mi-au arătat la început – a spus Pavel – locurile şi desfătările din Rai, pregătite pentru cei virtuoşi, iar apoi chinurile păcătoşilor. Nu se pot descrie nici slava şi fericirea drepților, nici chinurile păcătoşilor. După ce mi-a arătat totul, părintele Ioan de Kronştadt a început să mă învețe cum să trăiesc, iar pentru a dobândi vindecare definitivă mi-a poruncit să intru din nou în trupul meu şi să merg la schitul Optina, la părintele stareț Varsanufie“. Cu aceste cuvinte şi-a încheiat fratele Pavel povestirea despre cele văzute în stare de extaz. În luna noiembrie a anului 1911, el a ajuns la părintele Varsanufie, fiind însoțit de un ierodiacon de la Valaam, cu numele Varsanufie.
Starețului i-a fost anunțată sosirea bolnavului, l-a primit, l-a spovedit şi l-a împărtăşit şi după acestea a dobândit vindecare completă.

Apariția Sfântului Ioan de Kronştadt în visul starețului Varsanufie

Vorbind despre legătura spirituală dintre părintele Ioan şi părintele Varsanufie, nu se poate să nu pomenim visul starețului, pe care el l-a adus la cunoştinţă Elenei Andreevna Voronova, preşedinta comitetului penitenciarului din Sankt-Petersburg, fiica lui duhovnicească apropiată. Acest lucru reiese din jurnalul optinean al lui S. A. Nilus: „Am mers, împreună cu soția, pentru binecuvântare la părintele Varsanufie. E. A. Voronova a auzit de la el că în noaptea de miercuri, 17 februarie, spre joi, 18 februarie a avut un vis care i-a lăsat o impresie puternică părintelui nostru.
– Mie nu îmi place – i-a spus el Elenei Andreevna atunci când cineva începe să-mi povestească visele, căci eu însumi nu mă încred în visele mele. Însă uneori există şi unele care pot fi recunoscute ca date de Dumnezeu. Asemenea vise nu se pot uita. Iată ce mi s-a întâmplat în noaptea de 17 februarie spre 18 februarie. Vă dați seama ce vis a fost dacă îmi amintesc chiar şi datele!… Am văzut în vis că mergeam printr-un loc minunat şi ştiam că scopul călătoriei mele este să obțin binecuvântarea părintelui Ioan de Kronştadt. Şi iată că înaintea ochilor mei a apărut o clădire măreață, în genul unei biserici de o frumusețe nedescrisă şi de un alb orbitor. Şi ştiam că această clădire aparține părintelui Ioan. Am intrat în ea şi am văzut o sală uriaşă din marmură albă, prin mijlocul căreia se ridica o

scară de marmură albă, de o frumusețe uimitoare, largă şi grandioasă, aşa cum era, de fapt, toată biserica marelui păstor din Kronştadt. Scara începea de la pământ cu un palier, iar treptele ei, alternând cu asemenea paliere, năzuiau ca o lumânare dreaptă, spre înălțimea nesfârşită şi se îndreptau spre cer. Pe palierul cel mai de jos stătea însuşi părintele Ioan, în veşminte albe ca zăpada, care străluceau de o lumină puternică. Eu m-am apropiat de el şi am primit binecuvântarea lui. Părintele Ioan m-a luat de mână şi mi-a vorbit:
– Se cuvine ca eu să urc împreună cu tine pe această scară!
Şi am început să urcăm. Şi dintr-o dată mi-a venit în cap: Cum se poate întâmpla acest lucru? Doar părintele Ioan a murit: cum se poate ca eu să merg împreună cu el, ca şi cum ar fi viu? Datorită acestui gând i-am şi vorbit:
– Batiuşka! Dar sfinția voastră nu ați murit?
– Ce tot spui? a exclamat el în loc de răspuns. Părintele Ioan e viu, părintele Ioan e viu!
Şi după aceea m-am trezit. „Cu adevărat ați avut un vis minunat“, i-a spus Elena Andreevna părintelui Varsanufie – şi o mare bucurie să auziți chiar din gura părintelui Ioan mărturia adevărului incontestabil al credinței noastre!“.

Darul alungării demonilor

Fiii duhovniceşti apropiați ai stareţului au fost nu o dată martorii manifestării darurilor lui duhovniceşti.
Iată un exemplu: Soția lui Nilus, venind odată la stareț pentru binecuvântare, a asistat la izgonirea unui demon dintr-un om care fusese adus la el. De data aceasta a fost nevoie din partea stareţului de multă putere. Demonizatul se afla într-o stare de turbare violentă şi arunca asupra părintelui Varsanufie cele mai rele cuvinte de ocară, numindu-l tot timpul colonel, fiind gata să se năpustească asupra lui. Stareţul i-a explicat apoi lui Nilus că acesta a fost un caz greu şi rar întâlnit, în care a avut de-a face cu diavolul „de miazăzi“. Acesta este unul dintre cei mai crunţi demoni şi se alungă greu. Despre acest diavol se pomeneşte în psalmul 90 în textul slav: „… şi de duhul de miazăzi“. În traducerea rusească, textul e schimbat; „… şi molima, care pustieşte totul în miezul zilei“ (Ps. 90, 6).

Cazuri de vindecare prin rugăciunea stareţului Varsanufie

Înainte de a pleca din Optina înapoi la **Petersburg**, Elena Andreevna a mers la părintele Varsanufie să-şi ia rămas bun şi să primească binecuvântare pentru drum. Batiuşka a condus-o din chilia lui în pridvor, i-a dat o icoană a Maicii Domnului şi i-a spus:
– Duceți-i această icoană de la mine, ca binecuvântare, prințesei Maria Mihailovna şi spuneți-i că, astăzi, eu, înainte de sosirea frăției voastre, ne-am rugat înaintea acestei icoane pentru a i se da sănătate sufletească şi trupească.
– Dar o voi mai găsi eu, oare, printre cei vii? – a obiectat Elena Andreevna.
– Să dea Dumnezeu – a răspuns părintele Varsanufie – ca pentru rugăciunile Împărătesei Cereşti să o găsiți nu numai vie, ci şi sănătoasă.
Elena Andreevna s-a întors la Petersburg şi prima grijă a fost să meargă la prințesă. A sunat la uşă. Uşa s-a deschis şi a văzut-o pe prințesă: ea însăşi deschisese uşa şi era veselă şi viguroasă, ca şi cum n-ar fi fost bolnavă.
– Dumneavoastră sunteți, oare? – a strigat Elena Andreevna, pentru că nu-i venea să creadă ochilor. Cine este acela care v-a înviat?
– După ce dumneavoastră ați plecat – a spus prințesa – mie mi-a fost foarte rău şi, dintr-o dată, în a treia zi, în jurul orei 10 dimineața, nu ştiu cum, dar m-am simțit mai bine, iar astăzi, precum vedeți, sunt complet sănătoasă.
– La ce oră spuneți că s-a întâmplat această minune?
– La ora 1000, în a treia zi.
Acestea au fost ziua şi ora când părintele Varsanufie s-a rugat înaintea icoanei Maicii Domnului, pe care i-a trimis-o prințesei ca binecuvântare.
Această prințesă, Maria Mihailovna Dandukova-Korsakova, femeie cunoscută în tot Petersburgul prin acțiunile ei de binefacere, şi-a închinat toată viața slujirii aproapelui aflat în necaz: săracilor, bolnavilor, întemnițaților. A avut nefericirea de a se molipsi de ideile sectanților, care tăgăduiau credința în sfinții plăcuți lui Dumnezeu şi chiar în Preacurata Născătoare de Dumnezeu. După această minune a fost încredințată pe deplin de sfințenia Preacuratei şi a plăcuților lui Dumnezeu. Astfel a dobândit vindecare nu numai de suferința trupească, ci şi de cea sufletească.
S. A. Nilus a scris:
„Elena Andreevna Voronova a stat la Optina 3–4 zile, a postit şi s-a împărtăşit. La plecare şi-a luat rămas bun de la noi şi a zis:
– Părintele nostru, Varsanufie, mi-a dat blagoslovenie pentru drum ca să merg la schitul Tihonov şi să mă scald acolo în izvorul cuviosului Tihon din Kaluga.
Dacă n-am cunoaşte marea îndrăzneală a credinței puternice din Elena Andreevna, ne-am îngrozi. Însă Optina, prin

duhul său, a reuşit să ne învețe multe lucruri şi de aceea noi, fără nici un fel de ezitare, ne-am luat rămas bun şi am rugat-o să mă pomenească la cuviosul Tihon. În scurt timp de la plecarea Elenei Andreevna am primit de la ea o scrisoare din Petersburg şi scria:
„Minunat e Dumnezeul nostru şi marea noastră credință ortodoxă! Pentru rugăciunile părintelui nostru Varsanufie m-am scăldat în izvorul cuviosului Tihon, care în timpul băii avea 10 grade. Când m-am îmbrăcat, rufele stăteau ca parul din cauza gerului, aşa erau de tari.
Douăsprezece verste de la izvor până la stația de cale ferată birjarul m-a dus în acea şubă în care m-ați văzut. Părul meu, ud din cauza băii, se transformase în țurțuri de gheață. Abia m-am dezghețat în gara încălzită şi în vagon şi nu am avut nici măcar guturai. De la pleurită nu a rămas nici urmă. Însă cu adevărat marea minune a milei lui Dumnezeu şi a cuviosului Tihon a fost faptul că nu numai ochiul bolnav s-a însănătoşit, ci şi celălalt, pierdut demult. Acum văd minunat cu ambii ochi!…".
„O femeie, care stătea în mijlocul camerei, s-a aruncat a batiuşka cu cuvintele: „Batiuşka, rugați-vă! Fiul meu mi-a scos sufletul: am cheltuit pentru el toată averea, însă tot surdo-mut a rămas şi aşa este de 12 ani". Batiuşka l-a binecuvântat, s-a uitat la el şi a spus: „El a săvârşit un mare păcat şi trebuie să se pocăiască şi să postească şi va auzi şi va vorbi din nou".
Mama s-a întristat pentru fiul ei: „Cum! Doar este un băiat model; putea el oare să păcătuiască în doisprezece ani?". Batiuşka s-a adresat tânărului şi l-a întrebat: „Îți aminteşti ce ai făcut?". Acela, nedumerit, a clătinat din cap: „Dar el, batiuşka, nu aude" – a spus mama. „Pe tine nu te aude, dar pe mine mă aude". Atunci batiuşka s-a aplecat şi i-a şoptit ceva la ureche iar băiatului i s-au făcut ochii mari pentru că şi-a amintit. După o săptămână tânărul s-a însănătoşit.

Arătarea de după moarte a starețului față de fiul său duhovnicesc muribund, părintele Vasile Şustin

Sora lui a scris despre acest lucru. „E ciudat faptul că pe batiuşka (pe părintele Vasile) de două ori l-au îngropat şi de două ori a murit. Prima dată a murit în Rusia, după al treilea tifos. Avea temperatură mare şi stătea întins fără cunoştință. Îl vedea pe doctorul care îi lua pulsul şi pe sora lui. Doctorul a spus: „Va muri". Sufletul fratelui a zburat în sus, s-a pomenit într-o grădină minunată, unde l-a întâlnit pe părintele Varsanufie de la Optina, care i-a vorbit: „Vrei să fii în această grădină după moarte?". „Da". „Atunci întoarce-te, că nu eşti pregătit; după ce te vei chinui mult şi vei îndura totul, te vei întoarce aici". Fratele a intrat cu teamă în trupul lui. Oamenii veniseră să-l spele, aduseseră coşciugul şi au fost uimiți, pentru că era viu".
În a patruzecea zi, Maria Vasilievna l-a văzut în vis pe fratele său care se afla în acea grădină unde îl chemase părintele Varsanufie.
„Mergeam prin grădină singură pe cărare, însă simțeam că părintele Vasile merge în urmă. Cărarea cotea la dreapta, formând un unghi. Fratele meu mi-a luat-o înainte, s-a apropiat de colțul unde creşteau flori neobişnuite, a rupt o floricică ce înflorise, iar cu degetul mi-a arătat altă floare, deschisă pe jumătate. Eu am întins mâna să o rup şi totul a dispărut.

C. Învățăturile

Învățându-ne despre cum trebuie să fie un adevărat monah, **starețul Varsanufie** spunea că toată baza vieții monahale trebuie să fie rugăciunea, iar esența ei – lupta cu patimile, ascultarea, smerenia şi dragostea.
Primul lucru pe care să-l faceți să fie semnul crucii; iar primele voastre cuvinte să fie cuvintele rugăciunii lui Iisus. Când este posibil, faceți rugăciunea lui Iisus pe metanii, iar când sunteți ocupați cu treburi, fără metanii. Când aveți anumite fantezii, nu vă contraziceți cu ele, ci aruncați în ele cu piatra. Piatra este numele lui Hristos, rugăciunea lui Iisus. Să alungați gândurile nu stă în puterea voastră, însă puteți să nu le primiți – numele lui Iisus le alungă. Dacă uneori nu sunteți atenți la rugăciune şi sunteți împrăştiați, nu trebuie să vă descurajați. În timpul rugăciunii, gura noastră se sfințeşte cu numele Domnului Iisus Hristos. Să aveți permanent în voi rugăciunea lui Iisus. „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul". Numele lui Iisus distruge toate cursele diavolului, pentru că el nu se poate împotrivi puterii numelui lui Hristos. Toate uneltirile diavolului se transformă în pulbere. De ce se întâmplă aşa şi cum are loc acest lucru, noi nu ştim. Ştim numai că într-adevăr se întâmplă acest lucru. Unii oameni credeau că mă aflu într-o vrajă atunci când trăiam atent şi făceam rugăciunea lui Iisus… Acum se gândesc aşa: „Ori că te rogi, ori că nu te rogi – e tot una, pentru că nu vei dobândi rugăciunea. Au trecut acele vremuri". Acesta este, desigur, un gând insuflat de diavol. Rugăciunea lui Iisus este necesară pentru a intra în împărăția Cerurilor.
Dacă trăieşti rău, atunci nimeni nu te tulbură, iar când începi să trăieşti bine, dintr-o dată apar necazurile şi ispitele.

Proorocul David a spus: „Sărăceşte cel cuvios". De ce a sărăcit el? Pentru că a pierdut adevărul şi a vorbit în deşert, pentru că nu a vorbit cele folositoare pentru suflet, ci a spus vorbele goale şi a vorbit despre deşertăciuni.
Proorocul David a mai spus: „Smereşte-mă şi mântuieşte-mă, Doamne". Pentru mântuire e de ajuns smerenia singură. Şi iarăşi spune în alt psalm: „Vezi-mi smerenia şi osteneala mea şi iartă-mi toate păcatele mele". Proorocul David a vorbit aşa, pentru că adevărata smerenie niciodată nu există fără osteneală… Drumul smereniei şi răbdarea umilinţelor sunt grele. Mulţi s-au apucat de acest drum, s-au hotărât să meargă pe el şi nu au rezistat. „Cine nu se uneşte cu Domnul Iisus aici, niciodată nu se va uni cu El" – spune **Sfântul Simeon Noul Teolog**.
Operele Sfântului Ignatie Brianceaninov sunt de neînlocuit. Ele sunt, dacă se poate spune aşa – abecedarul, silabele. Operele Sfântului Teofan Zăvorâtul sunt fondul gramatical, pentru că ele sunt mai adânci. Ca să reuşim să le citim, întâmpinăm câteva greutăţi.
Există păcate de moarte şi păcate care nu sunt aşa de grave. Păcatul de moarte este acela pentru care omul nu se căieşte. Se numeşte de moarte, pentru că din cauza lui sufletul moare şi după moartea trupească merge în iad.
Femeia nu poate să trăiască fără credinţă. După o necredinţă vremelnică, ea se întoarce iarăşi la Dumnezeu.
În relaţia ucenicului cu stareţul, principalul lucru este credinţa ucenicului. Dacă acesta îl întreabă pe stareţ cu credinţă, atunci Dumnezeu, pentru credinţa celui ce a întrebat, îi descoperă ucenicului voia Sa.
Dacă cei care îşi doresc să intre în mănăstire ar şti ce necazuri îi aşteaptă, nimeni n-ar merge la mănăstire. Dumnezeu ascunde aceste necazuri. Dar dacă oamenii ar şti ce fericire îi aşteaptă pe călugări, toată lumea ar alerga la mănăstire. Esenţa vieţii noastre de mănăstire – lupta cu patimile…
Smerenia şi dragostea sunt cele mai înalte virtuţi. Ele trebuie să fie trăsăturile caracteristice ale monahului… Să nu credeţi că e posibil ca dintr-o dată să zburăm la cer. Nu. Trebuie să îndurăm fiecare necaz, umilinţă şi întărâtare din lăuntrul nostru, de la diavol şi din afară – de la fraţii nesocotiţi. De la început trebuie să trecem peste toată ispita. Trebuie să ducem luptă cu patimile, să dobândim o părere smerită despre sine şi apoi… Uneori veţi simţi chiar dezgust şi ură faţă de viaţa monahală… Toate acestea trebuie să le înduraţi…
Călugării moderni se străduiesc în toate să-şi îndeplinească propria voie. **Avva Dorotei** spune: „Eu nu cunosc pentru călugăr altă cădere decât respectarea voii sale…". Monahismul s-a abătut de la drumul lui. Înseamnă că diavolului nu îi place monahismul zilelor noastre, dacă se răzvrăteşte atât împotriva lui. Datorită monahismului se menţine lumea toată. Când nu va mai fi monahism, atunci va veni Înfricoşătoarea Judecată…
În învăţăturile lui, cuviosul Varsanufie adesea avertizează cu privire la acele primejdii, care îl aşteaptă pe monahul ce se află pe drumul mântuirii.
Fiecare om trebuie să îndure o vreme ispite şi lupte – starea gravă a bolii. Cu privire la aceste chinuri se vorbeşte şi în psalmi: „Cuprins sunt de boală, de când m-am născut". Fiecare om, născându-se cu duhul într-o nouă viaţă, e încercat de boală, până când iese la lărgime. Aceste „boli" constau în lupta cu patimile. Patimile se vor ridica împotriva voastră şi vrăjmaşul nu vă va lăsa. Aici e nevoie de răbdare. Trebuie să vă suportaţi pe voi şi să nu depuneţi armele, ştiind că lupta este inevitabilă.
Necazurile neîncetate, trimise de Dumnezeu omului reprezintă semnul grijii deosebite a lui Dumnezeu faţă de noi. Scopul necazurilor e diferit. Ele sunt trimise ori pentru curmarea răului, ori pentru învăţătura de minte, ori pentru marea slavă din viaţa viitoare, ori ca pedeapsă pentru păcatele făcute înainte. Toţi să-şi ducă crucea.
Fiecare lucru bun ori este precedat, ori este urmat de ispită. În timpul îngrămădirii necazurilor trebuie să spunem în sinea noastră: „Cu adevărat merit toate aceste necazuri. Înseamnă că toate îmi sunt necesare ca să mă curăţ de patimi, dar mai ales de trufie". Nu e suficient să îndurăm jignirile, ci trebuie să ne străduim să nu ne înfuriem pe cel care a adus jignirea. Necazuri vom avea întotdeauna, însă starea lăuntrică a omului va fi alta. Chiar dacă vor fi necazuri, cel care a dobândit rugăciunea lăuntrică le va suporta uşor, căci cu el va fi Hristos, Care va umple de o bucurie nespusă inima nevoitorului şi această bucurie a lui Dumnezeu nu o poate birui nici un fel de necaz. Când vă nelinişteşte gândurile de teama necazurilor apropiate, nu trebuie să intraţi în vorbă cu ele, ci să spuneţi pur şi simplu: „Să se facă voia lui Dumnezeu!". Acest lucru vă va linişti foarte mult.

Din discuţiile cuviosului Varsanufie cu fiii duhovniceşti

„Ridică-ţi ochii tăi în jur, Sioane, şi vezi că vin spre tine de la apus şi din miazănoapte, şi dinspre mare şi de la răsărit copiii tăi". Iată cum se poate spune acum: Din diferite locuri aţi sosit aici în căutarea lui Hristos voi, copiii mei. Să vă răsplătească Dumnezeu pentru aceasta şi să dea pacea şi bucuria Duhului Sfânt în inimile voastre.
Dar s-ar putea ca cineva dintre voi, la urmă, să se învrednicească de chipul îngeresc. Eu nu vă chem în mănăstire, puteţi să vă mântuiţi şi în lume, numai să nu-L uitaţi pe Dumnezeu. În mănăstire oamenii intră pentru a atinge treapta înaltei desăvârşiri.
E adevărat că aici sunt ispite mai mari, dar vine şi ajutor mare de la Dumnezeu. Un sfânt a dorit să afle cum îi ajută

Dumnezeu pe călugări şi a avut o vedenie: a văzut un călugăr, înconjurat de o mulțime mare de îngeri cu sfeşnice care ardeau.
Se spune că în lume sunt mai puține ispite, dar să ne închipuim un om, după care aleargă un criminal. Să presupunem că a scăpat de el, însă acela i-a arătat pumnul şi i-a spus: „Vezi, numai să-mi cazi în mână". Dar să presupunem că un om merge şi asupra lui se năpusteşte o mulțime de duşmani. Nu are unde să fugă. Însă dintr-o dată, de unde nici nu te aştepți, apare un regiment de soldați şi vine în apărarea lui, iar duşmanii, cu fețele însângerate, se împrăştie în toate părțile. Nu-i adevărat că ultimul se află în afara pericolului mai mult decât primul? E greu să te mântuieşti când trăieşti într-o societate coruptă.
În Sfânta Scriptură se spune: Cu cel cuvios, cuvios vei fi şi cu cel nevinovat, nevinovat vei fi şi cu cel ales, ales vei fi şi cu cel îndărătnic Te vei îndărătnici" (Ps. 17, 28–29).
Patimile păcătoase acționează în chip dăunător şi asupra sufletului şi asupra trupului. Aflându-mă deja în mănăstire şi citindu-i pe Sfinții Părinți, am aflat pentru prima dată că patimile sunt molipsitoare, asemenea bolilor contagioase şi aşa cum ultimele se transmit la ceilalți, aşa fac şi primele. Când Sfântul Spiridon, episcopul Trimitundei, a mers la **Sinodul Ecumenic**, în drum a poposit la un han. Călugărul care îl însoțea pe **Sfântul Spiridon**, intrând la el, a spus: „Părinte, nu pot să înțeleg de ce calul nostru nu mănâncă". Sfântul a răspuns: „Pentru că animalul simte duhoarea insuportabilă ce iese din varză, fiind provocată de faptul că patronul nostru este molipsit de patima zgârceniei". Omul care nu e sfințit de **Duhul Sfânt**, nu observă acest lucru, însă sfinții au darul dumnezeiesc de a constata patimile. De la lucrurile omului pătimaş ceilalți se pot molipsi de patima lui. Şi natura înconjurătoare ne oferă multe învățăminte. Toți cunosc planta floarea-soarelui. Ea întotdeauna îşi îndreaptă inflorescența către soare, tinde către el şi din această cauză a căpătat această denumire. Dar se întâmplă şi ca floarea-soarelui să stea întoarsă față de soare, iar oamenii pricepuți în acest domeniu spun: „A început să se strice, în ea au apărut viermii; trebuie să o tăiem". Sufletul, însetat de dreptatea lui Dumnezeu, asemenea florii-soarelui, se îndreaptă şi tinde către Dumnezeu-Izvorul luminii. Însă dacă încetează să Îl caute atunci un asemenea suflet va muri. E necesar ca în această viață să-L simțim pe Hristos; cine nu Îl vede aici, acela niciodată nu îl va vedea nici acolo, în viața viitoare.
Dar cum să Îl vedem pe Hristos? Calea spre el poate fi neîncetata rugăciune a lui Iisus care e capabilă să-L sădească pe Hristos în sufletele noastre. Adevăratul semn al morții sufleteşti este îndepărtarea de slujbele bisericeşti. Omul care şi-a pierdut interesul pentru Dumnezeu mai înainte de toate începe să evite mersul la biserică, la început tinde să vină la slujbe mai târziu, iar apoi încetează de tot să mai intre în biserica lui Dumnezeu. Sunt multe căi spre mântuire. Pe unii, Dumnezeu îi mântuieşte în mănăstire, iar pe alții în lume. Sfântul Nicolae din Mira Lichiei a plecat în pustiu ca să trăiască în post şi rugăciune, iar Dumnezeu i-a poruncit să meargă în lume: „Nu acesta este ogorul pe care Îmi vei aduce rodul", a spus Mântuitorul.
Sfintele Taisia, Maria Egipteanca, Evdochia, de asemenea, nu au trăit în mănăstiri. Oamenii se pot mântui pretutindeni, numai să nu-L părăsească pe Mântuitorul. Agățați-vă de mantia lui Hristos şi Hristos nu vă va lăsa.
Da, sunt mărețe zilele noastre. În lume oamenii se bucură în aceste zile, însă nu din punct de vedere spiritual: unul se bucură că a câştigat bani; altul – că a câştigat ranguri şi distincții, al treilea – din alte motive. Câțiva se bucură că a trecut postul şi e dezlegare la toate – aceasta este, oarecum, o bucurie întemeiată, dar numai în hrană nu se poate găsi adevărata fericire. Însă în sfintele mănăstiri există bucuria pentru Iisus înviat. Nu renunțați să vizitați mănăstirile, mai ales în sărbători, căci acolo se ascunde viața duhovnicească, ce încălzeşte sufletul omului.
Îmi aduc aminte de o întâmplare. Într-o familie bogată a fost petrecută o seară festivă. În cadrul ei, o tânără talentată a interpretat nemaipomenit de bine o frumoasă operă de Mozart. Toți au fost încântați, iar lacheul, care stătea la uşă şi oferea țigări, ocupându-se, în general, cu servirea oaspeților, a spus pentru el: „Ce este această muzică plictisitoare pe care o ascultă domnii pe lângă dacă ar fi cântat la balalaică?".
El a avut dreptate în aprecierea lui, căci muzica serioasă era pentru el complet neînțeleasă. Ca să înțelegi opera, arta pământeană, trebuie să ai simț artistic. Canonul de Paşti, facerea Sfântului Ioan Damaschin este aşa de minunat alcătuit, încât înalță sufletul şi îl umple de bucurie duhovnicească în măsura în care o primeşte fiecare. Însă apare întrebarea: unde este cheia pentru deschiderea bucuriilor duhovniceşti? La ea există un singur răspuns: în rugăciunea lui Iisus. Această rugăciune are o mare putere. Ea are diferite trepte: prima este rostirea simplă a cuvintelor: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul". Pe treptele cele mai înalte are o aşa putere, încât poate să mute şi munții: Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătoasa – nu e greu pentru nimeni, iar folosul e foarte mare. Aceasta este arma cea mai puternică pentru lupta cu patimile.
Perioada bucuriei noastre de astăzi este Paştele. „Hristos a înviat din morți cu moartea pe moarte călcând şi celor din mormânturi viață dăruindu-le". Cine sunt aceia care se află în mormânturi? Sunt toți oamenii păcătoşi, care au murit de timpuriu pentru Dumnezeu, însă au înviat spre o viață nouă prin învierea Mântuitorului Hristos.
Cei care Îl caută pe Hristos, Îl vor găsi aşa cum spune cuvântul evanghelic: „Bateți şi vi se va deschide, căutați şi

veți afla“; „În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt“.
Şi luați seama că aici Dumnezeu vorbeşte nu numai despre locaşurile cereşti, ci şi despre cele pământeşti şi nu numai despre cele interioare, ci şi despre cele exterioare.
Pe fiecare suflet, Dumnezeu îl aşează într-un loc şi îl înconjoară cu lumină, astfel încât să corespundă cel mai bine cu izbânzile sale. Acesta este locaşul exterior. Sufletul îl umple de linişte, pace şi bucurie – acesta fiind locaşul interior, pe care Dumnezeu îl pregăteşte celor ce-L iubesc şi-L caută.
Cât de bine e în Rai! Dostoievski, cel care a fost aici şi a stat în acest fotoliu, i-a spus părintelui Macarie că înainte nu credea în nimic. „Ce v-a determinat să vă întoarceți la credință?“ l-a întrebat batiuşka Macarie. „Am văzut Raiul. Ah, cât e de bine acolo, câtă lumină şi câtă bucurie! Şi locuitorii lui sunt atât de minunați, atât de plini de dragoste. M-au întâmpinat cu o blândețe neobişnuită. Nu am putut uita ceea ce am trăit acolo şi de atunci m-am întors la Dumnezeu!“.
Astăzi creştinii nu mai sunt torturați în arene, nu mai sunt arşi pe rug, bisericile sunt deschise, în ele se săvârşeşte slujba dumnezeiască, însă are loc un fenomen trist – mulți oameni, chiar şi fără chinuri renunță la Hristos. Lumea îi prigoneşte pe robii lui Hristos prin ironie şi dispreț, iar ei nu le pot îndura. „Dar ai început să mergi cam des la biserică!“ observă cei din jur ironic. Şi creştinul tace. „Desigur, din această cauză nu mai ieşi în zi de sărbătoare, dar se pare că aproape în fiecare zi nu ieşi şi ai început să ții posturile“. Şi din nou tace. Altcineva spune: „Tot citeşti cărți sfinte, dar ai citit oare Nietzsche? Ia să citeşti numai şi vei vedea ce spune“ şi aşa îl copleşeşte pe cel nepriceput cu numele dumnezeilor săi (ei au doar dumnezeii lor). „Dacă eşti religios, trebuie să priveşti problema din toate părțile, dar nu te teme să asculți o părere opusă“.
Nu trebuie să-i ascultați. Nu citiți cărțile care sunt fără Dumnezeu, rămâneți credincioşi lui Hristos. Dacă sunteți întrebați despre credință, răspundeți cu îndrăzneală. „Se pare că mergi des la biserică!“. „Da, pentru că acolo îmi găsesc mulțumirea“. „Nu vrei, cumva, să ajungi printre sfinți?“. „Fiecare vrea acest lucru, dar nu depinde de noi, ci de Dumnezeu“. Astfel să îl respingeți pe vrăjmaş.
Trebuie să înțelegeți că Dumnezeu îi iubeşte pe toți şi de toți are grijă, dar dacă vorbim omeneşte, nu se poate da un milion săracului pentru că se prăpădeşte şi îi păgubeşte şi pe alții, dar o sută de ruble poate să îl pună pe picioare. Dumnezeu ştie mai bine ce îi este de folos fiecăruia.
Nu se poate învăța îndeplinirea legii lui Dumnezeu fără efort, iar acest efort e întreit – rugăciune, post şi trezvie.
Stareţul Macarie se afla pe înalta treaptă a darului puterii cuvântului şi vorbirea lui exercita o foarte mare influență asupra sufletului ascultătorului. Ieşind de la stareț, Gogol a spus: „Da, mi-au spus adevărul, acesta este singurul dintre toți oamenii cunoscuți de mine până acum, care are puterea de a te conduce spre izvoarele cu apă vie“. Gogol, după ce a recunoscut, a spus: „Am intrat la stareț unul şi am ieşit altul“. Şi Gogol a murit ca un creştin adevărat. Se ştie că, nu cu mult înainte de moarte, i-a spus prietenului său apropiat: „Ah, cât de mult am pierdut, îngrozitor de mult am pierdut…“. „Ce ați pierdut? Din ce cauză ați pierdut?“. „Din cauză că nu am intrat în monahism… Ah, de ce batiuşka Macarie nu m-a luat la el în schit…“.
Mi se întâmplă să aud plângeri cum că trăim vremuri grele în prezent, că acum s-a dat libertate deplină fiecărei învățături eretice şi fără de Dumnezeu, că Biserica este împresurată din toate părțile de atacurile vrăjmaşilor, care se ridică împotriva ei cu putere şi că o răpun aceste valuri întunecate ale necredinței şi ereziei.
Eu răspund întotdeauna: „Nu vă neliniştiți! Nu vă temeți pentru Biserică! Ea nu va muri: porțile iadului nu o vor birui până la Înfricoşătoarea Judecată. Nu pentru ea trebuie să vă temeți, ci pentru voi înşivă şi e adevărat că vremurile noastre sunt foarte grele. De ce? Din cauză că acum e foarte uşor să te dezlipeşti de Hristos, iar atunci vine moartea“.

Testamentul cuviosului Varsanufie

Lăsând, în sfârşit, toate grijile acestei lumi, care asupresc şi chinuie sufletul meu, voi spune, pe scurt, ultimul meu cuvânt şi voi da ultimele mele povețe fiilor mei duhovniceşti, care mi-au fost dragi. Şi, în primul rând, cu smerenie vă rog: iertați-mi toate greşelile vrute şi nevrute, pe care le-am făcut față de voi şi, la rândul meu, vă iert pe toți pentru toate necazurile şi supărările provocate prin intrigile vrăjmaşului mântuirii noastre.
Credeți-mă, sfințiți părinți şi frați, că toate faptele şi dorințele mele au năzuit către un singur lucru – să păstrez sfintele învățături şi povețe ale părinților nevoitori din vechime şi ale marilor noştri stareți, în toată frumusețea lor minunată şi dumnezeiască. Să le feresc de diferitele influențe vătămătoare ale acestui veac, căci începutul lor este mândria satanică, iar sfârşitul – focul nestins şi chinul nesfârşit!
S-ar putea ca eu să fi îndeplinit rău acest lucru. Mă căiesc pentru aceasta şi cad înaintea bunătății lui Dumnezeu, cerându-i milostivire. Iar pe voi, toți cei care mă iubiți în Domnul, vă iert şi mă rog să îndepliniți vorbele mele

smerite. Nu vă distrugeţi sufletele, ci aprindeţi-le cu rugăciunea şi citirea sârguincioasă a operelor Sfinţilor Părinţi şi a Sfintei Scripturi, având răbdare şi curăţind inima de patimi.

XIII. CUVIOSUL STAREŢ ANATOLIE CEL TÂNĂR

(1855-1922) (30 iulie)

Încrede-te în voia lui Dumnezeu
şi Dumnezeu nu te va face de ruşine,
Încrede-te nu prin cuvinte, ci prin fapte!

A. Viaţa

În anii tinereţii, **cuviosul Anatolie**, în lume Alexandru Potapov, şi-a dorit să devină monah şi să intre în mănăstire, însă mama lui nu a vrut acest lucru şi el, asemenea cuviosului Serghie Radonej, a intrat în mănăstire numai după moartea ei. Mulţi ani a petrecut în schit, fiind ucenic la chilia marelui stareţ Ambrozie. După moartea acestuia, fiind deja ierodiacon, a ocârmuit duhovniceşte schitul şi, în scurt timp, a devenit stareţul recunoscut de toţi al schitului Optina.

El şi-a însuşit duhul ascetismului optinean – al privegherii intense şi grele a sufletului, în intimitatea chiliei sale, din „crăpătura în stâncă, unde Dumnezeu i-a vorbit lui Moise“, după cum s-a exprimat **cuviosul Isaac Sirul**. Avea o atitudine simplă şi sinceră faţă de toate cele văzute în exterior – faţă de fraţi, vizitatori, natură, faţă de lumea lui Dumnezeu. Rânduiala vieţii de obşte, cu slujbele ei, cu stareţii, cu activitatea cultural-spirituală bogată a educat în el un mare ascet, săvârşitor al rugăciunii lui Iisus. Îşi petrecea nopţile în rugăciune neîntreruptă şi era un luptător iscusit în războiul cu vrăjmaşul. A fost un militant social excelent, care a educat mii de suflete ruseşti în duhul adevăratei evlavii creştineşti. L-a preţuit mult pe **Sfântul Tihon din Zadonsk** şi dăruia oamenilor cu mare preţuire cartea acestuia: „Despre creştinismul adevărat“. După ce a trecut aproape jumătate de veac, un fiu duhovnicesc al stareţului a pomenit cu înfiorare: „În anul 1921, dându-mi binecuvântare pentru preoţie, stareţul Anatolie mi-a spus: „Ia «Creştinismul adevărat» al lui Tihon din Zadonsk şi trăieşte după învăţăturile lui“.

Învăţând fundamentele duhovniciei monahale de la marele Ambrozie, stareţul Anatolie a condus cu putere viaţa monahală interioară. Mărturisirea gândurilor înseamnă arma cea mai puternică ce se află în mâinile duhovnicului şi stareţului. Celui ce a scris aceste fragmente nu o dată i s-a întâmplat să se afle la schitul Optina, când stareţul Anatolie primea de la monahi mărturisirea gândurilor. Aceste scene produceau o puternică impresie. Cu atenţie şi evlavie veneau monahii unul după altul la stareţ. Se aşezau în genunchi, luau binecuvântare şi schimbau cu el câteva fraze scurte. Unii erau reţinuţi puţin, alţii plecau repede. Se simţea că stareţul lucrează cu dragoste părintească şi cu putere. Uneori folosea metode exterioare. De exemplu, îl lovea peste frunte pe monahul care stătea aplecat în faţa lui şi cu adevărat alunga obsedantele gânduri, care îl urmăreau pe acesta. Toţi plecau de la el împăcaţi, liniştiţi, mângâiaţi. Acest lucru se întâmpla de două ori pe zi, dimineaţa şi seara. Într-adevăr, „traiul“ la Optina nu era trist şi toţi monahii erau blânzi şi înduioşaţi, bucuroşi sau adânc concentraţi. Trebuie să vedeţi cu ochii voştri rezultatul mărturisirii gândurilor ca să înţelegeţi importanţa ei. Starea de bucurie sfântă care învăluia toată existenţa celui ce se spovedea la stareţ, o descrie un călugăr bătrân în următoarele cuvinte: „Eu mă umplusem de o bucurie nespusă, pentru că îmi simţeam mintea curăţită de toate ticăloşiile. Dobândisem o asemenea curăţie, încât e imposibil să descriu. Mărturiseşte despre aceasta însuşi adevărul, iar eu m-am întărit puternic în credinţa în Dumnezeu şi în iubire… Eram despătimit şi uşurat, învăluit de iluminarea lui Dumnezeu şi gata să fac poruncile Lui“ (Patericul Palestinian, ediţia a II-a, p. 95–96).

Pentru mireni cuviosul ieşea, de obicei, în tindă şi îl binecuvânta pe fiecare cu semnul crucii scurt şi repede, lovindu-l uşor la început, de câteva ori, pe frunte, cu degetele, ca şi cum ar fi înrădăcinat şi ar fi întipărit semnul crucii. De statură mică, neobişnuit de vioi şi rapid în mişcări, înconjurându-i pe toţi cu privirea, răspundea la întrebările puse, iar apoi îi primea pe unii separat la el în chilie pentru discuţii. Dragostea şi blândeţea cu care se adresa, atrăgeau întotdeauna la stareţ mulţimi de oameni. Îmi amintesc că, în vremea bolii sale, cuviosul Anatolie, fără să iasă din chilie, doar se apropia de fereastră şi, dincolo de geam, binecuvânta poporul, care se aduna afară, lângă fereastră. Când îl vedea, toată mulţimea se apleca la pământ.

Avea hernie şi adesea se aşeza pe o laviţă mică iar oamenii se înclinau, trecând la rând. Stareţul îi atingea pe frunte: „ţoc, ţoc, ţoc“ şi îi binecuvânta. În acelaşi timp, în curte, iarăşi se aduna popor, care aştepta să ia binecuvântare. Ucenicii lui de chilie spuneau: „Batiuşka, spuneţi oamenilor să plece“. Iar el se ridica la ferestruica chiliei şi îi binecuvânta. Poporul tăcea şi cu evlavie, politicos se împrăştia. Iar în inimi oamenii aveau linişte şi pace.

În anul 1903 – îşi aminteşte arhimandritul Ambrozie Konovalov – eu a trebuit să merg şi să răspund la chemarea de luptă pentru patrie din Petersburg în ținutul Belev Tulsk.
Am plecat împreună cu colegul meu, Iliuşa Kartoşkin, care era de aceeaşi vârstă cu mine. Era un tânăr bun, însă nu cunoştea viața duhovnicească, cu atât mai puțin pe cea monahală. I-am spus: „Iliuşa, vrei să mergi cu mine în pustiul Optinei, să vezi mănăstirea, călugării şi pe marii stareți?". El a răspuns: „Da. Sunt gata să merg pentru că nu ştiu nimic nici despre monahism, nici despre stareți".
Ajungând în oraşul Kozelsk, din gubernia Kaluga, la cinci verste de Optina, am plecat pe jos printr-o luncă minunată, acoperită de verdeață. Ea se întindea înaintea ochilor noştri ca un covor împodobit cu diferite flori. Iar la poalele muntelui, peste râul Jizdra se vedea Optina – această mare pustie, „Tebaida" noastră, „Pustiul Iordanului"…
Am ajuns la Jizdra. Acolo ne aştepta un vaporaş, pregătit să ne treacă peste râu. El lucra pentru călugării smeriți ai Optinei. Şi iată că am păşit pe pământul sfintei mănăstiri, unde totul era pătruns de truda şi nevoințele pustnicilor optineni, de lacrimile lor şi de rugăciunea neîntreruptă…
După ce am coborât din vapor, am mers pe drumul spre arhondaricul cu şase corpuri. Toate erau ocupate, însă noi aveam o scrisoare de recomandare de la baroana O. P. Mengden, care îi admira pe stareți şi ne-au dat o cameră modestă, rezervată pentru orice eventualitate. Am întrebat cum putem să mergem în schit la starețul Anatolie. Pe atunci el era ierodiacon, însă mergeau oamenii la el pentru sfaturi şi învățături. Am plecat spre stareț prin livada mănăstirii, am trecut pe lângă grădina mănăstirii şi am intrat în pădurea minunată de pini a mănăstirii cu copaci groşi, care pot fi îmbrățişați de 2–3 oameni. Apoi am mers pe cărarea ce ducea direct în schit. Şi, în sfârşit, am ajuns. Am văzut clopotnița schitului. La dreapta era hibarca, acea casă unde au locuit marii stareți optineni. Tot în partea dreaptă se afla şi căsuța conducătorului schitului. Am ajuns la porți. Am bătut şi a ieşit un călugăr: „Ce treabă aveți?". Noi am răspuns că am venit să-i dăm starețului Anatolie o scrisoare de la O.P. Mengden.
Starețul ne-a primit cu dragoste. În timpul discuției cu el ni s-a dezvăluit darul clarviziunii lui. Pe toată viața mi-a rămas amintirea despre această discuție…
După aceea, în fiecare an, am vizitat Optina şi pe stareții schitului şi amintirile acestor vizite până în momentul de față m-au întărit şi m-au menținut pe mine, păcătosul, în credință şi evlavie". Această impresie îmbucurătoare a viitorului misionar canadian, arhimandritul Ambrozie Konovalov se aseamănă cu prospețimea florilor de câmp, cu soarele, cu tinerețea şi cu bucuria de viață. De asemenea şi înfățişarea duhovnicească a marelui nevoitor optinean, a starețului Anatolie numit „cel tânăr" spre deosebire de conducătorul schitului Anatolie „cel bătrân" Zerțalov.
Prot. Serghei Cetverikov, în cartea sa despre **schitul Optina**, scrie despre starețul Anatolie: „În anul 1905 mi s-a întâmplat să mă aflu în chilia lui mică şi strâmtă din adâncul schitului. În rând cu el, într-o altă chilie, locuia părintele Nectarie. Noi eram trei oameni aşezați lângă samovarul părintelui Anatolie. Cu statura lui mică, cu vorbirea extrem de repezită, înflăcărat, cu multă dragoste, părintele Anatolie a lăsat atunci asupra mea o impresie nemaiîntâlnită.
După trecerea a şase ani l-am văzut din nou pe părintele Anatolie, care era deja ieromonah. Nu mai trăia în schit, ci în mănăstire, lângă biserica cu icoana „Vladimirskaia" a Maicii Domnului şi se bucura de un mare renume, ca un stareț recunoscut de toți.
În jurul lui se creea o atmosferă duhovnicească deosebită de dragoste şi evlavie, care îi înconjoară, de obicei, pe adevărații stareți şi în care nu există nici fățărnicie, nici nervozitate. Părintele Anatolie, atât prin înfățişarea lui exterioară, cât şi prin stilul său, când ieşea la oameni în sutana neagră, prin adresarea smerită, bucuroasă şi drăgăstoasă față de ei, amintea de cuviosul Serafim de Sarov. Atrăgea atenția asupra sa prin maniera deosebită, pioasă, de a binecuvânta pentru că ținea un oarecare timp mâna cu care binecuvânta lângă fruntea celui binecuvântat. În el se simțeau clar duhul şi puterea primilor stareți optineni. Renumele lui creştea cu fiecare an şi numărul vizitatorilor se înmulțea".
„Lângă chilia părintelui Anatolie se îmbulzeau oamenii – descrie prințul N. D. Jevahov, care a vizitat schitul Optina în ajunul revoluției, în legătură cu numirea lui ca adjunct al procurorului Sfântului Sinod – şi erau acolo mai mult țărani, care sosiseră din satele din împrejurimi şi din guberniile învecinate. Îi aduseseră cu ei pe copiii lor bolnavi şi schilozi şi se plângeau că au cheltuit fără folos mulți bani la doctori… O singură nădejde mai aveau, la batiuşka Anatolie, ca să se roage lui Dumnezeu pentru sănătatea copiilor nevinovați.
Cu durere în inimă i-am privit pe acei copii nevinovați cu adevărat şi nefericiți din cauza bolilor netratate, cocoşați, schilozi, orbi… Toți erau jertfele neatenției părinteşti, toți crescuseră fără supraveghere din partea celor mai mari şi însemnau o mustrare vie pentru întunecimea şi ignoranța sătenilor. La o oarecare distanță de ei stătea un alt grup de țărani, optsprezece oameni, cu lumânări aprinse în mâini. Ei aşteptau să înceapă slujba şi erau îmbrăcați ca de sărbătoare.
Eu am fost întrucâtva uimit, văzând înaintea mea oameni tineri şi sănătoşi şi am căutat printre ei un bolnav. Însă nu era nici unul bolnav: toți păreau sănătoşi. Abia mai târziu am aflat că la Optina au venit şi oameni complet sănătoşi

fizic, însă bolnavi spiritual, cuprinşi de necaz, griji ale vieţii, suferind de patima beţiei… Privind această masă de oameni credincioşi, am văzut în ea, în acelaşi timp o îmbinare între incultură, simplitate şi cea mai adâncă înţelepciune. Aceşti oameni, înapoiaţi cultural, ştiau unde este adevăratul doctor al sufletelor şi al trupurilor: se duceau în mănăstire, ca într-o clinică duhovnicească şi niciodată credinţa lor nu îi făcea de ruşine. Întotdeauna se întorceau renăscuţi, înnoiţi şi întăriţi prin rugăciunea şi discuţiile cu stareţii.
Dintr-o dată, mulţimea a început să se agite; toţi oamenii s-au adunat la uşa chiliei. Pe prag se arătase **părintele Anatolie**. Un stareţ micuţ, cu un chip uimitor de tânăr, cu ochii copilăreşti clari şi curaţi, părintele Anatolie le era extrem de simpatic. Eu îl ştiam de mult timp pe batiuşka şi îl iubeam. El era întruchiparea iubirii şi se deosebea printr-o smerenie şi blândeţe uimitoare iar discuţiile cu el îl reînnoiau cu adevărat pe om. Se părea că nu există problemă pe care părintele Anatolie să nu o rezolve; nu exista situaţie din care acest stareţ al lui Dumnezeu să nu-i scoată cu mâna lui pricepută pe cei ce s-au rătăcit în labirintul vieţii şi pe cei ce s-au încurcat în plasele satanei. Acesta a fost cu adevărat un stareţ – un mare învăţător al vieţii. Când l-a văzut pe părintele Anatolie, mulţimea s-a aruncat la picioarele lui pentru binecuvântare.
Stareţul, croindu-şi încet drum prin mulţimea de oameni, s-a îndreptat spre ţăranii care aşteptau slujba şi a început să săvârşească **Taina Sfântului Maslu**.

***

În ultimii ani, stareţul a locuit nu departe de biserică, în grădina mănăstirii. Mult popor mergea la el. **Cuviosul Nectarie**, care locuia în schit, vedea oamenii de departe şi îi întreba: „La cine aţi venit?“ şi chiar el însuşi îi conducea la stareţul Anatolie.
Panica în popor, provocată de ateismul revoluţionar, i-a determinat pe credincioşi să meargă la stareţ pentru ajutor duhovnicesc.
A sosit şirul suferinţelor şi la stareţul Anatolie. Cei din armata roşie i-au ras barba, l-au chinuit şi şi-au bătut joc de el. El suferea mult, însă atunci, când era posibil îşi primea fiii duhovniceşti. În seara zilei de 29 iulie a anului 1922 a sosit o comisie, care l-a interogat îndelung şi a fost nevoită să-l aresteze pe stareţ. Însă el, fără să se împotrivească, a cerut cu modestie o amânare de 24 de ore ca să se pregătească. Ucenicului de chilie, părintelui cocoşat Varnava, i-au spus cu mânie să-l pregătească pe stareţ pentru plecare, astfel încât să-l ducă în ziua următoare şi s-au retras. S-a instaurat liniştea şi cuviosul a început să se pregătească pentru drum. În ziua următoare, de dimineaţă a revenit comisia. Au ieşit din maşină şi l-au întrebat pe ucenicul chiliei, părintele Varnava: „E gata stareţul?“. „Da, e gata“ – a răspuns ucenicul. Au deschis uşa şi l-au văzut pe cuviosul, care adormise în pace. Mare le-a fost uimirea când înaintea ochilor lor s-a înfăţişat un asemenea tablou: în centrul chiliei, în coşciug, era aşezat stareţul mort „care se pregătise“. Nu a îngăduit Dumnezeu ca să fie dezonorat robul său credincios şi în acea noapte l-a primit pe robul său pregătit. Acest lucru s-a întâmplat pe 30 iulie în anul 1922, în ziua strămutării din Soloveţk a moaştelor cuviosului Gherman, Făcătorul de minuni.
Fiica duhovnicească a cuviosului Anatolie, E.G.R., a mărturisit: „În anul 1922, înainte de postul Adormirii Maicii Domnului, am primit de la batiuşka Anatolie o scrisoare care se încheia aşa: «Ar fi bine ca să vii să te odihneşti în mănăstirea noastră». Nu m-am pregătit imediat de plecare pentru că nu am înţeles de ce batiuşka m-a sfătuit să vin, dar când am ajuns la Optina a fost prea târziu: ziua următoare a fost a noua zi de la moartea dragului părinte. A fost foarte trist să simt că l-am pierdut pe omul apropiat, pe care nimeni nu îl poate înlocui. În a noua zi au venit diferite persoane şi discutând cu ele am aflat că nu am fost singura care a întârziat; au fost şi alţii care au întârziat şi pe care batiuşka îi chemase fie prin scrisori, fie apărându-le în vis. Însă au fost şi oameni care l-au mai găsit pe batiuşka în viaţă“.
Despre înmormântarea stareţului Anatolie nu avem mărturii, însă ştim că a fost aşezat în rând cu mormântul stareţului Macarie.
În încheiere aducem câteva mărturii de la o altă fiică duhovnicească a stareţului Anatolie, maica Maria, care i-a scris maicii Matrona, tot o fiică duhovnicească a cuviosului.
„Cât aş vrea să se întoarcă măcar pentru o lună acea perioadă fericită petrecută la Optina, patria mea spirituală dragă şi de neuitat. Fiind deja mare, mergeam în vizită acolo timp de două luni şi jumătate şi mă simţeam liniştită şi fericită, ca un copilaş sub ocrotirea tandră şi drăgăstoasă a părintelui stareţ care ţinea locul, în acelaşi timp şi mamei şi fratelui şi prietenului şi doicii cu o diferenţă, aceea că în el, în părintele stareţ, totul era pătruns şi învăluit de o iubire nepământeană.
Îţi aminteşti, draga mea, îţi aminteşti biserica Vladimirskaia şi în ea o mulţime de pelerini de 70–80 de oameni. Cine nu a fost mângâiat de cuvântul lui, de zâmbetul părintesc, de privirea lui, de acordarea sfintei binecuvântări cu râvnă, de înfăţişarea lui smerită? Cine?…

Imediat ce batiuşka ieşea, feţele tuturor se luminau şi nu mai ţineau cont de stările apăsătoare. Cel ce venea se umplea de bucurie. Şi după ce batiuşka pleca, acea lumină se păstra în toţi. Făcându-şi semnul crucii, cu suspine din inimă, cu recunoştinţă faţă de Dumnezeu, pelerinii plecau pe un drum adesea foarte lung şi soseau la el, uneori numai pentru a primi binecuvântare şi ceva învăţături spuse în trecere. Şaisprezece ani am trăit sub îndrumarea neuitatului părinte Anatolie. Şaisprezece ani de bucurie duhovnicească neîntreruptă. Slavă lui Dumnezeu, celui ce ne-a dat să simţim pacea şi bucuria nepământeană încă de aici, de pe pământ şi să vedem un înger ceresc. În această viaţă grea şi plină de necazuri, amintirile vii, deseori chiar şi pentru un minut, ne oferă linişte; şi pentru aceasta se cuvine mulţumire Creatorului.

B. Minunile săvârşite de stareţ prin rugăciune

Să ascultăm povestirea unui ţăran, care era un vizitiu localnic: „Am mers spre batiuşka întotdeauna pe partea dreaptă a acestui drum. În momentele grele, el îmi era la fel ca îngerul păzitor; cum spunea, aşa şi făcea. Niciodată nu voi uita următoarea întâmplare. Am plecat de la tatăl meu. Toţi banii pe care îi aveam în buzunar erau cincizeci de ruble. Soţia, copiii şi eu însumi nu ştiam unde să ne punem capul (nu aveam adăpost). Am mers la economul mănăstirii din acele locuri şi am cerut adăpost pentru o perioadă. Să-i dea Dumnezeu multă sănătate acelei mănăstiri căci ne-a ajutat. M-am gândit să iau de la ei o părticică de pădure şi să-mi construiesc ceva.
Am mers la econom, însă nu era acolo. Ce i s-o fi întâmplat, numai Dumnezeu ştie, căci eu nu pot să-mi dau seama. Eu am făcut şi aşa şi aşa, şi nimic nu a ieşit. Aşa stând lucrurile, m-am dus acasă şi i-am spus soţiei: «Acum nu mai avem decât o singură plăcere gratuită – să te întinzi şi să mori». M-am întristat puternic şi primul lucru pe care noi, ca ţăranii, l-am fi făcut ar fi fost să cheltuim banii, apoi aş fi lăsat-o pe nevastă cu copiii în sat şi eu m-aş fi dus la Moscova să muncesc. Dar nu degeaba se spune că dimineaţa e mai înţeleaptă decât seara. Dis de dimineaţă m-am sculat şi primul gând pe care l-am avut în cap a fost „mergi la stareţul Anatolie şi numai la el". Nu aveam nimic e făcut; m-am sculat, m-am îmbrăcat şi m-am dus".
Am sosit, aşadar, ca acum şi am văzut o mulţime de oameni. Mă gândeam cum să răzbesc aici ca să pot discuta cu părintele; măcar pentru blagoslovenie să mă apropii. Numai ce am gândit şi văd cum se deschide uşa chiliei şi iese stareţul Anatolie. Toţi s-au grăbit la el pentru binecuvântare. Am răzbit şi eu. El, stareţul, avea următorul obicei: când te învrednicea cu sfânta binecuvântare, te lovea încet pe frunte de două ori şi îţi dădea binecuvântarea respectuos şi uneori în acel moment era posibil să-i spui câteva cuvinţele. Aşa am hotărât să fac. El m-a binecuvântat, iar eu, în acelaşi timp, i-am spus: „Mă prăpădesc, batiuşka, o să mor cu totul".
„– Cum aşa?". „Iată că aşa". Şi i-am spus despre casă. M-am tânguit şi i-am spus că m-am hotărât să cheltuiesc banii. Ar fi bine să ştiţi că dacă vreţi să primiţi un răspuns corect de la stareţ, trebuie să-i spuneţi totul pe rând. Stareţul s-a oprit ca şi cum s-ar fi gândit, iar apoi a vorbit: „Nu te descuraja, peste trei săptămâni vei intra în casa ta". M-a binecuvântat încă o dată şi, dacă mă credeţi, am ieşit de la el cam sprinten. Devenisem alt om cu desăvârşire. Revenisem la viaţă. De unde şi cum putea să se întâmple ca peste trei săptămâni eu să intru în casa mea? Nici nu am stat pe gânduri, ci am ştiut că acest lucru se va întâmpla negreşit, pentru că aşa a spus **stareţul Anatolie**. V-aţi fi gândit că în seara acelei zile m-a angajat un locuitor din Şamordino? Mergeam prin sat şi brusc m-a strigat o voce: „Ascultă, spune acolo în satul tău dacă nu vrea cineva să cumpere de la mine o casă din bârne… E bună casa, o dau pentru un sfert şi banii în rate".Display click tags
Înţelegeţi ce minune a fost aceea?
Desigur, am luat casa pentru mine, iar în ziua următoare am mers iarăşi la părintele econom; de data aceasta el a fost mai uşor de convins şi a fost de acord. Şi peste trei săptămâni împreună cu soţia am mers să-i mulţumim stareţului Anatolie şi am plecat din propria noastră casă… Iată cum era el, stareţul Anatolie!…
Multe povestiri asemănătoare se aud în jurul sfintei chilii a acestui nevoitor.

Hrănirea duhovnicească

Unul dintre vizitatorii lui îşi aminteşte: „Stareţul mi-a dăruit o cupă de lemn lucrată de monahii optineni şi pe ea se afla o inscripţie importantă: «Domnul Dumnezeu îţi întinde mâna Lui, dă-I-o şi tu pe a ta". Apoi mi-a dat cărticelele: «Câteva trăsături ale vieţii vrednicului de pomenire **arhimandritul Macarie Gluharev**, întemeietorul Misiunii Duhovniceşti din Altai», «Învăţătură despre faptele bune, necesare pentru mântuire», «Nu judeca, ci taci – efortul e puţin, iar foloasele sunt multe», «Cum trăieşte şi lucrează **Împăratul Nicolae Alexandrovici**», «Rugăciunile către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu ale cuviosului Nil Sorski».
Când m-am uitat apoi prin toate aceste cărţi, mi s-au părut, într-adevăr, extrem de folositoare şi necesare, fără îndoială, pentru mine. Având o groază de treburi în cadrul transcrierii, pregătirii prelegerilor şi discuţiilor cu

caracter special şi datorită vizitelor aproape neîntrerupte ale oamenilor, care se interesau de schimbarea mea şi de celelalte probleme ale mele, mie întotdeauna mi-a fost fost greu să repartizez timpul de lucru şi munca mea şi nicăieri nu am putut găsi povăţuire directă pentru aceasta. Cât de mare mi-a fost satisfacţia când în cartea „Cum trăieşte şi lucrează Împăratul“ am văzut procedeul împărţirii în egală măsură a muncii, privind ordinea însemnărilor la începutul zilei. Brusc am devenit organizat şi am scăpat de greutăţile extrem de neplăcute.

Clarviziunea stareţului Anatolie

Maica Matrona Zaiţeva, tunsă în monahism cu numele Nicolaia, ce se află astăzi în Italia, ne-a comunicat următorul lucru:
„La opt ani eu am rămas orfană. La paisprezece ani am intrat în mănăstire cu binecuvântarea stareţului clarvăzător Atanasie. Mănăstirea era săracă, iar eu eram şi mai săracă. Aşa am trăit cinci ani. Am mers la schitul Optina pentru blagoslovenie să schimb mănăstirea. În acea perioadă, părintele Iosif era încă în viaţă. Eu l-am întrebat unde şi cum e mai bine, iar batiuşka Iosif stătea pe divan, îmbrăcat în anteriul alb, ca un înger, şi se uita la crucea metanierului lui. A spus că nu se dă binecuvântare pentru a schimba mănăstirea şi că trebuie să continui să trăiesc în acelaşi loc. Eu m-am liniştit pentru că am primit blagoslovenie şi de la părintele Anatolie.
În anul 1909 am sosit la **Optina** şi de bucurie i-am spus părintelui Anatolie: «Vedeţi, batiuşka, am venit din nou». Iar batiuşka a răspuns: «E bine că ai venit la noi, căci peste patru ani vei pleca în Italia». Eu nu i-am răspuns nimic şi m-am hotărât să păstrez aceste cuvinte ca pe o taină. Nu am îndrăznit nici să-l întreb, nici să mă gândesc. Au trecut doi ani. Am plecat din nou. Am mers în Kaluga unde l-am întâlnit pe fericitul Nichituşka şi mi-a spus că voi petrece cumva anume doi ani. Mi-a poruncit să-i spun părintelui Anatolie că l-am întâlnit. Batiuşka s-a mirat şi a spus că Nichituşka e un om mare. Iar eu i-am spus: „Iată că fericitul Nichituşka mi-a zis că voi mai trăi doi ani; probabil voi muri“. Iar batiuşka Anatolie mi-a răspuns: „Nu, nu e vorba de moarte, ci de mutare; peste doi ani va avea loc o schimbare. Uite, arhimandritul nostru Varsanufie a trăit aici unsprezece ani şi apoi l-au dus în Golutvin. Aşa ţi se va întâmpla şi ţie“. Nici atunci nu am îndrăznit să îl întreb căci am înţeles referirea la cei 4 ani, cum a spus mai înainte şi am răbdat şi am aşteptat.
În anul 1913 comitetul a hotărât să pornească să construiască un locaş în Bari. Şi au hotărât să mă ia şi pe mine acolo. În acea perioadă, o familie a fost la schitul Optina, iar batiuşka Anatolie mi-a trimis prin ea o iconiţă şi a zis: „Spuneţi-i că nu a crezut, dar iată, Dumnezeu o binecuvântează să plece“. Batiuşka îmi arătase destinaţia şi locul unde voi trăi, însă eu, desigur, nu înţelesesem.
După ce a trecut un an cu multe greutăţi, i-am scris: „Batiuşka, binecuvântaţi-mă să vin înapoi. Aici e foarte greu şi eu m-am obişnuit să trăiesc în mănăstire“. Batiuşka mi-a răspuns: „Dumnezeu te binecuvântează, vino înapoi“. Eu m-am bucurat mult şi nu am aşteptat să-mi dea voie societatea palestiniană. Pentru ce să-mi dea voie, m-am gândit, căci nu mă voi mai întoarce în Bari. În acea perioadă se aflau acolo pelerinii noştri din Tul şi împreună cu ei am plecat la Ierusalim, iar apoi acasă. După trei zile eram deja la schitul Optina. Am mers la batiuşka Anatolie. Primul lui cuvânt a fost: „Ce este, ai fost la Ierusalim?“. „Da, batiuşka, cu sfintele rugăciuni ale sfinţiei voastre“. „Vei fi cu noi acum, iar apoi te vei întoarce“. „Înapoi? Nu, batiuşka, nu mă mai duc la Bari. Deja am predat paşaportul, de acum nu voi mai fi în slujba aceea. Am plecat fără să primesc voie“. Batiuşa a răspuns: „Nu-i nimic, totul va fi bine“. Am stat la Optina aproape două săptămâni şi tot timpul batiuşka mi-a spus: „Să ştii că în Bari este casa ta“. Iar eu îi spuneam: „Nu, nu! Nu mă mai duc la Bari!“.
În cele din urmă m-am hotărât şi am zis: „Batiuşka, m-aţi binecuvântat să vin, iar acum trebuie să mă binecuvântaţi să plec înapoi“. Batiuşka a răspuns: „Da, a fost foarte bine că ai venit să ne vezi pe noi şi pe rudele tale. Nu ai de unde să ştii ce va fi“. Şi batiuşka, apropiindu-se de icoana Maicii Domnului, a spus: „Maica Domnului! Ţie ţi-o încredinţez! Îndrum-o tu însăţi!“. După aceste cuvinte nu am îndrăznit să zic nimic, numai am ascultat şi am cerut blagoslovenie să plec. Batiuşka m-a întrebat: „Unde?“. Eu i-am răspuns: „În Tul“. „Nu în Tul, în Bari. Iar acum îţi voi spune ziua în care trebuie să mergi la Moscova, la fiii mei duhovniceşti. Vei merge în trei case, numai să nu te duci în Tul“. Eu, desigur, din nesăbuinţă, m-am dus în prima zi în Tul, iar când am sosit la Moscova mi-au spus: „Cât de rău ne pare că nu aţi venit ieri, căci a fost aici preşedintele dumneavoastră“. Şi au început să mă întrebe ce şi cum. Eu am spus că nu vreau să mă întorc în Bari. Fiii duhovniceşti ai părintelui au început să mă convingă de faptul că s-a construit totul şi se va merge pe stilul vechi. Bine. M-am dus să-mi iau înapoi paşaportul şi am plecat. Batiuşka mi-a spus că acolo prinţul ne va ajuta în toate. „Unde e prinţul, batiuşka? Prinţul e în Petersburg, iar eu merg la Bari“. Şi am sosit acolo în aceeaşi zi cu prinţul, ca şi cum ne-am fi vorbit“.

Povestirea Elenei Karţova
– anul 1916, toamna –

Mi s-a spus că stareţul Anatolie de la Optina vine la Petersburg şi poposeşte la negustorul Usov. Toţi trei – eu, sora şi fratele meu ne-am îndreptat în ziua stabilită către Usov. Negustorul Usov era un binefăcător renumit, un ascultător mirean al stareţilor optineni. Când am intrat în casa lui Usov, am văzut un rând uriaş de oameni, care veniseră să primească binecuvântarea stareţului. Rândul se întindea pe scară, până la apartamentul lui Usov şi pe holurile şi în camerele acestuia. Toţi aşteptau ieşirea stareţului.
Când am pornit spre Usov, fratele şi sora mea au spus că ei au nevoie de la stareţ numai de binecuvântarea lui. Eu le-am spus că îmi doresc foarte mult să vorbesc cu el. Când ne-a ajuns şi nouă rândul, stareţul i-a binecuvântat pe fratele şi sora mea, iar mie mi-a spus: „Tu ai vrut să vorbeşti cu mine? Acum nu pot; vino pe seară".
Stareţul cunoştea dorinţa mea fierbinte, deşi nu mi-o exprimasem prin cuvinte!

Povestirea lui O.N.T. din Australia

O domnişoară tânără, făcându-i promisiuni logodnicului ei în secret faţă de părinţi, a intrat la cursurile surorilor de caritate, ca să plece în război. Mama ei s-a hotărât să meargă la stareţi şi să facă aşa cum o vor sfătui ei.
În toamna anului 1915 ele au plecat la Optina. O.N.T. a spus: „După ce ne-am odihnit de pe drum, eu m-am dus la chilia părintelui, am intrat şi m-am aşezat în pridvor, iar în suflet m-am gândit: ce bine că am venit la stareţ singură, fără mama. Stareţul, desigur, mă va binecuvânta să merg în război, când îl voi ruga, iar mama, fără să vrea, îmi va da voie. La un moment-dat văd că se deschide uşa chiliei şi în pridvor intră un stareţ micuţ, îmbrăcat în sutană şi cu brâu din piele şi care se îndreaptă direct spre mine spunând: „Tu, vino la mine". Mie mi se făcuse inima cât un purice la auzul cuvintelor stareţului. Însă am văzut că are un zâmbet neobişnuit de blând, pe care nu-l pot descrie! Trebuie să-l vezi! Am mers după el în chilie. El a închis uşa după noi, s-a uitat la mine şi eu într-o clipă am înţeles că nu pot să-i ascund nimic: el mă vedea în întregime. M-am simţit oarecum transparentă; îl priveam şi tăceam. Iar el a zâmbit tot aşa prietenos şi a spus: „De ce vrei ca mama să nu audă?". Eu am continuat să tac. „Iată ce îţi spun: mama ta te cunoaşte mai bine, locul tău nu e în război, acolo nu sunt numai soldaţi, sunt şi ofiţeri; acest lucru nu e pentru firea ta. Eu, când eram tânăr, vroiam să fiu călugăr, însă mama nu mi-a dat voie, nu a vrut şi eu am plecat la mănăstire tocmai atunci când a murit ea. Acum tu ce îmi spui: vrei să te măriţi?". Am tăcut. „Tu acum îl iubeşti pentru frumuseţea lui! Mărită-te cu el atunci când simţi că nu poţi trăi fără el. Eu ştiu o întâmplare: un bărbat a plecat în război şi a fost omorât. În acelaşi timp, soţia lui a murit acasă. Iată cum iese".
Cu aceste cuvinte stareţul a luat un scaun, s-a aşezat pe el şi a ajuns la raftul de sus unde era o iconiţă de lemn, de un sfert de arşin, pătrată, a Maicii Domnului „Kazanskaia"; eu m-am aşezat în genunchi şi m-a binecuvântat. Apoi a spus: „Când vei ajunge în Petrograd, nu te gândi că nu ai nimic de făcut – vei fi ocupată". Cuvintele părintelui s-au adeverit întocmai. În prima zi de la sosire ei i s-a propus să lucreze într-un spital pentru soldaţi şi s-a căsătorit cu aghiotantul corpului de divizie.

Din scrisorile lui I. M. Konţevici

O. a povestit: „În anul 1922, când am fost prima dată cu mama la Optina, stareţul Anatolie era încă în viaţă. Despre tine noi nu aveam nici o veste, iar mama l-a întrebat pe părintele Anatolie cum să se roage pentru tine: pentru sănătate sau pentru liniştea de veci? Batiuşka a întrebat-o pe mama dacă nu cumva i-ai apărut în vis. Mama a răspuns că şi-a văzut fiii în vis, mergând cu caii; la început pe liniştitul Volodia, iar apoi pe tine, însă caii aveau culori diferite. Părintele Anatolie a spus: „Păi, ce mai este? Dumnezeu este milostiv, rugaţi-vă pentru sănătate, Dumnezeu e milostiv!". Mama a crezut că stareţul doar o mângâie.
După ce l-am vizitat pe părintele Anatolie, am fost la părintele Nectarie. Mama i-a pus stareţului un şir de întrebări despre fetele ei, despre ea, despre mine, iar despre tine nu i-a spus nimic pentru că ştia că nu se poate să-i întrebe pe doi stareţi despre aceeaşi problemă. Eu nu am ştiut acest lucru şi am presupus că mama a uitat să-l întrebe despre tine şi tot timpul o sâcâiam şi îi spuneam: „Dar Vania? Dar Vania?". Mama continua să nu întrebe.
Atunci batiuşka i-a spus după ce eu o întrebasem: „Dar Vania?". „El e viu. Rugaţi-vă pentru sănătatea lui. În curând veţi primi o veste despre el. Nu ţi-a fost util să ştii despre el până acum". După ce ne-am întors acasă, mama s-a grăbit să-i comunice părintelui Nicolae Zagorovski că Vania e viu. Preoteasa Ecaterina Ivanovna, văzând-o pe mama pe fereastră, a ieşit în întâmpinarea ei cu cuvintele: „Aveţi o scrisoare de la Vanecica".

Din amintirile preotesei Evghenia Gregorievna Râmarenko

Înainte de a fi hirotonit ca preot în anul 1921, părintele Adrian a fost la Optina. Părintele Anatolie i-a spus: „Trebuie să mergi la cursuri". Şi într-adevăr, **arhiepiscopul Partenie Poltavski** i-a spus: „Deşi aveţi cultură înaltă, este o

situație lumească şi de aceea trebuie să susțineți un examen".
Părintele Adrian a locuit în Poltava o lună, s-a pregătit pentru examen şi s-a meditat la profesori. Părintele Adrian i-a cerut starețului binecuvântare să meargă într-un sat, Evloşi, sub Romn, unde se afla icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului „Kazanskaia". Batiuşka i-a dat pentru mine un ouşor; pe el era desenată pe o parte o biserică, iar pe cealaltă parte – icoana Maicii Domnului. Batiuşka a întrebat: „Ce icoană este aceasta?". Părintele Adrian a spus: „Smolenskaia, se pare", iar batiuşka a răspuns: „Nu, e Iverskaia".
Primul popas al părintelui Adrian a fost în Romn, la biserica în care se afla icoana Maicii Domnului „**Iverskaia**" foarte cinstită de toți, învăluită într-un veşmânt mare şi scump, sub un baldachin.

C. Învățăturile

„Mândria este diferită. Există mândrie lumească – deşteptăciunea, dar există şi mândrie duhovnicească – iubirea de sine. Aceasta este aşa: oamenii cu adevărat îşi pierd mințile dacă se încred în inteligența lor şi dacă aşteaptă totul de la ea. Dar unde ajungem dacă ne luăm după mintea noastră mică şi plină de necurăție?
Luați de la ea ceea ce poate să dea, căci mai mult nu vă trebuie… Învățătorul nostru e smerenia. Dumnezeu stă împotriva celor mândri, iar celor smeriți le dă har şi harul lui Dumnezeu este tot ce ne trebuie… Aici este şi marea ta înțelepciune. Smereşte-te şi spune-ți: „Deşi sunt un fir de nisip pe pământ, totuşi tind spre Dumnezeu şi să se facă asupra mea voia lui Dumnezeu". Dacă spui acest lucru nu numai cu mintea, ci şi cu inima şi îndrăzneşti, efectiv, ca un creştin adevărat, să te bizui pe Dumnezeu şi cu hotărâre fermă, smerit, să respecți voia lui Dumnezeu, oricare ar fi ea, atunci se vor împrăştia norii înaintea ta şi se va ivi soarele, care te va lumina şi te va încălzi. Atunci vei cunoaşte adevărata bucurie a lui Dumnezeu şi totul ți se va părea clar şi transparent. Vei înceta să te chinui şi în suflet îți va fi uşor".
„Ar fi greu să trăim pe pământ dacă n-ar exista nimeni care să ne ajute să răzbim în viață… Dar deasupra noastră este însuşi Dumnezeu Atotțiitorul, Iubirea Însăşi… De ce să ne temem şi să ne întristăm, pentru ce să ne ferim de greutățile vieții, să presupunem şi să pricepem… Cu cât e mai complicat şi mai greu să trăim, cu atât mai puțin trebuie să facem aceste lucruri… Lăsați-vă în voia lui Dumnezeu şi Dumnezeu nu vă va face de ruşine. Lăsați-vă nu cu cuvintele, ci cu faptele… De aceea a devenit viața grea, pentru că oamenii o încurcă cu deşteptăciunea lor.
În loc să se îndrepte spre ajutorul lui Dumnezeu, au început să se adreseze rațiunii lor şi se încred în ea…
Nu vă temeți nici de necazuri, nici de suferințe, nici de toate ispitele: toate acestea înseamnă cercetarea lui Dumnezeu, care este spre folosul vostru…
Înainte de sfârşitul vostru, mulțumiți-i lui **Dumnezeu** nu pentru bucurii şi fericire, ci pentru necazuri şi suferințe. Cu cât sunt mai multe în viața voastră, cu atât veți muri mai uşor şi sufletul se va ridica la Dumnezeu.

XIV. CUVIOSUL STAREȚ NECTARIE

(1853-1928) (29 aprilie)

Prin rugăciune şi cuvântul lui Dumnezeu
se curăță orice răutate… Fără rugăciune
sufletul este mort fără de har.

A. Viața

Ultimul stareț de la Optina ales de către obşte a fost Cuviosul părintele nostru Nectarie, ucenicul Cuvioşilor Anatolie (Zertalov) şi Ambrozie. Cuviosul Nectarie (în lume Nicolae Vasilievici Tihonov) s-a născut în anul 1853, în oraşul Eliț din gubemia Orlov într-o familie săracă. Tatăl său era muncitor la moară şi a murit de timpuriu. Cu mama avea o relație foarte inimoasă şi caldă. Ea era exigentă cu el, însă acționa mai mult prin blândețe şi ştia să-i atingă inima. Însă şi mama sa a murit la scurtă vreme. Şi a rămas Nicolae orfan. Câtiva ani a muncit în prăvălia unui negustor. În timpul liber mergea la biserică şi citea cărți bisericeşti.

În anu11873 a venit la Sihăstria Optina, având în traistă doar Evanghelia. Aici, prin pronia lui Dumnezeu, şi-a împlinit adevărata sa menire. Căci în puterea Domnului este şi nu "în voia celui ce merge, putința să-şi îndrepte paşii săi" (Ieremia X, 23). Nicolae a fost primit de către Cuviosul Ambrozie. Cuviosul Nectarie n-a descoperit nimănui despre ce au discutat, însă după această convorbire a rămas pentru totdeauna la schit. A devenit fiu duhovnicesc al Cuviosului Anatolie (Zerțalov), iar pentru sfat venea la starețul Ambrozie.

Prima sa ascultare la Optina a fost să îngrijească florile, apoi a fost numit paraclisier. Uşa chiliei Cuviosului Nectarie dădea direct spre biserica. În această chilie a vieţuit el douăzeci de ani, fără să discute cu nimeni dintre monahi: mergea doar până la stareţ sau duhovnic şi se întorcea înapoi. Îndrăgea să repete că pentru călugăr există doar două ieşiri din chilie: la biserică şi la mormânt. Petrecând mult timp în această ascultare, el întârzia adesea la biserică şi umbla cu ochii somnoroşi. Fraţii se plângeau de el stareţului Ambrozie, dar acesta le răspundea: “Aşteptaţi, Nicolae le va fi tuturor de folos”.

Sub conducerea marilor săi îndrumători, Cuviosul Nectarie sporea duhovniceşte cu repeziciune. La 14 martie 1887 a fost tuns în mantie, iar la 19 ianuarie 1894 a fost hirotonit ierodiacon. Peste alţi patru ani a fost hirotonit ieromonah de către arhiereul oraşului Kaluga.
Încă din aceşti ani el a primit de la Dumnezeu darul de a tămădui pe bolnavi, darul înainte-vederii, al facerii de minuni şi discernământului duhovnicesc. Însă din smerenie îşi ascundea aceste daruri sub nebunia exterioară.

În anul 1912, obştea de la Optina l-a ales stareţ. Însă Cuviosul Nectarie a refuzat: “Nu, părinţi şi fraţi! Am puţină minte şi nu pot duce o astfel de povară”. Şi doar silit de ascultare a fost de acord să primească stăreţia.

Vizitatorii erau primiţi de către Cuviosul Nectarie în “căsuţa” foştilor stareţi. Uneori el lăsa pe masă în camera de primire cărţi, pe care vizitatorii le răsfoiau în timp ce aşteptau, şi găseau răspuns întrebările lor. Iar Cuviosul Nectarie, din smerenie, spunea că ei vin la Cuviosul Ambrozie şi chilia vorbeşte pentru el. Pentru fiecare om, stareţul avea tratarea sa, măsura potnvită . Uneori îl lăsa pe vizitator să rămână singur cu gândurile sale în liniştea “căsuţei”, uneori discuta cu el îndelung şi vioi, uimindu-i pe interlocutori cu cunoştinţele sale, şi oamenii întrebau: “Unde a absolvit stareţul universitatea?” Şi nu puteau înţelege că n-a învăţat nicăieri. “Toată educaţia noastră este de la Scriptură”, spunea stareţul despre sine.

După închiderea mânăstirii în anul 1923, Cuviosul Nectarie a fost arestat. După ieşirea din închisoare stareţul a trăit în satul Holmscina, la un ţăran, însă şi acolo, în pofida dificultăţilor, veneau fiii săi duhovniceşti pentru a găsi sfat şi călăuzire. Stareţul Nectarie a profeţit încă în anul 1917: “Rusia îşi va recăpăta puterile, nu va fi bogată material, însă va fi bogată cu duhul şi la Optina vor mai fi şapte luminători, şapte stâlpi”.

Cuviosul Nectarie s-a sfârşit la adânci bătrâneţe, la 29 aprilie 1928 şi a fost înmormântat în cimitirul local. După renaşterea Sihăstriei Optina, la 3 iulie 1989, în ziua pomenirii Mitropolitului Filip al Moscovei, a avut loc aflarea moaştelor Cuviosului Nectarie. În timp ce procesiunea se mişca prin mânăstire, moaştele stareţului răspândeau o mireasmă deosebită: mantia stareţului s-a descoperit a fi neputrezită, iar moaştele sale aveau o culoare de chilimbar. La ora actuală, racla cu Sfintele Moaşte ale stareţului se află în partea vestică a catedralei Sihăstriei.

Ca şi în timpul vieţii stareţului, şi după fericitul său sfârşit toţi care apelează la el cu adevărată credinţă primesc ajutor binecuvântat. Mulţumită rugăciunilor Cuviosului Nectarie oamenii trec cu bine situaţiile dificile ale vieţii, şi se săvârşesc minunile vindecării duhovniceşti şi trupeşti.

B. Minunile

Proorocia ascunsă sub nebunie

„Când l-au numit stareţ, el a început să se poarte ca un măscărici (ca un nebun), încât au vrut să-l înlocuiască, dar un călugăr cu înaltă viaţă duhovnicească a spus: „Lăsaţi-l, că aşa prooroceşte el“.
Apoi toţi şi-au dat seama că atunci el prefigura câte ceva anume. De exemplu, era îmbrăcat cu un halat pe trupul gol şi în timp ce mergea, îi luceau picioarele goale. În anii 20–22 chiar studenţii, cursantele şi slujbaşii mergeau la slujbă încălţaţi cu pantofii pe picioarele goale, fără albituri sau cu paltonul peste îmbrăcămintea uzată. Aduna diferite lucruri nefolositoare: pietricele, cioburi de sticlă, argile şi altele; a construit un dulăpior foarte mic şi l-a arătat tuturor: „Acesta e muzeul meu“. Într-adevăr, după aceea mult timp, la Optina a fost un muzeu.“

Clarviziunea stareţului ascunsă sub purtarea de nebun

„Către ziua de 8 iunie am început să ne pregătim pentru împărtăşania cu Sfintele lui Hristos Taine – scria S. Nilus. Vrăjmaşul nu dormitează. Astăzi, înainte de spovedanie, nu am vrut să mă ospătez cu mare plăcere şi am iscat motiv

de neînţelegere cu părintele egumen, pe care îl respectam adânc şi îl iubeam. Însă nu degeaba au trecut peste mine doi ani de viaţă părtaşă la smerenia nevoitorilor optineni. M-am smerit şi eu, ca şi cum nu era greu pentru iubirea de sine lumească din mine. Această ispită a avut loc după slujba de seară, când eu, împreună cu soţia, trebuia să mergem la spovedanie la părintele nostru duhovnic, **părintele Varsanufie**. După spovedanie ne-am întors acasă, am intrat în cerdac şi am văzut că pe cerul pictat pe schiţa mea cu vopsele uleioase, cineva a scris cu cărbune, cu litere mari, pe tot cerul, în franţuzeşte „le nuage“ (norul).
Imediat am ghicit că vinovatul acestei „ştrengării“ nu putea fi nimeni altul în afară de prietenul nostru, **părintele Nectarie**. Acest lucru era atât de asemănător cu înclinaţia lui către o oarecare scrânteală, sub care, pentru mine, deseori se ascundeau lecţii edificatoare ale uneia sau alteia dintre virtuţile creştine. Acesta era el, fără îndoială era cel care prevedea apariţia norilor pe cerul meu duhovnicesc; el, dragul meu batiuşka, căruia îi plăcea uneori, spre surprinderea tuturor să pună în cuvântarea lui, pe neaşteptate, un cuvânt franţuzesc!…
Stăteam pe terasa noastră şi priveam iar el, scumpul nostru, stătea în colţişorul lui şi râdea liniştit, aşteptând să vadă ce va ieşi din gluma lui.
„Ah, batiuşka, batiuşka! – râdeam şi eu odată cu el – ce ştrengar!“.
Iar „ştrengarul“ s-a ridicat, s-a apropiat de schit, a şters cu mâneca sutanei sale inscripţia şi cu un zâmbet a spus: „Vedeţi? Nu a rămas nimic!“. Nici în inima mea nu a rămas nimic din vrajbă.
Fără îndoială, prietenul nostru avea o a doua vedere, cu care vedea ceea ce se ascundea pentru ochii omului obişnuit. Nu degeaba a avut o viaţă evlavioasă în mănăstire timp de patruzeci de ani.“

Schimbarea minunată din sufletul unei femei prin rugăciunile stareţului Nectarie şi prezicerea călugăriei ei

„Am conversat îndelung cu batiuşka. Mi-a spus: „Chiar dacă aţi avea toată lumea în puterea frăţiei voastre, tot nu aţi avea linişte şi v-aţi simţi nefericită. Sufletul vi se chinuie, suferă, iar dumneavoastră vă gândiţi că se poate să-l mulţumiţi cu lucrurile exterioare sau cu uitarea de sine. Nu! Toate acestea nu îl ajută şi nu se va linişti niciodată… Trebuie să părăsiţi totul…“.
După aceea batiuşka a stat mult timp cu capul aplecat pe piept, apoi a vorbit: „Eu văd în jurul dumneavoastră harul lui Dumnezeu: veţi ajunge la mănăstire…“ „Ce tot ziceţi, batiuşka? Eu, la mănăstire? Dar nu mă potrivesc deloc pentru aceasta. Nu sunt în stare să trăiesc acolo“. Eu nu ştiu când va fi aceasta, s-ar putea în curând, dar s-ar putea peste zece ani, însă dumneavoastră sigur veţi fi la mănăstire“.
Această călătorie la **Optina** m-a întărit şi mai mult. După câteva zile am plecat în Altai şi am intrat la mănăstirea pe care mi-a recomandat-o **mitropolitul Macarie**. Iată cum s-au împlinit cuvintele rostite de batiuşka Nectarie: „Eu văd în jurul dumneavoastră harul lui Dumnezeu, veţi fi la mănăstire“. Atunci eu m-am mirat şi nu am crezut, dar la două luni după această discuţie, într-adevăr, am îmbrăcat veşmântul călugăresc. Îi mulţumesc lui Dumnezeu care m-a povăţuit să merg în acest colţişor fericit – schitul Optina“.

Prezicerea datei morţii stareţului Varsanufie

Părintele Nectarie a povestit: „Mare a fost **stareţul Varsanufie**! Şi extraordinar de smerit şi ascultător a fost batiuşka! Când el era sub ascultare, a trecut pe sub pridvorul meu, iar eu i-am spus în glumă: Ţi-au mai rămas de trăit exact douăzeci de ani. Eu i-am spus în glumă, însă el a ascultat şi exact peste douăzeci de ani, în aceeaşi zi de 1 aprilie, a şi murit. Iată ce om de mare ascultare a fost“.
Înaintea unei asemenea puteri a părintelui Nectarie, fără să vreau, mă treceau fiorii.

Minunea cu ulciorul

Unul din ucenicii lui şi-a amintit: „Batiuşka mi-a spus – mai întâi scutură de praf samovarul, apoi toarnă apă“, căci deseori uitau să toarne apă şi samovarul începea să se încingă. Ca urmare, samovarul se strica şi rămâneau fără ceai. „Iată, apă este acolo, în colţ, în ulciorul de aramă; ia-l şi toarnă“. Eu m-am dus la ulcior, iar acesta era foarte mare, avea două vedre şi era greu. Am încercat să-l mişc, însă nu am putut – nu mai aveam puteri şi atunci m-am hotărât să aduc samovarul la el şi să torn apă. Batiuşka a observat intenţia mea şi mi-a repetat iarăşi: „Ia ulciorul şi toarnă apă în samovar!“. „– Dar, batiuşka, el e foarte greu pentru mine şi nu pot să-l urnesc din loc“. Atunci batiuşka s-a apropiat de ulcior, i-a făcut semnul sfintei cruci şi a spus: „Ia-l“. Eu l-am ridicat şi cu uimire m-am uitat la batiuşka: îl simţeam extrem de uşor, ca şi cum nu avea nici o greutate. Am turnat apă în samovar şi am dus ulciorul înapoi, având o expresie de uimire pe chip. Iar batiuşka m-a întrebat: „Ce spui, e greu ulciorul?“. „– Nu, batiuşka, mă mir că e extrem de uşor“. „Ia aminte că fiecare ascultare care ne pare grea devine foarte uşoară în momentul îndeplinirii

ei, pentru că lucrul respectiv se face cu ascultare“. Dar eu am fost complet uimit: cum a desființat el forța greutății cu semnul sfintei cruci!

Clarviziunea starețului Nectarie

Unul dintre contemporanii starețului a povestit: „Într-una din vizitele mele la **schitul Optina** am văzut cum părintele Nectarie citea scrisori sigilate. A ieşit spre mine cu scrisorile primite, care erau în număr de cincizeci şi, fără să le deschidă, a început să le studieze. Unele scrisori le-a pus deoparte zicând: „Aici trebuie să dau răspuns, iar aceste scrisori sunt de recunoştință, pot rămâne şi fără răspuns“. Nu le citea, însă le vedea conținutul. Pe câteva din ele le-a binecuvântat, iar pe câteva le-a şi sărutat, iar două scrisori, oarecum întâmplător, le-a dat soției mele şi a spus: „Iată, citeşte-le cu voce tare. Îți va fi de folos“. Conținutul unei scrisori l-am uitat, iar cealaltă scrisoare era de la o studentă ce făcea cursuri la Şcoala superioară de fete. L-a rugat pe batiuşka să se roage pentru ea, căci se chinuieşte şi nu poate nicicum să se biruiască pe sine. Ea se îndrăgostise de un preot care a atras-o prin predicile lui înflăcărate şi iată că a renunțat la toate ocupațiile ei şi alerga la el pentru fiecare fleac, deseori ține post intenționat numai pentru ca să se apropie de el. Nu doarme în timpul nopților. La această scrisoare batiuşka a spus: „Dumneavoastră îl cunoaşteți pe preot şi ați avut de-a face cu el. Mai târziu va ocupa un post foarte important, despre care nici prin cap nu i-a trecut. Încă nu ştie nimic despre acest lucru, dar va primi această putere din cauză că s-a abătut de la adevăr“.
„Cine este acest preot – mă gândeam eu – atât de bine cunoscut mie?“. Atunci batiuşka a spus că el e studentul acela de la Academia Duhovnicească, cel ce venise cu mine la Optina pentru prima dată şi care o ceruse în căsătorie pe sora mea. Însă Dumnezeu a păstrat-o pe sora mea prin starețul Varsanufie, căci el a stricat această căsătorie… (acum acest preot s-ar putea, într-adevăr, să fie la o biserică renovată şi să păstorească acolo).
Alegând scrisorile, părintele Nectarie a spus: „Iată, oamenii mă numesc stareț! Ce mai stareț sunt eu! Când voi primi în fiecare zi mai mult de o sută de scrisori, ca **părintele Varsanufie**, atunci pot să mă numească stareț, care are atâția fii duhovniceşti…“. După ce a ales scrisorile, batiuşka le-a dus secretarului.
Îmi aduc aminte încă o întâmplare cu părintele Nectarie. Într-una din vizitele noastre la Optina soția mea a pictat un tablou: vederea din mănăstire spre râu şi un mal situat în jos, în vremea apusului soarelui, cu cerul complet senin şi cu un joc intens de culori. Apoi şi-a aşezat schița pe balconul deschis şi a mers împreună cu mine la plimbare prin pădure. Pe drum noi ne-am certat atât de serios, încât ne-am tulburat complet şi nici nu mai vroiam să ne uităm unul la celălalt. Ne-am întors acasă şi, dintr-o dată, ne-a sărit în ochi tabloul: în locul cerului senin erau pictați nori de furtună şi fulgere. Noi am fost uimiți. Ne-am apropiat mai mult şi am început să ne uităm. Vopselele erau proaspete, doar ce fuseseră puse. Am chemat-o pe fata care locuia la noi şi am întrebat-o cine a venit la noi. Ea a răspuns că a venit un oarecare călugăr de statură mică şi a făcut ceva aici pe balcon. Ne-am tot gândit cine ar fi putut să fie şi, dintre călugării care se potriveau descrierii făcute, am ghicit că a fost părintele Nectarie. A fost el, cel care stăpânea pensula şi care a înfățişat simbolic starea noastră sufletească, a mea şi a soției. Această furtună cu fulgere ne-a produs o aşa impresie, încât am uitat de cearta noastră şi ne-am împăcat, căci doream ca cerul vieții noastre să se însenineze din nou şi să devină iarăşi în întregime curat şi clar“.

***

Ultima dată când **maica Xenia** a fost la stareț, el i-a dat un ghem şi i-a spus: „Ia, deapănă acest ghem, vezi cât e de încurcat“. Ea ştia că din cauza leucemiei slăbise foarte mult şi de aceea pentru ea acest lucru era peste puteri, iar el a zis: „Nu-i nimic, nu-i nimic, iată că viața ta se va aranja; îți va fi greu la început, dar apoi va fi bine“. Aşa a şi fost.

***

Starețul le-a prezis maicilor Alexia şi Xenia, când erau încă tinere, că vor avea mulți copii. Le-a spus: „Iată, veți pleca la Locurile Sfinte şi veți avea mulți copii“. Maicile s-au îngrozit, pentru că ele se hotărâseră să-şi închine viața lui Dumnezeu şi nu să aibă familii. În anul 1933, când, într-adevăr, se aflau la mănăstirea rusească din Țara Sfântă, proorocia starețului a început să se împlinească. La început le-au adus o fetiță de opt ani, care mai târziu a devenit **maica Ioana**. Apoi mitropolitul Atanasie i-a spus maicii Alexia să ia şi să educe copii arabi. Ea nu a vrut, pentru că tot timpul picta icoane, însă nu a îndrăznit să nu dea ascultare vlădicii. După maica Ioana, la jumătate de an, le-au adus-o pe verişoara ei primară şi pe alți copii. În anul 1938, au mai adus o fetiță de trei ani, care a devenit maica Iuliana. Atunci maica Alexia şi-a amintit de proorocia starețului Nectarie.
Trebuie să spunem că în **mănăstirea Gornenskaia**, unde trăiau ele pe atunci, regulamentul era altul față de

mănăstirile de pe Eleon sau Ghetsimani. Mănăstirea era de sine şi trebuia ca fiecare soră să muncească pentru existenţă. De aceea, fiecare soră avea dreptul să crească şi să educe o începătoare sau chiar mai multe. Iată cum s-a ajuns ca maicile să aibă „mulţi copii“. După ce s-au mutat în Chile, ele au organizat un orfelinat cu numele Sfântului Ioan de Kronstadt şi o şcoală. Acolo au educat optzeci şi nouă de copii.

***

Episcopul Teofan din Kaluga nu credea în sfinţenia stareţului Nectarie. Când a vizitat schitul Optina şi a mers la stareţ, stareţul nu i-a acordat nici un fel de atenţie şi se ocupa cu păpuşile pe care i le dăduseră copiii, ca lucrul lor cel mai de preţ, din dragoste pentru stareţ. Părintele Nectarie a început să înghesuie o păpuşă în temniţă, vorbind în acelaşi timp despre ceva anume; pe alta a bătut-o, iar pe a treia a pedepsit-o. Vlădica Teofan a hotărât că stareţul nu e normal. Când a fost arestat de bolşevici şi băgat la închisoare, a înţeles totul şi a spus: „Păcătos sunt eu înaintea lui Dumnezeu şi înaintea stareţului; tot ce a spus mi s-a adeverit, iar eu credeam că nu e normal“. Trăind în exil, episcopul a suferit foarte mult din cauza gazdei (locuia la familia Plohin), însă nu a cârtit.

***

Stareţul Nectarie a mai spus: „Rusia nu va fi bogată material, însă va fi bogată spiritual şi la Optina vor mai fi şapte sfeşnice, şapte stâlpi“.

***

Un actor a povestit: „Am ajuns şi eu la stareţ şi iată cum s-a întâmplat:
Poeta rusă N., aflându-se în legătură cu el, mi-a spus odată că în timpul ultimei ei vizite, stareţul a văzut la ea portretul meu în rolul lui Hamlet. Uitându-se la portret, a spus:
– Văd deşteptarea sufletului. Adu-l la mine.
Atunci, mulţumită lui N., am aflat pentru prima dată de existenţa stareţului Nectarie şi, pregătindu-mă, m-am dus la el.
– Să nu vă nelinişţiţi în privinţa soţiei dumneavoastră – a spus el dintr-o dată – ea este sănătoasă şi acasă la dumneavoastră totul e bine.
Eu, într-adevăr, începusem să mă frământ puternic, gândindu-mă ce face ea acasă, la Moscova. Iscoadele care mă urmăreau întotdeauna şi peste tot, nu puteau să nu ştie, după părerea mea, de drumul meu la stareţ şi puteau să se ivească în apartamentul meu şi fără să fiu eu acolo. Încă de dimineaţă am observat clarviziunea stareţului şi am ştiut că spune adevărul.
Mi-a fost dat să-l vizitez pe stareţul Nectarie de câteva ori. Întotdeauna era vesel, râdea, glumea şi îi făcea fericiţi pe toţi care intrau la el şi îi conducea chiar şi numai pentru câteva minute.
El lua asupra lui păcatele, greutăţile şi suferinţele celorlalţi – iar acest lucru îl simţeau toţi cei care veneau în contact cu el, aşa cum am simţit şi eu. Când a fost întrebat despre putinţa de a da vindecare celor ce veneau la el, a răspuns: „Când se adună multe greutăţi în cârca mea, atunci vine harul lui Dumnezeu şi exact ca pe frunzele uscate le risipeşte şi iarăşi devine uşor“.
De două sau trei ori, după moartea stareţului, eu l-am văzut în vis şi de fiecare dată mi-a dat sfaturi care m-au scos din greutăţile sufleteşti din care eu n-aş fi putut să ies prin propriile puteri“.

***

Relatăm o întâmplare marcată de clarviziunea părintelui Nectarie, transmisă nouă de către profesorul I.M. Andreev. În timpul călătoriei spre părintele Nectarie, profesorii Komarovici şi Anicikov s-au certat cu privire la slăvirea numelui, iar unul dintre profesori, fiind împotriva slăvirii numelui, a dat exemplul în care s-a arătat că, atunci când este rostit numele lui Dumnezeu, ne speriem ca de o placă de gramofon.
Când aceşti profesori au ajuns la părintele Nectarie, având dorinţa de a-i pune această întrebare stareţului, cuviosul a anticipat şi, înainte ca ei să reuşească să întrebe, le-a propus să asculte „o povestioară“. Înţelesul acelei povestiri era următorul: într-o casă, în colivie, trăia un papagal. Jupâneasa acestei case era foarte religioasă şi deseori repeta scurta rugăciune: „Doamne miluieşte!“. Papagalul, de asemenea, a învăţat să repete această rugăciune. Odată, când jupâneasa a ieşit din casă şi a uitat să închidă colivia, în cameră a intrat pisica şi s-a repezit la colivie. Papagalul a început să se agite şi a ţipat, imitând vocea jupânesei: „Doamne miluieşte!“. Pisica, pentru că se temea foarte mult

de stăpână, când a auzit vocea ei, a fugit de spaimă.
Ambii profesori au fost foarte uimiți de această povestire a părintelui Nectarie.
Odată, în anul 1927, părintele Nectarie l-a sfătuit pe un fiu duhovnicesc al său să meargă la o cunoştinţă de-a lui, care trăia pe insula Aptekar, în Petrograd, şi i-a spus: „Acolo vă veți întâlni cu contabilul fabricii de prelucrare a lemnului, care vă va găsi de lucru. Ajungând la cunoscutul starețului, acest om l-a întâlnit, într-adevăr, pe contabilul acelei fabrici. Au făcut cunoştinţă şi contabilul i-a dat de lucru în fabrica lui.

Din scrisorile maicii Nectaria Kontevici

Eu am cunoscut o familie. Soția era credincioasă şi o bună creştină, care trăia în rugăciune, iar bărbatul îşi bătea joc de posturi şi era puțin credincios. Ei se aflau într-o situație financiară cumplită şi au vândut ultimele lucruri. Femeia mergea cu râvnă la biserică, iar bărbatul o bătea la cap şi spunea că ea împarte totul la popi şi că din această cauză ei vor pieri de foame. Ea, în stare de deznădejde, era foarte aproape de sinucidere şi a vrut să-şi părăsească soțul, pentru că nu mai era în stare să rabde reproşurile lui necontenite. Cu necazul ei s-a îndreptat spre batiuşka. Prin mine, el i-a transmis: „Să facă canonul Sfântului Nicolae şi Dumnezeu o va ajuta". În aceeaşi zi ea şi-a vândut un oarecare lucru şi a făcut canonul Sfântului Nicolae. După ce au trecut două zile, bărbatul ei a întâlnit un coleg care i-a propus o slujbă. El a acceptat cu bucurie, însă la noi (în U.R.S.S. – pe atunci – nota red.) nu se poate obține o slujbă dacă nu eşti membru de sindicat, iar membrii de sindicat aşteaptă cu miile la rând. El s-a dus la acela de care depindea instituirea lui în funcție şi acela i-a spus: „Mă mir, chiar, cum puteți să vă adresați mie, cunoscând regulile şi văzând rândurile de mii de oameni şi nici nu sunteți membru".
El s-a dus înapoi la colegul său şi acesta i-a spus: „Eu nu pot să fac nimic fără aprobare". S-a dus din nou la sindicat şi a spus: „Eu voi pieri dacă nu faceți măcar o dată în viață o faptă bună – viața mea este în mâinile dumneavoastră". Ca rezultat a primit un post: o sută douăzeci de ruble pe lună şi patru ruble şi jumătate ca indemnizație zilnică – cu totul era aproape două sute cincizeci de ruble. La Direcția Căilor Ferate erau angajați vechi şi la fel cu cei din alte instituții primeau treizeci – patruzeci de ruble pe lună. Slujba lui îi cerea să călătorească şi venea acasă o dată pe lună, ca un oaspete drag.
Tu nu poți să înțelegi toată măreția acestei minuni, nu-ți poți imagina cât de greu este să obții o slujbă, în general, şi nu ştii că este complet imposibil să nu fii membru de sindicat. În fiecare lună aveau loc reduceri de personal, erau concediați din funcții cu zecile angajații care aveau o vechime de zece – cincisprezece ani.
Soția lui a dobândit totul: pentru că el nu era acasă, ea putea să se roage fără opreliști, să postească şi în relația cu soțul totul mergea strună. El, când pleca, spunea: „Roagă-te pentru mine!".
Ne rămâne să exclamăm: „Minunat e Dumnezeu întru sfinții Săi!".

***

Ca să nu provoace în om păcatul neascultării sau al uitării, sau al trândăviei, batiuşka nu dădea nici un fel de pravilă nimănui. Însă, prin rugăciunile lui, omul însuşi, cu ajutorul lui Dumnezeu, se lovea de cărțile care i se potriveau într-un anumit moment sau întâlnea oameni care puteau să îl ajute. Cât de mare era smerenia lui şi dragostea pentru oameni! Cât de minunat e Dumnezeu între sfinții Săi!

***

Eu am observat că numai dacă îmi exprimam o rugăminte despre ceva anume către batiuşka, în acelaşi timp primeam ajutor de la el. Era evident că, prin mila lui Dumnezeu, sufletul lui auzea toate cererile care i se adresau. Cu batiuşka s-au întâmplat următoarele: o tânără domnişoară a venit să-i ceară binecuvântare pentru călugărie, iar el a spus: „Nu, tu vei avea logodnic, te vei căsători, vei naşte un fiu şi el va avea zece funți". Exact asta s-a şi întâmplat. Peste doi ani ea şi-a adus copilul rotofei, încântător, la batiuşka, pentru binecuvântare.
Lida B. a căutat un an întreg de lucru la câte cineva şi nu a putut găsi, iar în timpul verii a lucrat cu ziua la ferme pentru o jumătate de copeică pe zi: scotea boii, ara, într-un cuvânt – suferea nemaipomenit. A vrut să se angajeze ca bucătăreasă, spălătoreasă şi nu a găsit nicăieri. Eu am îndemnat-o să se roage pentru sănătatea lui batiuşka şi după trei zile a obținut în sat un post de profesoară. Bucuria ei a fost de nedescris.
Tu m-ai rugat să-ți scriu ce a spus batiuşka ultima oară. Când am ajuns, Olejoc (fiul ei, viitorul episcop Nectarie, † 1983) era bolnav. Avea temperatura de patruzeci de grade. Eu i-am spus părintelui: Olejoc al meu e bolnav", iar el a spus, zâmbind: „E bine să bolească de bunăvoie pentru sănătate". În ziua următoare i-a dat un merişor şi i-a spus: „Iată, îți dau un medicament". Iar când ne-a binecuvântat pentru drum, a spus: „Când veți hrăni caii, dați-i lui

Olejoc să bea apă clocotită şi va fi sănătos“. Aşa am şi făcut, Olejoc a băut apă fiartă, a adormit şi când s-a trezit a zis: „Mămico, sunt sănătos!“.

***

Un băiat s-a plâns părintelui că la şcoală colegii îl jignesc, iar batiuşka a spus, zâmbind: „Tu cheamă-l pe Sfântul Gheorghe Purtătorul de biruință în ajutor şi aşa îi vei învinge pe toți, numai să dai din picioare“. Exact aşa s-a şi întâmplat. Când s-a trezit la bătăuş, chemându-l pe Gheorghe Purtătorul de biruință în ajutor, a dat numai din picioare şi de atunci nimeni nu l-a mai tulburat.
Pe Olejoc l-a binecuvântat să muncească pentru salariu. Şi, în chip minunat, a primit salariu nu numai pentru anul acesta, ci şi pentru anul trecut, în întregime, fără nici o intervenție, deşi anul trecut îl refuzaseră. Olejoc a fost binecuvântat să învețe bine şi până acum la toate obiectele la care a avut atestat a obținut rezultate foarte bune.

***

El pe mine m-a binecuvântat să mă ocup de lecții şi au venit la mine şase elevi care mi-au cerut să le predau şi toți erau unul şi unul, isteți, talentați, credincioşi!
Ah, cât e de trist că locuim departe de batiuşka şi că putem atât de rar să mergem să ne binecuvânteze.

***

Mama a doi dintre elevii maicii Nectaria a rugat-o să-l întrebe pe stareț la ce şcoală să-i dea pe fiii ei. „Nu trebuie să-i dea nicăieri; pentru ei este de ajuns şi ceea ce îi înveți tu“ – a spus părintele. Maicii Nectaria i-a fost penibil să transmită aceste cuvinte ale starețului, astfel încât mama acestor copii să nu creadă că ea îi vorbeşte cu scopul de a-i păstra pe elevi pentru ea. Aşa a şi fost: mama lor a ridicat din umeri şi şi-a trimis copiii la şcoală. Acolo ei au intrat într-un anturaj rău, au trăit în dezmăț, au început să fure îmbrăcămintea şi lucrurile colegilor, iar apoi au ieşit pe stradă să jefuiască şi au intrat în rândul micilor delicvenți.

***

După şase ani s-a împlinit prezicerea părintelui Nectarie cum că L. nu va intra în serviciul militar. L., cu binecuvântarea părintelui Nectarie, a studiat educația fizică şi a devenit instructor în acest domeniu. La comisia de recrutare a produs impresie asupra tuturor prin constituția lui atletică şi prin sănătatea lui. Seara, L. trebuia să meargă la birou pentru a i se indica postul pentru funcția sa. Însă acolo i s-a spus să vină în ziua următoare. Şi aşa s-a repetat de câteva ori. L. şi cei apropiați s-au neliniştit pentru că nu înțelegeau cauza amânării; se temeau ca nu cumva să fie urmărit din punct de vedere politic. În cele din urmă, s-a comunicat că L. este scutit de obligațiile serviciului militar general, deoarece era instructor de gimnastică. Se părea că în acel an lipseau instructorii şi i-au scutit numai de la această chemare.

Starețul Nectarie şi Patriarhul Tihon

Unul din vizitatorii permanenți ai părintelui Nectarie a povestit: „Patriarhul Tihon nu a fost la batiuşka Nectarie şi nici batiuşka nu a fost la patriarh. Se pare că nici corespondență nu a existat între ei. Cu toate acestea, Patriarhul îşi rezolva problemele în conformitate cu părerile starețului. Acest lucru se întâmpla datorită persoanelor apropiate de patriarh şi care erau în legătură cu batiuşka. Starețul îşi spunea punctul lui de vedere cu privire la o problemă sau la alta ori vorbea în parabole, povestind o întâmplare oarecare. Aceste discuții erau transmise patriarhului care întotdeauna proceda după sfatul batiuşkăi“.

Neputrezirea moaştelor starețului Nectarie

În anul 1935, la Moscova a ajuns vestea că tâlharii au răscolit mormântul starețului şi au deschis coşciugul, crezând că vor găsi acolo lucruri prețioase. După aceea, admiratorii părintelui, punând totul în ordine, au descoperit că trupul lui era neputrezit (E. G. Râmarenko, „Amintiri despre ieroschimonahul optinean Nectarie“).
Cu doi ani în urmă, întâmplător, a fost săpat mormântul părintelui Nectarie. Îmbrăcămintea şi ciorapii putreziseră de tot, iar trupul era intact. Fie-i țărâna uşoară, dragului batiuşka! („Schitul Optina şi timpul său“).

În anii treizeci, la şase-şapte ani după înmormântare, huliganii din sat au săpat noaptea mormântul, au smuls capacul coşciugului şi mai întâi s-au repezit la fața celui răposat. Coşciugul deschis l-au rezemat de un copac. De dimineață, copiii care mânau caii ce păşunaseră în timpul nopții, au văzut coşciugul şi au pornit în goană mare prin sat strigând: „S-a sculat călugărul“. Colectiviştii au alergat la cimitir şi au văzut că stareţul este neputrezit. Avea pielea ca ceara şi mâinile moi. O femeie a dat o năframă albă de mătase. Cu ea au învăluit fața stareţului, au închis din nou coşciugul şi l-au pus în mormânt cântând „Sfinte Dumnezeule“. Apoi au zis că după câteva zile trupul stareţului a fost scos şi înmormântat undeva în satul Holmiscea (colecția „Speranța“, ediția a patra, anul 1950, p. 125–126).

C. Învățăturile

Smerenia, iubirea de aproapele şi pocăința, cuviosul le considera a fi cele mai importante pe drumul duhovnicesc.
„Situația lui **Iov** este o lege pentru fiecare om. Cât este bogat, cunoscut şi în prosperitate, Dumnezeu nu îi răspunde. Când omul e plin de buboaie şi asuprit de toți, atunci apare Dumnezeu şi discută El Însuşi cu omul, iar omul doar ascultă şi se tânguie, zicând: „Doamne, miluieşte-mă!“. Numai că măsura umilinței e diferită.
E esențial să vă păziți de judecata aproapelui. Imediat ce vine în cap judecata, să ziceți cu atenție: „Doamne, dă-mi să văd păcatele mele şi să nu osândesc pe fratele meu!“.
Cu duioşie stareţul spunea: „Mie mi-e rău, însă harul mă face să mă simt bine. Numai cu aceasta mă alin: că harul mă face să mă simt bine. Şi cât e de bine! Când mă uit la mine şi văd că mie mi-e rău, însă harul e bun şi fratelui îi e bine. Iar eu cu fratele suntem de o credință. Şi „binele“ fratelui trece şi asupra mea în har: nu e binele meu, ci a fratelui“.
Acestea sunt cuvinte uimitoare despre o singură credință cu fratele, căci această credință unică oarecum creează mediul pentru acțiunea harului.
Stareţul îi prevenea mult pe cei care veneau la el cu privire la abaterea de la Ortodoxie, cu privire la „Biserica vie“ şi cu privire la tendințele mistice greşite.
Cu privire la „Biserica vie“ s-a exprimat categoric. „Acolo nu e har. Pentru că s-au răzvrătit împotriva Patriarhului Tihon care respecta legea, episcopii şi preoții din „Biserica vie“ s-au lipsit de har şi au pierdut, conform cu legile canonice, cinul preoțesc. De aceea şi liturghia săvârşită de ei e profanată. Fiilor săi duhovniceşti stareţul le interzicea să intre în bisericile acaparate de slujitorii „Bisericii vii“. Dacă în acele biserici se aflau icoane făcătoare de minuni, de exemplu „Iverscaia“, atunci îi sfătuia să intre în biserică şi să meargă direct la ea şi să nu participe nici cu gândul nici cu sufletul la slujba săvârşită acolo, iar lumânări pentru icoană să nu aducă de acasă sau de la Biserica dreptmăritoare.
Însă spunea: „Dacă slujitorii «Bisericii vii» se pocăiesc, să-i primiți în comunitatea Bisericii“.
Despre mistică spunea: „Mistica este un curcubeu multicolor. Un capăt al lui se împiedica în mare, celălalt în pământ, iar el este ca un arc. Învățații în mistică spun că noi ajungem în pământ, iar acolo e murdărie, iar lor le rămâne marea – un ținut măreț… Ce ați înțeles? – i-a întrebat el pe ascultători. Imaginea mării în literatura patristică este chipul celui necredincios, rătăcit, îndoielnic“.
Stareţul a combătut în mod deosebit pasiunea pentru spiritism. „Oamenii învățați, adesea sunt atraşi de studiul spiritismului, crezând sincer că pe această cale îşi pot afla mântuirea. Ah, nu! De aici provin bolile!“.
Bâkov, care a fost cândva un spiritist renumit, a descris în cartea sa „Adăposturi liniştite“, vizita lui la stareţul Nectarie şi a prezentat cuvintele stareţului despre spiritism: „O, ce lucru dezastruos este acesta, ce lucru îngrozitor este. Prin acoperirea marii învățături creştine şi prin draci, slugile lui care apar la şedințele de spiritism, fără ca omul să observe, el, satana, cu linguşirea satanică a şarpelui străvechi, îl conduce pe om în asemenea gropi şi hăţişuri din care nu mai are nici posibilitate, nici puterea să iasă singur. Nici măcar nu-şi poate da seama că se află în asemenea locuri. Diavolul pune stăpânire pe inima lui prin această faptă blestemată de Dumnezeu. Cucereşte inima şi mintea omului într-atât, încât ceea ce pentru o minte întreagă pare păcat, nelegiuire, aceea pentru omul otrăvit de iadul spiritismului pare ceva normal, firesc. Spiritiştii au o trufie teribilă şi deseori o îndârjire satanică asupra tuturor celor care se contrazic cu ei… Şi, în consecință, fără să-l observe pe acela care lucrează fin (satana nicăieri nu acționează atât de fin ca în spiritism), se îndepărtează omul de Dumnezeu, de Biserică. Şi băgați de seamă că, în acelaşi timp, duhul întunericului, prin slugile sale îl trimite cu stăruință pe omul rătăcit la biserica lui Dumnezeu să slujească panihide, să facă rugăciuni, să citească acatiste, să se împărtăşească cu **Sfintele Taine**. În acelaşi timp îi introduce câte puțin în cap gândul că toate acestea ar putea să le facă şi singur acasă, cu mare sârguință şi evlavie… Şi, ca un om care nu mai cugetă, tot mai mult se încurcă în cotiturile complicate şi în labirinturile duhului întunecat, iar Dumnezeu pleacă de la el. Omul pierde binecuvântarea lui Dumnezeu. Dacă el n-ar fi vătămat de satana, ar alerga la Dumnezeu după ajutor şi la sfinții Lui, la Împărăteasa Cerului şi la Sfânta Biserică Apostolică. Ar alerga la preoți şi aceia l-ar ajuta prin sfintele lor rugăciuni, însă el se duce cu necazurile sale la acele duhuri, la diavoli şi ei tot mai

mult îl trag în tina copleşitoare a păcatului şi a fărădelegii. În cele din urmă, binecuvântarea lui Dumnezeu se depărtează complet de la om, iar familia lui începe să se destrame fără motiv, într-un mod neobişnuit şi cei mai apropiați îl părăsesc, persoanele cele mai dragi lui se îndepărtează. Când sufletul omenesc nefericit ajunge la limită, cu ajutorul satanei, rătăcirea de sine ori îi iroseşte mintea şi omul devine nebun în adevăratul sens al cuvântului, ori îl sfârşeşte. Şi deşi spiritiştii spun că, printre ei, cazurile de sinucidere sunt rare, nu este adevărat. Primul care s-a lăsat în voia duhurilor – regele Saul, şi-a pus capăt vieții prin sinucidere, deoarece nu a respectat cuvântul Domnului şi s-a dus la o vrăjitoare".
Aceste cuvinte înțelepte ale stareţului Nectarie pot fi adresate multor experiențe de mistică falsă, prin care sufletul rătăcit intră în relație vizibilă cu lumea spirituală – de exemplu, teosofia.
Cuviosul a mai spus: „În vremurile din urmă, lumea va fi încercuită cu fier şi hârtie. În zilele lui **Noe** a fost aşa: se apropia potopul; Noe ştia despre el şi le-a spus oamenilor, însă aceştia nu l-au crezut. El a tocmit muncitori ca să construiască arca şi aceştia, deşi construiau arca, nu credeau; pentru munca lor au primit plata stabilită, însă nu au scăpat. Acele zile sunt prototipul zilelor noastre. Arca e Biserica. Numai aceia care vor fi în ea se vor mântui".
Stareţul a definit drumul duhovnicesc ca fiind „o frânghie ce se întinde pe treizeci de picioare de la pământ. Urci pe ea – totul e o încântare, însă cazi – ce mai ruşine!".
Cu un oftat liniştit a spus odată stareţul: „Viața socială măsoară ani, secole, milenii, iar cel mai important este faptul că între dimineață şi seară există o singură zi. Cea mai tare este piatra, cea mai delicată este apa, însă picătură după picătură fărâmă piatra. Omului i-au fost dați ochi ca să vadă cu ei drept".
El a vorbit cu ei despre treptele înalte ale drumului duhovnicesc, despre faptul că „pentru toate e nevoie de silire. Când se pune masa şi vă vine mirosul mâncării gustoase, vreți să mâncați dar, cu toate acestea, lingura nu vă aduce singură mâncarea. Trebuie să vă siliți, să vă ridicați, să mergeți să luați lingura şi abia atunci puteți să mâncați. Nici un lucru nu se face dintr-o dată – peste tot se cere aşteptare şi răbdare".
„Omului îi e dată viața pentru ca ea să-i slujească lui – nu el să-i slujească ei". Aceasta înseamnă că omul nu trebuie să se facă robul condițiilor sale, nu trebuie să aducă interiorul lui ca jertfă pentru exterior. Dacă îi slujeşte vieții, omul îşi pierde măsura, lucrează fără chibzuință şi intră într-o nedumerire foarte tristă; nici nu mai ştie pentru ce trăieşte. Aceasta este o nedumerire foarte periculoasă şi se întâmplă deseori. Omul, ca şi calul, cară şi cară şi dintr-o dată vine asupra lui un dezastru".
Cuviosul Nectarie vorbea mult şi cu dragoste despre rugăciune: „Prin rugăciune şi cuvântul lui Dumnezeu se curăță toată răutatea. Sufletul nu se poate împăca cu viața şi se alină numai prin rugăciune. Fără rugăciune sufletul e mort înaintea harului. Vorbăria e dăunătoare în rugăciune aşa cum a zis apostolul. Importante sunt dragostea şi sârguința către Dumnezeu. E mai bine să cinstim o zi cu o rugăciune, iar altă zi cu altă rugăciune, decât pe amândouă zilele cu o singură rugăciune. Ar trebui o rugăciune pe zi şi e de ajuns!".
Aceasta nu înseamnă că stareţul a limitat săvârşirea rugăciunilor sau pravila zilnică la o singură rugăciune. El a vorbit despre măsura începătorilor, care aveau putere de concentrare numai la o singură rugăciune, iar pe celelalte le citeau fără atenție. Această îngăduință față de neputințe, stareţul a explicat-o prin exemplul următor: Mântuitorul Şi-a ales ucenici dintre oameni simpli, neînvățați. I-a chemat, ei au părăsit totul şi au mers după El. El nu le-a dat nici un fel de pravilă de rugăciuni; le-a dat libertate deplină, înlesnire, ca şi copiilor. Iar Mântuitorul Însuşi, când a terminat propovăduirea, S-a însingurat, într-un loc pustiu, şi S-a rugat. El Şi-a chemat singur ucenicii. Iar la Ioan Botezătorul ucenicii au venit din proprie dorință – nu i-a chemat **Botezătorul**, ci ei au venit la el. Ce fel de pravilă le-a dat a rămas nedescoperit, însă i-a învățat să se roage. Când ucenicii lui Ioan au venit la Mântuitorul, ei le-au povestit apostolilor cum se rugau, iar aceia şi-au dat seama că ucenicii lui Ioan se rugau, iar Învățătorul lor bun nici o jumătate de cuvânt nu le-a spus despre rugăciune. Şi aşa de serios L-au asaltat, ca şi cum i-ar fi reproşat că, iată, ucenicii lui Ioan se roagă, iar ei nu. Dar dacă ucenicii lui Ioan nu le-ar fi spus, atunci ei nu s-ar fi gândit la acest lucru (acest ultim lucru l-a observat stareţul, uitându-se la o soră, care îi ceruse pravila de rugăciuni după ce aflase că stareţul hotărâse un asemenea lucru altor ucenici). Iar Mântuitorul le-a dat „Tatăl Nostru". I-a învățat aşa, iar altă rugăciune nu le-a dat.
Există oameni care niciodată nu se adresează lui Dumnezeu, nu se roagă şi, dintr-o dată, li se întâmplă următorul lucru: în suflet au melancolie, în cap au răzmeriță, în inimă au tristețe şi omul simte că în această situație dezastruoasă un alt om nu-l poate ajuta. Îl poate asculta, însă dezastrul acestuia nu-l conştientizează. Şi atunci omul se adresează lui Dumnezeu şi cu un suspin adânc zice: „Doamne, miluieşte-mă!". Nouă ni se pare că e de ajuns dacă îl rostim în biserică de trei, douăsprezece sau patruzeci de ori. Acest lucru se face pentru cei năpăstuiți care nu pot să se roage măcar zicând: „Doamne miluieşte!" şi pentru ei spune acest lucru Biserica. Dumnezeu aude şi la început dă câte puțin har, ca o făclie, apoi tot mai mult şi mai mult şi aşa se obține vindecarea".
Unui fiu duhovnicesc cuvios i-a spus: „Eu v-am pregătit lampa, iar de fitil să vă îngrijiți singuri".
Despre cei şase psalmi a spus: „Cei şase psalmi nu trebuie citiți ca o catismă, ci ca rugăciuni. Importanța celor şase

psalmi e foarte mare: ei sunt ca rugăciunea Fiului către Dumnezeu Tatăl“.
Cuviosul a fost întrebat cum să ne rugăm pentru aceia despre care nu ştim dacă mai sunt vii şi a spus: „Nu greşiţi dacă vă rugaţi pentru ei ca pentru vii, deoarece la Dumnezeu toţi sunt vii. Toţi, în afară de eretici şi apostaţi. Aceştia sunt morţi“.
„Iată, vă dau poruncă: când vă pregătiţi pentru Sfânta Împărtăşanie, vorbiţi mai puţin şi rugaţi-vă mai mult“.
O femei i-a spus stareţului: „Batiuşka, mă enervez puternic!“, iar el a răspuns: „Când vine asupra ta supărarea, zi cu tărie numai: Doamne, miluieşte-mă! Caută întărire în rugăciune şi alinare în muncă“.
Bătrânul căruţaş Timotei s-a aşezat în genunchi înaintea batiuşkăi. Datorită credinţei, speranţei şi duioşiei, chipul lui Timotei se transfigurase: „Batiuşka, daţi-mi şi mie învăţătura de stareţ a sfinţiei voastre, pentru că raza caldă a sfinţiei voastre să încălzească sufletul meu rece, ca ea să-l înflăcăreze pe drumul muntos“. Iar după această frază înţeleaptă a spus simplu: „Batiuşka, nu am lacrimi“. Iar stareţul, cu un zâmbet minunat, s-a aplecat spre el: „Nu-i nimic, sufletul tău plânge, iar asemenea lacrimi sunt mult mai preţioase decât cele trupeşti“.

XV. CUVIOSUL NICON DE LA OPTINA

(1888-1931) (25 iunie)

Ca să suportăm mai uşor necazurile,
trebuie să avem credinţă puternică,
dragoste fierbinte către Dumnezeu…

A. Viaţa

Cuviosul stareţ de la Optina, Nicon mărturisitorul (în lume Nicolae Mitrofanovici Beliaev), s-a născut la 16 septembrie 1888, la Moscova. Copilăria şi-a petrecut-o într-o mare şi unită familie de negustori. De la părinţi a moştenit dragostea pentru Biserică, puritatea şi stricteţea morală. Odată cu trecerea anilor, lui Nicolae şi fratelui său mai mic Ivan li s-a trezit şi a început să se întărească în ei aspiraţia conştientă către viaţa duhovnicească. Ei au hotărât să plece la mânăstire, însă nu ştiau în care anume. Au tăiat în bucăţele înşiruirea numelor mânăstirilor ruseşti şi, rugându-se, au scos bucăţica de hârtie pe care era scris: “Sihăstria Optina”.

Acasă nu au întâmpinat împiedicare în hotărâre âa cea bună, şi în data de 24 februarie 1907, în ziua aflării capului Sfântului Ioan Botezătorul, fraţii au venit la Optina. Amândoi au fost primiţi cu dragoste de către Cuviosul Nectarie. De la primele discuţii au simţit o legătură strânsă între ei, ceea ce se numeşte “rudenie duhovnicească”.

La 9 decembrie 1907, în ziua sărbătoririi icoanei Maicii Domnului “Bucuria neaşteptată”, fraţii Beliaev au fost primiţi în rândul obştii. În octombrie 1908, fratele Nicolae a fost numit scrib (scria scrisorile) sub ascultarea stareţului Varsanufie, fiind eliberat de toate celelalte ascultări în afară de cântarea şi citirea bisericească. În acest timp el a devenit cel mai apropiat ucenic şi sfătuitor de taină al stareţului Varsanufie care, prevăzând destinaţia sa înaltă, l-a pregătit să-i fie urmaş, transmiţându-i experienţa sa duhovnicească şi de viaţă, îndrumându-l în viaţa duhovnicească.

În luna aprilie 1910, Nicolae a fost tuns rasofor, iar la 24 mai 1915 a fost tuns şi a devenit călugăr în micul chip (în mantie). A primit numele de Nicon, în cinstea Sfântului Mucenic Nicon.

La 10 aprilie 1916, Cuviosul Nicon a fost hirotonit ierodiacon, iar la 3 noiembrie 1917 s-a învrednicit să fie hirotonit ieromonah. După lovitura de stat din octombrie Optina a fost închisă. Au început prigoanele: “Voi muri, însă nu voi pleca”, aşa a scris Cuviosul Nicon în jurnalul său, pe când era încă posluşnic al mânăstirii. Aceste cuvinte exprimau starea de spirit generală a obştii de la Optina. Monahii care puteau munci au format “o arteră de muncă”, care asigura hrana. Cuviosul Nicon muncea cu hărnicie, făcând totul pentru a păstra mânăstirea. La Optina era greu, însă slujbele continuau în biserică.

Stareţul Nicon a fost arestat prima dată la 17 septembrie 1919. În vara anului 1923 mânăstirea a fost închisă definitiv; obştea, în afară de douăzeci de muncitori aflaţi lângă muzeu, au fost alungaţi în stradă. Proestosul, Cuviosul Isaachie, în timp ce slujea ultima Sfântă Liturghie în biserica Kazanskaia, i-a transmis Cuviosului Nicon cheile şi l-a binecuvântat să slujească şi să primească pelerinii la spovedanie. Astfel, pentru sfânta ascultare,

Cuviosul Nicon a devenit ultimul stareț de la Optina. Tot pe atunci Cuviosul Nectarie, aflat în exil, a început să-i îndrume pe fiii săi duhovniceşti să vină la Cuviosul Nicon.

Până acum, Cuviosul Nicon nu îndrăznea să dea sfaturi celor care apelau la dânsul, iar atunci când a început să primească poporul, sau când dădea sfaturi, s-a referit totdeauna la cuvintele stareților de la Optina. Alungat din mânăstire în iunie 1924, el s-a aşezat cu traiul la Kozelisk. Slujea în biserica Adormirii, primea poporul, împlinindu-şi datoria sa pastorală. În acei ani groaznici, fiii credincioşi ai Bisericii Ortodoxe aveau nevoie în mod deosebit de întărire şi mângâiere, şi tocmai un astfel de reazem duhovnicesc a fost Cuviosul Nicon. Cuviosul Nicon A fost arestat în iunie 1927, împreună cu părintele Chiril (Zlenko). Trei ani groaznici a petrecut în lagărul "Kemperpunkt".

După terminarea perioadei de închisoare, Ştarțul Nicon a fost exilat în regiunea Arhanghelsk. Înainte de plecare, medicul i-a găsit o formă grea de tuberculoză a plămânilor şi l-a sfătuit să roage să-i fie schimbat locul exilului. Obişnuit să facă totul cu ascultare, el i-a cerut sfatul părintelui Agapit, exilat împreună cu el. Acesta l-a sfătuit să nu se împotrivească voii lui Dumnezeu, şi Cuviosul Nicon s-a smerit.

În data de 3august 1930, el a fost "transferat" de la Arhanghelsk în oraşul Pinega. Bolnav fiind, a căutat mult timp locuință, până când a ajuns la înțelegere cu o locuitoare a satului Voepola. În afară de o sumă mare de bani, ea cerea ca părintele să efectueze ca un rob toate muncile fizice grele. Starea sănătății Cuviosului Nicon se înrăutățea de la o zi la alta. Mânca puțin. Odată, din cauza muncilor mai presus de puterile sale, el nu s-a mai putut ridica. Şi atunci stăpâna a început să-l alunge din casa.

Părintele Petru (Draciov), şi el un exilat de la Optina, l-a mutat pe muribund la sine în satul vecin şi îl îngrijea. Suferințele fizice nu i-au întunecat duhul robului lui Dumnezeu. Adâncit în rugăciune el strălucea de o lumină si bucurie nepământeană. În ultimele luni ale bolii sale el se împărtăşea aproape zilnic. În ziua sfârşitului său fericit, la 25 iunie 1931, s-a împărtăşit cu Sfintele lui Hristos Taine, a ascultat canonul la ieşirea sufletului. Fața celui adormit era neobişnuit de albă, luminoasă, zâmbind cu bucurie. Prin Pronia lui Dumnezeu la înmormântarea Cuviosului Nicon s-au adunat doisprezece clerici. A fost înmormântat după obiceiul monahal, la cimitirul satului Valdokurie. Domnul i-a dăruit slugii Sale credincioase un sfârşit cu pace şi după adormirea lui l-a cinstit prin rânduiala înmormântării cuvenite rangului său.

Amintirea sa este vie în sufletele celor care-l iubesc şi-l țin minte. În ziua sfârşitului fericit al Cuviosului părintelui nostru Nicon, monahii de la Optina oficiază, începând cu data de 8 iulie 1989, panihide la locul odihnei sale, la cimitirul din satul Valdokurie. Viața drepților începe după sfârşitul lor…

B. Învățăturile

Câteva dintre învățăturile părintelui Nicon s-au păstrat de către fiii lui duhovniceşti, care cinstesc fericita lui memorie…
„… Monahismul se prăbuşeşte nu numai pentru că monahii nu se ocupă cu rugăciunea lui Iisus, ci şi din cauză că nu veghează asupra lor, asupra curăției inimii lor…
Trebuie să răbdăm nu numai necazurile care ne lovesc, ci şi pe noi trebuie să ne răbdăm…
Gândurile trecătoare, de care inima nu se lipeşte, trec repede, ca un caleidoscop. Mintea noastră niciodată nu se opreşte, întotdeauna e ocupată. Gândurile rele nu trebuie luate în seamă, deoarece au proprietăți inalienabile, ele nu sunt de la natura noastră. Una şi aceeaşi minte nu poate şi să Îl slăvească pe Dumnezeu şi să hulească. Unor asemenea gânduri nu trebuie să le dăm atenție, trebuie să le aruncăm, ca pe un gunoi, ca pe ceva străin. Dacă un anumit gând rău vine insistent în minte şi inima se lipeşte de el, consimte la el, atunci trebuie să ne adunăm toate puterile ca să îl aruncăm, cu ajutorul rugăciunii lui Iisus şi al spovedaniei la stareț.
Trebuie să cunoaşteți care este patima ce vă tulbură mai mult decât toate şi cu ea să vă luptați în mod special. Pentru aceasta trebuie să vă cercetați zilnic conştiința voastră…
Pravila de rugăciuni mai bine să nu fie mare, dar să fie împlinită permanent şi cu atenție… E mai bine să o împlineşti de cinci sute de ori decât o singură dată. Uniformitatea cuvintelor rostite pentru cei care fac rugăciunea lui Iisus e foarte importantă. Mintea nu se împrăştie, ci e adunată…
Teama de moarte este de la diavoli. Ei inspiră în suflet o asemenea frică, pentru ca să se piardă nădejdea în mila lui Dumnezeu…
„Umpleți-vă de Duh…" (din slujba Sfintei Treimi). Ce înseamnă aceasta? Că noi ne-am învrednicit să primim

darurile Sfântului Duh prin botez. Dar mulți țin minte, oare, acest lucru? Dacă ai primit puțin, trebuie să păstrezi, să îmbunătățești, să înmulțești. Pentru acestea trebuie să fii cuprins de râvnă. Cum?
a) Să citeşti Sfânta Scriptură, care este scrisă de Sfântul Duh; din **Sfânta Scriptură** conduce El. Nici o plăcere lumească nu poate da o asemenea pace şi o aşa bucurie, pe care le dă Sfântul Duh.
b) Să fii atent la tine.
c) Să participi des la Sfintele Taine. Prin ele **Sfântul Duh** se împărtăşeşte omului.
d) Să mergi des la sfânta biserică, căci aceasta este locul deosebit al prezenței Sfântului Duh.
e) Rugăciunea, în special rugăciunea „Împărate Ceresc". Ea trebuie ascultată cu evlavie deosebită, nu numai în biserică, ci trebuie rostită şi în timpul lucrului, cerând ajutorul Sfântului Duh.
Dacă luăm ca model pe sfântul ce a fost apropiat de situația noastră, ne putem sprijini pe exemplul lui. Toți sfinții au suferit, pentru că ei au mers pe calea Mântuitorului, Care a suferit: a fost prigonit, insultat, defăimat şi răstignit. Şi toți cei care merg după El suferă negreşit. „În lume necazuri veți avea". Şi toți cei care doresc să trăiască pios, vor fi prigoniți. „Dacă începi să lucrezi pentru Domnul, pregăteşte-ți sufletul pentru ispită".
Ca să suportăm mai uşor suferințele trebuie să avem credință puternică, dragoste fierbinte către Dumnezeu, să nu ne lipim de cele pământeşti şi să ne predăm cu totul voii lui Dumnezeu.
La profanatori trebuie să privim ca la cei bolnavi, de la care cerem să nu tuşească şi să nu scuipe.
Dacă nu există posibilitatea de a împlini legământul ascultării şi de a vă supune, trebuie să fiți gata să faceți totul conform cu voia lui Dumnezeu. Există două feluri de ascultare: exterioară şi interioară. În ascultarea exterioară e nevoie de supunere deplină, de împlinirea fiecărui lucru fără comentarii. Ascultarea interioară se referă la viața duhovnicească lăuntrică şi are nevoie de îndrumarea părintelui duhovnic. Însă sfatul părintelui duhovnic trebuie să corespundă Sfintei Scripturi. Adevărata ascultare, care îi aduce sufletului un mare folos, are loc atunci când împlineşti ceea ce nu se potriveşte cu dorința ta şi e împotriva ta. Atunci însuşi Dumnezeu te ia în mâinile Sale…
Dumnezeu i-a creat pe doctori şi medicamentele. Nu se poate să refuzați tratamentul.
Datorită slăbirii puterilor şi datorită oboselii se poate sta jos în biserică. „Fiule, dă-Mi Mie inima ta". „Mai bine e să stai jos şi să te gândeşti la Dumnezeu, decât să stai în picioare" – a spus Prea Sfințitul Filaret al Moscovei.
Nu trebuie să puneți voință în slujba sentimentelor voastre. Trebuie să vă forțați să vă purtați prietenos şi cu aceia care nu vă plac.
Nu trebuie să vă încredeți în semne. Nu există nici un fel de semn. Dumnezeu ne călăuzeşte prin gândul Său, iar eu nu depind de nici o persoană sau zi şi de nimic altceva. Cine are prejudecăți, aceluia îi e greu în suflet, iar cine depinde de voia lui Dumnezeu, acela, dimpotrivă, are bucurie în suflet.
Rugăciunea lui Iisus înlocuieşte semnul crucii atunci când, dintr-o cauză anume (infirmitate – nota red.), nu se poate face acesta.
În afară de necesitățile stricte, în zilele de sărbătoare nu se poate să se lucreze. Trebuie să prețuim şi să cinstim ziua de sărbătoare. Această zi trebuie să o închinăm lui Dumnezeu: să mergem la biserică, să ne rugăm acasă şi să citim Sfânta Scriptură şi operele Sfinților Părinți, să facem fapte bune.
Trebuie să-l iubim pe fiecare om, să vedem în el chipul lui Dumnezeu, să nu ne uităm la defectele lui. Nu se poate să-i îndepărtăm de noi cu răceală pe oameni.
Cum este mai bine să ne împărtăşim cu Sfintele lui Hristos Taine: rar sau des? E greu de spus. Zaheu L-a primit cu bucurie în casa sa pe Oaspetele cel drag, pe Domnul, şi s-a purtat bine. Iar sutaşul, din smerenie, cunoscându-şi nevrednicia, nu s-a hotărât să-L primească, dar şi acesta s-a purtat bine. Faptele lor, deşi sunt contradictorii, totuşi sunt identice, după inițiativă. Şi înaintea lui Dumnezeu ei au fost în egală măsură vrednici. Esențial este să ne pregătim cu vrednicie pentru marea Taină.
Când cuviosul Serafim a fost întrebat de ce în vremurile prezente nu mai există asemenea nevoitori, cum au fost cei dinainte, el a răspuns: „Pentru că nu mai există hotărârea de a face fapte mari. Harul e acelaşi; Hristos va fi acelaşi în veci".
Prigonirile şi asupririle ne sunt de folos, căci ele întăresc credința.
Trebuie ca tot răul, chiar şi patimile care ne chinuiesc, să nu le considerăm a fi de la noi, ci de la vrăjmaş – de la diavol. Acest lucru e foarte important. Numai atunci se poate învinge patima, când nu o vei considera ca fiind a ta…
Dacă vrei să scapi de tristețe, nu-ți lipi inima de nimic şi de nimeni. Tristețea provine din ataşamentul de lucrurile văzute.
Niciodată nu a existat, nu există şi nu va exista un loc fără tristețe pe pământ. Locul fără tristețe poate fi numai în inimă, când Domnul e în ea.
În necazuri şi ispite Domnul ne ajută. El nu ne scuteşte de ele, ci ne dă puterea de a le îndura uşor, fără chiar să le observăm.
Tăcerea pregăteşte sufletul pentru rugăciune. Liniştea, cât de binefăcătoare este ea pentru suflet!

Noi, ortodocşii, nu trebuie să sprijinim erezia. Chiar dacă s-ar întâmpla să fim chinuiţi, să nu renunţăm la Ortodoxie!
Nu trebuie să tânjim după adevărul omenesc. Căutaţi numai adevărul lui Dumnezeu.
Părintele duhovnic, exact ca un stâlp, arată numai drumul iar tu trebuie să mergi singur. Dacă părintele duhovnic va arăta drumul, iar ucenicul nu va porni singur pe el, acesta, precum stâlpul, nu va pleca nicăieri şi, astfel, ucenicul se va învârti în jurul stâlpului.
Când preotul binecuvântează şi rosteşte doxologia: „În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh" – atunci se săvârşeşte o taină: Sfântul Duh vine asupra omului binecuvântat. Iar dacă omul ar renunţa numai cu gura la Dumnezeu, harul ar pleca de la el, toate concepţiile i s-ar schimba şi el ar deveni complet altul.
Înainte de a-i cere iertare lui Dumnezeu, trebuie să te ierţi pe tine… Aşa se spune în Rugăciunea Domnească.
Tu nu te consideri supărăcios. Însă nu te superi faţă de acele lucruri care nu te interesează. Dacă cineva se atinge de ceva la care ţii mult – te superi…
Tăcerea e folositoare pentru suflet. Când vorbim. Cu greu ne abţinem de la vorbirea deşartă şi de la judecată. Însă tăcerea poate fi ceva rău atunci când cineva e supărat şi de aceea tace.
Întotdeauna să vă amintiţi legea vieţii duhovniceşti: dacă te tulburi din cauza defectului altui om şi îl judeci pe acela, mai târziu te va lovi şi pe tine viaţa şi vei suferi de acelaşi defect.
Nu vă lăsaţi inimile în deşertăciunea lumească. În special, în timpul rugăciunii, părăsiţi toate gândurile lumeşti.
După rugăciunea de acasă sau de la biserică, pentru ca să păstraţi starea sufletească de duioşie provocată de rugăciune, este necesară tăcerea. Uneori chiar un simplu cuvânt, ce ni se pare neînsemnat, poate distruge şi alunga starea de duioşie din sufletul nostru.
Îndreptăţirea de sine închide ochii duhovniceşti şi atunci omul nu mai vede ceea ce există în realitate.
Dacă spui despre fratele sau sora ta ceva rău, chiar dacă este adevărat, tu vei purta în sufletul tău o rană ce nu poate fi vindecată. Poţi aduce la cunoştinţă greşelile altuia numai în cazul când în inima ta există o singură intenţie: folosul sufletului celui ce a greşit.
Răbdarea este blândeţea neîntreruptă.
Mântuirea voastră şi moartea voastră sunt în apropierea voastră. Mântuirea voastră depinde de modul în care vă purtaţi cu aproapele vostru. Nu uitaţi să vedeţi în aproapele vostru chipul lui Dumnezeu.
Fiecare lucru, fără să vi se pară neînsemnat, să-l faceţi cu migală, aşa ca înaintea feţei lui Dumnezeu. Amintiţi-vă că Dumnezeu vede tot.

XVI. CUVIOSUL STAREŢ ISAACHIE AL II-LEA

(1865-1938) (26 decembrie)

Părintele Isaachie s-a distins
printr-o linişte adâncă, prin simplitate şi
lacrimi la rugăciune în timpul slujbei dumnezeieşti.

A. Viaţa

Sfântul Mucenic Isaachie de la Optina (în lume Ivan Nicolaevici Bobrikov) s-a născut în anul 1865, în satul Ostrov, regiunea Maloarhanghelisk, gubemia Orlovsk, într-o familie de ţărani. A învăţat carte la şcoala din sat. Părinţii săi erau oameni credincioşi. Tatăl său, Nicolae Rodionovici Bobrikov, născut în anul 1836, s-a sfârşit la Sihăstria Optina la 22 aprilie 1908, ca schimonah.Despre ivirea lui Ivan la Sihăstria Optina istoriseşte Cuviosul Nectarie: Fericitul Vasile l-a adus la părintele Ambrozie şi a spus: "Cădeţi la picioarele lui, acesta va fi ultimul arhimandrit al Optinei". Iar tânărului i-a spus: "Te vor executa". În drum spre sala de mese, fericitul Vasile îi chema pe pelerini: "Închinaţi-vă ultimului arhimandrit de la Optina".

Ivan a venit la Sihăstria Optina în anul 1884, în vârstă de 19 ani, şi a petrecut în mânăstire patru decenii. Stareţul Ambrozie l-a binecuvântat pe Cuviosul Isaachie, proestosul mânăstirii, să-l primească pe Ivan Bobrikov la sine pentru ascultare.

La 17 decembrie 1897, Ivan Bobrikov a fost primit în obştea mânăstirii. În scurt timp, la 7 iunie 1898, a fost tuns în mantie cu numele de Isaachie, iar la 20 octombrie al aceluiaşi an a fost hirotonit ierodiacon. La 24 octombrie, în ziua sfinţirii de către arhiereul Veniamin de la Kaluga a catedralei Kazanskaia de la Mânăstirea Şamordino,

Cuviosul Isaachie a fost hirotonit ieromonah. La 30 august 1913, după sfârşitul arhimandritului Xenofont, fraţii l-au ales pe Cuviosul Isaachie ca proestos al mânăstirii.

Fiică duhovnicească a Cuviosului Isaachie, monahia Maria (Dobromâslova) scria despre Cuviosul Isaachie: "Datorită vieţii sale exemplare, cu adevărat monahală, el era vrednic să ocupe o poziţie atât de înaltă. Foarte înalt, cu o înfăţişare impunătoare, el era simplu ca şi un copil, şi în acelaşi timp plin de înţelepciune duhovnicească".

Cuviosul Isaachie a primit conducerea în anii grei ai Rusiei: a început Primul război mondial, apoi va începe Revoluţia, va izbucni războiul civil, asupra Bisericii se vor abate încercări şi prigoane nemaivăzute. Spre sfârşitul anului 1916, din cauza războiului prelungit, se făcea simţită nevoia acută în toate cele necesare. Cu toate acestea, Sihăstria Optina răspundea cu bunăvoinţă tuturor cererilor de ajutor ale celor care suferiseră din cauza războiului, reducând nevoile ei proprii.

Cuviosul Isaachie nu avea nici o clipă de odihnă: lumina în chilia sa se stingea, de regulă, doar spre dimineaţă… Pace sufletească se revărsa de pe întreg chipul Cuviosului, din mişcările sale încete, din ochii săi cuminţi şi blânzi. Nu se grăbea niciodată şi nu se agita, în toate se încredinţa voii lui Dumnezeu. Şi Domnul nu-l părăsea niciodată.

În "Letopiseţul schitului" se menţionează faptul că Cuviosul Isaachie a luat parte la Sinodul Bisericesc Ortodoxe Ruse, care s-a ţinut în 1917. La 23 ianuarie 1918, Sihăstria Optina a fost închisă printr-un decret, însă mânăstirea se mai ţinea sub chipul unei "artere de muncă". În primăvara anului 1923 au închis si această "arteră". Mânăstirea a intrat sub conducerea "Şefului ştiinţelor" şi ca monument istoric a fost numit "Muzeul Sihăstria Optina". Proestosul mânăstirii, Cuviosul Isaachie a fost înlăturat de la conducere şi autorităţile i-au poruncit să transmită muzeului averea mânăstirii.

Cuviosul Isaachie împreună cu obştea au părăsit cu mare mâhnire mânăstirea, stabilindu-şi traiul prin apartamente în oraşul Kozelisk. În anul 1923 toate bisericile Sihăstriei au fost închise, iar slujbele au încetat pentru o perioadă de şaizeci şi cinci de ani. În acel timp, la biserica din Kozelisk s-a eliberat un post de preot şi în mod minunat s-a întâmplat aşa încât toate funcţiile din această biserică au fost ocupate de monahi de la Optina, în frunte cu Preacuviosul Isaachie.

…A venit anu11929. Prin toată ţara a început un nou val de arestări. În luna august, după praznicul Schimbării la Faţă a Domnului, au fost arestaţi şi aruncaţi în închisoarea de la Kozelisk toţi ieromonahii de la Optina, împreună cu Cuviosul Isaachie. De la Kozelisk, arestaţii… au ajuns la Smolensk. În luna ianuarie a anului 1930, după încheierea anchetei, monahii au fost exilaţi. Cuviosul Isaachie a ajuns în oraşul Belev, din regiunea Tula.
În anul 1932, Cuviosul Isaachie a fost arestat din nou. Cinci ani mai târziu, Cuviosul Isaachie s-a învrednicit de la Dumnezeu de cununa muceniciei.

Sfântul Mucenic Isaachie a fost învinuit că are relaţii cu dosarul Episcopului Nikita (Pribâtkov), acuzat a fi "organizatorul şi conducătorul unei mânăstiri clandestine pe lângă biserica Sfântului Nicolae din slobozia Kazacia, poruncind în mod sistematic elementului monahal şi clerului să facă în mijlocul populaţiei acţiuni contra revoluţiei şi să răspândească ştiri provocatoare despre coborârea lui antihrist pe pământ".

La început, în 1937, au fost arestaţi o sută de oameni şi toţi au fost împuşcaţi. La 16 decembrie 1937 au mai fost arestaţi încă douăzeci. Toţi au fost supuşi unor torturi inumane: erau obligaţi să stea şi să nu doarmă câteva zile şi nopţi, fiind interogaţi continuu de anchetatori care se schimbau. Nu aveai voie să te aşezi, şi dacă omul cădea, era udat cu apă rece. Ei au respins totul. Cuviosul Isaachie a fost neclintit în dreptatea lui, a respins toate acuzaţiile şi a răspuns scurt şi concis: "În rândul mânăstirii clandestine n-am intrat…".

La 25 decembrie 1937, tuturor celor arestaţi le-a fost stabilită acuzatia de către N.K.V.D.-ul de la Belev. Apoi au fost transferaţi la Tula, unde le-a fost stabilită sentinţa finală: să fie împuşcaţi. Sentinţa a fost executată la 26 decembrie 1938, în a doua zi a Naşterii lui Hristos, când Sfânta Biserică serbează Soborul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu. Mucenicii împuşcaţi au fost îngropaţi în taină la kilometrul 162 al şoselei Simferopol.

Astfel s-a întrerupt viaţa pământească a Sfântului Mucenic Isaachie. Viaţa sa liniştită, cu adevărat monahală, curată şi puternică în bazele sale ortodoxe, a fost încununată cu suferinţa pentru Hristos, Căruia i-a fost credincios până la

moarte. Asemănător mucenicilor din vechime nefiindu-i frică de cruzii duşmani ai lui Hristos Preacuviosul Isaachie a ținut cu tărie mărturisirea sa: “Nu voi fugi de crucea mea!” Iar prin crucea sa şi-a mărturisit Domnului nostru credința.

Acatistul Preacuvioşilor Stareți de la Optina

(11 octombrie)

Rugaciunile incepatoare, apoi:

Condacul 1

Alesi fiind de Dumnezeu din aceasta lume plina de desertaciuni, o, Cuviosilor parinti ai Optinei, ati ridicat cu evlavie crucea voastra si lui Hristos cu credinta I-ati urmat, si indrazneala in mijlocirea voastra inaintea Domnului ati capatat. Pentru aceasta, aducandu-va acum cu sarguinta rugaciune, cu dragoste strigam voua: Bucu-rati-va, Cuviosilor Parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Icosul 1

Cautand din toata inima viata ingereasca monahala, ati lepadat toate patimile lumesti, inteleptilor intru Dumnezeu. Si in bratele Tatalui cu dragoste la Sihastria Optina ati venit, umbland pe calea cea stramta si plina de suferinte pana la sfarsitul petrecerii voastre pamantesti. Pentru aceasta, cantari de lauda va aducem, strigand:

Bucurati-va, alergare cu bucurie la chemarea Domnului;
Bucurati-va, urmatori lui Hristos cu toata dorinta;
Bucurati-va, luare pe umeri a crucii voastre;
Bucurati-va, iubire de Dumnezeu mai presus de toate cele din lume;
Bucurati-va, desavarsita lepadare de sine pentru Hristos;
Bucurati-va, mostenitori fericiti ai imparatiei Cerului;
Bucurati-va, Cuviosilor Parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 2

Vazand mrejele vrajmasului intinse ca un paienjenis in toata lumea, si simtind in adancul inimilor voastre ca de ele oamenii se izbavesc doar prin smerenie, in rugaciune fierbinte inaintea lui Dumnezeu va aruncati, strigand cu umilinta: Aliluia!

Icosul 2

intelegand cu inima si cu mintea, ca prin faptele sale nimeni dintre cei vii nu se poate indreptati inaintea lui Dumnezeu, si tinand totdeauna inaintea ochilor vostri pacatele voastre, suvoaie de lacrimi doar de Domnul vazute n-ati incetat sa varsati. Si aducand lui Hristos pocainta sufletului, chipul Lui ni l-ati aratat noua, celor ce strigam:

Bucurati-va, pomenire de toata vremea a faradelegilor voastre;
Bucurati-va, primire de la Domnul a darului umilintei si lacrimilor;
Bucurati-va, cunoastere a fericirii ce vine in urma plangerii pentru pacate;
Bucurati-va, dobandire a smereniei prin neincetata parere de rau pentru pacate;
Bucurati-va, propovaduitori ai pocaintei pe pamant;
Bucurati-va, ca in cer sunteti mangaiati acum de catre Domnul;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 3

Incredintandu-va in puterea patimilor mantuitoare ale lui Hristos, sfintilor, cu nadejde nebiruita de mantuire, va socoteati mai rai decat toti oamenii si nevrednici de milostivire. Pentru aceasta cu multa smerenie si cu multumire pururea lui Dumnezeu ii strigati: Aliluia!

Icosul 3

Avand in inimile voastre darul dumnezeiesc al smeritei intelepciuni, ca niste adevarati ucenici ai lui Hristos, Care S-a smerit pana la moartea pe Cruce, socoteati ca nimica nevointele si ostenelile voastre. Si sporind in nevointe, indoit cresteati si cu smerenia, lucru de care minunandu-ne, strigam:

Bucurati-va, deprindere a ascultarii si smereniei de la Mantuitorul;
Bucurati-va, smerenie inaltata de catre Domnul Slavei;
Bucurati-va, castigare prin smerenie a nerautatii si blandetei;
Bucurati-va, dobandire prin smerita cugetare si defaimarea de sine a linistii sufletului;
Bucurati-va, alesi imbogatiti prin saracia cu duhul;
Bucurati-va, mostenitori ai imparatiei Cerului, celor saraci cu duhul gatita;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 4

Furtuna patimilor, ridicata de trup si de diavol, ati linistit-o, mintea stapana peste patimile pierzatoare cu postiri asezandu-o. Fiinta lui Hristos v-ati inchinat-o, cugetul l-ati stramtorat spre plinirea poruncilor si de harul lui Dumnezeu v-ati impartasit, raul binelui si trupul duhului le-ati supus, lui Hristos incepatorul nevointelor neincetand cantand: Aliluia!

Icosul 4

Auzind cuvantul Domnului, ca imparatia Cerului se ia cu asalt si doar cei ce se silesc o dobandesc pe dansa, prin post, priveghere si rugaciune v-ati nevoit neincetat si trupul cu patimile le-ati rastignit pe Crucea lui Hristos, neabatut pazind randuielile monahale. Pentru aceasta va fericim:

Bucurati-va, purtare cu ravna a jugului bun al lui Hristos;
Bucurati-va, priveghere a inimii ce tine duhul nestins;
Bucurati-va, guri strajuite cu trezvie duhovniceasca;
Bucurati-va, supunere cu duhul a trupului, fara pierzatoarea mila de sine;
Bucurati-va, impletire a nevointei mintii cu ostenelile trupesti;
Bucurati-va, dobandire a sufletelor in rabdarea cea dupa Dumnezeu;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 5

Ca pe o arma nebiruita impotriva legiunilor diavolesti, numele purtator de lumina al lui Hristos neincetat cu credinta in inima l-ati purtat. Si primind izvorul vesnic al harului, ati urcat din putere in putere si foc la foc ati adaugat. Pentru aceasta, cu mintea curatita lui Dumnezeu ii cantati: Aliluia!

Icosul 5

Vazandu-va neincetat neputinta, mantuitoarea si purtatoarea de har rugaciune a lui Iisus niciodata n-ati incetat sa o lucrati, si printr-insa primele rasariri ale patimilor le-ati taiat si uneltirile vrajmasului le-ati ars. in tacerea inimii, vorbirea in rugaciune cu Domnul tainic ati dobandit, si sfesnice vii facandu-va noua, celor ce mergem pe calea mantuirii, va strigam:

Bucurati-va, adancire in rugaciune a intregii voastre minti;
Bucurati-va, frangere de inima ce chemi pogorarea harului;
Bucurati-va, lepadare in vremea rugaciunii a cugetelor pamantesti;

Bucurati-va, chemare neincetata a numelui lui Iisus;
Bucurati-va, nevoitori de toata vremea ai rugaciunii inimii;
Bucurati-va, primire a cererilor voastre inaltate in numele Domnului;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 6

Stand cu inima in rugaciune inaintea Crucii Domnului Cel ce patimeste pentru pacatele omenesti, imbelsugate lacrimi ati varsat, Cuviosilor. Cu durerea inimii pentru pacatele voastre si mistuiti de o dragoste nespusa catre Rascumparatorul nostru, pana la sfarsitul vietii catre Dansul ati strigat: Aliluia!

Icosul 6

Stralucind in inimile voastre lumina dragostei Dumnezeiesti, slava lumeasca si laudele desarte le-ati urat si le-ati dispretuit, iar ocarile din partea oamenilor si toate suferintele cu inima deschisa le-ati primit, impartasindu-va cu osardie de patimile lui Hristos. Prin aceasta chipul patimirii si rabdarii ne-ati aratat noua, celor care cu credinta strigam:

Bucurati-va, purtare in trupurile voastre a ranilor Domnului Iisus Hristos;
Bucurati-va, sorbire a ocarilor ca pe o bautura purificatoare;
Bucurati-va, indepartare cu toata inima de maririle pamantesti;
Bucurati-va, rugaciune cu dragoste pentru cei care va
Bucurati-va, iubire ce socotesti ca pe niste binefacatori pe cei ce te supara;
Bucurati-va, multumire neincetata adusa Milostivului Dumnezeu;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 7

Vazand dorinta voastra buna si osteneala neincetata pentru implinirea poruncilor Sale, Domnul Cel ce voieste ca tot omul sa se mantuiasca si la cunostinta adevarului sa vina v-a luminat mintea ca sa intelegeti caile Sale si dreptatea Sa v-a invatat. Iar voi, cu inima invapaiata de har I-ati cantat pururea: Aliluia!

Icosul 7

Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, caci mai bine decat carturarul ii inteleptesti pe robii Tai, care Te cauta din toata inima, si le deschizi ochii ca sa inteleaga minunile legii Tale. Drept aceea, pe Cuviosii Tai, Parintii nostri de la Optina, care neincetat poruncile Tale au pazit, si ne-au invatat a le iubi cu osardie, ii laudam cantand:

Bucurati-va, asezare in inima ca pe o mare comoara a cuvintelor lui Dumnezeu;
Bucurati-va, iubire din toata inima a caii poruncilor lui Dumnezeu;
Bucurati-va, ura trezvitoare fata de toata calea nedreptatii;
Bucurati-va, mers neabatut pe calea Domnului;
Bucurati-va, gatire netulburata a inimii in nevointa cea buna;
Bucurati-va, imbratisare a cuvantului lui Dumnezeu si aflare a pacii lui Hristos;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 8

Socotindu-va straini si calatori pe pamant, n-ati dorit sa dobanditi nimic din lucrurile pieritoare ale acestei lumi, ca sa nu fie inima voastra atrasa spre pamant. Ci doar de unul Dumnezeu sa se alipeasca, inaltandu-I cantare: Aliluia!

Icosul 8

Toata impatimirea trupeasca care ne desparte de dragostea Domnului din tot sufletul ati respins-o, cautand doar cele ce sunt spre duhovnicesc folos. De bunurile vietii nu v-ati alipit inima si totdeauna cu dragoste pe Hristos urmand, toata nadejdea intr-insul v-ati pus-o, pentru care acum va laudam asa:

Bucurati-va, viata mutata la Domnul fara impatimire fata de lume;
Bucurati-va, lepadare de grijile lumesti pentru dulceata rugaciunii;
Bucurati-va, credinta neclintita ce tai imprejur grijile vietii;
Bucurati-va, saracie de buna voie si ascultare omora-toare a patimilor vatamatoare;
Bucurati-va, pazire cu sfintenie a fagaduintei monahale pentru saracia de buna voie;
Bucurati-va, taiere a voii ce v-a aratat adevarati ucenici ai lui Hristos;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 9

Toate rugaciunile voastre si toate puterile voastre pe altarul inchinarii, Cuviosilor, le-ati depus, ca sa aflati curatia inimii, fara de care, dupa cuvintele lui Hristos, nimeni nu va vedea pe Dumnezeu. Si de la Domnul pri-mindu-o, v-ati invrednicit in chip minunat a canta Sfintei Treimi impreuna cu dreptii: Aliluia!

Icosul 9

Pornirile patimilor trupesti care lupta impotriva sufletului, cu post si rugaciune le-ati imblanzit, nelasand gandurile pacatoase sa va stapaneasca. Si de la Domnul Dumnezeu, singurul care are putere sa biruie cele ale firii, darul neprihanirii si isihiei ati primit, pentru care cantare de lauda acum va aducem:

Bucurati-va, smerenie ce atragi harul lui Dumnezeu in lupta impotriva patimilor;
Bucurati-va, iubire de osteneli si lipsuri ce lepezi odihna trupeasca;
Bucurati-va, vestejire prin post si privegheri a poftelor trupesti;
Bucurati-va, biruire a legilor firii cu puterea lui Hristos;
Bucurati-va, inchinare a trupurilor si sufletelor voastre ca jertfa fara prihana inaintea Domnului;
Bucurati-va, curatie a inimii ce vezi pe Domnul in fericirea vesnica;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 10

Vrand sa va mantuiti sufletele si sa va impartasiti de Viata vesnica, toate cugetele pamantesti si trecatoare le-ati trecut cu vederea, si Mantuitorului nostru, Care a dat ucenicilor Sai porunca cea mare a dragostei, cu fapta si adevarul I-ati urmat. Pentru aceasta, pe cei din jurul vostru cu dragoste invapaiata de har i-ati iubit, pe Tatal Ceresc al tuturor oamenilor chemandu-L: Aliluia!

Icosul 10

Iubindu-i din tot sufletul pe cei din jurul vostru, imparatia Sfintei Treimi inlauntrul vostru ati aflat-o, si prin aceasta in inimile voastre focul dragostei lui Dumnezeu s-a pogorat. De acesta aprinzandu-va deplin, faptelor dragostei jertfa v-ati adus, primind acum de la noi cantare cu evlavie:

Bucurati-va, dragoste sfanta ce cuprinzi pe toti oamenii;
Bucurati-va, iubire insetata de mantuirea tuturor, care te faci tuturor toate;
Bucurati-va, suspin cu lacrimi pentru suferintele oamenilor;
Bucurati-va, liman si sprijin mangaietor al tuturor celor ce alearga la voi;
Bucurati-va, grabnic ajutor al tuturor celor ce va cheama cu credinta;
Bucurati-va, punere a sufletelor pentru aproapele;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 11

Cantare de lauda va aducem, Cuviosilor parinti ai Optinei, caci urmarindu-va calea pamanteasca cu adevarat ne-am invatat a umbla dupa dreptate. Fericiti sunteti, ca pentru dragostea lui Hristos v-ati nevoit si puterea vrajmasului ati rusinat, aratandu-le tuturor adevarata virtute, si dintru slava cereasca Domnului strigand: Aliluia!

Icosul 11

Laudand nevointele voastre luminoase, Cuviosilor Parinti ai nostri de la Optina, va fericim ca pe niste minunati povatuitori ai monahilor. Iar acum impreuna-vorbitori cu ingerii v-ati aratat, si in cer inaintea tronului lui Dumnezeu stand, va rugati pentru noi, care cu dragoste va cantam:

Bucurati-va, ravnitori ai privegherii neincetate;
Bucurati-va, pastratori neadormiti ai focului din vatra inimii;
Bucurati-va, stalpi neclatinati ai ascultarii, care pe toate le-ati rabdat;
Bucurati-va, intrare prin multe suferinte in imparatia lui Dumnezeii;
Bucurati-va, cnipuri ale vietii monahale deopotriva in cinste cu ingerii;
Bucurati-va, robi credinciosi ai lui Dumnezeu si fii ai imparatului Ceresc;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 12

Darul harului Domnului pentru noi cerand, o fericitilor, cu dreptate va laudam. Ascultati suspinul nostru, nu treceti cu vederea lacrimile noastre. Rugati-l pe Domnul sa potoleasca patimile noastre cele cumplite, si plansul cel cu frangere de inima pentru pacate sa ne dea, ca din suflet curat si buze neintinate impreuna cu voi in rai sa-i cantam: Aliluia!

Icosul 12

Cantare de lauda inaltandu-va, o, Cuviosilor, stim ca nu asteptati de la noi doar cantarea cea cu buzele, ci aflarea dupa pilda voastra a smereniei inimii si indreptarii vietii. Pentru aceasta, alergam la ajutorul vostru ca sa atingem limanul pocaintei, si cu dragoste ne nevoim, cantand:

Bucurati-va, aparatori ai celor care vietuiesc cucernic;
Bucurati-va, intarirea celor neputinciosi si orfanilor;
Bucurati-va, ajutor cu dumnezeiasca putere spre mantuirea celor ce va cheama;
Bucurati-va, izvoare de har care nasteti in care se pocaiesc lacrimi de mangaiere;
Bucurati-va, liturghisire a iubirii de oameni a Sfintei Treimi;
Bucurati-va, mijlocitori fierbinti inaintea Domnului pentru mantuirea noastra;
Bucurati-va, Cuviosilor parinti ai Optinei, luminosi purtatori ai harului staretiei!

Condacul 13

O, preaslaviti drepti ai lui Hristos, Cuviosilor Parinti si Stareti, Moise, Antonie, Isaachie, Ilarion, Anatolie; Iosif si al doilea Isaachie, Leon, Macarie, Ambrozie, Varsanufie, al doilea Anatolie, Nectarie si Nicon, ca sapte stalpi si sapte luminatori ati stralucit in Sihastria de la Optina! Auziti aceasta rugaciune a noastra si pogorati-ne de la Hristos dar de smerenie si pomenire a mortii, sa ne izbaveasca cu harul Sau de tot raul si sa ne invredniceasca de sfarsit crestinesc pe toti care ii cantam Lui: Aliluia! (Acest condac se citeste de trei ori)

Apoi Icosul 1 si Condacul 1.

Rugaciune catre Preacuviosii Parinti si Stareti, care au stralucit la Sihastria Optina

O, mari drepti ai lui Dumnezeu, stalpi si luminatori ai Pamantului Rusiei, Preacuviosilor si Purtatorilor de Dumnezeu parinti ai nostri de la Optina, Leon, Macarie, Moise, Antonie, Ilarion, Ambrozie, Anatolie, Isaachie si Iosif, Varsanufie, Anatolie, Nectarie, Nicon si Isaachie, dupa porunca Evangheliei pe Domnul Dumnezeu din toata

inima si din tot sufletul si din tot cugetul L-ati iubit si ca niste faclii de har purtatoare ati luminat intreg poporul spre mantuire.

Pentru aceasta, sub Acoperamantul Preasfintei Stapanei noastre Nascatoarea de Dumnezeu ati venit la Sihastria Optina, intemeiata de talharul care s-a pocait. Si pana la sfarsitul vietii voastre ati umblat cu smerenie si osandire de sine pe calea cea stramta si plina de suferinta, dobandind prin aceasta cu prisosinta darurile binecuvantate ale Duhului Sfant.

Pe batrani si tineri, pe nobili si pe sarmani, pe inteleptii veacului acestuia si pe cei simpli, pe toti care veneau la voi cuprinsi de necazuri, i-ati linistit si mangaiat duhovniceste, cu lumina adevarului lui Hristos i-ati luminat si i-ati reinviat duhovniceste.

Pe toti ca pe voi insiva i-ati iubit si in inima voastra i-ati cuprins, dupa cuvintele Apostolului, cele viitoare vestind, povatuind, indreptand si mangaind.

Rugati-L pe Milostivul Dumnezeu, care in locuinta raiului pe talharul intelept impreuna cu Sine l-a luat, sa ne daruiasca noua, nevrednicilor, ca lucratorilor din ceasul al unsprezecelea, duh umilit, inima curata, infranarea limbii, fapte drepte, smerenie inteleapta, lacrimi de pocainta, credinta nerusinata, dragoste nefatarnica, pace sufleteasca si sanatate trupeasca.

Iar prin mijlocirea voastra sa ne invredniceasca Domnul de raspuns bun la infricosatoarea Sa Judecata, sl de chinurile vesnice izbavindu-ne, de imparatia Cerului sa ne faca partasi impreuna cu voi, in vecii vecilor. Amin.

SFÂRŞIT ŞI LUI DUMNEZEU SLAVĂ!

+ + + + + + + + +

+ + + + + + +

+ + + + +

+ + +

+